

FAH 420

13/6/15 ✓

IULII FIRMICI MATERNI
MATHESEOS LIBRI VIII

4
a
h
420

EDIDERUNT

W. KROLL ET F. SKUTSCH

FASCICULUS PRIOR

LIBROS IV PRIORES ET QUINTI PROOEMIUM CONTINENS

LIPSIAE
IN AEDIBUS B. G. TEUBNERI
MDCCCXCVII

UNIVERSITY OF LONDON
WARBURG INSTITUTE

STUTTIUM
WARBURG

LIPSIÆ: TYPIS B. G. TEUBNERI

MAXIMILIANO CONSBRUCH

SODALI AMICISSIMO

DIE XX. M. IUN. A. MDCCCXCVII

*Wie an dem Tag, der dich der Welt verliehen,
Die Sonne stand zum Grusse der Planeten,
Bist alsobald und fort und fort gediehen
Nach dem Gesetz, wonach du angetreten.*

Priori huic fasciculo pauca praemittimus, quoniam praefatio cum altero edetur, cui etiam indices locupletes subiungemus.¹⁾

Codicibus igitur usi sumus hisce:

Montepessulano scholae medicorum H 180 membr. M
foll. 122 cm 28,5:19 saec. XI. Nonnulla a manu recentiore exarata videntur. Excidit 39,7—62,26; desinit 265,13. Contulit Skutsch.

Parisino 7311 membr. foll. 103 cm 26:20 saec. XI. P
Desinit 269,19. Contulit Skutsch.

Vaticano reginae 1244 membr. foll. 58 cm 26,5:20 R
saec. XI. Excidit 3,20—32,4, desinit 269,19. Contulit Kroll.

Vaticano 3425 membr. foll. 33 cm 21:14 saec. V
XIII. Folia 5^v—9^v (21,5—40,2) a manu saec. XV scripta nullius sunt pretii; desinit 213,18. Contulit Kroll.

Parisino 17867 membr. foll. 42 cm 29:16 saec. Q
XIII. Manus saec. XV suppleuit fol. 1 (1,1—6,25). 8—11 (41,18—66,11). 16—18 (*ad eam* 92,10—*collocata* 104,25). 28. 29 (*inuentus* 166,22—*bonas res* 173,23) e Parisino 7312; desinit 262,14. Contulit Kroll. Post alterum librum eas tantum lectiones commemoravimus, quae dignae esse viderentur.

1) Qui antequam prodierint, opera nostra coniecturalis vix recte aestimari poterit; nam haud raro quidem neque tamen ubique coniecturis nostris adscripsimus, quibus locis Firmicianis collatis confirmentur. Id quod eos monitos volumus, qui forte de editione nostra sententiam laturo sunt.

Raro attulimus Parisinum 7312 membr. saec. XV (Paris.), quem inspexit Kroll; Monacensem 560 membr. saec. XI interpolationibus scatentem (desinit in *dies* 76,20) et Darmstadtensem 756 membr. saec. XII Parisini Q gemellum (desinit 269,19), quos summa comitate contulit F. Boll; Escorialensem C IV 13 membr. foll. 108 saec. XIII, ex quo varias lectiones ad p. 1,1—35,11 benigne enotavit Benignus Fernandez bibliothecae praefectus.

Ex his libris cum nullus ultra 269,19 pertineat, ad extrema adhibendi sunt codices recentiores, quibus solis omnes octo libri traduntur. Delegimus hosce:

- A Norimbergensem V 60 chart. foll. 203 cm 30:22 anni 1468. Contulit Kroll, inde a libro quinto Skutsch.
- A' Consensum eius cum editione principe nota A' indicavimus.
- B Monacensem 49 chart. foll. 128 cm 31,5:21,5 saec. XVI. Contulit Kroll.
- C Vaticanum 2227 chart. foll. 110 cm 41:28,5 saec. XV aut XVI ineuntis. Contulit Kroll.
- D Palatinum 1418 chart. foll. 190 saec. XV. Contulit Kroll.
- E Urbinatem 263 membr. foll. 171 cm 33:23 saec. XV. Contulit Kroll.

Ex isdem libris partem lacunae post 49,13 hiantis supplevimus (CD contulit Ziebarth); et in hac quidem parte adhibuimus etiam Vindob. 3195 chart. saec. XV, cuius lectiones exscripsit Hauler.

Neque in hac parte neque in extremo libro quarto codicum recentium errores omnes exscribere sustinuimus, satis tamen exscripsimus ut de uniuscuiusque codicis indole certum iudicium ferri possit. Haec igitur inspicito siquis cuius modi codices recentiores sint quaeret. Verum ne cui scoreis ac palea deae *Ματαιοπονία*, in hoc praesertim scriptore, sacrificare videremur, aliam inde a libro quinto viam ingressi sumus. Nam quoniam accuratius intuenti in duas stirpes ita discedere libros recentiores

apparet, ut ad alteram **AB**, ad alteram **CDE** pertineant, abiectis vitiis codicum peculiaribus utriusque stirpis archetypum reconcinnavimus; stirpis Germanicae (**AB**) auctorem littera **I**, stirpis Italicae (**CDE**) littera **A** signavimus; singulorum codicum lectiones nisi certis causis commoti non attulimus. Sed ut firmiore haec opera niteretur fundamento, Germanicae stirpis etiam tertium, Italicae quartum codicem adscivimus. Sunt autem ii:

Nearlitanus bibliothecae nationalis **VA 17** saec. **N**
XV aut **XVI**: Benevolentissime contulit Hölk.

Oxoniensis collegii **Lincoln 114** saec. **XV** exeuntis. **O**
 Lindsayo comiter intercedente contulit doctus quidam
 Anglus.

Praeter codices excussimus editionem principem, cuius in fine legitur: *Impressum Venetiis per Symonem papientem dictum biuilaqua 1497. die 13 Iunii.* Quae ex codice aliquo recentiore diligenter expressa est et emendationes continet haud spernendas; ut igitur discerni aliquo modo posset, quid e communi recentiorum archetypo, quid ex scribae vel editoris ingenio fluxisset, **A** et **V** contulimus et consensum littera **A'** notavimus. Attulimus autem varias lectiones non omnes, sed quae vetustae vel utiles esse viderentur. Inde ab initio libri quinti paginarum et columnarum editionis **V** initia margini adscripsimus. Magnum emendationum numerum nobis praestitit vel potius praeripuit Aldina, quae ex alio codice ac **V** annis 1497—99 excusa est.

Orthographica e vetustis tantum codicibus **MPR** enotavimus ac ne ex iis quidem omnia (*ti ci, ae e e*) et in primo libro plura quam in sequentibus. Formas non adsimilatas restituimus, ubicunque in uno ex his codicibus tradebantur. Suppleta supra scripta id genus alia non indicavimus nisi ubi utile iudicaremus. **M^aM^b** scripturas, **M¹M²** manus priorem et posteriorem designat; *ss.* supra scripsit, *im.* in margine, *ir.* in rasura, *uv.* ut videtur. Litteris α et σ nostras coniecturas distinximus.

Haud raro contulimus locos ceterorum astrologorum Ptolemaei, Vettii Valentis inediti cuius apographo utimur Riessiano, Hephaestionis Thebani (qui e Dorothei carmine haud pauca servavit), Pauli Alexandrini, Maximi (ed. Ludwich) aliorum; nec non Salmasii de annis climactericis libro (ed. 1648) usi sumus.

Consentaneum est res amicorum communes esse; sed tamen commemorandum est hunc fasciculum a Krollio sic praeparatum esse, ut imprimi posset.

Gratiarum agendarum occasionem habemus haud exigua. Ac primum quidem Franciscus Buecheler epistolicas quasdam nostras quaestiones tam benivole quam egregie solvit. Theodorus Mommsen autem et C. F. W. Mueller ne corrigendarum quidem plagularum tedium detrectantes de multis huius scriptoris locis insigniter meruerunt; quorum quod nomina hic illic detruccimus (*Mo.* et *Mue.*) ignoscent speramus. De capitibus II 8. 9 a nobis interrogatus Carolus Manitius respondit. In codicibus conferendis qui suam nobis operam praestiterint, antea dictum est; adiungendus tamen iis cum debita gratia non Maximilianus Bonnet tantum quem non semel per litteras adiimus et Gottholdus Gundermann qui de codicibus quibusdam exteris nos certiores fecit, verum etiam praefecti bibliothecarum et huius urbis et exterarum.

Vratislaviae.

W. K. F. S.

Index.

Incipiunt capitula librorum matheseos Iulii Firmici Martini Iunioris V. C.

Primus liber epistolam habet quid sit mathesis.

Secundus habet de duodecim signis.

II. De domibus stellarum.	5
III. De altitudinibus.	
IV. De humilitatibus.	
V. De decanis.	
VI. De partibus signorum.	
VII. De finibus.	10
VIII. De stellis quae per diem quae per noctem gaudeant.	
IX. De formis stellarum.	
X. De ortu stellarum.	
XI. De Luna quid cui astro se iungens significet.	
XII. De stellis quando sint matutinae.	15
XIII. De scematibus stellarum.	
XIV. De moribus stellarum et quo tempore quas vires habeant.	
XV. De stellis quando sint matutinae quando vespertinae.	
XVI. De moribus signorum et natura et anaforis et quibus 20 ventis subiactentur.	
XVII. De duodechatemoriis.	
XVIII. De octo locis et cardinibus.	

1 *Indicem edidimus ex MRV, om. P, diversa habet Q ante*
bros II et III 4 habet om. V 11 diem quae] diem aut V
2 duo dechatemoris M

- XIX. De deiectis locis.
 XX. De ordine locorum.
 XXI. De duodecim locorum potestatibus.
 XXII. De nominibus duodecim locorum et quid sint sortitae
 5 et apotelesmata ipsarum.
 XXIII. De qualitate geniturarum.
 XXIV. De diametris trigonis quadratis hexagonis et ableptis.
 XXV. De signis quibus partibus corporis sint attributa.
 XXVI. Quis deus quot annos vitae decernat.
 10 XXVII. De temporum domino.
 XXVIII. De divisione temporum.
 XXIX. De anni divisione.
 XXX. De numeris antisciorum et apotelesma.

Tertius liber hoc habet.

- 15 I. Hominem ad imaginem mundi.
 II. Thema mundi.
 III. Quae stellae in quibus locis singulares constitutae
 quid faciant.
 IV. De coniunctione Solis et Mercurii.
 20 V. De coniunctione Saturni et Mercurii.
 VI. De coniunctione Mercurii et Iovis.
 VII. De coniunctione Martis et Mercurii.
 VIII. De coniunctione Mercurii et Veneris.
 IX. De Luna in quibus locis posita et cum quibus astris
 25 constituta quid faciat.

Quartus liber hoc habet.

- I. Lunam maximam esse vitae hominis substantiam.
 II. De Luna ad quam stellam accedens quid decernat.
 30 III. De Luna cum ad nullum fertur, et quem primo post
 vacuitatem sui cursus contingat, vel a quo defluat
 et ad quem currat, et in quibus locis quid faciat, et
 a qua stella defluens vacua currat et a nullo feratur,
 cui se applicuerit, vel a quo ad quem et in quo sce-
 mate fuerit.

- IV. De inveniendo loco Fortunae et quid decernat inventus.
- V. De loco daemonis.
- VI. De domino geniturae inveniendo.
- VII. Quae stella domina geniturae inventa quid faciat. 5
- VIII. Domina geniturae aliae stellae iuncta quid faciat.
- IX. Quemadmodum anni climacterici inveniantur.
- X. Quando anni climacterici transeantur.
- XI. De datoribus actuum.
- XII. De vacuis locis et plenis et significationibus eorum. 10
- XIII. Quae signa sint masculina quae feminina.
- XIV. De Luna quo loco et cum quibus stellis inventa quid decernat et de eius deflutione.

1 discernat **MR^aV**   7 et 8 climacterici   13 deflutione **MR**

Conspectum damus codicum, quibus in quaque parte
usi sumus:

1,1—3,20 MPRV

3,20—6,25 MPV

6,25—21,5 MPQV

21,5—32,4 MPQ

32,4—39,7 MPRQ

40,1—41,18 PRQV

41,19—49,14 PRV

49,15—53,14 ABCDF

53,15—62,26 PRV

62,26—66,11 MPRV

66,12—89,5 MPRQV

90,1—213,18 MPRV

213,18—265,13 MPR

265,13—269,19 PR (Darmst.)

269,19—278,16 ABCDE

279—280 ABCDEN0

LIBER PRIMUS.

PROOEMIUM.

Olim tibi hos libellos, Mavorti decus nostrum, me
dicaturum esse promiseram, verum diu me inconstantia
5 verecundiae retardavit et ab isto scribendi studio du-
bia trepidatione revocavit, cum fragilitas ingenii mei
nihil se scire tale posse conciperet, quod dignum fore
tuis auribus iudicaret. Nam cum esses in Campaniae 2
provinciae fascibus constitutus, cuius te administra-
10 tionis merito maxima honoris dignitate nobilitas, oc-
curri tibi rigore hiemalium pruinarum et prolixi iti-
neris diversitate confectus. Illic tu languentis et fatigati
corporis mei senium enisus es fidis et religiosissimis
amicitiae relevare fomentis. Cum itaque ad pristinum 3
15 me statum solaciis ac medelis tuis sanitas restituta
revocasset, recolentes invicem pristinios actus et ad
memoriam revocantes honestas et varias sermonum
fabulas serebamus. Posteaquam de actibus ac de pro-4
cessibus nostris confabulati sumus, scrutatus a me es,
20 sicut meministi, totius Siciliae situm, quam incolo et
unde oriundo sum, et omnia, quae veteres fabulae

Inscribunt Iulii Firmici Materni Iunioris matheseos (ma-
theos **M**) liber primus incipit (incipit liber primus) **MPR** *unc.*,
V *minusc.* | prooemium *addidimus* 4 diu me *ex* diuine **R**
diuine **V** 8 campaniæ: pa *ex* pi **R** 9 ad te **P** 10 meri-
tum—nobilitat **A'** | occurri **v**] occurrit 11 rigor **MV** 13 eni-
xus **PR**^a 14 amicitiae **V** | reuelare **M** 17 sermonem (em
ex?) **P** 20 de t. S. situ **V** 21 oriundo] *cf. C. F. W. Mueller*
*Abh. f. Friedländer 545*⁴

prodiderunt, cum verae rationis explicatione quaesisti: quid velit esse Scylla, quid Charybdis, quid concurrentium in freto fluctuum turbulenta confusio, quos disiuncta ac separata maria certo horarum tempore ac spatio contraria undarum collisione coniungunt; quid faciant ignes, qui ex Aetnae vertice erumpunt, quae natura eorum quaeve substantia, ex qua origine sine iactura montis tanta proficiscantur et anhelent incendia; qualis sit lacus, qui prope alveum Symaethini amnis ostenditur, cui Palicus nomen est, qui semper crassitudine lurida sordidus liventibus spumis obatrescit et strepente coniugio stridulus argutum
 5 murmur exhibilat. Cetera etiam omnia mecum recolens et requirens, quae tibi a primo aetatis gradu et Atticae et Romanae litterae de admirabilibus provinciae Siciliae tradiderunt, ad ultimum ad Archimedis sphaeram sermonis atque orationis tuae ordinem transtulisti ostendens mihi divini ingenii tui prudentiam atque doctrinam: quid novem illi globi, quid quinque zonae, quae diverso naturarum genere colorantur, quid duodecim facerent signa, quid quinque stellarum sempiternus error operetur, quid Solis cotidiani cursus annique reditus, quid Lunae velox motus assiduaque luminis vel augmenta vel damna, quantis etiam conversionibus maior ille quem ferunt perficeretur annus, qui quinque has stellas, Lunam et Solem locis suis originibusque restituit, qui mille et quadringentorum et sexaginta et unius anni circuitu terminatur;

2 scilla V | char^yibdis P 4 separati P 6 faciant] *Iuv.*
 8. 1, *Gierig ad Plin. ep. V 19. 3, medicorum usum (medicamentum facit multum, nihil) cfrt. Mueller* | aethnae 7 quaeve V
 8 iactura: u ex a P | proficiscuntur P^a 9 symethini MPR
 simethini V 12 abatrescit PR^a | convicio *O. Jahn Philol. I 648* configio *Haupt op. III 324* 15 ammirabilibus V
 16 speram M speram PRV 17 sermonem, corr. A' | transtulisi M 18 ostendes V 21 sempiternus: nus ex num P²
 22 cottidiani R 24 dampna PV | quantas M 26 lucis P^a |

quae ratio orbem lacteum faciat, quae defectionem
 Solis ac Lunae; cur septentriones numquam caeli ro-
 tata vertigo ad occidentem transferat orientique resti-
 tuat; quae sit aquiloni pars terrae, quae vero austro
 5 subiecta; quae ratio terram ipsam in media parte
 positam librata aequabilitatis moderatione suspendat;
 quatenus Oceanus, quod quidam Atlanticum aiunt
 mare, terrae spatium in modum insulae undarum
 suarum circumfusione concludat. Haec cum omnia 6
 10 mihi a te, Mavorti ornamentum bonorum, facili demon-
 strationis magisterio traderentur, ausus sum etiam
 ipse aliquid inconsulti sermonis temeritate proferre,
 ut promitterem tibi editurum me, quicquid Aegypti
 veteres sapientes ac divini viri Babyloniique prudentes
 15 de vi stellarum ac potestatibus divinae nobis doctrinae
 magisterio tradiderunt. Fui itaque, sicut ipse novi, 7
 in ista promissione temerarius et me, ut verum tecum
 loquar, frequenter severa obiurgatione reprehendi
 cupiebamque, si permitterer, mutare promissum; sed
 20 trepidationem meam hortatio tui sermonis erexit coëgit-
 que aggredi, quod frequenter ex desperatione deserui.
 Nam cum tibi totius Orientis gubernacula domini at-
 que imperatoris nostri Constantini Augusti serena ac
 venerabilia iudicia tradidissent, nullum praetermisisti
 25 tempus, quo non a nobis exigeres, quod tibi incon-
 sulta pollicitatione promisimus. Proconsuli itaque 8
 tibi et ordinario consuli designato promissa reddimus
 orantes ac veniam postulantes, ne in istis libris pon-
 dus et gratia perfectae orationis, tractatus maximi aut
 30 graves firmaeque sententiae a doctrinae atque elo-

cf. Schneider ad Colum. III 6, 4   1 ration P   2 septem-
 triones P   6 positam α] compositam   7 quatinus M | ath-
 lanticum   10 maiorti M | bonorum] nostrum $\alpha\sigma$ 11 sum
 ss. P   13 aegypti V   14 babilonique P babiloniique R
 20 trepi- des. R f. 2^r   22 totius ν] potius MV pocius P
 30 graves] grandes P

quentiae tuae iudicio requirantur. In nobis tenue ingenium et sermo subtilis et, quod vere confitendum est, matheseos †permodica; quae omnia cum nos varia desperatione turbarent, adgressi sumus tamen scribendi laborem, ne, licet in arduis ac difficillimis promissionibus constituti, prudentiae tuae, Lolliane, doctissima iudicia falleremus.

I.

1 In vestibulo itaque orationis atque in ipsis principiorum primordiis constituti nihil aliud agere debemus, nisi ut his respondeamus, qui totam vim matheseos multiplici orationum genere labefactare conantur, qui sententiis ac disputationibus suis omnem philosophiam divinamque scientiam putant se posse elati sermonis auctoritate perfringere. Quos, sicut ego iudico et sicut ipsis rebus probatur, non infirmitas ipsius falsitasque doctrinae, sed contradicendi studia sollicitant, ut certis ac definitis rebus, quas non tantum animo ac ratione cernimus, sed ipsorum oculorum acie et iudicio conspicimus, argumentatione pugnacis licentiae resistatur. Hi namque nimis altis ac subtilibus disputationibus suis ex ipsis primo mathematicorum responsis quasi per cuniculum quendam ad labefactandam hanc totam scientiam conantur inrepere; qui quanto vehementius pugnant quantumque persuadendi vias quaerunt, tanto fidem astrologiae vehementius fortiusque confirmant. Neque enim esset eius vera substantia, nisi contra eam tantis argumentorum viribus niterentur. Nec hoc est admiratione dignum, cum sciamus inter ipsos quanta sit <de> ipsa deorum na-

2 subtilis] subexilis Mommsen 3 peritia modica de Winterfeldt permodicum ab usu dicendi alienum 4 aggressi
 MV 5 difficillimis V 13 post suis ras. 1 litt. M | philosophiam M phylosophiam P 15 perstringere M 19 ac] et V
 21 hii PV 25 persuadenti P 26 post tanto eras. q? M
 29 ammiratione V 30 ipsa deorum naturae MPV, corr. A'

tura dissensio quantisque disputationum argumentis
 vim totam divinitatis conantur evertere, cum alii deos
 <non> esse dicant, alii esse quidem, sed nihil procura-
 rare definiant, alii et esse et rerum nostrarum curam
 5 procuracionemque suscipere, et tanta sint hi omnes in
 varietate et dissensione versati, ut longum et alienum
 sit, hoc praesertim tempore cum aliud opus adgressi
 sumus, singulorum enumerare sententias. Nam alii 4
 et figuras his pro arbitrio suo tribuunt et loca ad-
 10 signant, sedes etiam constituunt et multa de actibus
 eorum vitaque describunt et omnia, quae facta et con-
 stituta sunt, ipsorum arbitrio regi gubernarique pron-
 untiant; alii nihil moliri, nihil curare et ab omni ad-
 ministrationis cura vacuos esse dixerunt; afferuntque
 15 omnes verisimile quiddam, quod auditorum animos
 ad facilitatem credulitatis invitet. Quae vero de ani- 5
 mae immortalitate dicta sunt, divini illius Platonis et
 acerrimi atque ardentissimi Aristotelis contraria sibi
 ac repugnancia dicta demonstrant; nam de bono ac
 20 malo diversae inter se mobilesque sententiae. Quarum 6
 explicationem nunc praetermittendam puto; neque
 enim hoc genus disputationis intravimus nec ad haec
 refutanda vel confirmanda animum nostrum consilium-
 que formavimus, sed omnia haec ideo brevi oratione
 25 perstrinximus, ut contradicentium contentiosa com-
 menta cunctis hominibus patefacto sui studio pande-
 rentur. Libet itaque censere, quae de mathesi dicant, 7
 et curae est omnia, quae ab illis dicta sunt, brevi
 oratione perstringere; explicaturi enim matheseos at-
 30 que astrologiae substantiam non debemus diutius in
 alienis operibus immorari.

ipsa <de> d. n. *Mommsen* 3 non *add.* A' 4 diffiniant V
 5 hii PV 7 aggressi MV 8 alii] et alii V 9 figuram P |
 assignant MV 13 ali P | amministrationis V 14 asserunt-
 que Vv 16 de imm. an. V 18 aristotilis V 19 *locus*
subobscurus

II.

- 1 Primo itaque de moribus hominum coloribusque
conveniunt dicentes: „Si stellarum mixturis mores ho-
minibus coloresque tribuuntur et quasi quodam picturae
genere atque artificio stellarum cursus mortalium cor- 5
porum liniamenta componunt, id est si Luna facit
candidos, Mars rubeos, Saturnus nigros, cur omnes in
Aethiopia nigri, in Germania candidi, in Thracia rubei
procreantur, quasi Luna et Mars in Aethiopia vim
suam viresque non habeant et potestatem suam fin- 10
gendique licentiam in Germania ac Thracia Saturni
2 deserat stella?“ De moribus vero illud addunt: „Si
Saturnus facit cautos graves tardos avaros ac tacitos,
Iuppiter maturos bonos benignos ac modestos, Mars
crudeles perfidos ac feroces, Sol religiosos nobiles ac 15
superbos, Venus luxuriosos venustos et honesto gra-
tiae splendore fulgentes, Mercurius astutos callidos et
concitati animi mobilitatibus turbulentos, Luna acutos
splendidos elegantes et popularis splendoris gratia
praevalentes, cur quaedam gentes ita sunt formatae, 20
ut propria sint morum quodammodo unitate perspi-
3 cuae? Scythae soli inmanis feritatis crudelitate gras-
santur, Itali fiunt regali semper nobilitate praefulgidi,
Galli stolidi, leves Graeci, Afri subdoli, avari Syri,
acuti Siculi, luxuriosi semper Asiani <et> voluptatibus 25
occupati, [et] Hispani elata iactantiae animositate
4 praeposteri. Ergo Scytharum rabiem numquam miti-
gat Iuppiter, nec Italis Sol aliquando denegabit im-
peria, nec levitati Graecorum Saturni stella pondus

3 myxturis M   8 aethyopia P (*idem* 9 cum M) | tra-
chia MPV   11 germaniam MPV | tratiam M traciam PV
14 Iupiter V   15 religios V   16 honestos, *corr.* $\alpha\sigma$ 18 moli-
tatibus P   22 scithae V scyte P | solⁱ P | immanis V | cras-
santur PV   23 regali V   24 greceⁱ P | affri V | siri V
25 Siculi *inc.* Q f. 2^c | et *add.* v   26 et *del.* A'   27 scita-
rum Q scitharum V   28 iupiter QV

imponit, nec Asiana lascivitas sobria Iovis moderatione
 corrigitur, nec Sicularum acumen frigido ortu ali-
 quando Saturni obtundetur, nec Syrorum avarities
 lascivis Veneris radiationibus temperatur, nec Afrorum
 5 malitiosa commenta et bilingues animos salutare Iovis
 sidus impedit, nec Hispanorum iactantiam pigrum
 poterit Saturni lumen hebetare, nec Gallicam stolidi-
 tatem Mercurii sapientissimum sidus exacuet.“ Illa 5
 vero ipsorum inter ea potentissima et vehementer
 10 contra nos posita peroratio est, quod aiunt ex istius
 artis instituto omnia ex rebus humanis virtutum offi-
 cia tolli, si temperantia fortitudo prudentia iustitia
 stellarum decretis, non nostris adscribuntur volunta-
 tibus; iam si quis societatis caritatisque vinculum ru-
 15 perit et conciliationis humanae iura neglexerit totum-
 que se feritati perfidiaeque tradiderit, facinus suum
 et animi perversas cupiditates securus stellarum iudi-
 cii adscribat. „Sit iniquus, sit perfidus, sit malivolus, 6
 sit inreligiosus, quia haec vitia mala Mercurii cum
 20 Marte perfecit constellatio! Cur animum nostrum
 fortitudinis studio roboramus, cur erecta mente sub-
 limique constantia et divinarum virtutum magisterio
 formati in acerbis casibus constituti mortem dolores-
 que contempnimus, si gloriae laudem et potentissimae
 25 dignitatis insignia nec adpetentibus nobis Sol Iovis
 bona coniunctionis societate largitur? Frustra igitur 7
 consilio ac ratione errantis animi vitia comprimimus,
 frustra luxuriosas libidinum illecebras temperamus,
 frustra gravitatis instinctu aequitatis modestiam iura-

1 asiana P   3 obtundet MPV | sirorum QV   4 affro-
 rum QV   6 sydus M (*idem* 8) | hispanorum P   7 stoli-
 tatem Q   8 Mercurius M^aPQV | excutiet neque exacuet Q
 9 interea *diremit* *u* *dubitans* | *cf. Boll, Stud. über Ptolem. 240*
 13 scribuntur, *corr. Monac.* tribuuntur A' | uoluptatibus MPQ
 14 nam v | societatis *bis* Q, *prius del.*   17 cup. peru. Q   18 ascri-
 bat MV   19 inreligiosus V | mala v | male   24 contempni-
 mus PQV | potentissimus M^a   25 appetentibus MV   26 *possis*
 societate <adornatus>   27 comprimuntur P   29 grauitates P^a

que conquirimus, si Mercurius Iovis ac Lunae bonis
radiationibus temperatus ad desideria nos et cupidi-
8 tates istius virtutis inflammat.“ Etiam singulos ho-
mines hac disputationis oratione conveniunt: „Frustra
habes, o bone vir, dilectum bonarum rerum ac malarum
fugendi cupiditatem! Quid te honestis provisionibus
ac diligentiae suffragiis munis, si totum hoc tibi
non scientia, sed aut Saturnus praestat aut Iuppiter?
Contemnamus, si videtur, deos et religionum sanctas
venerabilesque caerimonias sacrilego desperationis ar-
9 dore publicemus! Quid invocas, arator, deos? Sine
cura numinis tui ingenio segetis sulcus aequatus est.
Tu qui per aperta iuga olivarum [in] aciem distinctis
componis ordinibus, frustra devoves vitium palmites
Liberi tuo religiosa cum trepidatione, cuiusquam si
10 sine praesidio divinitatis stellarum cursu aut dene-
gantur aut dantur. Tu qui promulgas leges ac iura
sancis, tolle scita, refrige tabulas et istis nos severis-
simis animadversionibus libera: illum sacrilegum Mer-
curius, ut mathematici volunt, illum adulterum Venus
fecit; illum ad neces hominum Martis sidus armavit,
illum mutare tabularum fidem, illum venena miscere,
illum quiescentium securas animas et iam Lethaei flu-
minis oblivione purgatas Mercurius cogit nefariis car-
11 minibus excitare. Ecce ille incestis inflammat ar-
doribus, illum vides puerorum complexibus inhae-
rentem: causam huius tanti mali Marti tribuimus aut
Veneri. Ille te iubente manu carnificis sine causa
percussus est, in illum per PR. dicta sententia est:

4 dispositionis P utra ss. rubr. 5 delectum V 6 fu-
gienti P^a 8 tibi nec scienti (nesc. v) aut A' | iuppiter QV
9 contemnamus 12 cultus V 13 olivarum A'] olium |
aciem x] in aciem MP maciem V in ordinem Q olivas in aciem

Escor. 15 con ss. cum Q | tepiditione (t prius ex c) P
18 sancis Q | scyta P | refringe V 21 sydus MPV 24 coegit
Escor. 25 incestis om. M | inflammantur P 27 tanti m.
huius M. aut V. tribuibus Q 29 per PR.] perperam A

si non suo studio, sed stellarum vitiosa coactus est radiatione peccare, non habetis, magistratus, iustam animadvertendi substantiam, quia scitis nos ad ista vitia malignis stellarum semper incitari fomitibus“.

5 Haec atque alia simili oratione componunt quaerentes, 12
utrumnam stellas animantes an inanimantes esse dicamus, ut istius quaestionis conclusione confusi difficile animi nostri iudicium sententiamque promamus; quicquid enim horum dictum fuerit, syllogismorum
10 aculeis in contrarium vertunt, ut ad arbitrium ipsorum constrictus respondentium sermo consentiat.

III.

In quibus rebus et disputationibus ingenia quidem 1
nos eorum laudamus, propositum vero institutumque
15 vitam, quia nobis fidem suam astrologia responsionum apotelesmatumque divinis ac manifestissimis auctoritatibus comprobavit. Addunt etiam quidam, ut 2
nobis ex aliqua parte consentiant et ut eblandito consensu totam istam scientiam dubitationis desperatione
20 exturbent, habere quidem doctrinam istam vim maximam, sed ad liquidum propter partium minorumque brevitatem ac velocissimum siderum cursum caelique primum rotatae vertiginis lapsum neminem pervenire posse confirmant, ut ista eorum veri simili definitione
25 sermonis totius scientiae substantia subruatur. Nos 3
vero, licet sit nobis tenue ingenium et angustae orationis paene inefficax sermo, cum deberemus ipsius rei veritate refutare quae dicunt et responsionum apotelesmatumque constantia divinae istius scientiae
30 confirmare praecepta, respondebimus tamen a te, decus

1 suo *ex sine* V | coactus est uit. Q 4 initia V 5 talia x |
ratione v 6 an inanimantes *om.* M 7 difficili σ 9 syllogismorum P sill. V 11 constrictus, *corr.* A' 15 notamus
Kelber vituperamus Dressel cf. de err. 76, 25 18 aliqua v] alia
19 istam *geminat* V 20 exturbant Q 21 minorumque
Dressel] minutarumque 22 syderum MP 24 diffinitione V
29 constantie P

nostrum Lolliane, veniam postulantibus, ut in refutationibus omnibus veritatis fides, non orationis splendor
 4 ac substantia requiratur. Et primum quidem vellem, ut profiteretur iste vehemens mathematicorum accusator, qui artem istam tam elata oratione persequitur, utrumnam cepit aliquod ipsius scientiae experimentum, an sciscitanti ei nemo vera respondit, an vero aspernatus audire et sperans aures suas istis responsionibus
 5 polui severus et vehemens et totius quodammodo divinitatis iura perturbans argumentorum suorum accusator
 6 licentia exercitati sermonis exacuit? Si quaerenti ei vera responsa sunt et respondentis sententiam fides secuta est veritatis, cur notat, quod admirari debuerat? cur divinam scientiam proditoris animo perfidus accusator
 7 inpugnat? Si vero erraticis responsionibus is, qui mathesin se scire profitebatur, non potuit implere, quae dixerat, et responsa eius mendacia promissionis
 8 immaculant, imperitia illius temeritasque pulsanda est et fallax infamanda promissio; omni enim malo dignus est, quod per illum stet, ut praeclarae artis studium
 9 falsis responsorum mendaciis obumbretur. Qui vero quaerere aliquid aut audire noluit nec iudicium aurium suarum vera respondentibus commodavit veritus scilicet, ne rigidas eius cogitationes fides veritatis
 10 infringeret, inique facit, si notandum putat, quicquid potuit vel non potuit obtusa mentis intentione percipere; iniusti sunt enim semper, sicut novimus, iudices, qui de incognitis sibi pronuntiant rebus, et non habet
 11 iudicandi auctoritatem, qui ad statuendum aliquid imperita licentia temeritatis adducitur nec ad effectum

4 accusator P 6 ceperit v 8 spernens Paris. Escor. |
 istius V 13 ammirari V 15 impugnat M 17 ei P 18 im-
 maculant P (im-) QV 20 stet] fiet A' nempe stat 21 obun-
 brentur Q 23 post suarum add. veris responsionibus et Q |
 comodavit Q 25 quicquid noluit σ an potuit vel del.? vel obt.
 m. int. non pot. aut transponendum aut certe intellegendum videtur
 Mommseno 27 enim semper sunt P 30 nec ex neque V

sententiae examinatis partium allegationibus profertur. Unde, si impugnat is, qui a prudentissimo mathemati-⁸co et audivit aliquid et credidit et probavit, malitioso mentis instinctu et pugnaci studio notabilia contradicentis vota concepit; si vero interroganti ei imperitus professor falsa respondit, non mathesis, sed hominis fallax ac temeraria notetur inscientia; qui vero nec audire voluit nec iudicare, frustra sibi pronuntiandi vindicat partes, quia eius rei, cuius experimentum capere noluit, non est idoneus, ut possit notare substantiam.

IV.

Quod vero nos in isto studio quidam opposita¹ scientiae eius difficultate deterrent, libenter amplectimur. Vere enim sunt res arduae atque difficiles et¹⁵ quas non facile possit animus terrenis sordium laqueis impeditus, licet ipse ignea sit divinitatis immortalitate formatus, facili inquisitionis ratione percipere. Divinitas enim eius, quae sempiterna agitatione sustentatur, si in terreno corpore fuerit inclusa, iacturam² quandam divinitatis suae patitur temporalem, cum vis eius atque substantia coniunctione et societate terreni corporis et assidua dissolutione mortalitatis hebetatur. Unde fit ut omnia, quae ad investigationem²⁵ divinarum artium pertinent, difficili semper nobis cognitione tradantur. Quapropter, quia nos libenter³ ac facile in ista parte consensimus ostendentes, cur divinae res difficili inquisitione cernantur, confiteatur etiam ipse necesse est, quod animus, qui immortalis³⁰ est, si a vitiis ac libidinibus terreni corporis fuerit separatus ac suae originis et seminis conscientiam retinens vim suae maiestatis agnoverit, omnia, quae

1 allegationibus M | proferuntur, corr. zc   2 impugnat M |
 qui a] quia P   4 contradicendi A'   17 immortalitate MV
 22 coniunctione V   29 immortalis MV   31 conscientiam z]
 constantiam cf. Plin. II 95 Achill. 124^b

difficilia putantur atque ardua, facile divina mentis
 4 vestigatione consequitur. Dic mihi: quis in caelo iter
 maris vidit? quis ex attritu lapidum scintillam latentis
 ignis excussit? quis potestates cognovit herbarum?
 cui se tota natura divinitatis et ostendit et prodidit
 nisi animo, qui ex caelesti igne profectus ad regimen
 et ad gubernationem terrenae fragilitatis inmissus est?
 5 Ipse et huius scientiae rationem, ipse computos tra-
 didit, ipse Solis ac Lunae et ceterarum stellarum, quae
 a nobis errantes, a Graecis vero planetae dicuntur,
 10 cursus regressus stationes societates augmenta ortus
 occasusque monstravit et in fragilitate terreni cor-
 poris constitutus brevi maiestatis suae recordatione
 6 haec omnia ut traderet non didicit, sed agnovit. Ecce
 cognoscitur et invenitur, quo in signo Saturni gaudeat
 15 stella et quando frigus eius fomento alieni ardoris in-
 calescat; ecce motus et cursus eius per dies singulos
 horasque colligimus; praedicimus etiam, quando retro-
 gradus ad stationem pristinam revertatur, quando tar-
 ditatis eius pigros cursus regali maiestatis auctoritate
 20 vicinum Solis lumen exagitet, quando profectus ab eo
 Solis ardor tardae agitationis quietam tribuat potesta-
 tem, post quantum tempus ad eandem signi par-
 tem, unde semel recesserat, pigra rursus molitione
 7 perveniat. Haec et in Iovis stella eadem ac pari ra-
 25 tione cernuntur; licet enim breviori temporis spatio,
 simili tamen etiam ipsa per XII signa agitatione per-
 currit. Mars etiam, quem vides ignitis fulgorum ar-
 doribus sanguinolentum et minaci luminis coruscatione
 terribilem, ecce cum ad Saturnum, cum etiam ad eius
 30 venerit domum, ignes eius natura alieni frigoris tempe-

1 putantur A'] sunt curantur 2 uestigatione P 3 Martis
 Dressel; lunam atque aestum maris dicere videtur Mommseno
 5 cf. Manil. II 115 sqq. 7 inmissus P 8 computos P Q V
 11 ornatus M 14 cf. VIII fol. CIII col. 2 in. 20 pigros
 regali cursus P 21 exagittet 22 agitationi, corr. 26 24 mol-
 litione P 27 ipsa post agitatione Q 28 fulgorum A'] fulgurum
 29 choruscatione P 30 ad Saturni humectam venerit A'

rantur et, licet sint incitatiores huius sideris cursus,
 eadem tamen etiam ipsi ratione cernuntur. Veneris etiam 8
 et Mercurii cotidiana nobis obsequia monstrata sunt;
 hae enim stellae brevi interiecto spatio circa Solis
 5 orbem currunt pariter aut secuntur aut una sub-
 sequens stella alteri praeiuncti concedit obsequia. Sci-
 mus, quando vespertino, quando matutino ortu nobis
 appareant, quando Solis orbe absconsae lateant, quando
 ex radii eius splendore liberatae lucido sui nitore prae-
 10 fulgeant. Quid de Lunae vobis cursu videtur? quam 9
 dicimus, quando supplementis sollempnibus attriti orbis
 nutriat damna, quando pauperata luminibus iacturam
 propriae maiestatis agnoscat. Haec enim cum vicina
 Soli sive crescens sive deficiens fuerit, radios luminis
 15 sui quasi Solem venerata submittit, ut fraternis igni-
 bus rursus ornata, cum longiores cursus sui fecerit
 metas, renata fulgidi splendoris ac renovata luminis
 ornamenta circumferat. Ecce aliud maius addiscimus, 10
 quod cum acciderit imperitos homines monstruosa
 20 semper timiditate perturbat, cum Sol medio diei tem-
 pore Lunae radiis quasi quibusdam obstaculis impe-
 ditus cunctis mortalibus fulgida splendoris sui denegat
 lumina (quod Optati et Paulini consulatu, ut de re-
 centioribus loquar, cunctis hominibus futurum mathe-
 25 maticorum sagax praedixit intentio), quando rursus
 Luna terrenarum altitudinum adumbrata regionibus si-
 mili ratione deficiat, quod frequenter fieri lucidae noctis
 serenitate pervidimus.

Haec omnia mathematicorum collegit ingenium 11
 30 et computatione sollerti divinae dispositionis secreta
 perdidicit. Vellem itaque mihi tu, quicumque es, quae-

1 syderis **MP**   4 hee **P** hee **Q** | cf. *Hultsch, Neue Jahrb.* 153, 309   5 sequuntur **MQ**   9 radiis, corr. **A'**   11 sollempnibus **P** sollempnibus **QV**   12 nuntiat **PQ** | dampna **PQV**
 17 nempe renovati   20 tempore diei **P**   21 impeditus **A'**
 perditus   23 fuit a. d. XVI. kal. Aug. a. 334   26 erectionibus $\times$
 29 collegit **A'**] colligit   30 dispositionis $\times$] disputationis

renti ea respondeas, quid difficilius putes esse, cursus siderum invenire, quos nunc inventos exposui, qui modo per altum, modo per latum, modo per demersum feruntur, qui nunc se austri, nunc aquilonis regionibus ac flatibus iungunt, nunc decedunt, nunc absconduntur, nunc directo cursu, nunc retrogrado, nunc stativa tarditate subsistant et intentionem quaerentium ex ista cursus sui varietate confundunt, an inventis stellarum cursibus definire postea, quid per omnem terrarum tractum mixtura ipsarum radiatioque perficiat? Qui enim ad consentiendum ipsa rationis veritate compelleris, quod cursus hos siderum assidua observatione computationis invenimus, consentias [oportet] necesse est, quod invento stellarum cursu facile postea officia ipsarum potestatemque videamus. Difficilia sunt enim semper et ardua, ad quae rudes et indocti inconstantia trepidationis accedimus, nec facili possumus consequi ratione, quicquid non praecedentia nobis magisteria tradiderunt. Sic prima litterarum signa cum quadam fastidii aspersione cognoscimus, sic in incognito itinere constituti in primis vestigiis paene deficimus; vides ut primos discentes computos digitos tarda agitatione deflectant; illum quem vides natantem ex crebra submersionis trepidatione deficere, post paululum assidua brachiorum agitatione firmatus per summas elapsus undarum spumas facili se mobilitatis levitate suspendit; quoniam haec omnia, id est litteras computum musicam ceteraque quae discimus, tunc facili ratione percurrimus, cum primae originis viam con-

12 tractum mixtura ipsarum radiatioque perficiat? Qui enim ad consentiendum ipsa rationis veritate compelleris, quod cursus hos siderum assidua observatione computationis invenimus, consentias [oportet] necesse est, quod invento stellarum cursu facile postea officia ipsarum potestatemque videamus. Difficilia sunt enim semper et ardua, ad quae rudes et indocti inconstantia trepidationis accedimus, nec facili possumus consequi ratione, quicquid non praecedentia nobis magisteria

13 tradiderunt. Sic prima litterarum signa cum quadam fastidii aspersione cognoscimus, sic in incognito itinere constituti in primis vestigiis paene deficimus; vides ut primos discentes computos digitos tarda agitatione deflectant; illum quem vides natantem ex crebra submersionis trepidatione deficere, post paululum assidua brachiorum agitatione firmatus per summas elapsus undarum spumas facili se mobilitatis levitate suspendit; quoniam haec omnia, id est litteras computum musicam ceteraque quae discimus, tunc facili ratione percurrimus, cum primae originis viam con-

14 firmata ingenii conceperit disciplina. Ergo quia con-

1 ea *del. cf. de err. 79, 7*   2 syderum **MP** | explicui **Q**
 6 *possis* retrogrado <moventur>   9 diffinire **V**   10 myxtura **M**
 11 rationis **v**] radiationis | compelleris **Q**   12 syderum **P** |
 assidua **MQV**   13 compulsionis **M** | *del. c. cl. de err. 79, 26*
 15 *post enim eras. et* **M**   16 quae] quem **P**   17 facile, *corr. x*
 22 computos **QV**   25 firmatos **P^a**   26 undarum elapsus **V** |
 mobilitates **Q^a**   27 computum **QV**   29 comprime **P**   30 con-
 conceperit **M** ceperit uel conceperit **Q**

stat difficilius fuisse invenire stellarum cursus quam definire, quid faciant (de invento enim earundem cursu nulla dubitatio est, quem volentibus discere primum calculo, deinde ipsa oculorum visione monstramus),
 5 quid impugnatis scientiam, cuius principiis ac parti consentientes totam eius substantiam roboratis?

V.

Sequitur, ut de coloribus ac moribus disputemus 1
 et omnem istum calumniosae quaestionis locum veris
 10 argumentorum viribus refutemus, ut discussis omnibus atque purgatis securi ad ipsius scientiae venerabilia secreta veniamus. „Cur, inquit, omnes in Aethiopia 2
 nigri, in Germania candidi, si figuras hominibus et colores stellarum cursus diversa radiationis com-
 15 mixtione largitur?“ Oportebat quidem nos in ista 3 quaestionis parte copiosa oratione pugnare, ut astuta et calumniosa commenta adulterini sermonis viribus vincerentur, sed coartavimus omne dicendi studium solis veritatis viribus <freti>, ne copiosae orationis
 20 illecebris affluentiaque sermonis et argumentationis licentia captas iudicantium aures ad falsarum opinionum ineptias transferamus. Et primum quidem 4
 vellem, ut quaerenti mihi respondeat, an in hoc ipso populo, in quo nunc constituti sumus, una sit om-
 25 nium hominum similisque forma, licet sit omnium una natura. Opinor hoc eum esse dicturum, quod 5
 omnes cives nostri dissimili sint vultus varietate formati nec eadem est omnium similisque forma; et si

1 diff. inu. stellas fuisse et st. c. Q   2 diffinire V
 3 quem a] quam   5 impugnatis MV   6 explicat prologus
rubr. unc. P   9 calumpn- PQV (*idem* 17)   12 inquit PV |
 aethyopia MP   17 adulti A' cf. V pr.   19 <freti> u | post
 orationis repetit viribus V sed del.   20 inlecebris P | affluen-
 tiaque M   23 respondeat cf. de err. 79, 7   24 una sit] in-
 uasit V   25 hominum del. v   26 eum hoc V   27 dissimili A']
 dissimilis PQV dissimiles M

dubitat, quod non opinor, aspiciat, cum in unum se locum totius populi multitudo collegerit, quod in theatris vel in contionibus fieri consuevit, et oculorum suorum aciem iudiciumque ad formam totius transferat turbae et ostendat mihi, si potest, duos saltem aliquos in tantis milibus hominum, qui isdem ac similibus membrorum liniamentis videantur esse formati. Prodeant simul patres liberi fratres, et cum sit omnium necessitudo sanguine iuncta, diversa tamen formarum designatione cernuntur; nec invenitur aliquis <alteri> ita similis, ut non vultus eius ab alterius
6 vultu ex aliqua parte dissentiat. Unde constat generis quidem nostri substantiam et ipsam nudi ac solius corporis formam ex quattuor elementorum commixtione providi numinis artificio esse formatam, colores vero nobis ac formas, mores etiam et instituta
7 de nulla re alia nisi stellarum perenni cursus agitatione distribui. Habent enim stellae proprium sensum divinamque prudentiam; nam puro divinitatis animatae conceptu summo illi ac rectori deo, qui omnia perpetua legis dispositione composuit ad perennis procreationis custodiendum ordinem, infatigabilibus
8 consensionibus obsecuntur. Nec enim est aliquis homo, quem tam sacrilega desperatio temeritatis exagitet, ut in terra, ubi omnia videt esse mortalia, dicat esse prudentiam, illic vero, ubi omnia immortalitate perpetuitatis ornantur, non prudentiam esse, non rationem aut provisionis ordinem obstinata mentis animositate
9 definiat. Quis dubitat, quod per has stellas terrenis corporibus divinus ille animus necessitate cuiusdam

3 contionibus A']	coniunctionibus	4 aciem oculorum	
suorum Q	ad totam formam Q	6 hisdem MQ	7 mem-
brorum V	9 sanguinis, corr. A'	11 add. σ	13 istam
ipsam Q	14 quattuor MV	17 perhenni PQV	19 pruden-
tia Q ¹	20 perpetuae Q	21 ac MV	perhennis PQV
22 custodiendum V ^a	24 temeritate, corr. v	cf. Galen. IV 358 K.	
26 ibi M ^a	immortalitate MQV	29 diffiniat V	

legis infunditur, cui descensus per orbem Solis tri-
 buitur, per orbem vero Lunae praeparatur ascensus?
 Mens enim illa divina animusque caelestis per omne 10
 mundi corpus in modum circuli collocatus et nunc
 5 intrinsecus, nunc extrinsecus positus cuncta regit at-
 que componit et propriae originis generatione con-
 ceptus ad procreanda et conservanda omnia ignita ac
 sempiterna agitatione perpetuatur nec hoc officium
 aliqua fatigatione deponit, ut se ipsum atque mundum
 10 omniaque, quae intra mundum sunt, perpetua sui at-
 que infatigabili mobilitate sustentet. Ex hoc animo 11
 hi sempiterni stellarum ignes, qui globosae rotundi-
 tatis specie formati circulos suos orbesque celeri festi-
 natione perficiunt, maiestate divinae illius mentis ani-
 15 mati partem animi ad terrena corpora transferunt et
 spiritum ex illis perpetuis animi fomitibus mutuuntur.
 Hac ratione immortalis animus in nobis caducam ter- 12
 reni corporis fragilitatem confidentia suae maiestatis
 exornat, ut et ipse auctori suo originique ex aliqua
 20 parte respondeat, qui diffusus per cunctas animantes,
 quae terrena conceptione gignuntur, facit, ut divino
 animatae fomento perpetua generationis propagatione
 vivescant. Quare nunc cum simus cum stellis quadam
 cognatione coniuncti, non debemus eas sacrilegis dispu-
 25 tationibus propriis privare potestatibus, quarum coti-
 dianis cursibus et formamur pariter et creamur.

VI.

Unde, quod tu per nos fieri posse definis, ut ho- 1
 mines a cultu deorum religionumque profano mentis

1 cf. *Kroll de or. chald.* 47. 59 4 et—5 positus om. M
 6 disponit et componit Q 7 et ante ad eras. V | procuranda,
 corr. v 8 perpetuatur *Némethy*] perpetua (perpetuat v)
 9 ipsum atque ipsum V 12 hii Q bi V 14 animatę, corr. A'
 16 fomitibus animi Q 17 immortalis Q 19 adornat Q
 22 perpetuę, corr. A' 26 formantur—creantur MV 28 dif-
 finis PQV 29 prophano V

furore revocemus, qui omnes actus nostros divinis stellarum dicimus cursibus confici, falleris et contrarium putas et a vera ratione dissentis. Nos enim timeri deos, nos coli facimus, nos numen eorum maiestatemque monstramus, cum omnes actus nostros 2 divinis eorum dicimus agitationibus gubernari. Colamus itaque deos, quorum se nobis origo stellarum perenni agitatione coniunxit, et maiestatem eorum gens humana supplici semper veneratione suspiciat; invocemus suppliciter deos et religiose promissa numinibus vota reddamus, ut confirmata animi nostri divinitate ex aliqua parte stellarum violenti decreto 3 et earum potestatibus resistamus. Hoc debere nos facere vir divinae sapientiae Socrates docuit; nam cum quidam ei de moribus suis cupiditatibusque 15 dixisset, quas ille simili ratione collegerat: „Sunt, inquit, ut dicis; agnosco, confiteor“; et vir prudentissimus latentia facili confessione detexit. „Sed haec, inquit, omnia a me prudentiae ac virtutum auctoritate superata sunt, et quicquid vitii ex prava concretione 20 corpus habuit, animi bene sibi conscia divinitas temperavit.“ Hic intellegi datur stellarum quidem esse quod patimur, [et] quae nos incentivis quibusdam ignibus stimulant, divinitatis vero esse animi quod repugnamus. Nam quod ad leges pertinet, quibus peccata hominum 25 severa coercitione plectuntur, eas recte prudentissima constituit antiquitas; animo enim laboranti per eas opem tulit, ut per ipsas vis divinae mentis perniciose corporis vitia purgaret.

2 dicimus stellarum Q | cursibus M 4 nomen ss. u P

6 dicemus Q 7 itaque colamus P 8 perhenni PQV
 9 suscipiat, corr. x 13 an earum del.? violentis decretorum
 p. A' | hos P 16 simplici Foerster cf. physiogn. I p. VIII sqq. |
 inquit PQV 18 inquit PV 20 vitiiis Q² 21 sibi] Iust.
 II 5. 7, Cypr. app. p. 15. 16 cfrt. Mueller 22 an hinc? | in-
 telligi PQV 23 et del. A 26 cohere- P coheret- V coher-
 cione seuera Q 27 hereditas antiquitas V

VII.

Sed iam quia ad istam nos necessitatem quaestionis 1
 adduxit, dilata responsione, quae de moribus et colo-
 ribus parabatur, cuius fundamenta ex aliqua parte
 5 iactata sunt, ostendamus etiam leges potestati factorum
 necessitatique servire et hoc eas semper facere, quod
 factorum decrevit auctoritas. Quod ut probemus, lon-2
 giora repetere debemus exempla. Ecce ille iuvenis
 integris viribus, dives innocens et modestus, nullo
 10 domestici facinoris exagitatus impulsu, nulla timoris
 trepidatione compulsus laqueo se suspendit et per-
 didit; alterius iam palpitantis laqueum rupit inimicus,
 et qui ob dedecus vitae morti propria animadversione
 se dederat, soluto laqueo iudicantis sententia liberatur.
 15 Quis hoc alius nisi vis fati necessitasque perfecit, ut
 ministri necis, qui ad exhibendum reum fuerant desti-
 nati, oppressum malis suis hominem et conscientiae
 animadversione damnatum ex medio imminentis mortis
 periculo liberarent? Ille rursus, cui omnes innocentiae 3
 20 testimonium perhibent, stricto gladio, tamquam coge-
 retur, incubuit et minacem mucronis aciem costis in-
 nocentibus condidit. Ille vir integer sobrius ac pu-
 dicus, cuius vitam semper sumus institutumque mirati,
 ecce per praecipitia proiectum corpus flebili laceratione
 25 dispersit. Ille iustus vitam suam misera mendicatione
 sustentat; ille vero, quem famosi sceleris maculavit
 infamia, felicibus sublevatur augmentis et maximis
 honorum cumulatur insignibus. Ecce pirata post in-
 finitas innocentium necis in cruento sinu felices
 30 suscipit filios; ille innocens et ab omni scelerum.....

2 quia $\kappa\sigma$] qui (ei qui A') | fort. quaestionis <ordo> 3 ad-
 duxisti σ 12 inimicus corruptum 14 se] sa? et supra quae-
 dam ss. V, im. se | sentia M¹Q 15 necessitatesque P | perfecit,
 corr. v 18 dampnatum PQV 19 liberarentur M | cui ss. supra
 q? P 20 tanquam V 21 mucronis Q 30 lac. statuit a

4 separatur invidia. Cui haec tribuis? quis ista fieri
 permittit? cui tantum de nobis licuit? Da manus
 et aliquando istis nos contentionum conflictationibus
 libera, ut haec omnia, quae fragilis et caduca con-
 suevit ferre mortalitas, fortuitis stellarum decerni
 5 cursibus etiam tua confessione confirmes. Quid de
 †errore honoribus malorum et de fuga exiliisque bo-
 norum dicimus? Vides illum servilibus maculis in-
 fectum sordes ac labem generis sui consularium fascium
 nobilitate protegere? Ille ingenui sanguinis ornamenta
 circumferens honorum debitis privatur insignibus. Ille
 primo aetatis gradu positus, nulla praeferens orna-
 menta virtutis, omnes honores praecipiti celeritate con-
 tinuat; ille iam deficientis aetatis senio confectus et
 testimonium egregiae vitae . . . cursu nunc primo in
 6 adeptis honoribus auspicatur. Quae istum senem
 ratio retardavit? atquin illi omnia honorum orna-
 menta vitae meritum pollicebatur. Quis illum iuvenem
 ad tantum honorum cumulum, de quo nihil adhuc
 tale sperare poteramus, cursu repentinae felicitatis im-
 pegit, nisi vis illa quam dicimus fati, quae stellarum
 agitatione perficitur, operata est, ut illum cogeret,
 7 hunc retardaret? Quid iam de damnationibus elo-
 quar malorum peccatorum aut criminum merito? di-
 cebas paulo ante: frequenter vidimus huiusmodi
 iniurias omnium consentiente iudicio innocentibus in-
 8 rogatas. Prudentissimum illum Atheniensium et sin-
 gularis iustitiae virum, qui vitae atque virtutum me-
 rito sapientis cognomen acceperat, infamis testulae
 iactus exegit. Socrates vero, cuius prudentia testi-

2 cf. Verg. Aen. VI 502 5 cerni, corr. $\alpha\sigma$ 6 de gloria
 et honoribus σ exempli gratia 11 debitus P 15 possis
 vitae <adeptus> 16 quae istum A'] quaesitum 17 an
 quin M atqui Q 18 pollicebatur // vitae meritum Q 20 cursus
 MP cursum Q, corr. σ | inpegit Q 22 urgeret α 23 dampn-
 PQV | fort. eloquar <quas> et paulo ante <fieri> 24 ma-
 iorum, corr. A' 25 huiusmodi P 26 irrogatas P

monio divinitatis ornatur, formatis moribus hominum
 et divina institutione compositis, falsis accusationibus
 obrutus et acerbae delationis oneratus invidia inde-
 fensus et proditus severae animadvertentium potestati
 5 subcubuit. Quotiens fortuna imperatorem Alcibiadem,
 quotiens exulem fecit? Quid de ista sortis varietate 9
 dicamus? Patiebatur haec Alcibiades ad civilem im-
 perandi modum Socratis divinis magisteriis institutus,
 et cum semper et ubique prospere duxisset exercitum,
 10 fortunae contra se saevientis invidiam vitare non po-
 tuit. Sed illum forsitan, ut quidam volunt (absit
 enim, ut hoc nostra oratione firmemus), pravaram
 cupiditatum desideria ceperant et incautae temeritatis
 fefellit improvisa vis. Aliud ergo proferamus exemplum,
 15 ut vel sic ad confessionis angustias coarctatis. Pla-
 tonem cum illis animi virtutibus, cum illa sapientiae
 doctrina vendidit fatum et illam divini animi disci-
 plinam tyrannicis crudelitatibus ac ludibriosis Dionysii
 potestatibus tradidit. Si haec non sufficiunt, ad Py-
 20 thagorae naufragia revertamur. Qualis vir ille fuerit,
 omnibus notum est; cuius virtutem sapientiam pru-
 dentiamque et divina animi commenta et hominum et
 deorum probavere iudicia. Ecce ad summum cuncta 11
 perdidit et, ne quid deesset eius divino ingenio,
 25 peregrinis etiam magisteriis imbutus ad omnia sapien-
 tia secreta penetravit et, ut verius loquar, divini
 animi intentione primus, immo potius solus in ista
 positus fragilitate terrena naturam et originem pro-
 vidi numinis ac divinae maiestatis invenit. Salutare
 30 illud, ut quidam volunt, et providum numen per dies
 singulos sequebatur; cuius monitis atque praeceptis
 purgatis animi sordibus ad omnia †vitae ornamenta

1

1 diuitatis Q 3 et σ] est | dilationes honeratus (hon- etiam
 Q) iuidia P 5 succubuit V | imperatorem des. V f. 5^v 7 dice-
 mus v 8 socrates MP 11 illud MPQ^a 16 uiribus Q 18 dyo-
 nisii MPQ 19 pitagore ss. y P pythagorae Q 20 reuertemur P^a
 28 natura P 32 ornamenta et M possis [vitae] et virtutis

virtutis extorrem atque exulem civium suorum seve-
 12 rissima decreta fecerunt. Is patriam fugiens totam-
 que Graeciam ad aliena primum transivit imperia;
 Sybarim et Crotonam exul incoluit. Sed nec ibi illum
 diutius fortuna detinuit; nam nunc per Locros, nunc
 per Tarentum et per omnes paene Italiae oras fugi-
 tivus erravit. Ecce ad ultimum flamma saeviente
 13 circumdatur et cum illo pariter miserorum turba in-
 cendio grassante conficitur. Quid agis? Etiam nunc
 derogas fato et stellarum vim obstinata animositate 10
 contempnis, cum videas bonorum malos exitus, malorum
 prosperos actus, innocentium . . . <nocentium> securi-
 tates? Cui haec tribuis? cuius haec putas fieri de-
 cretis? Iniqui sumus, si, cum haec omnia nobis fa-
 torum imperia decernant, adhuc rigidae contradictionis 15
 animositatibus repugnamus. In summa tibi respon-
 dendum est, quia hoc nos facere praesentia hortantur
 exempla: et ille, qui nocens est, fato cogente peccavit,
 et ille, qui innocens damnatur, fatali necessitate com-
 pulsus severam animadversionis sententiam pertulit. 20
 14 Ad te nunc singularem virum, Plotine, veniemus, ut
 allegationes nostras recentium exemplorum patrociniis
 muniamus. Quas ille philosophiae non attigit partes,
 cum doctrina eius vitae sequeretur insignia, cum id,
 quod docebat, non alieno, sed proprio virtutis osten- 25
 deret exemplo? cuius ex ore tamquam ex adyto
 quodam divinae sententiae proferebantur. Fuit nam-
 que ille vir ad omnia virtutis ornamenta compositus
 et omni divinarum dispositionum studio formatus,
 iustus fortis providus temperatus et qui se crederet 30
 Fortunae impetus providentiae posse ratione superare.

<compositum> ut p. 22, 28   4 sibarim Q   9 crassante PQ
 ais v   11 contempnis PQ   13 hoc putas Q   19 dampnatur PQ
 (in quo est post compulsus, sed signis transponitur)   23 phylo-
 sophiae M   25 ostenderetur MPQ, corr. V   26 adito libri
 27 nam Q   28 ormenta M   29 firmatus MP^bQ, cf. 7, 23.
 30, 29. 40, 5 et 21

Primum itaque locum sibi quietae sedis elegit, ut ab 15
 omni humanae conversationis strepitu separatus For-
 tūnae se liberaret invidia, solis divinae institutionis
 vacaturus insignibus, ut contra fortunae omnes minas
 5 integro se et incorrupto praesidio virtutis armaret.
 Ista itaque confidentia mentis erectus etiam corporis 16
 sui curam tuitionemque suscepit, <et> ut nihil va-
 cuum ac nudum relinqueret, ubi se posset licentia
 Fortunae saevientis exercere, in salubri se ac pura re-
 10 gionis parte constituit; nam ad collocandam sedem
 amoenum sibi Campaniae civitatis solum elegisse nar-
 ratur, ubi semper aëris quieta moderatio cunctos in-
 colas salubri vegetatione sustentat, ubi neque vis
 hiemis nec flagrantis solis accessio, sed composita
 15 temperies ex utroque moderatur, ubi aegritudine ali-
 qua laborantibus hominibus ingentium fontium calore
 et fervescentium aquarum salutari fomento conciliata
 sanitas irrigatur. Illic constitutus honorum primum 17
 contempsit insignia illos veros honores putans, quos-
 20 cumque illi divinum prudentiae magisterium contu-
 lisset. Nulla illum divitiarum desideria ceperant, sed
 has putabat esse divitias, quibus animus ornatus
 auctorem posset propriae originis invenire. Ecce in 18
 quadam parte orationis suae, sicut mihi videtur, im-
 25 providus et incautus, vim fatalis necessitatis adgre-
 ditur et homines Fortunae decreta metuentes severa
 orationis obiurgatione castigat, nihil potestati stel-
 larum tribuens, nihil fatorum necessitatibus reservans,
 sed totum dicens in nostra esse positum potestate.
 30 Longum est enumerare, quid de rebus singulis sen- 19
 serit, qua se ratione fatali sorti subtraxerit, qua vim

7 utque v unde nos <et> ut 9 exerere A haud scimus
 an recte | <Italicae> regionis x 11 campanie V recte ut vid.
 13 uetatione P 14 fragrantis MP 16 ingentium suspectum;
 Plin. 31, 4 nusquam tamen largius quam in Baiano sinu est.
 Buecheler; ingenti σ 18 primum] PR. x 22 animus A']
 animi MPQ 24 inprovidus Q 25 aggreditur M

istam, idest stellarum atque fati, sententiarum argumentatione turbaverit. Sed haec adhuc integer incolumisque narrabat; numquam ille ad Socratis finem Platonisve exitum contorsit oculos vel mentem, utique, sicuti suspicari datur, multa illorum mentibus, 20 multa vitiis asscribens. Ecce se illi in ista confidentiae animositate securo tota fatorum potestas imposuit et primum membra eius frigido sanguinis torpore riguerunt et oculorum acies splendorem paulatim extenuati luminis perdidit, postea per totam eius cutem 10 malignis humoribus nutrita pestis erupit, ut putre corpus deficientibus membris corrupti sanguinis morte tabesceret; per omnes dies ac per omnes horas serpente morbo minutae partes viscerum defluebant, et quicquid paulo ante integrum videras, statim confecti 15 21 corporis exulceratio deformabat. Sic corrupta ac dissipata facie tota ab illo figura corporis recedebat et in mortuo, ut ita dicam, corpore solus superstes retinebatur animus, ut ista gravis morbi continuatione confectus et tormentis propriis coactus ac verae rationis 20 auctoritate convictus vim fati potestatemque sentiret et ut confecti corporis laceratione quassatus sententiam 22 Fortunae pronuntiantis exciperet. Quid nunc de huius famosa dicimus morte? Cur eum non potuere virtutes, idest prudentia temperantia fortitudo iustitia, 25 ab istis Fortunae animadversionibus liberare? Sensit itaque etiam iste vim fati et excepit finem, quem illi stellarum ignita iudicia decreverant, et istius valitudinis acerbitate confectus proprio exemplo, non sermonis licentia cunctos homines docuit potestatem factorum 23 nulla posse ratione contemni. Scis etiam, ut

2 integer adhuc incolomisque Q 3 illae P 5 sicut P
 suspicati P^a | displicet mentibus 6 multa P | in om. V
 8 frigido V] frigida MPQ 11 malignis σ] magnis 12 morte
 suspectum 13 repente Q^a 16 si Q 22 ut om. Q recte?
 25 providentia M 28 et A'] ex MPQ 31 contempni MPQ

rursus ad antiquiora redeamus exempla, quae Miltiades post victoriam passus sit, quae Themistocles sustinuerit post triumphos; quibus sunt aerumnarum calamitatibus implicati, ab his scilicet, quibus per illos et libertas reddita videbatur et patria! Quis contra illos saevientis populi rabiem concitavit, quis conflavit invidiam? Quis tam acerbum indixit odium, ut beneficiorum et redditae libertatis inmemores [ut] gravi furoris instinctu et effrenatae levitatis erroribus innocentes ac strenuos viros populari animadversionis acerbitate percuterent, nisi vis necessitasque fati, infatigabili quae semper potestate dominatur? Ad Romana nunc, si placet, revertamur exempla. Ecce ignavus ille vir et omni infamiae maculatione pollutus, Syllam dico, qui a primo vestigio pubescentis aetatis in scurrarum gremiis per damna nundinati pudoris adolevit, totiens prospere duxit exercitum et, ut felix diceretur, fecerunt innumerabilia reipublicae naufragia. Respice, quotiens laceratis patriae visceribus civili sanguine cruentatur. Ecce innumerabiles proscriptionum tabulas ponit et cruentarum pecuniarum parricidalis collatione ditatur; sed nunc, licet sit omnia facinora eius enumerare difficile, pauca tamen enumerabimus, ut ex istis vim fatalis necessitatis agnoscas. Septem milia civium nostrorum in medio foro urbis Romae Syllana animadversione ceciderunt; mihi crede: nulla vis alia, nullum peccatorum meritum, nulla deorum voluntas, sed fatorum necessitas istam multitudinem Syllanis manibus impegit. Quod nunc putas esse

1 militiades **MPQ**   2 themisthocles **MP** | sustinueret **P**
 3 tryumphos **P** | erumpnarum **P**   6 incitavit **Q**   7 invidia **P** |
 induxit **Q^a** | hodium **Q**   8 inmemores **M** | *del. a*   9 in-
 stinctu **M** | levitates **P**   11 infatigabilis, *corr. A'*   12 § 25—38
ed. Usener in Sallustio Maurenbrecheriano   13 ingnavus **Q**
 14 vir *om.* **M**   15 qui] que **P**   16 dampna **PQ**   18 dampna
 et naufragia **Q**   19 lateratis **P^a**   20 proscriptiones **P^a**
 21 peniarum **P**   penarum **Q**   23 numerare **Q**   24 necessi-
 tatibus **P^a**   27 nullum] nulla **P^a**

iudicium, quem rationis ordinem, ut ille, qui numquam fuit memor sexus sui, qui ultra commendationem gratiae puerilis aetatis senex exoletus in aliena aetate flagitia corporis detinebat, vitiis obsessus Romana gubernaret imperia? Hunc <quem> sciebamus in praeturae [PR.] petitione deiectum, cui gravissimus Censorinus veris ac firmis accusationibus spoliatae provinciae crimen obiecit, qui legatus bello Cimbrico degeneris animi timore prostratus imperatorem Marium et Romanum reliquit exercitum, is cum his tantis pollueretur infamiis, regalis postea maiestatis auctoritate decoratus exercitum nostrum in dispendia nostra
 29 convertit. Permite mihi longiore oratione Syllanorum scelerum replicare discrimina; omnia enim haec ad disputationis meae meritum conferentur, si plurimis infortuniorum generibus integre ac verissime fuerit
 30 factorum necessitas explicata. Iussione Syllana Sulpicius tribunus plebis parricidalis praecepti nefanda animadversione percussus est; quo flagitio tyrannica et scelerata eius cupiditas imbuta omnia statim sine aliqua dubitatione genera crudelitatis exercuit, ut [et] effrenatas animi sui cupiditates per dies singulos
 31 vilis sanguinis profusione satiaret. Praetorio viro, minori scilicet Mario, qui iudicio omnium bene meritis de republica videbatur, Syllana iussione elisa sunt prius crura, deinde deiecta de statu corporis brachia humeris tenus dissoluta ceciderunt, tertio amputata

3 senes exoletos, corr. A' 4 fragilia Q 5 Hunc <quem> κ cl. p. 14, 23 de err. 77, 13. 104, 2 Kuehner p. 848
 in praeturae [PR.] petitione κ] impraetura . PR . petitione M
 in pretura prepetitione PQ 8 bellus P^a | Cimbrico A']
 in (om. Q) illyrico (illirico MQ) 10 reliquid P 11 infamiis P 13 convertit a] convenit 15 meae om. M 17 comprobata et explicata Q 19 animaduversio P | tyrannica Q
 21 et del. A' 23 sanguinis sanguinis P 24 // scilicet viro
 minori // Q 25 elysa P 26 possis desecta; delecta? Mueller
 cl. krit. Bemkgn. zu Plin. p. 11; cf. III 13, 4

lingua vocem reliquit in faucibus; ad postremum omni
 corporis parte mutilata oculi, qui fuerant spectatores
 et superstites, egeruntur; et in tam angusto corpore
 a nefario patriae carnifice tot sunt inventa supplicia
 5 et vix anima tantis vulneribus erogata est, cum hinc
 inde damnis fluentibus minutatim spiritus carperetur.
 Sed forsitan circa solos viros talis est feritatis atro- 32
 citate grassatus? Ecce in proscriptionum tabulis
 etiam mulierum ac matronarum nomina adscripsit, ut
 10 per omne humanum genus cruentam gladii exerceret
 potestatem. Non habet modum [nec] cruenta cupi-
 ditas nec infinita civium strage satiatur. Romanus 33
 ille populus subactis omnibus gentibus, posteaquam
 peragrato orbe atque possesso extremum etiam Oceani
 15 litus inventum, servire compulsus est nefario Syllanae
 potestatis imperio debilitatis omnium animis metu et
 miseri timoris trepidatione possessis. Inter leges Por-
 cias legesque Sempronias cum omnium civium gemitu
 etiam tertiam proscriptionis tabulam posuit nec hoc
 20 contentus malo, ne quod aetatis suae tempus vacuum
 a sceleribus reservaret, Lucretium iam privatus occidit
 et deposita regia potestate animi tamen in illo per-
 niciose crudelitas perseverat. Visne aliquid tibi, quia 34
 in Syllanicis temporibus immoramur, de lacu Servilio
 25 referam, in quo multorum senatorum capita ad osten-
 tationem inmanissimi facinoris sectis cervicibus pepend-
 erunt? Reipublicae vulnera inter ipsa deorum pulvi-
 naria constitutus inter sacras caerimonias positus

1 reliquid P 2 fuerunt corr. v 4 a v] ac 6 dampnis
 PQ obscuriora haec 7 tali Usener 8 crassatus PQ 9 nomina
 Usener] nomen | ascripsit M ascripsit Q 10 omnem P | ex-
 hereret P fort. recte 11 nec *delevimus* (nec alterum del.
Maurenbrecher) 12 strages, corr. A' 14 oceani M 15 com-
 pulsum PQ 16 debilitatis P^a | omnibus omnium Q 17 miseri
 (sive misera) timoris σ cl. 19, 10. VI fol. LXXIV col. 3 med. al.]
 miseriis minori (miseri minoris A) | possessis ab auctore Q |
 leges ab auctore P 19 tertiam om. Q 20 contemptus Q | nec P
 21 ab M | secleribus P | lucretiam P^a 24 immoramur Q

semper Sylla securus ac superbus aspexit. Quid potest crudelius fieri? Liberis et uxoribus miseris orbitates titulo publicae calamitatis ingessit; nihil pietati, nihil fidei, nihil fortitudini, nihil providentiae licuit contra
 35 Syllam. Ubi nunc sunt, qui peccata nostra humana ac divina credunt posse lege puniri? Ecce Sylla nefariis caedibus pascitur, ecce tyrannico grassatur imperio nec cupiditates eius potestas aliqua divinitatis impugnat. Quid sentis? quid iudicas? Refuta quod dicimus! Ostende nobis ordinem rerum! Ubi sunt leges, ubi iudicia? Humano et divino sumus semper destituti iudicio, quia omnia haec, quae diximus, Sylla commisit impune. Ergo facinora eius, cum tantis caedibus pascerentur, nulla ultro deorum flagella castigant? . . . . imperia nec est, qui dolorem suum
 36 verbis ac lacrimis prodat? Defunctis per illum etiam supremus ignis eripitur: et hoc [non] potuit videre iustitia? Dicis peccata hominum per dies singulos diis ultro nuntiari; omnia haec, sicut vides, impune gesta sunt, et fecit de his omnibus Fortuna quod voluit, et quicquid singulis fata decreverant, Syllanae feritatis animadversione completa sunt. Ut et hoc scias vera nos ratione edixisse, ipsum post haec mala prosper sequebatur eventus. Perpetuae dictaturae cumlatur insignibus et proprio arbitrio deponit imperia; laceratae reipublicae artus et cruentae pecuniae iussu eius ad ignobiliorum hominum divitias conferuntur; post haec mala quietate securitate fruitur et abundantia scelerum saginatus decreto amplissimi senatus et po-

1 silla Q (*idem* 5. 6. 12. 21)   3 publicatae, *corr.* x
 7 tyrannico Q | crassatur P   8 cupiditatis, *corr.* v | divi-
 nitas M (*cum ras. post n*) et P diuinitate Q, *corr.* A' (divinitas
Usener)   9 impugnatur Q   12 dicimus Q^a   13 impune Q
 (*idem* 19)   14 pasceretur A | deorum A *cf.* 19   15 lac.
statuit Usener   16 probat Q^a   17 supremus MP | *del.* x
 18 dicitis, *corr.* A'   19 ultroibus Q | nuntiari P^a   20 fecit
del. Usener   23 dixisse P^a   24 persequebatur, *corr.* A'

puli Romani <nomine> prosperae et perpetuae felicitatis ornatur. Ubi nunc sunt, qui negant actus 37 nostros stellarum fortuitis cursibus gubernari? Ille crudelis perfidissimus, quem scimus per omnia crudelitate 5 genera grassatum, securus omnia dignitatis ornamenta consequitur; Marius vero post triumphum Iugurthae ceterarumque gentium, quas subegit, posteaquam urbem Romam et externis et domesticis periculis liberavit, post triumphales purpuras, post pictas 10 aureasque palmatas ferreis stringitur vinculis catenarum. Ecce exul in paludibus Minturnensibus latitat, ecce carceris squaloribus premitur; vides, ut ad crepidinem dirutae Karthaginis fugitivus accedat? Quis 38 deus aut exulem Marium aut felicem fecerat Syllam? 15 Paullus imperator militi Mario promittebat imperia, legatus Sylla Romanum deserebat exercitum, et tamen postea iudicio Fortunae ille exul factus est, ille felix. Nimis longa oratione vim necessitatemque fati, stellarum etiam potestates.... Syllanae dominationis facta 20 crudelia † ad istum sermonem deflevimus. Scipio post 39 tot triumphos, post deletam Karthaginem Numantiamque prostratam, post peragratam Graeciam Asiam Bithyniam Syriamque lustratam, post dictaturae inreprehensibiles actus intra privatos parietes domesticorum insidiis acerbo mortis cruciatu et nefariis frangentium gulam manibus oppressus privata quodam

1 nomine *pro* Romani A' 4 perfidus A' crudelis *del.*
Usener, cf. 1, 13, 4, 5, 9, 16, 26, 16 Archiv VIII 178 5 cras-
 satum P 6 triumphum P 7 iugurthae | postquam PQ
 9 triumphales P 10 ceterarum Q 11 Minturnensibus *Usener*
 mittitur nec ibi (sibus A) 13 karta- M carta- Q 14 exulem P | felicem *om.* Q 15 paulus PQ 16 silla Q (*idem*
 19) | imperium exercitum Q 17 iste felix v 19 *lacunam*
statuit Usener, v. g. tractantes | dominationes PQ 20 isto
 sermone A' 21 triumphos P | deletam M | karta- MP
 carta- Q 22 *grām (i. e. gratiam) ss. re* P | asyam P 23 bythi-
 niam M bithyniam Q | syriamque P siriamque Q 24 inter Q |
 priuatas P^a 25 insidias P^a | nefariis: ariis *ir.* P 26 quod
 admodo M

40 modo animadversione confectus est. Quid Regulo fides profuit, ut illum vis fati post miserae captivitatis infamiam inter hostiles manus pervigili crudelitatis atrocitate prosterneret? Quae vis alia dissolutis Persarum regibus cum Romanis fascibus captivum tradidit Cras-
 41 sum? Et utique vir strenuus fuerat et virtutes eius, quae propria ostentatione lucebant, Romanus prote-
 gebat exercitus. Pompeii post quintum consulatum, post tot et tam insignes triumphos ad Nili fluminis ripam cervices invictas et regias et quas totiens pur-
 pura triumphalis ambierat semiviri hominis gladius nefario genere mortis incidit. Quis manus in suam necem Catonis armavit? Quis impuris et effeminatis Antonii cupiditatibus cum lugubri miseroque omnium fletu venerabilem Ciceronis tradidit sanguinem? Caesar,
 42 quos sua indulgentia ab omni liberaverat metu, ad exitium postea propriae salutis armavit. Vides ut semper ubique fortuna dominetur? Vides ut varii sint hominum mutabilesque semper eventus? Fortis ab ignavo superatur, bonum prostravit inferior, iusto
 iustitia non profuit, cautos providentia saepe decepit, pudicis ac sobriis impudicus ac dissolutus in honoris petitione praelatus est. Iacent strenui, laudantur improbi, et quicquid huic profuit, illum incauta imitatione decepit.

VIII.

1 Haec nobis omnia stellarum cursibus conferuntur, his nos Fortuna varietatibus conficit. Unde tot exemplis ac tot rationibus moniti atque formati fatalis necessitatis legem non argumentorum licentia nec verborum

2 miseram A' 8 pompegii P | *debebat* tertium 9 et

post Q | tryumphos P 11 tryumphales P 12 occidit Q^a
 13 impuris Q 16 diligentia Q 17 exilium, *corr. v* 18 uides] ut des P | varii . . . mutabilesque semper *cf. Verg. A. IV 569*
 21 non *geminat* P 22 pudicijis P | impudicus M | dissoluta P^a
 23 *post* strenui *ras. 1 litt.* M | improbi MQ 29 formato P^a

copia, sed veritatis probabili ac recto iudicio comprobemus. Sed iam huic nostrae allegationi etiam 2
 ipsi, qui contradicebant, ex aliqua parte consentiunt, dicentes esse quidem quandam vim fortunae ac fati,
 5 quam himarmenen vocant, sed huic necessitati disputationis suae licentia quaedam tribuunt, quaedam † contradicit lex necessitasque factorum et non posse videatur 3
 aliquid et posse. Hanc namque, quam dicunt himarmenen, volunt naturae hominum ceterarumque ani-
 10 mantium quadam societate coniungi, et quia sic facti ac procreati sumus, ut certo viventes tempore, completo vitae cursu, ad divinum illum spiritum, qui nos sustentat, resoluta fragilitate corporis referamur, sub-
 bici nos ad complendum istum finem fato pariter ac
 15 sorti, ut et nos et omnes animantes unus ac similis dissolutionis terminus fatali ista lege conficeret. Omnia vero, quae ad cursum vitae pertinent, in nostra volunt esse posita potestaté, ut nostrum sit quod vivimus, fati vero ac sortis solum videatur esse quod
 20 morimur. Nescio quid ista diversitas conclusionis 4 operetur; nescio cui possit persuaderi, quod dicitur. Confitetur aliquis esse fatum et dicit finem omnium fatalibus necessitatibus subiacere et, cum disputationibus suis ex ista quodammodo confessione prae-
 25 iudicet, potestatem eius in minoribus partibus minuit, auget in maioribus, multa ac potiora concedens, ut actus quidem nostros in nostra dicat esse positos potestate, finem vero vivendi ad fatalis sortis licentiam revocet; et in tam inepta disputatione licentia

1 componimus comprobemus Q   2 alleuationi Q   5 himarmenem | uocant in confinio paginarum geminat M | -sitati ir. M   6 quaedam prius om. M | contradicunt ut l. n. f. et non Némethy contra demunt vel sim. x   7 et A'] ut   8 himarmenem   10 et quia x] ut qui (ut quia A')   12 a diuino illo spiritu . . . referamus (quibus servatis resoluti fragilitatem olim x), corr. A'   15 nos omnesque Q   16 fatalis, corr. x   18 posita bis Q   22 esse aliquis Q   26 pauciora Q

se argumentationis extollit, ut, cum fato animadvertendi quodammodo licentiam tribuat et totius potestatis concedat imperium, id quod minus est ei deneget, re-
 5 gendi scilicet hominis potestates. Si procreatos nos fatum producit in lucem et ad terrenas conversationes venientibus hominibus vitae ianuas pandit, si ipsius est, sicut ipsi confitentur, quicquid a nobis completo vitae cursu necessitate mortis exigitur, si initium nobis finemque vivendi fatalis legis necessitas statuit, quid est aliud, quod non sit in eius positum potestate,
 6 cum et initia vitae per fatum nascentibus conferantur et dies mortis finisque vivendi decretis ipsius ac iudiciis terminetur? Ecce ille nondum corporis deformatione completa in maternis visceribus immatura festinatione praemoritur; illum completa deformatione corporis et iam maternorum viscerum angustiis liberatum vitalis spiritus aura non vegetat; illum in primis vitae incunabulis constitutum inter initia vagientis infantiae fugientis animae deserit vita; ille puer fragilitate deceptus, ille iam pubescentis aetatis et iam ad omnes vitae actus, quos paulo ante dicebat in nostra positos potestate, integra magisterii institutione compositus mortis repentino casu subtrahitur; ille vero vivendi prolixitate omni paene sensu carens ac voluntate et iam vergentis aetatis ac vitiosae senectutis
 7 sarcinam. Quis est, qui aut illum non natum aut illum primo natalis die aut illum post paululum aut illum iuvenem aut illum senem applicat morti? Inveniat aliquid, quod sequamur; inveniat, quod nos possit in-

1 ut om. Q   2 tribuat om. M   4 -licet inc. R f. 2^r |
 potestatem *no*   7 quidquid R   8 vitae om. Q | siinitum M
 11 conferantur Q] conferant   14 immatura MP   16 etiam
hic et 20. 25 *fere libri*   19 uitam PRQ   21 dicebas A'
 23 cisu P^a | subtrahitur Q   28 natalis cf. IV 1, 10. 8, 1 C.F.
W. Mueller Abh. f. Friedlaender 553 Arch. VIII 196 CIL IX
 23. 9 *Notiz. d. scav. 1894 p. 21 l. 7*

struere, quod laborantibus nobis rationem veritatis ostendat: fatum utique dicturus est et necessitatem mortis humanae, quae omnibus animantibus, quae terrena concretione gignuntur, vivendi tempus propria iudicii dispositione distribuit, ut longiorem vivendi substantiam aliis deneget, aliis largiatur. Absurdum est confitentem de necessitate fatali derogare postea fato et perinicum est, ut ab eo in sequentibus orationis partibus refutetur, quod praecedenti confessionis professione fuerat roboratum.

IX.

Quid de mortium vario exitu dicimus? Ille cogente fato suspenditur laqueo; at ille gladio percussitur; ille mari fluminibusque submergitur; ille saevientibus flammis ignique traditus in cinerem favillasque convertitur; ille per praecipitia iactatur; ille cadentium tectorum ruina comprimitur; illius animam pestiferum veneni virus exclusit; ille paulatim tardo febrium ardore decoquitur; ille cita ardentium venarum deflagratione fervescens violentia repentini caloris exaestuat; illum saevientium ferarum inconsulta vescitur rabies; ille occasum patitur illaesus; illius venenati serpentis ictus venas stringit in mortem. Hanc mortium nobis varietatem fata describunt; haec sunt illa stellarum decreta, quae paulo ante protulimus. Hinc illi illustrium virorum miserabiles exitus, malorum nocentiumque felices; hinc vario cursu vita hominum fortuna semper decernente transigitur. Hinc constat ortum finemque vitae, actus etiam nostros universos, studia cupiditates-

1 laborantibus M   2 ostendat R^a | utique nos] undique
 5 tribuit Q   7 de n. f. conf. Q^a   8 perinicum M
ras. inter u et m R perinicum Q   14 submergetur R^a
 15 flavillasque PR   19 defraglacione M   23 uenena PR^a
 uenenas M *cf. de err. 102, 24* | hanc $\alpha\sigma$] hinc   24 facta P
 25 praetulimus P   28 hortum PR

que et quicquid illud est, quod ad humanae nationis conversationem pertinet, fatalis necessitatis inevitabili sententia contineri. Cedamus itaque fide veritatis oppressi et confiteamur verae rationis secuti iudicia nihil in nostra, sed totum in factorum esse positum potestate, ut, quicquid vel facimus vel patimur, totum hoc Fortunae nobis iudicio conferatur.

X.

- 1 Explicatis his omnibus atque tractatis, quae fati vim stellarumque decernentium leges verae rationis¹⁰ disputatione monstrarunt, ad illam quaestionem, quam in prima istius orationis reliquimus parte, revertamur, de coloribus scilicet hominum ac moribus, ut omnifariam ista quaestione purgata securi et constantiae confidentia roborati totum tibi, quicquid de isto studio,¹⁵
- 2 Lolliane, promisimus, explicemus. Qui requirit, cur in quibusdam regionibus corpora hominum nigro semper colore sordescunt, cur vero alibi puro candoris splendore praeniteant, huic, qui has requirit causas, brevi disputationis oratione respondeam, praesertim cum ad istam partem multorum sapientium²⁰
- 3 dociles sententiae proferantur. In omne caelum, cuius est rotunda formatio, quod terras maria ceteraque quae intra se sunt omnia ignei spiritus circumfusione complectitur . . . . quinque zonarum ipsarum una si-²⁵milisque substantia est; nam quaedam ipsarum uniformes sunt nec alienam habent admixtionem, quaedam vero commixtae temperationis sunt moderatione com-³⁰
- 4positae. Harum quinque zonarum quae media est, corusci Solis incensa luminibus et sempiterni ardoris³⁰

1 quicquid **R** (*idem* 6. 15) | rationis, *corr.* $\times$ 6 facinus **R**
 10 atque stellarum **Q** 12 primam . . . partem, *corr.* ν
 14 istius questionis dubitatione **Q** 16 querit **R**^a | *cf.* *Boll*
190. 217^s 22 *cf.* *Verg. Georg. I 231 ss.* | *possis* in omni caelo
 25 *lac. stat.* $\times\sigma$ | *aut praecessit negatio aut scrib.* <non> una
 27 admixtionem **PRQ**

adustione torrida ignito colore perpetui ruboris infi-
 citur. Duae vero, quae extremas mundi continent
 partes dextris laevisque lateribus inhaerentes, caeruleo
 colore signatae atris semper imbribus inundantur et
 5 concretae glacie sempiternis pruinis et duratis gelu
 nivibus obsidentur. Inter has duas frigiditas et illam 5
 igneam, quae per mediam mundi ducitur partem, duae
 sunt residuae constitutae, quas frigoris et caloris
 mixta temperies elementi moderatione formavit. Hae
 10 sunt duae zonae, quae omne animantium genus in terrae
 finibus ex illa tranquilla commixtionis moderatione
 prognerant, per quas ad omnium, quae gignuntur,
 ortus et occasus per omne aevum oblicus signorum
 ordo convertitur, in quo Sol et Luna, quinque etiam
 15 stellae errantes, quae planetae a Graecis vocantur,
 certa ac definita semper agitatione discurrunt; et
 <ad> harum stellarum cursum omne animantium genus
 perpetua sibi generis propagatione succedit. Istarum 6
 quinque zonarum vis atque natura quarundam gen-
 20 tium homines uniformi colore prognerant, ita tamen
 ut in ipsa unitatis facie corpora hominum quanta-
 cumque stellarum radiatione varientur. Quaecumque 7
 igitur gens hominum illi adiacet zonae, quae sempi-
 terna adustione ignis incenditur, licet sit sub eius
 25 zonae partibus collocata, quae ex composita modera-
 tione formata est, ad fingendos tamen colores homi-
 num ignem sibi ex vicinae societatis coniunctionibus
 mutuatur, ut homines ad imitationem inustarum rerum
 atris semper forma coloris infuset. Quae vero partes 8

1 calore Q^a   3 dextrisque Q   4 imbribus Bentley ad
 Horat. c. III 24. 39 e Verg.] niuibis MPR nubibus Q   5 con-
 cretae Bentley] concreta | duratu P   8 coloris PR   9 hee Q
 11 commixtio in fine lineae M   13 ocasus Q | obliquus PQ
 15 errantes A] errant   17 ad add. A' (ubi ut pro et et suc-
 cedat)   19 natura A'] iactura | quarumdam R   24 ignis
 20] ignibus | sub eius sit M^a   25 collocatus Q^a   26 est
 Sittl] et   27 subiectum non iam gens, sed zona

glacialibus adiacent zonis, quae viduatae ac desertae Solis ardoribus perpetuis pruinarum nivibus opprimuntur, gentes illas hominum, quas in vicino posita zona progenerat, nitido faciunt lumine splendidi candoris ornari. Sed et in his regionibus, quae candidos homines procreant, et in illis rursus, quae nigros, ad variandas hominum formas stellarum plurimum potestas operatur et unicuique homini, licet coloris sit una substantia, diversam tamen speciem deformationis 9 adsignat. Unde enim se [sibi] singuli propria corporis liniamentatione cognoscunt? unde filios fratres cognatos, unde cives peregrinos vicinos amicos hospites norunt, si non singulis varios diversosque vultus stellarum potestas adscribit? Consideremus itaque conciliationem generis humani et retractando inveniemus, 10 quam nefaria et quam impia poterant illic scelera committi, si cunctorum una facies populos illos aequae similitudinis formatione confunderet; ad sororem frater deceptus similitudine quasi maritus intraret, traheretque alius contacti impudentia alieni iuris uxorem; alii de filio erratica contentionis conflictatione certarent; alii nescirent, qui essent illi, qui sibi paulo ante servierant; alter ingenuis natalibus natus quasi servus ex confusa similitudine obstinato ducentis errore traheretur, nisi uniformem istam colorum similitudinem 11 maxima vultuum dissimilitudo variaret; quae omnia compositis stellarum mixturis ac radiationibus temperantur. Ecce illius candor ex aliqua parte nigri coloris tenui inumbratione sordescit, et illius nigram faciem splendor modici candoris illuminat. Quid iam

4 lumine α] homines | spendidi R 9 deformitatis ads. et deformationis Q 10 assignat M | sese singuli A' 11 lineamentatione P^b 14 ascribit *deinde ras.* (ur?) M' 19 traheretque Q 20 inp. cont. M^b impudentia Q contactam imprudentia *Némethy* 21 erratica $\alpha\sigma$] erratici 23 ingenius P 24 obstinati, *corr.* σ 25 uniformen R 26 vultum PR 27 rationibus, *corr.* $\alpha\sigma$ 30 coloris et candoris Q

de comarum crinibus dicam, ad quas varius color
 latenter inrepat? quid de oculorum acie, qui semper
 diversis luminibus colorantur? Ecce corpora ipsa
 etiam in illis gentibus et ceteris omnibus nunc longa,
 5 nunc parva sunt, nunc tenui exilitate suptilia, nunc
 obesa crassitudine latiora; unde manifestis rationibus
 comprobatur zonarum quidem esse, quod nigri vel
 candidi sunt, stellarum vero, quod in illa unitate
 coloris dissimilium formarum varietatibus corporan-
 10 tur. De moribus vero gentium supervacua disputatio
 est; nam et Asianos plurimos videmus, immo paene
 omnes sobrietatis insignia praeferentes, et Graecorum
 levitas frequenter modestae gravitatis pondus accepit,
 et effrenata Scytharum rabies quacumque humanitatis
 15 clementia mitigatur, et in finibus Galliarum populus
 sapientiae prudentia convalescit, Afrorumque subdolas
 mentes honestae fidei ornamenta condecorant, et a
 plurimis Hispanis iactantiae vitia deseruntur, et Sy-
 rorum avaritiam mutavit repentina profusio; non est
 20 inter illos acutos Siculos stultos invenire difficile, et
 ab Italis frequenter dominationis imperia translata
 sunt. Nec huius rei longe tibi aut ex antiquis libris
 proferemus exempla: dominus et Augustus noster ac
 totius orbis imperator pius felix providus princeps,
 25 Constantinus scilicet maximus divi Constantini filius
 augustae ac venerandae memoriae principis, qui ad
 liberandum orbem tyrannicis moderationibus et ad
 comprimenda domestica mala favore propriae maie-
 statis electus est, ut per ipsum servitutis squalore
 30 deterso securae nobis libertatis munera redderentur
 utque captivitatis iuga fatigatis iam et oppressis cer-
 vicibus poneremus, quem pro nostra semper libertate

3 ista Q^a 4 istis g. et illis Q | illis] Italis x 5 sub-
 tilia M^b Q 6 manifestas P^a 9 temperantur x 10 dis-
 positio, corr. A' 14 scytarum PE scitarum Q 16 astrorum-
 que PR^a (ubi ro ss.) et Q 18 hispanis P | deserunt M
 20 acutos M^a avidos? M^b 27 tirannicis Q

pugnantem, res incertissima inter casus humanos, numquam belli fortuna decepit, apud Naisum genitus a primo aetatis gradu imperii gubernacula retinens, quae prosperis nactus fuerat auspiciis, Romanum orbem ad perennis felicitatis augmentum salubri gubernationis moderatione sustentat. Sol optime maxime, qui mediam caeli possides partem, mens mundi atque temperies, dux omnium atque princeps, qui ceterarum stellarum ignes flammifera luminis tui moderatione perpetuas, tuque, Luna, quae in postremis caeli regionibus collocata ad genitalium seminum perennitatem menstruis semper aucta luminibus Solis augusta radiatione fulgescis, et tu, Saturne, qui in summo caeli vertice constitutus livedinem sideris tui pigro cursu et tardis agitationibus provehis, et tu, Iuppiter, Tarpeiae rupis habitator, qui mundam ac terras salutari semper ac benigna maiestate laetificas et secundi globi possides principatum, tu vero, Gradive Mars rutilo semper horrore metuende, qui in tertiis caeli regionibus contineris, vos etiam, fidi Solis comites Mercurius et Venus: Constantinum maximum principem et huius invictissimos liberos, dominos et Caesares nostros, consensu vestrae moderationis et dei summi obsecuti iudicio perpetua his decernentis imperia facite etiam nostris posteris et posterorum nostrorum posteris infinitis saeculorum continuationibus imperare, ut omni malorum acerbitate depulsa humanum genus quietae ac perpetuae felicitatis mu- nera consequatur. Nobis vero tenuem ingenii inspirate substantiam, ut vestro praesidio fulti facile

2 aput Q   4 fuerit, corr. a   5 perhennis   9 flammiferarum, corr. x   10 tu qui lumina (mi eras. in R), corr. A'
 12 perhennitatem MPQ | aucta σ] recta   14 livedinem x] libidinem | syderis M   16 iupiter PRQ   17 sal. terras M^a | benigne P   18 et nos] sed   20 terciis Q] terris MPR
 24 obsequuti Q | is R | decernentibus, corr. xσ   25 posteriorum P   26 continuatinationibus P   29 insperate P^a

ea, quae Lolliano promissimus, <compleamus> et, quicquid divino sapientium magisterio concepimus, veris sententiarum definitionibus explicemus.

[Nec omnia, quae dicuntur, rigida iudicationis auctoritate discussa; omnis enim, sicut nosti, nativitas mollis si fuerit, fructum dabit licet praecoquem, sed mox adulti temporis spatio mitiorem.]

1 suppl. A' | ut P 4—7 verba obscura non ab auctore profecta; post II 28 ponit v, ante matheseos 40, 3 A

Subscr. rubr. unc. (minusc. Q) iulii firmici materni iunioris u. c. matheseos liber primus (I Q) explicit. incipit liber secundus | (Prologus secundi libri sine incipit Q) | secundus des M f. 21^v

LIBER SECUNDUS.

⟨PRAEFATIO.⟩

- 1 Matheseos scripturi libros eos, qui eandem discere volunt, primum instituere debemus, ut rectis initiis formati facilius pronuntiandi scientiam consequantur; non enim potest veram eius scientiam consequi, nisi fuerit primis institutionibus eruditus.
- 2 Fronto enim noster Hipparchi secutus antiscia ita apotelesmatum sententias protulit, tamquam cum perfectis iam et cum peritis loqueretur, nihil de institutione, nihil de magisterio praescribens. Sed nec aliquis paene Latinorum de hac arte institutionis libros scripsit nisi paucos versus Iulius Caesar et ipsos tamen de alieno opere mutuatos, Marcus vero Tullius, princeps ac decus Romanae eloquentiae, ne quid intemptatum relinqueret, quod fuisset divinum eius ingenium assecutum, versibus heroicis etiam ipse
- 3 de institutione pauca respondit. Unde nos omnia, quae de ista arte Aegyptii Babylonique dixerunt, docilis sermonis institutione transferemus, ut hi, qui ad explicanda hominum fata formantur, pede-

1 *cf. ad p. 39, 7*   2 praefatio *addidimus*   3 matheseos
inc. V f. 10^v | eadem, corr. v   7 *ne conicias nisi ⟨qui⟩, cf.*
C. F. W. Mueller l. ad 26, 26 l.   8 *hyparchi PR hiparchi Q*
hyparchi V | uestigia et antiscia Q   9 *apotelesmatum V*
11 *set V*   12 *institutionis R*   14 *mutuatus A' at cf. Newe*
II^s 68 (Paul. Nol. p. 206, 1 Sid. Ap. 201, 15 Mart. Cap. 509
Fest. 153, 3 M. Boeth. arithm. p. 12, 17 Friedl. Faust. p. 107, 21.
193, 11 addit Mueller)   15 *princeps V | decus A] deus cf.*
VIII fol. CIII col. 3 in.   16 *an quod ⟨non⟩?*   18 *expectes*
exposuit vel sim. | nos etiam omnia Q   19 *egyptii QV | babilonique RQV*
babilonique P   20 *docili A'*   21 *hii PQ | ad*
om. V | facta P

temptim imbuti omnem divinitatis scientiam consequantur.

Sed quia mentionem antisciorum fecimus, hunc 4
locum non debemus cum dissimulatione transire. Antiscia Hipparchi secutus est Fronto, quae nullam vim habent nullamque substantiam; et sunt quidem in
5 Frontone pronuntiationis atque apotelesmatum verae sententiae, antisciorum vero inefficax studium; eum enim secutus est, qui rationem veram non fuerat
10 assecutus. Antiscia enim illa vera sunt, sicut et † Navigius noster probat, quae et Ptolomaeus [posterior] verae inquisitionis definitione monstravit; quae qualia sint, posterioribus huius libri partibus ostendemus monstrantes, quae pars in quam partem
15 mittat radium. Nam apotelesmata et Fronto verissime scripsit et Graecorum libris ac monumentis abundantissime continentur. Hac itaque interim disputatione seposita ad institutionis revertamur exordia.

I. DE SIGNIS XII.

20 Zodiacus orbis, in quo duodecim signa infixata sunt, per quem quinque planetae, Sol etiam et Luna cursus suos dirigunt, obliqua semper agitatione torquetur. Signa autem ipsa duodecim his nominibus 2
nominantur: Aries Taurus Gemini Cancer Leo Virgo
25 Libra Scorpius Sagittarius Capricornus Aquarius et Pisces. Horum signorum diversa sunt genera, nam 3
alia sunt ex his masculina, alia feminina; masculina itaque sunt Aries Gemini Leo Libra Sagittarius Aqua-

1 inbuti **RQV**   5 hypparchi **PR** hyparchi **V**   8 antisciorum **PR** (item 10)   11 Nigidius *Fabricius B. L. III 119* |
ptolomeus **P** ptolomeus **RQV**   12 *del. σ illatum ex v. 13*
vera **A'** | diffinitione **V**   17 habundantissime **PQV** | hec **V**
18 exordia reuertamur **V**   exordia *des. Q f. 7^e*   20 *pro stellarum nominibus raro ponuntur signa, plerumque saturn. iupp. mart. ven. merc.*   21 quinque planetae *post* dirigunt **P** | sol
post 19 **P**   22 cursus — dirigunt *im.* **R** | torquentur **V**

rius, feminina vero Taurus Cancer Virgo Scorpius
Capricornus Pisces.

II. DE DOMIBUS STELLARUM.

1 Ex his duodecim signis Sol quidem et Luna singula sunt signa sortiti, ceteri vero quinque planetae idest Saturnus Iuppiter Mars Venus Mercurius bina, in quibus singuli imperium habent ac domicilium
2 constitutum. Sed has stellas non eodem nomine quos nos aut quo Graeci Aegyptii nominant; nam qui a nobis Saturnus dicitur, ab Aegyptiis Faenon vocatur; quem nos Iovem vocamus, Aegyptii Faethontem vocant; qui a nobis Mars, ab illis Pyrois dicitur; quae a nobis Venus, ab illis Fosforos vocatur; quem nos Mercurium
3 dicimus, illi Stilbontem vocant. Est itaque Sol † et Leo et in hoc signo habet domicilium et potestatem, Lunae Cancer. Vide, quam apte quam secundum, ut masculini quidem signi dominus Sol esset, feminini vero Luna, ut pro qualitate generis sui similia sibi
4 sexus sui domicilia vendicarent. Ceteri vero quinque planetae bina, sicut superius diximus, habent signa, in quibus imperii sui exerunt potestatem; sed ex ipsis duobus signis, quae singuli possident, unum mascu-

3 sic index, hoc loco: quaeque habent signa haec vel domicilia 9 egyptii V (idem 10. 11) cf. Riess apud Pauly-Wissowa II 1811 10 fenon RV senon P 11 phetontem V faetontem PR 13 fossoros P 14 post illi in P in textu, in R in marg. inf., sed nota huc relatum scholion: fulgentius in libro mitologiaram primo [c. 23] sic de hac stella loquitur: stella (stellam R) uero quae stiluos graece nuncu patur, quam mercurio pagani asscribunt, ex quo etiam diei nomen inuenerunt, tantum celerior planetis omnibus currit, ut septima die suos permeet circulos, quod saturnus XXVIII^{ti} annis^{to} et iuppiter XII^{cim} possint. 14 ♀ et libri] Solis domus v 16 Lunae] (, expectes Luna in Cancro | secundum <naturam> Sittl 17 femini PR 19 post uero expunctum et P

linum est, aliud femininum; quod ut manifestius intellegi possit, omnia specialiter explicemus. Saturnus 5 habet domicilium in Aquario et Capricorno, ex quibus Aquarius masculinum est, Capricornus femininum. 5 Iuppiter in Sagittario et Piscibus habet domicilium, sed ex his unum masculinum est, Sagittarius, femininum vero Pisces. Mars in Ariete et in Scorpione domicilium collocavit, ex quibus masculinum est Aries, femininum Scorpius. Veneris domus sunt Taurus et 10 Libra, ex quibus Libra masculinum signum est, femininum vero Taurus. Mercurius domicilium habet in Geminis et Virgine, ex quibus Geminorum quidem signum masculinum est, Virginis vero femininum.

15 III. DE ALTITUDINIBUS ET DEIECTIONIBUS STELLARUM.

Scire etiam altitudinem et humiliationem debemus, quae sint stellarum altitudines singularum, in quibus naturali quadam sublimitate magnitudinis eriguntur, et quae sint earum deiectiones, in quibus 20 constitutae oppressa auctoritatis suae potestate minuantur. In altitudinibus itaque suis gaudent constitutae, et tunc maximae felicitatis decernuntur insignia, quotiens in genituris hominum maxima stellarum pars partiliter altitudinum suarum signa possederint. Tunc 25 vero homines infelicitatum infortuniis opprimuntur, quotiens stellarum pars maxima in his partiliter constituta fuerit, in quibus humili deiectione multum de sua potestate dimittunt. Altitudines autem dictae sunt 3 ob hoc, quod, cum in ipsa parte fuerint stellae, in 30 qua exaltantur, in oportunis scilicet geniturae locis

5 iupiter **RV**   6 unum *om.* **A'**   9 *de formis* Scorpius
 et Scorpio *nihil praestamus*   10 signum *om.* **V**   19 sunt **P**
 21 gaudentes, *corr. x̄o* gaudent esse *Mommsen* | constitutae
om. **V**   26 partibus **a**   27 fuerit signis *Paris.*   28 *hc*
 (= *autem*) et *ss.* autem *a m*¹? (*idem* 44, 4) **P**

- faciunt . . . . . miseros pauperes ignobiles et in quos se infelicitas assiduis continuationibus conferat.
- 4 Hac ex causa Babylonii ea signa, in quibus stellae exaltantur, domicilia earum esse voluerunt; nos autem scire debemus hac institutione formati, omnes stellas melius in altitudinibus suis quam in domiciliis suis. . . .
- 5 Sol in Arietis parte XIX. exaltatur, in Librae vero parte XIX. deicitur; Luna exaltatur in Tauri parte tertia, Scorpii tertia deicitur; Saturnus exaltatur in Librae parte XXI., in Arietis rursus <parte> XXI. deicitur; Iuppiter exaltatur in parte Cancri XV., deicitur vero in Capricorni parte XV.; Mars exaltatur in Capricorni parte XXVIII., deicitur vero in Cancri parte XXVIII.; Venus exaltatur in Piscium parte XXVII., deicitur vero in Virginis parte XXVII.; Mercurius exaltatur in Virginis parte XV., deicitur vero
- 6 in Piscium parte XV. Hac ex causa Babylonii haec signa, in quibus exaltantur singuli, domus eorum esse voluerunt dicentes Saturni quidem domicilium esse Libram, Iovis Cancrum, Martis Capricornum, Solis Arietem, Lunae Taurum, Veneris Pisces, Mercurii Virginem.

IV. DE DECANIS.

- 1 Singula signa in tres partes dividuntur, singulae autem partes habent singulos decanos, ut sint in singulis signis terni decani, quorum singuli ex triginta partibus denas possident partes et dominium suum ac potestatem in X partes exerunt. Sunt autem

1 lac. statuit A' 3 babilonii 7 ariete | libra 8 in
 parte tauri V 10 libra V | XXI. Val. Doroth.] XX |
 ariete | parte add. Paris. | XXI. Val. Doroth.] XIX 11. 12 iupi-
 ter P | XV. bis e Plin. II 65 Val. Doroth.] XXI et XVIII |
 capricornio (idem 13) PR capricorno V (idem 13) 13 cancro
 14 XXVIII.] XXV RV XXVI P | piscibus 15 uirgine 16 uir-
 gine 17 piscibus babilonii 20 capricornium P 24 cf.
 IV 22 | decanis singula PR

infinite potestatis et infinite licentie et qui fata hominum suae potestatis auctoritate designent. Sed 2 et ipsi decani singulis stellis deputantur, et si in ipso decano stella fuerit, licet sit in alieno domicilio, sic 5 est habenda, quasi in suo sit domicilio constituta; <in> suo enim decano constituta haec eadem perficit, quae in signo suo constituta decernit.

In Ariete primus decanus Martis et secundus Solis, 3 tertius Veneris; Tauri primus decanus Mercurii et secundus Lunae, tertius Saturni; Geminorum primus decanus Iovis et secundus Martis, tertius Solis est; Canceri primus decanus Veneris est, secundus Mercurii, tertius Lunae; Leonis primus decanus Saturni et secundus Iovis, tertius Martis; in Virgine primus decanus Solis 15 est, secundus Veneris, tertius Mercurii; Librae primus decanus Lunae est, secundus Saturni, tertius Iovis; Scorpii primus decanus Martis est, secundus Solis, tertius Veneris; Sagittarii primus decanus Mercurii est, secundus Lunae, tertius Saturni; Capricorni pri- 20 mus decanus Iovis et secundus Martis, tertius Solis; Aquarii primus decanus Veneris est, secundus Mercurii, tertius Lunae; in Piscibus primus decanus Saturni, secundus Iovis, tertius Martis.

Quidam hunc locum volentes subtilius explicare 4 25 terna numina decanis singulis applicarunt, quos munifices appellandos esse voluerunt id est liturgos, ita ut per signa singula novem possint munifices inveniri, ut

1 potestates P^a | et qui] eo quod V 3 si in $\alpha\sigma$ si cum 6 add. $\alpha\sigma$ 8 verum ordinem exhibet Paul. Al. C | priete R^a 9 tertius — 11 secundus (Iovis) *im. inf.* P | (Mercurii) V² *ir.*] (Iovis) PR 10 (Lunae) et (Saturni) V² *ir.*] (Martis) et (Solis) PR 11 (Iovis) et (Martis) et (Solis) V² *ir.*] (Martis) et (Iovis) et (Saturni) [corr. ex (Veneris) P] PR 13 et] *possis est (item* 9. 20) 15 Mercurii v] (Saturni) 19 capricornii P 20 Solis v] (Mercurii) 21. 22 Veneris et Mercurii et Lunae v] (Saturni) et (Iovis) et (Martis) | in — 23 martis *im. sup.* P | Saturni v] (Lunae) 24 cf. Salmas. 552 Stob. I 192, 14 $\omega\rho\sigma\theta\iota\acute{o}\rho\iota$ Gk. Pap. in the Brit. Mus. XCVIII 25 terna Paris.] alterna 26 appellandos A' Paris.] applicandos

- 5 ternis munificibus decani singuli praeferantur. Rursus novem munifices, quos singulis signis dicunt esse constitutos, per infinitas dividunt numinum potestates; ab his enim dicunt repentinos casus dolores aegritudines frigus febresque decerni et quicquid illud est, quod solet nec sperantibus nec scientibus evenire; per hos volunt monstruosos ab hominibus edi partus.
- 6 Sed hanc nos partem in isto institutionis libro necessario praeterimus; nam et Graeci, qui secreta istius conati sunt disputationis attingere, in primis vestigiis constituti istum tractatum cum quodam dissimulationis fastidio reliquerunt. Sed nunc institutionis ordo, unde recesserat, revertatur.

V. DE PARTIBUS SIGNORUM.

Singula signa triginta habent partes; pars est autem in signo tantus locus, quantum Solis aut Lunae orbis in circuitu complectitur; sed una pars in minuta dividitur sexaginta.

VI. DE FINIBUS.

- 1 Licet ipsum signum alienae sit potestatis et alterius <stellae> habeat domicilium, tamen partes eius quasi propriae stellis singulis dividuntur, quae partes fines stellarum nominantur; hos fines Graeci oria vocant. Sed et hoc suptili debemus inquisitione colligere; nam cum <in> finibus suis stella fuerit inventa, sic est tamquam in suo domicilio constituta; quod totum, ut manifestius intellegi possit, debemus specialiter explicare, ut ex istis finibus geniturarum secreta

5 quidquid R   8 necessarie R^{AV}   10 disp. con. sunt R^{aPa}   11 constitutionis, corr. x (constituti <institutionis> σ) cf. de err. 96, 11 | dissimulationes P^a   17 se. cotidie, cf. Gemin. 2^c Gesner ad Colum. XI 2, 39   19 sic index, hic de f. in singulis signis (locis V)   21 add. σ   24 subtili PV
25 add. v   27 intelligi PV

noscantur. Arietis dominus est, sicut diximus, Mars; 2
 verum fines eius singulis stellis hactenus dividuntur:
 A prima usque <ad> VI. partem fines possidet Iup-
 piter, a VII. usque <ad> XII. Venus, a XIII. usque
 5 ad XX. Mercurius, a XXI. usque ad XXV. Mars,
 a XXVI. usque ad XXX. Saturnus; hac sunt Arietis
 partes ratione divisae. Tauri domina est Venus; cuius 3
 signi fines hactenus dividuntur: A prima parte usque
 ad VIII. Venus possidet, a IX. parte usque ad XIV.
 10 Mercurius, a XV. usque ad XXII. Iuppiter, a XXIII.
 usque ad XXVII. Saturnus, a XXVIII. usque ad XXX.
 Mars; hos stellae in Tauro possident fines. Gemi- 4
 norum dominus Mercurius est; eius signi fines hac-
 tenus dividuntur: A prima parte usque ad VI. Mer-
 15 curius possidet, a VII. usque ad XII. Iuppiter, a XIII.
 usque ad XVIII. Venus, a XIX. usque ad XXIV. Mars,
 a XXV. usque ad XXX. Saturnus. Cancrī domina est 5
 Luna; verum eius signi fines hactenus dividuntur:
 A prima parte usque ad VII. Mars possidet, ab VIII.
 20 usque ad XIII. Venus, a XIV. usque ad XX. Mer-
 curius, a XXI. usque ad XXVII. Iuppiter, a XXVIII.
 usque ad XXX. Saturnus; hos stellae in hoc signo
 possident fines. Leonis Sol est dominus, sed fines 6
 eius hactenus dividuntur: A prima parte usque ad
 25 VI. fines Iuppiter possidet, a VII. usque ad XI. Venus,
 a XII. usque ad XVIII. Saturnus, a XIX. usque ad
 XXIV. Mercurius, a XXV. usque ad XXX. Mars. Hac-

1 post noscantur add. de finibus rubr. unc. PR fines sunt
 Aegyptiaci Ptolemaei f. 12^r cf. schol. Demoph. 195, 19 Paul. Al.
 B 3 Lepsius Chronol. I 81 2 actenus V 3 ad add. Paris. A'
 (usque sex P) | iuppiter P 4 ad add. Paris. A' 6 hec V |
 arietes P^a 7 dominus, corr. A' 8 fines signi V 13 Mer-
 curius dominus V 15 ab VII. P 16 XVIII.] VIII V | Ptol.
 Dorothe. Paul. Al. Veneri quinque Marti septem partes dant | ad
 posterius om. V 19 t a I usque (ss. ad) VII ss. R | parte om. V |
 numeri paulum diversi apud Ptol., aliquantum apud Dorothe.
 Paul. Al. 24 ad om. P 25 Iuppiter om. PR (in spat. 7
 litt.) V (in spat. 5 litt.), add. A' | ad om. PR 27 actenus V

- 7 tenus istius signi fines stellis singulis dividuntur. Virginis Mercurius dominus est, verum fines eius hactenus dividuntur: A prima parte usque ad VII. Mercurius possidet fines, ab VIII. usque ad XVII. Venus, a XVIII. usque ad XXI. Iuppiter, a XXII. usque ad XXVIII.
- 8 Mars, a XXIX. usque ad XXX. Saturnus. Librae domina est Venus, sed eius signi fines hactenus dividuntur: A prima parte usque ad VI. Saturnus possidet fines, a VII. usque ad XIV. Mercurius, a XV. usque ad XXI. Iuppiter, a XXII. usque ad XXVIII. Venus,
- 9 a XXIX. usque ad XXX. Mars. Scorpii dominus est Mars; sed [et] fines eius hactenus dividuntur: A prima parte usque ad VII. possidet Mars fines, ab VIII. usque ad XI. Venus, a XII. usque ad XIX. Mercurius, a XX. usque ad XXIV. Iuppiter, a XXV. usque ad XXX. Sa-
- 10 turnus. Sagittarii dominus est Iuppiter; eius signi fines hactenus dividuntur: A prima parte usque ad XII. fines possidet Iuppiter, a XIII. usque ad XVII. Venus, ab XVIII. usque ad XXIII. Mercurius, a XXIV. usque ad XXVII. Saturnus, a XXVIII. usque ad XXX.
- 11 Mars. Capricorni dominus est Saturnus; sed fines eius signi hactenus dividuntur: A prima parte usque ad VII. Mercurius possidet fines, ab VIII. usque ad XIV. Iuppiter, a XV. usque ad XXII. Venus, a XXIII. usque ad XXVI. Saturnus, a XXVII. usque ad XXX. Mars.
- 12 Aquarii dominus est Saturnus; sed eius signi fines hactenus dividuntur: A prima parte usque ad VII. <Mercurius> possidet fines, ab VIII. usque ad XIII. Venus, a XIV. usque ad XX. Iuppiter, a XXI. usque ad XXV. Mars, a XXVI. usque ad XXX. Saturnus.

2 actenus P V   5 XXI] f (= Saturnus?) rubro ss. P |
 iupiter V (idem 10. 15. 18)   6 dominus, corr. A'   11 scorpius V
 12 del. σ   13 possidet om. V   16 sagittarii V   18 iupiter P
 (idem 29)   19 Ptol. Dorothe. Paul. Al. Merc. IV Sat. V Marti
 IV partes dant | XXIII.] XXXIII V   24 paulo aliter Ptol. |
 Iuppiter e Ptol. Dorothe. Paul. Alex.] Venus | Venus indidem (cf.
 papyr. Londin. p. 132 l. 37)] Iuppiter   28 suppl. ex iisdem |
 post fines spat. 4 litt. in V   30 Saturnus eidem] Mercurius

Piscium dominus est Iuppiter; sed eius signi fines 13
hactenus dividuntur: A prima parte usque ad XII.
Venus possidet fines, a XIII. usque ad XVI. Iuppiter,
a XVII. usque ad XIX. Mercurius, a XX. usque ad
5 XXVIII. Mars, a XXIX. usque ad XXX. Saturnus.

VII. DE STELLARUM CONDITIONE.

Expositis finibus atque monstratis explicare de-1
bemus, quae stellae per diem gaudeant et cuius con-
ditionem sequantur, quae vero per noctem gaudentes
10 cuius pari modo conditionem sequantur. Per diem 2
gaudent Sol Iuppiter <Saturnus>; conditionem itaque
Solis secuntur Iuppiter et Saturnus; [non] ideo in
diurnis genituris in oportunis locis positi . . . . .

* * * * *

15 malaque decernunt. Nam si deficientem Lunam de-3
ficiens Venus exceperit aut Mars in nocturna genitura,
tunc prospera omnia deficienti Luna felicitatesque de-
cernit; si vero plena lumine vel crescens Luna Veneri
vel Marti se aliqua radiatione coniunxerit, maximas

2 actenus **V** | **XXII V** | a prima — 5 **XIX ir. R** 6 *cf.*
Ptol. 6^r Paul. Al. C 4 Salmas. 172 11 add. A' 12 sequuntur R |
non del. π 13 opornis **R** | locis om. **V** | uel pisces post positi
add. PR cf. 53, 15 | lacunam non indicant libri; secundum in-
dicem exciderunt in libris vetustis haec capita: De formis stel-
larum. De ortu stellarum. De Luna quid cui astro se iungens
significet. De stellis quando sint matutinae. De scematibus
stellarum. De moribus stellarum et quo tempore quas vires
habeant. De stellis quando sint matutinae quando vespertinae.
Pars eorum, quae in vetustis libris exciderunt, servata est in
recentioribus; edidimus ex A B C D F, ubi falso extant loco:
post explicemus 43, 2 in **ACF**; mala que 49, 15 — explica-
bimus 50, 7 post positi 49, 13, Quae stellae 50, 8 — ignitum
53, 12 post femininum 43, 13 in **B**; suo loco in **D**. — *Amis-*
sitantur II 28, 16 III 4, 27 IV 1, 9 15 deficientia A | de-
ficiens om. CD deferens F | post deficient add. (ABF 16 ex-
cerperit F | aut] ut A 17 deficient (deferens F) Luna om. D et
in lac. C | decernunt, corr. v 18 plena ante Luna add. ABF |
Luna om. D | Luna — Marti in lac. om. C 19 se aliqua π
hisque (his quia A) alia

calamitates et maxima facit infortunia concitari. Sed ideo Venus crescenti Lunae contraria est, quia naturali quodam invidiae sibi stridore dissentiunt.

- 4 Haec nos in hoc institutionis libro summam dixisse sufficiat. Omnia enim plenissime et de Luna et de ceteris stellis in ceteris libris specialiter explicabimus.

VIII. DE STELLIS QUANDO SINT MATUTINAE VEL QUANDO VESPERTINAE.

- 1 Stellae quinque idest Saturnus Iuppiter Mars Venus Mercurius matutinae sunt aut vespertinae aut occiduales aut absconsae, quae a Graecis afaneis et synodicae dicuntur, aut acronyctae. Qua autem ratione tales fiant qua ex causa haec accipiant nomina, explicemus. Matutinae sunt in ortu, quae praecedentes orbem Solis oriuntur; vespertinae vero in ortu, quae orientem Solem sequuntur; absconsae vero, quas <Solis> orbis tegit; acronyctae, quae tunc oriuntur, cum Sol occidit. Hae figurae stellarum quando prosint, quando noceant, in libris posterioribus explicabimus; neque enim hoc a nobis sine causa dictum est. In summa

2 Lunae κ] lumini | cf. III 6, 11, 22, 32 IV 6, 2, 4 | cf. VI f. LXXIV col. 1 ima 4 institucione? C cf. 68, 10 6 librali stellis A | simpliciter F 8 sic index, hic quae stellae quando sint (sunt AD) matutinae (et add. A) quando vespertinae vel (om. B) que scemate (serinate F) ABDF, om. in lac. C 10 astronomiae plane ignarus est Firmicus 12 occiduales A scribere debebat matutinae sunt aut vespertinae sive in ortu sive in occasu afaneis κ] affinisae (aphinisse D) 13 synodoche D | acronyctae B | ratiacione A 14 tales fiant om. F 15 ortum corr. v 17 cf. Paul. Al. E 2 ἐῶοι δὲ ἀνατολικοὶ οἱ ἀστέρες γίνονται, ὅταν ἀποδιαστῶσι τοῦ ἡλίου μοίρας ις' (cf. Autolyc. 106 H.) ἐν ταῖς προηγουμέναις μοίραις ἢ ἐν τοῖς προηγουμένοις ζῳδίοις . . . ἐσπέριοι δὲ (sc. ἀνατολικοὶ), ὅταν ἐν ταῖς ἐπομέναις μοίραις ἢ ἐν τοῖς ἐπομένοις ζῳδίοις τοῦ ἡλίου ἀποδιαστῶσι τὰς προσηγμέναις ις' μοίρας. | in orientem D | add. κ 18 achronyctae B acronyctae F 19 nusquam explicatur

autem dicendum est, quod omnibus stellis noceat
 vicinitas Solis. Quidam vero volunt Martem prospere
 cadere, cum Solis radiis fuerit oppressus; naturalem
 enim malitiam Solem veneratus amittit. Scire etiam ³
⁵ illud nos oportet, cum quo stellae matutinae gaudent,
 cum quo vespertinae; tunc enim proteguntur, quotiens-
 cumque oportuna radiatione praecesserint. Cum Sole
 ceterae stellae in matutino ortu constitutae gaudent;
 tunc numen Solis optima radiatione protegitur, quotiens-
¹⁰ cumque stellarum matutino ortu fuerit ornatus. In-
 efficaces vero stellae fiunt, quotiens Solis orbem vesper-
 tino ortu fuerint subsecutae. In Lunae positae lumine
 eius maximis radiationibus proteguntur, cum orbem
 eius aliqua radiatione praecesserint. Quid autem stel- ⁴
¹⁵ larum mixtura in genituris orientium operetur, quando
 stellae matutinae efficiantur, quando vespertinae . . . .
 ostendere etiam debemus, quantis a Sole stellae par-
 tibus recedentes matutinae efficiantur.

IX. QUIBUS PARTIBUS MATUTINAE STELLAE VEL VESPERTINAE FIANT.

Explicabimus enim, qua ratione vespertinae, qua
 vero matutinae fiant. Saturni stella cum a Sole ^{XV}

1 omnis vicinitas stellis **B**   2 Marti **BC** Marti **⊕ A** cf.
IV 17, 9. 11   4 submittit **v** cf. p. 13, 15   5 gaudeant **AD**
 6 enim et **CDF** an enim Solem? | protegunt **D** cf. *III 4, 17. 7, 10.*
13, 10 etc.   7 processerint **AF*** | et post Sole add. **BCDF** |
Paul. Al. C 4 ὁ μὲν ἥλιος ἐκληρώσατο τὴν ἡμέραν καὶ τὴν ἑσπέραν
 ἀνατολήν . . . ἢ δὲ σελήνη λέλογχε τὴν τε νόκτα καὶ ἑσπερίαν
 ἀνατολήν   9 lumen **v**   12 lumen **F**   13 maximus **F**
 14 praecesserunt **D** cf. *Paul. E 3* ὁ δὲ ἀπὸ τοῦ τρόπου (qui in
 Sole) καὶ ἐπὶ τῆς σελήνης δραστηριότερος καὶ ἐνεργέστερος νοεῖσθω.
 15 orientium *κ* cl. 54, 2] sortiente **BC** sentiente **ADF** | ope-
 ratur **C**   16 efficiuntur **DF** efficientur **C** | lac. statuit *κ*
 17 quantis om. **A** | a Sole om. **C** | stellae om. **D**   18 efficiun-
 tar **AB**   19 *inscr. om. in lac. C* | cf. *Plin. II 58 sq. Paul. E 2 sq.*
 21 explicauimus **DF** fort. recte | enim] an etiam?   23 Saturni
 et a Sole **XV** om. in lac. **C** Saturnus **F** | **XV**] duodecim **F**

recesserit partibus idest cum praecedens orta fuerit, matutina est. Simili modo etiam Iovis XII partibus recedens <ortum> matutinum facit [praecedentem], Venus VIII. Mars etiam praecedens et in VIII. parte constitutus matutinus efficitur. Mercurius praecedens et in XVIII. parte constitutus matutinus est. Vesperinae vero sunt, cum in isto partium numero constitutae Solem fuerint subsecutae.

X. <DE MORIBUS SIGNORUM ET NATURA.>

- 1 Nunc de XII signorum natura formis qualitate substantiis anaforis explicare debemus, ut totam plenissime huius artis scientiam manifestis expositionibus intimemus.
- 2 Aries est signum in caelo masculinum aequinoctiale solstitiale regale, ignitum ad laniandum, quadrupes corporale oculis languidis erraticum, quod a Graecis . . . ., consonans indomitum impurum libidinosum; domus Martis, altitudo Solis circa partem XIX., delectio Saturni circa partem XIX., trigonum per diem
- 3 Solis, per noctem Iovis. Aequinoctiale vel solstitiale ideo dictum est, quod in hoc signo horas noctis ac

2 est κ] et | Iovis XII *om. in lac. C* | partibus *om. F*
 3 *corr. κ* , matutina fit praecedens *Manitius* (*possis Iuppiter . . . matutinus*) 4 Venus VIII Mars *om. in lac. C* | in *om. F* | VIII. *om. in lac. A* | partibus *DF* 5 matutinus *om. F* | efficitur est *C* | Mercurius — 6 est *om. C* 6 constitutus *A* | procedens in *om.* et *F* 7 vero *om. AB* 9 *inscr. ex indice, hic De XII signis et natura eorum et anaforis ABDF De natura signorum et de fide et de (om. F) generibus C et post alteram inscr. F* 11 substantie *C* 14 est] etiam *C* | in caelo signum *D* | masculinum *om. F* 15 *solstitiale non est, vertit ἰσημερινὸν τροπικὸν cf. 53, 2 Heph. 47, 10 | est βασιλικὸν et πυρῶδες vel διάπυρον Maxim. 107, 6. 105, 24. 109, 16 | ad laniandum suspectum, an lanatum sive lanigerum?* | quadruplex *C* 17 *lac. indicat D* | consonans *cf. III 6. 3 | ἀσελγές Maxim. 108, 25* 18 Martis et Solis *om. in lac. C* | partes *F* 19 delectio *A* | Saturni et XIX. *om. in lac. C* | partes *CDF* | XIX.] XX 20 Iovis] *om. C*
 21 quod hoc signum *F* recte nisi malis signo <Sol> | hore *CDF*

diei aequata moderatione componit, quod a Graecis tropicon isemerinon appellatum est. Cum enim in Ariete Sol fuerit, diurnas nocturnasque horas componit aequaliter, ut dies habeat XII, nox quoque XII. Crios autem ideo a Graecis dictum est hoc signum, quod, cum <in> eo Sol fuerit, inter diem et noctem quodammodo iudicat, quod crinein dicitur, et quod in eo signo inter hiemem positus et aestatem ipse rursus iudicetur. Tropicum autem ideo dictum est, 4 quod in eo signo Sol constitutus verum tempus faciat; ver enim tunc initiatur, cum primam eius signi partem Sol fuerit ingressus. Ignitum ideo dictum est, quia, quicumque in genitura dominium [omnia specialiter explicemus].....

15 * * * * *

Pisces sunt signum femininum duplex humidum 5 aquosum biforme fecundum squamosum maculosum incurvum mutum mobile; sed unus piscis ad austrum fertur, alter ad aquilonem. Est autem domus Iovis, trigonum per diem Veneris, per noctem Martis, altitudo Veneris circa partem XXVII., deiectio Mercurii circa partem XV. Positum est autem hoc signum in vento aquilone.

XI. <DE ANAFORIS SIGNORUM.>

25 Explicatis signorum generibus ac formis et natura 1 eorum diligenti ratione perscripta, sicut nobis prudentissimis Graecorum magisteriis traditum est, illud

1 componuntur D 2 topicon isemerion F 3 et nocturnasque CD (ubi que del.) F | componit aequaliter om. CDF 4 ut] et F | habet A 5 ideo om. DF 6 add. v 7 crinein x] crimimon A criminuom B criminum CDF | indicitur CDF | et] eo A om. F 9 tropicom A 11 facit A | in eius A cf. Manil. III 680 Gemin. 2^a Colum. IX 14, 12 Petav. Uranol. II 76 12 ignitum des. B 13 domiēm A dominum F dominium des. D | irrepst ex 43, 2 16 duplex P | umidum PR 17 secundum, corr. A' 18 nobile, corr. A' 21 mercuri V 24 sic A', cf. ad 52, 9 | de toto capite cf. praef. vol. II 25 explicitis PR 26 prudentissimus, corr. A'

sequenti loco debemus ostendere, quoto anno unum-
 quodque signum in genituris oriatur. Hoc autem quo
 2 proficit, brevi definitione monstramus. Omnes stellae
 tunc accipiunt maximam decernendi potestatem et tunc
 vires suas exerunt, cum signa, in quibus collocata sunt,
 orta fuerint. Oriuntur autem variis temporibus ac
 diebus et secundum climata; unde, quae signa in quibus
 climatibus et quo tempore orientur, hac ratione mon-
 3 stramus. In climate primo id est Alexandriae atque
 in climate secundo, quod Babylonis est, ceterisque
 omnibus regionibus, quae his climatibus subiacent, hoc
 temporis cursu orientur signa: Aries oritur anno XX,
 Taurus XXIV., Gemini XXVIII., Cancer XXXII., Leo
 XXXVI., Virgo XL., Libra similiter XL., Scorpius
 XXXVI., Sagittarius XXXII., Capricornus XXVIII.,
 4 Aquarius XXIV., Pisces XX. In climate, quod est per
 Rhodum ceterisque regionibus, quae huic climati subi-
 acient, oritur Aries anno XIX., Taurus XXIII., Gemini
 XXVII., Cancer XXXII., Leo XXXVI., Virgo XL.,
 <Libra similiter XL.>, Scorpius XXXVI., Sagittarius
 XXXII., Capricornus XXVII., Aquarius XXIII., Pisces
 5 XIX. In climate vero Hellesponti ceterisque regio-
 nibus, quae huic climati subiacent, oritur Aries anno
 XVII., Taurus XXII., Gemini XXVII., Cancer XXXII.,
 Leo XXXVII., Virgo XLII., Libra similiter XLII.,
 Scorpius XXXVII., Sagittarius XXXII., Capricornus
 6 XXVII., Aquarius XXII., Pisces XVII. In climate
 Athenarum ceterisque regionibus, quae huic climati
 subiacent, oritur Aries anno XVIII., Taurus XXIII.,
 Gemini XXVII., Cancer XXXII., Leo XXXVI., Virgo
 XLI., Libra similiter XLI., Scorpius XXXVI., Sagit-
 tarius XXXII., Capricornus XXVII., Aquarius XXIII.,

1 quoto A] quo toto 2 quo] quod P 3 diffinitione V
 3 omnes — 8 monstramus om. V 7. 8 et abundat 8 ac
 PR 10 babilonis V 12 XX anno V 14 scorpio P
 16 XXXIII P | est om. V 17 rodum P 20 add. A
 21 ante XXXII del. XII V 22 XIX. x] XX 24 XXII.] XXI V

Pisces XVIII. In climate Anconis ceterisque regio-7
 nibus, quae huic climati subiacent, oritur Aries anno
 XV., Taurus XXI., Gemini XXVII., Cancer XXXII.,
 Leo XXXVIII., Virgo XLIV., Libra similiter XLIV.,
 5 Scorpius XXXVIII., Sagittarius XXXII., Capricornus
 XXVII., Aquarius XXI., Pisces XV. In climate Urbis 8
 ceterisque regionibus, quae huic climati subiacent,
 Aries oritur anno XVII., Taurus XXII., Gemini XXVII.,
 Cancer XXXII., Leo XXXVII., Virgo XLII., Libra
 10 similiter XLII., Scorpius XXXVII., Sagittarius XXXII.,
 Capricornus XXVII., Aquarius XXII., Pisces XVII.

Hi sunt signorum ortus, quibus stellae singulae 9
 ad sui efficaciam promoventur.

XII. QUAE SIGNA QUIBUS VENTIS SUBIACENT.

15 Illud etiam nos scire convenit, quae signa quibus
 sint subiecta ventis; haec enim nobis scientia maxime
 in apotelesmatibus necessaria est. Aquiloni subiacent
 signa Aries Leo Sagittarius, Austro Taurus Virgo
 Capricornus, Afelioti, quem nos Solanum dicimus,
 20 Gemini Libra Aquarius, Africo, qui a Graecis Libs
 dicitur, Cancer Scorpius Pisces.

XIII. DE DUODECATEMORIIS.

Nunc, de duodecatemoriis [a] qua ratione per-1
 quiras, breviter ostendam; quidam enim ex his pu-
 25 tant totam se posse geniturae substantiam invenire
 et, quicquid in decreto celatur, ex duodecatemoriis

1 hancōnis   4 XXXVIII.] XXXIX   XLIV bis] XLI
 5 XXXVIII.] XXXVI   XXXII.] XXXIII   7 subiacent cli-
 mati V^a   8 annorum V   12 hii   hii — promoventur im.
 inf. R   14 quae] de V | ueteris V | cf. Ptol. 10^v Paul. Al. B 2
 19 afelloti V   20 affrico P | libys PR lybis V   22 duobus
 decatemoriis (decath- V) | cf. Manil. II 693. 726 Heph. I 18
 Paul. H 4   23 duobus dec-   a del. A'   26 quidquid R | duo-

- 2 posse prodi significant. Quid autem sint duodecatemoria, hoc dicetur exemplo. Cuiuscumque stellae volueris duodecatemorion quaerere, partem eius duodecies computas et, quantae fuerint, divides eas triginta signis singulis reddens, ab ipso signo incipiens, in quo stella est, cuius duodecatemorion quaeritur; et in quo cumque signo ultimus venerit numerus, ipse tibi partem duodecatemorii ostendit. Sed ut manifestius intellegas etiam exemplum huius rei dicimus. Pone Solem in Ariete esse parte quinta et minutis quinque; duodecies V. faciunt partes sexaginta, et duodecies quina faciunt minuta LX; <LX.> minuta unam faciunt partem, a qua per hoc fiunt partes LXI; das Arieti, in quo Solem esse diximus, XXX, Tauro XXX: invenitur duodecatemorion in parte prima Geminorum. Quaere itaque ne Luna plena per diem in finibus Martis duodecatemorion mittat, ne minuta idest deficiens in Saturno aut ne Mars in occasu . . . aut ne Venus in Martis et Mars in Veneris . . . et a finibus et a decanis et a conditionibus, ut prosint vel ut noceant, accipiant potestatem. Deficit Iovis benignitas, cum infirmitate signi vel partium vel decani vel conditionis immutatione benignitas eius fuerit impedita. Sed et malitia Saturni fortius crescit, cum ex loci qualitate vel ex finium vel ex decani vel ex signi vel ex conditione provocatam ad nocendum acceperit potestatem; similiter modo etiam ceterae stellae. Unum tamen sciendum est quod, licet benivola sit Iovis stella, tamen contra inpugnationem Martis et Saturni, si eam violenti radiatione constringant, resistere sola non possit; essent enim immortales homines, si numquam in genituris

duodecatemoriis PR duodecatemoriis V (item 56, 1) 3 duodecatemorion et ita saepe 5 reddes, corr. x 8 intelligas P
 9 dicemus R^a 11 quini, corr. Sittl 12 add. A' 13 LXI | LV
 17 malimus <aut> ne vel nec 18. 19 lac. statuit x 19 ueni P
 21 infirmitatem, corr. A' 26 prouocata, corr. x σ 31 enim σ |
 tamen

hominum Iovis benignitas vinceretur. Sed quia sic artifex deus hominem fecit, ut substantia eius transacto certo vitae spatio solveretur, necesse fuit, ut de-
 5 tecto Iove, per quem vitae confertur hominibus salutare praesidium, in extinguendo homine malivolarum stellarum malitiosa vel perniciosa potestas cum aug-
 10 mento malitiae permaneret, ut malivolis radiationibus inpugnata compago corporis solveretur.

XIV. DE OCTO LOCIS.

10 Nunc ad expositionem cardinum locorumque om-
 15 nium transferatur intentio; nam cum haec omnia a nobis fuerint diligenter inventa, debemus singula † ho-
 minis, per quae omnis vitae hominum substantia divi-
 ditur, invenire; sed interim platice. Nam paulo post
 20 cum ad libros apotelesmatum venerimus, partiliter ostendemus rationem, qua possint loca singula secretis
 inquisitionibus colligi; debet enim is qui instituitur
 primum platice institui, ut compositus atque formatus
 secretiora geniturae confidentius consequatur. Cum 2
 25 enim locus ipse partiliter fuerit inventus, considerandum est, qualis sit, in quo signo et in cuius sit finibus
 et quae illi stellae quatenus testimonium perhibeant. Illud etiam maxime considerandum est, dominus loci
 ipsius, id est signi, quo in loco sit positus vel in
 30 quali signo vel in qualibus finibus, quae res diligen-
 tissime requirenda est; et an benivolarum stellarum
 testimoniis adornetur an vero malivolarum inpugna-
 tione pulsetur. Nunc ad platicam locorum definitionem
 revertamur, ut sic ordinem cardinum et ceterorum
 35 locorum explicare possimus.

[Sollicite legendum.] Platicae vitae locus est in 3

1 sic quia V   2 hominum PR   7 praevaleret ⁊   9 *inser.*
extat ante l. 31   12 debemus enim R   14 invenire om. V
 18 intistitui R | ut <primis initiis> ⁊   28 diffinitionem PaV
 deff. Pb   31 definitio octo loco praemittit R | *del. Sittl.*

eo signo, in quo est horoscopus constitutus, spei vel pecuniae in secundo horoscopi signo, fratrum in tertio, parentum in quarto, filiorum in quinto, valitudinis in sexto, coniugis in septimo, mortis in octavo. Quae omnia initium ab horoscopo facientes hac nominum definitione signavimus: vitae spei fratrum parentum
 4 filiorum valitudinis coniugis mortis. Sed haec, sicut superius diximus, platice ad informanda initia discentis dixisse sufficiat; postea vero, quatenus haec loca suptili partium definitione monstrantur, explicare curabimus. Sane illud scire debes, quod ea, quae in virorum genituris dicimus, haec eadem et in mulierum genituris operantur, illud scientes, quod uxorem Veneris, maritum Martis sidus ostendit.

XV. DE CARDINIBUS GENITURARUM.

1 In genituris cardines sunt quattuor, ortus occasus
 MC. IMC., quae loca a Graecis solent appellari his
 2 nominibus: anatole dysis mesuranim ypogeon. Ortus
 est pars horoscopi . . . . . posita, quod a Graecis dia-
 3 metrum dyticon dicitur; quod ut facilius intellegas, a
 parte horoscopi computa per cetera signa partes CLXXX,
 et in quocumque signo CLXXXI. pars fuerit inventa,
 4 in ipso signo vel parte geniturae constituitur occasus.
 Medium vero caelum est ab horoscopo X. signum, sed
 interdum medium caelum etiam in XI. ab horoscopo
 signo partiliter invenitur; quod ut manifestius intel-

1 eo V] co R quo P | in quo] ubi V 2 pecuniae V |
 horoscop., *edebant post v ab horoscopo cf. 59, 6. 61, 19. 71, 22*
 III 5, 36 *Maneth. VI 312 | post signo add. et PR (in P fort. del.)*
 6 diffinitione V (et sic semper) | signabimus Sittl 11 aut hic
 debemus aut infra sciens 12 dicimus — genituris ss. R | geni-
 turis operantur om. P 14 cf. 65, 10 VI f. LXXXIV col. 2 med.
 15 cardinis P 16 post genituris rubr. unc. de cardinibus sed
 del. R | quattuor R 17 MC. IMC.] im. medium celum | mum
 caelum P 18 mesuranim. RV mesurannn P | rpogeon PR
 19 horosc e posita V 20 intelligas PV (*idem* 26. 59, 7)
 25 etiam medium caelum Va

legas, a parte horoscopi computa per cetera signa, quae sequentur, partes CCLXX; et in quocumque signo CCLXXI. pars fuerit inventa, haec medium caelum sortita est, quod a Graecis mesuranima dicitur. Imum vero caelum, quod a Graecis ypogeon dicitur, in quarto horoscopi constituitur loco; quod ut facilius intellegas, computa a parte horoscopi per ordinem XC partes et, ubi XCI. pars ceciderit, illic IMC. locus ponitur. Hi sunt geniturarum ac decretorum IV cardines; quos diligenti semper debemus ratione colligere, ut omnem substantiam fati verissimis pronuntiatiombus explicemus.

XVI. DE QUATTUOR SECUNDIS LOCIS.

Post hos quattuor cardines, idest post ortum 1
 15 occasum medium caelum imum caelum, alia sunt in genituris quattuor loca, quae sequentem et secundam habent potestatem, id est Dea Deus Bona fortuna ac Bonus daemon, quae a Graecis hactenus nominantur: thea, theos, agathe tyche, agathos daemon. Dea est
 20 tertius ab horoscopo locus id est tertium ab horoscopo signum; hic locus a Graecis, sicut diximus, theas dicitur. Deus vero illud signum dicitur, quod contra hoc signum in diametro fuerit constitutum, idest IX. ab horoscopo signum; hic locus a Graecis
 25 theos dicitur. Bona fortuna in quinto ab horoscopo signo collocatur; qui locus a Graecis agathe tyche dicitur. Bonus vero daemon in diametro huius signi

1 a parte a] partes 3 medium caelum $\bar{m}c$ P $\bar{m}c.$, im.
 medium celum R 6 ab horoscopo A' at cf. ad 58, 2 8 illuc
 Va | par locus V 9 hii P | geniturararum V 10 quos A']
 quod | debemus semper V 13 quattuor om. V 16 quar-
 tuor R | loci P | sequentem et del. Sittl 18 actenus
 19 theos thea agate thyce (-ce) R agatos demon 22 theos P
 an thea? 26 agate thyce (-ce) R

collocatur id est in XI. ab horoscopo loco; hic locus a Graecis agathos daemon dicitur.

XVII. DE PIGRIS ET DEIECTIS LOCIS.

Residua quattuor loca pigra et deiecta esse dicuntur ob hoc, quod nulla cum horoscopo societate iunguntur. Est autem ex his residuis quattuor locis primus, qui in secundo ab horoscopo signo constituitur, qui locus inferna porta dicitur vel anafora; in diametro huius signi locus qui fuerit id est in VIII. ab horoscopo signo, epicatafora appellatur. Novissima vero sunt Malae fortunae et Mali daemonis; et Mala fortuna in VI. ab horoscopo <signo> constituitur, Malus vero daemon in XII. ab horoscopo signo ponitur, sed Malam fortunam Graeci cacen tychen appellant, Malum daemonem id est [in] XII. ab horoscopo signum cacodaemonem Graeci vocant.

XVIII. DE OMNIUM LOCORUM ORDINE.

1 Nunc scire debemus, ex his XII locis quae praecedant, quae sequantur, id est quae loca prima sint, quae secunda, ut omnia diligenti possimus ratione 2 colligere. Horoscopus praecedit occasum, medium caelum imo caelo praeponitur, XI. locus id est Bonus daemon Bonae fortunae praefertur, IX. locus id est Deus tertio loco id est Deae praepositur, anafora id est <II. locus epicataforae id est> VIII. ab horoscopo 3 loco praepositur, Mala fortuna id est VI. ab horo-

1 hresc. P^a rosc. R^a hrosc. P^bR^b 2 agatos 3 *inscr.*
om. V | deiunctis *Salm.* 83. 133. 178 *cf.* 69, 2 VI *f.* LXVII *col.* 1
med. 9 qui a] si 10 apellatur RV | nouissime V 11 vero
 <loca> A' 12 *suppl.* A' 14 thecen P thyce R thicen V
 15 in *del.* v 16 signo, *corr.* v 21 praecedet PR 22 inum
 caelum PR | *cf.* III 1. 18 *Manil.* II 808 25 *suppl.* x epicata-
 phora idest VIII. ab hor. locus anaphorae praepositur v *et posteri*

scopo locus Malo daemone id est XII. ab horoscopo loco praepositur. Scienda sunt haec autem omnia, ut, 3 cum ad apotelesmata venerimus, cuncta miscentes et temperantes sententias nostras fideli veritatis ratione 5 firmemus.

XIX. DE DUODECIM LOCORUM POTESTATIBUS.

Specialiter nunc duodecim locorum significationes 1 explicare debemus ab horoscopo incipientes, ut expositis per ordinem omnibus confusionis obscuritas 10 luminetur.

Primus est locus [idest] illa pars, in qua horo- 2 scopus est constitutus. In hoc loco vita hominum et spiritus continetur, ex hoc loco totius geniturae fundamenta noscuntur, hic locus ab ea parte, in qua 15 fuerit horoscopus, vires suas per residuas partes XXX extendit. Est autem cardo primus et totius geniturae compago atque substantia.

Secundus ab horoscopo locus in secundo signo 3 constituitur et accipit initium a XXX. horoscopi parte 20 et vires suas per XXX residuas partes extendit. Ex hoc signo spei ac possessionis incrementa noscuntur. Est autem piger locus ab horoscopo alienus; ideo et inferna appellatur porta, quod nulla cum horoscopo radiatione coniungitur.

Tertius locus est, qui in tertio ab horoscopo 4 signo constituitur, qui a LX. ab horoscopo parte initium accipiens in XC. desinit. Ex hoc loco de fratribus et de amicis cuncta dicemus. Huic loco Dea

1 malo] malus **Pa** 6 *inscr. hoc loco V (cf. indicem), ante Primus v. 11 PR, qui hic praemittunt: significatio XII locorum et quid (quod **R^a) in quo loco queri debeat | cf. Paul. Al. I 4 11 del. Sittl; possis locus in illa parte (fort. primus [est] locus . . . constituitur) | quo, corr. A^r 17 compago R 18 signo Sittl] loco 19 horosc., unde edebant ab horoscopo 22 <et> ab x 23 appellatur **PRV** 25 que **PR** et *uv.* **V** 28 loca **P*****

nomen est; est autem peregrinantis locus. Hic primus cum horoscopo tenui societate coniungitur; respicere enim horoscopum de exagono videtur.

5 Quartus ab horoscopo locus id est IMC. in quarto ab horoscopo signo constituitur, cuius initium a parte XC. profectum usque ad partem CXX. pervenit. Hic locus ostendit nobis parentes patrimonium substantiam fundamenta mobilia, et quicquid ad latentes et repositas patrimonii pertinet facultates. Est autem hic geniturae cardo, imum caelum autem ideo dicitur, quod in diametro MC. constituitur. Sed hic locus cum horoscopo maxima societate coniungitur, quia de quadrato horoscopum respicit et per quadratum ab horoscopo videtur.

6 Quintus ab horoscopo locus in V. ab horoscopo signo constituitur, qui a CXXI. ab horoscopo parte initium accipiens usque ad CL. partem extenditur. Ex hoc loco filiorum numerus et generis qualitas invenitur. Appellatur autem Bona fortuna, quia locus est Veneris. Sed et hic locus cum horoscopo maxima societate coniungitur et interdum in diametro huius signi MC. pars constituitur. Ideo autem cum horoscopo maxima coniunctione sociatur, quia horoscopum <de trigono respicit et> de trigono ab horoscopo videtur.

7 Sextus locus in VI. ab horoscopo signo constituitur; qui a CL. parte horoscopi initium accipiens usque ad CLXXX. extenditur. In hoc signo causam vitii ac valitudinis inveniemus. Qui locus Mala fortuna appellatur ob hoc, quia locus est Martis. Est

1 an peregrinationis? | τὰ ἀπολλύμενα ξένης σημασίᾳ
 et τρίτος ἀδελφοὶ ξενίται Val. ὅτι δὲ καὶ ξενίταις παλαιῶς
 γίνεται Paul. K 2 2 ab horosc. R 4 IMC.] in imo (immo V)
 celo 6 cf. VI f. LXXXII col. 3 ima 8 quidquid R 9 patri-
 monia P^a 10 hic om. P 11 medium caelum PR 16 qui A']
 quia 18 filiorum PR | qualitas v] aequalitas 19 quia A'] qui
 22 medium caelum PR 24 suppl. σ 26 horosc. inc. M f. 22^r
 29 ob] ab P

autem etiam hic locus piger, quia nulla cum horoscopo societate coniungitur; sed interdum loci ipsius [sine] malitia sublevatur, si in eo loco stella collocata alia stella in X. ab horoscopo loco inventa prospera fuerit radiatione coniuncta.

Septimus locus in septimo ab horoscopo signo constituitur; qui a CLXXX. parte profectus usque ad CCX. extenditur et illic desinit; est autem initium eius in CLXXX. parte constitutum. In hoc loco alius cardo est geniturae; appellatur autem occasus a nobis, a Graecis vero, sicut superius diximus, dysis; qui cardo est contra horoscopi cardinem positus. Ex hoc loco qualitatem et quantitatem quaeramus nuptiarum. Sed et hic locus violenta cum horoscopo societate coniungitur; de diametro enim ab horoscopo videtur.

Octavus locus in VIII. ab horoscopo signo constituitur; qui a CCX. parte ab horoscopo profectus usque ad CCXL. partem extenditur et illic desinit. Hic locus epicatafora dicitur. Est autem piger locus, quia nec ipse aliqua cum horoscopo societate coniungitur. Ex hoc loco mortis qualitas invenitur. Scire autem nos convenit, quod nulla in hoc loco gaudeat stella nisi sola Luna, sed in nocturnis solummodo genituris. Nam si in hoc loco in nocturna genitura crescens Luna fuerit inventa et eam sic positam sine societate vel radiatione malivolarum stellarum Iuppiter <de> exagono vel trigono respexerit in domo sua aut in domo Veneris aut in domo Mercurii constitutam aut in domo Iovis vel <in> finibus earum quarum diximus stellarum, maximas decernit felicitates et ultra modum divitias et magnificas potestatum glorias et nobilitatis ornamenta perspicua.

3 sine *del.* a   4 horoscopo V   4 ante -uenta eras.
 lo in R | prosa V   5 coniunctam M   8 desint PR | *verba*
 est autem — constitutum *suspecta* | autem *om.* M   13 quan-
 tatem R   18 parte V | ostenditur, *corr.* A'   26 iupiter V
 (*non iam adn.*)   27 de *add.* $\kappa\sigma$ 29 *add.* A'   32 ornamenta V^a

- 10 Nonus locus in IX. ab horoscopo signo constituitur; cuius mensura a CCXL. <parte> profecta usque ad CCLXX. partem extenditur. Est autem dei Solis locus. In hoc loco hominum sectas invenimus; est autem de religionibus et peregrinationibus. Et hic locus cum horoscopo maxima radiatione coniungitur; de trigono enim ab horoscopo videtur.
- 11 Decimus locus in X. ab horoscopo signo constituitur; qui a CCLXX. parte initium accipiens usque ad CCC. partem extenditur et illic desinit. Sed hic locus principalis est et omnium cardinum potestate sublimior. Hic locus a nobis medium caelum, a Graecis mesuranima appellatur; est enim in media parte totius mundi constitutus. In hoc loco vitam et spiritum, actus etiam omnes, patriam domicilium totamque conversationem invenimus, artes etiam et quicquid nobis artium suffragio confertur; ex hoc loco animi vitia facili ratione perspicimus. Huius loci potestas cum horoscopo . . . societate coniungitur; de quadrato <enim ab> horoscopo videtur.
- 12 Undecimus locus <in> XI. ab horoscopo signo constituitur; qui locus a CCC. parte profectus usque ad CCCXXX. partem constituitur. Appellatur autem hic locus a nobis Bonus daemon vel Bonus genius, a Graecis agathos daemon. In hoc loco medium caelum frequenter partiliter invenitur. Est autem locus Iovis et cum horoscopo non parva societate coniungitur; de exagono enim horoscopus videt <et> de exagono ab horoscopo videtur.
- 13 Duodecimus locus in XII. ab horoscopo signo

1 signo] loco M 2 addidimus | profecta] constituta V |
 ad] a M 3 θεοῦ ἡλίου τόπος Val. 4 μυστικῶν ἢ ἐπορευ-
 φων πραγμάτων κοινωνίας Val. 6 trigono P^a 13 mesura-
 nona 14 vita et spiritus, corr. a cf. IV 1, 2, 21, 1. Ptol. 29^r f. 2.
 54^r s 16 quidquid R quidquid V 17 suffragio M 19 supple
 maxima vel violenta 20 ab add. A' 21 locus ab horosc
 XI, corr. A 22 parte consti] V 24 locus om. M in f. l.
 28 et add. A'

constituitur; qui locus a CCCXXX. <parte> profectus usque ad CCCLX. partem constituitur. Hic locus a Graecis cacos daemon appellatur, a nobis Malus daemon. Ex hoc loco inimicorum qualitas et servorum substantia facili nobis significatione monstratur. Vicia etiam in hoc loco et aegritudines invenimus. Sed et hic piger locus est, quia nulla cum horoscopo societate coniungitur. Est autem locus Saturni.

Sane patrem et in viri et in mulieris genitura Sol ostendit, matrem Luna, uxorem Venus, Mars maritum.

XX. DE NOMINIBUS DUODECIM LOCORUM ET QUID SINT <STELLAE> SORTITAE ET APOTELESMATA IPSARUM.

Nunc, quia duodecim locorum qualitates nomina substantiam diximus, brevi debemus haec eadem loca significatione monstrare. Initium itaque sit nobis horoscopus, cuius principium loca cetera subsecuntur. His itaque nominibus haec loca appellari conveniet: vita, spes, Dea vel fratres, parentes, filii, valitudo, coniunx, mors, Deus, medium caelum, Bonus daemon, Malus daemon. Per haec nomina et per haec loca totius geniturae substantia quaeritur; quae cum diligenter inspexeris animoque conceperis et omnia commixta societate coniunxeris, animadvertete, quae stellae loca ipsa possideant. Conditiones etiam diurnarum ac nocturnarum stellarum diligenter inspicias, sed et qualia singulis locis benivolae stellae testimonia perhibeant,

1 add. A' 7 hoc P^a | locus piger M 9 patrem A'
 et parentes cf. VI f. LXXXIII col. 3 ima Ptol. 29^r 12 10 cf.
 58, 14 12 inscr. ex indice (stellae add. x); hic quae stella quid
 sibi vindicet. de duodecim locorum nominibus 15 qualitates R
 18 subsequuntur M 19 appellari M appellare P
 20 coniunx V 23 substantiae genitura M 24 conspexeris
 ceperis V 28 testimonie P^a

qua vero haec loca malivolae stellae radiatione per-
 4 cutiant. Quemcumque enim locum benivolae stellae
 respexerint vel in eodem loco constitutae vel de tri-
 gono vel de exagono, omnia, quae quaerenda diximus,
 5 feliciter proveniunt. Si vero sine testimonio beni-
 volarum stellarum solae malivolae stellae vel ibidem
 constitutae vel de quadrato vel de diametro haec eadem
 infecerint loca, pro qualitate uniuscuiusque loci omnia,
 quae diximus in singulis locis videri debere, crebris
 6 infortuniorum calamitatibus cumulant. Si vero et beni-
 volae et malivolae stellae pari radiatione respexerint,
 et felicitas minuitur et infortunium mitigatur et tota
 loci substantia mediocri aequabilitatis ratione com-
 ponitur, ut a malivolis nocentibus benivolarum stel-
 7 larum salutari praesidio liberentur. Inspice etiam, quae
 stella in quo loco constituta cuius stellae domicilium
 vel fines possideat, et, si in aliena domo fuerit con-
 stituta, inspice dominum ipsius, quem locum geniturae
 possideat, et an in primis cardinibus sit geniturae an
 vero in secundis locis an in pigris, et in altitudine
 8 sua an in deiectione, et an in quibus gaudeat signis
 an in quibus naturali quodam dolore tristetur. Si
 enim dominus signi bene fuerit collocatus, felicitatis
 ipsius partem etiam illa stella, de qua quaerimus, ex
 hospitis gaudio mutuatur; si vero dominus ipsius signi
 aliqua sit ratione deiectus, etiam illa stella, de qua
 quaerimus, licet sit in oportunitis geniturae locis posita
 et ad praestandum aliquid facili sit ratione firmata,
 ex deiectione illius stellae, quae signi domina est, par-
 9 ticipatis deiectionibus impeditur. Et hoc ex nostris
 actibus facili potes ratione colligere: si cuius domum

2 quecumque **PRV** 4 omnia *om.* **P** 12 et felicitas
inc. Q f. 12^r 14 mauolis **B** 15 liberetur *Mommsen* 20 et
 <an> in **A'** 21 in *posterius om.* **V** 25 mutuatur **Q**] mutatur
 + ratione deiectus
MPRV | *cf. Manil. II 964* 26 deiectione mutatus **M** 27 sit
om. M 29 ex] et **Q**

hospitii gratia fueris ingressus et dominus domus
 felicibus sublevatur augmentis, et tu particeps felici-
 tatis existis; laetitiae enim gaudium hospitii tui
 felicitatibus mutuaris; si vero hospes tuus misero sit
 5 squalore deformis et deiectis infortuniorum casibus
 implicatus, etiam et te participata doloris atque in-
 fortunii tormenta conficiunt. Sic et stellae, signorum 10
 domini cum bene fuerint collocati, ... deiciunt
 et ad status sui conditionem habitatorem atque hospi-
 10 tem domus suae [eum] aequata societatis ratione
 componunt et ad sui licentiam formant hospitis po-
 testatem. Quaere etiam, si diurna genitura est, qua 11
 tenus stellae, quae diurnis genituris gaudent, positae
 sint et quatenus quae nocturnis; si enim stellae, quae
 15 per diem gaudent, in diurna genitura principales pos-
 sederint locos et in primis cardinibus fuerint inven-
 tae, maxima felicitatis incrementa decernunt. Si vero
 stellae, quas per noctem gaudere diximus, in diurna
 genitura principalia loca vel primos geniturae posse-
 20 derint cardines, infinita infortunia continuatis calami-
 tatibus indicunt. Hoc et in nocturnis genituris ob- 12
 servare debemus, sed inmutato ordine potestatis; nam
 si in nocturna genitura stellae, quas diximus gaudere
 per noctem, principalia loca vel primos geniturae posse-
 25 derint cardines, simili modo maxima felicitatis aug-
 menta decernunt. Si vero in nocturnis genituris, quas
 diximus diurna conversatione gaudere, principalia loca
 vel primos geniturae possederint cardines, totum felici-
 tatis ornatum caducis faciunt miseriarum casibus im-
 30 plicari. Haec omnia si diligenti fuerint ratione col- 13

1 gratia hospitii V | domus om. Q 2 subleuetur Q 3 (ex)
 hospitis z 4 tuos Pa 5 cosibus P 6 etiam et] cf. III 9, 5;
Pelagon. index p. 213; Optat.; Paul. F. p. 2. 8, 21. 1, 86. 3, 151. 6
M. (Mueller) | infortimu P 8 lac. statuit Sittl | deficient V
 9 statu P 10 del. v 14 nocturnis σ] nocent diurnis 15 posse-
 derint R possederunt V 19 principacilia R | possiderint PR
 21 inducunt M 22 mutato M 24 possederent PR (*idem* 28)
 28 possiderent Q 29 ordinatum R 30 si] sili R

lecta et si benivolarum stellarum malivolarumque mixturas, locorum vim et signorum et partium potestates aequata coniunctionis comparatione sociaveris, totum hominem a primo usque ad novissimum diem et omnem eius vitam ac spem, fratres etiam parentesque et filios, valitudinem coniugem mortem sectam actus honores peregrinationes domicilium fundamenta, substantiam amicorum inimicorum, accusationes pericula facili definitionis explicatione designas.

- 14 Haec in hoc institutionis libro sufficienter interim diximus; verum cum ad apotelesmata venerimus, omnia primum platice, deinde subtili interpretatione dicemus cuncta facili designatione monstrantes, ne pronuntiandi scientiam aliqua trepidatio dubitationis impediat.

XI. DE QUALITATIBUS GENITURARUM.

Illud etiam scire nos convenit, quod mediocris <est> genitura, quae unam stellam in domicilio suo constitutam in principalibus geniturae locis habuerit collocatam; mediis etiam felicitatibus sublevatur, qui duas stellas in domiciliis suis in oportunitis geniturae locis habuerit positas; ultra modum felix ac potens erit, qui tres habuerit; prope ad deorum accedit felicitatem, qui quattuor stellas in domiciliis suis habuerit constitutas. Ultra hunc numerum humani generis substantia non patitur. Qui vero nullam stellam in domicilio suo habuerit constitutam, ignotus ignobilis et miseris erit semper actibus implicatus.

- 1 maliuorumque R -lorumque Q^b 5 uitam eius Q
 6 ualet- RV 8 amicos inimicos σ inim. cum acc. iungunt
Sittl Mommsen Mueller 9 explicatione diffinitionis Q | de-
 signabis ασ 10 sufficienter PR 13 demonstratione signantes V
 14 trepidatione P | dubutationis R 15 inser. om. hoc loco,
add. ex indice codicum VA 17 suppl. v 21 ac] et V
 † numerum
 23 suas P^a 24 modum M 27 erit post actibus M

XXII. DE DIAMETRIS TRIGONIS QUADRATIS
EXAGONIS DEIUNCTIS SIVE ABLEPTIS.

Instituendum mathematicum etiam illud in primis 1
docere debemus, quid sit diametrum, quid trigonum,
5 quid quadratum, quid exagonum, quid ableptum,
quod sit etiam trigonum dextrum, quod sinistrum,
quod exagonum dextrum, quod sinistrum. Arietis dia-2
metrum est Libra et Librae Aries; Tauri diametrum
est Scorpius et Scorpii Taurus, et cetera omnia signa
10 simili modo; sed ut non solum oculis hoc, sed et
computatione invenias, brevi docemus exemplo: a signo
ad aliud signum septimum quod fuerit, hoc est dia-
metrum; sed haec semper maligna ac minax radiatio
est. Trigonum <est> a signo, a quo initiamus, V. 3
15 signum, quod hoc docetur exemplo: ab Ariete usque
ad Leonem trigonum, a Tauro usque ad Virginem;
sic per omnia signa quodcumque [in] signum V. fuerit,
hoc est trigonum. Scire etiam debemus, quod sit dex-4
trum trigonum, quod sinistrum. Dextrum trigonum
20 est, quod ab eo signo, a quo incipimus, retro est, sini-
strum vero, quod ab ante; utputa Arietis dextrum tri-
gonum est Sagittarius, sinistrum vero Leo, et simili
modo Leonis dextrum trigonum est Aries, sinistrum
Sagittarius; Sagittarii dextrum trigonum est Leo, sini-
25 strum est Aries. Sic et in ceteris omnibus signis
trigona quaeris; haec est prospera felixque radiatio.
Quadratum est ab eo signo, a quo inchoamus, quod 5

2 sive] uel Q | aleptis, corr. A' 3 in primis illud Q
5 exagonium Q | aleptum M 6 quod sit Sittl] quid sit
6 et 7 quid ter Q 8 libra — 9 est (post est eras. scorpius)
supra lin. P 9 est om. M | scorpitaurus P 10 simili] eodem Q
11 dicemus Q 12 usque ad Q | quod] si quidem Q 14 est
add. A' 15 dicetur V^a 17 quodcumque M | del. σ | signum P^a]
signo 20 cf. Manil. II 284 24 sagittarii om. Q sagitta-
rius PR 24. 25 est aries sinistrum est leo (aries. sinistrum
sagit leo M), corr. A' 26 quaeres v 27 inchoamus QV

quartum fuerit signum; quod hoc docetur exemplo: Arietis quadratum est signum Cancer et Cancrī Libræ et Libræ Capricornus et Capricorni Ariēs. Sed quod sit quadratum dextrum, quod sinistrum, simili ratione, sicut in trigonis diximus, inuenies; nam quodcumque retro fuerit, quadratum dextrum est: quadratum Arietis sinistrum Cancer, dextrum Capricornus, sicut in ceteris omnibus quadratis, quod retro fuerit, dextrum est, quod abante fuerit, sinistrum. Et hæc minax est radiatio et malitiosa potestate composita.

7 Exagona hoc idem sunt quod trigona, nisi quod minoris potestatis; exagonum est itaque ab eo signo, a quo initiamus, tertium, utputa Arietis sunt exagonum Gemini. Quod vero sit exagonum dextrum, quod sinistrum, sicut cetera inuenies; sed nequa sit controversia, etiam huius rei damus exempla: Arietis dextrum exagonum est Aquarius, sinistrum vero Gemini; sic et in ceteris signis, quod retro fuerit, dextrum et sinistrum, quod est abante. Sed exagona illa sunt potiora, quæ habent in medio tropica vel duplicia signa, inefficacia vero, quæ signis solidis dividuntur.

XXIII. QUÆ RATIO CONIUNGIT HOROSCOPO TRIGONA QUADRATA DIAMETRA EXAGONA.

1 Nunc illud breuiter explicandum est, cur quædam loca cum horoscopo diximus radiationis societate coniungi, quædam vero aversa esse ab horoscopo et quodam modo aliena, quæ non inmerito pigra diximus; omnia enim explicare debemus, ut iste insti-

5 iuuenis Q | quodcumque M 7 capricorni sinistrum uirgo
dextrum aries, *corr. σ (sim. A')* 8 sic M an sic et? | retro est
dextrum quod Q 13 exagoni (i ex a M), *corr. Sittl* 16 con-
trāsia P controsia R 17 arieti, *corr. v* 19 et] est,? 20 sunt
illa Q | *cf. VI f. LXXIV col. 3 med.* 21 duplicia P 23 horo-
scop. (horosc. M) 25 quur PR 26 brosc. PR

tutionis liber plena matheseos substantia muniatur. Omnia signa invicem sibi obligata iunguntur; cur 2 hoc dixerimus, breviter addisce. Omnia signa XXX habere diximus partes. Si itaque has XXX partes 5 duodecies iunctas in unum feceris numerum, perficis CCCLX partes, quae per omnia XII signorum corpora dividuntur. Unde omnia sibi signa invicem vicinitas coniunctionis adsociat; quaecumque itaque integro partium numero iuncto CCCLX partes fecerint, 10 ipsa sibi aequata societatis ratione iunguntur.

Exagonum diximus cum horoscopo et cum ceteris 3 radiationis societate coniungi; quod sit autem exagonum, et ante diximus et nunc partiliter intimamus: <a> parte horoscopi quaecumque LX. pars fuerit, ipsa 15 exagonum latus demonstrat; si itaque sexies LX miscueris, ut integer CCCLX partium numerus impleatur, aequa societate coniungitur.

Trigonum, id est V. ab horoscopo locus et ceteris, sive sit dextrum trigonum sive sinistrum, maxima 20 diximus cum horoscopo vel cum ceteris societate coniungi; sed et hoc qua ratione fiat, breviter explicamus. A prima horoscopi parte profecti in CXX. parte hunc locum constituimus. Si itaque CXX partes triplicaverimus, [primum] integrum CCCLX partium numerum 25 complemus; hac ratione coniunctionis iste locus horoscopo iungitur, sed et omnia trigona hac sibi societatis ratione iunguntur.

Quadratum quoque cum horoscopo diximus vali- 5 dissima radiationis societate coniungi; sed et huius coniunctionis rationem breviter ostendam. A parte 30

4 dix. hab. XXX v 8 sociat Q | quaecumque M |
 itaque om. Q 9 iuncta, corr. x 10 aequata x] aequalitas |
 radiatione, corr. x | iungitur, corr. A' 11 dicimus M^a 12 radia-
 tionibus, corr. x σ | autem in confinio lin. geminat P 14 a add.
 A' | pras R part. Q 16 integre, corr. x 18 quinque P 21 ex-
 plicabo Q 22 p̄ posteriore loco libri, edebant partem, corr. σ
 24 primum del. Sittl 25 et 27 radiatione, corr. x σ dici potest
 radiationis societas 30 radiationem, corr. a (idem 72, 10)

horoscopi profecti in XC. parte hunc locum constituimus; quadruplicantes itaque XC partes integrum CCCLX partium numerum complemus. Vide quam oportune quadratum sit latus signi: quia quadruplicatus XC partium numerus omnem substantiam CCCLX partium complet, ideo quadratum nomen accepit. Haec in omnibus quadratis ratio est.

6 Diametra etiam diximus cum horoscopo radiationis societate coniungi; sed et huius coniunctionis rationem explicabo. A prima horoscopi parte <profecti in> CLXXX. parte hunc locum constituimus; si itaque CLXXX partes duplicaverimus, integrum numerum CCCLX partium facimus. Unde quia duo integri numeri id est CLXXX bis iuncti integram CCCLX partium substantiam reddunt, maxima sibi haec loca societatis ratione iunguntur. Haec in omnibus diametris ratio est.

7 Quae vero loca sunt ita posita, ut partes eorum nulla vel duplicatione vel triplicatione vel quadruplicatione integrum CCCLX partium numerum perficiant, nulla cum horoscopo nec cum alio signo societatis ratione iunguntur. Ac per hoc, quodcumque signum extra hunc numerum fuerit inventum, pigrum et ableptum dicitur.

XXIV. DE SIGNIS QUIBUS PARTIBUS CORPORIS SINT ATTRIBUTA.

Explicare debemus, signa XII quas partes humani corporis teneant; hoc enim et ad apotelesmata vehe-

5 omem **M** 8 de diametris *praemittunt* **MPRV** | radiationis **R** 10 *suppl.* **A'** 14 numeri *om.* **Q** | **XXX** (*om.* **CL**) **M**
 16 radiatione, *corr.* $\alpha\sigma$ (*idem* 21) 17 ratio] radiatio (ratio est
 et radiatio **Q**) 18 vero] *uo* **Q** 19 duplicationem (*dupp.* **P**
 [item 12] *atque etiam* **Q**) uel triplicationem uel quadruplica-
 tionem **MPR** 22 quodcumque **M** 24 *inscr. sic in indice et* **Q**
 descriptio corporis **M** (*qui add.* de duodecim signis) **PR** de XII
 signis **V** *cf. Sext. Emp. 731, 28 Manil. II. 453 IV 704* 27 et
om. Q fort. recte et hoc enim v

mentissime proficit, praesertim cum locum valitudinis vel vitii volueris invenire. Caput hominis in signo Arietis est, cervix in Tauro, umeri in Geminis, cor in Cancro, pectus et stomachus in Leone, venter in Virgine, renes <et> vertebrae in Libra, natura in Scorpione, femora in Sagittario, genucula in Capricorno, tibiae in Aquario, pedes in Piscibus. Sic per haec signa tota membra hominis dividuntur.

XXV. QUIS DEORUM QUOT ANNOS DECERNAT.

10 Nunc illud explicare debemus, quae stella quot 1 horas dies menses annos bene collocata plures, pauciores vero male collocata decernat. Cum datorem 2 vitae diligenter inspexeris, id est dominum geniturae, et videris, quo sit in loco positus et in quali signo et in quibus <partibus>, sed et dominus signi ipsius, 15 in quo est vitae dator constitutus, simili ratione perspexeris, quo sit in loco et in quo signo et in quibus partibus constitutus, <Solem> quoque et Lunam quatenus dator vitae et benivolae stellae respiciant, facile 20 totius vitae poteris definire substantiam. Nam si et ipse dator vitae bono in loco sit positus <et in bono signo> et in bonis partibus, integer annorum decernitur numerus, praesertim si datorem vitae Iuppiter in diurna <genitura>, Venus in nocturna prospera 25 radiatione sustentent. Saturnus si dator vitae fuerit 3 et [in] integrum decreverit annorum numerum, LVII

1 cum [locum] val. [vel] vitia σ 2 uoluerit, corr. v |
 capud P 3 humeri PQV | in posterius om. PQRV 5 et add. a
 8 membra RQ 9 sic MV (qui amnis) om. PR quot annos de
 geniturae discernat vitae Q cf. Salmas. 212 10 stelle P
 12 cumditorem PR cum conditorem Q cf. IV 19 sibi repugnat
 III 2, 23, 6, 34 15 suppl. A' | ipsius signi Q 18 add. x cf.
 IV 19, 31 | quatinus V 19 vitae om. Q | facilem Q 20 defini-
 nire MV | et si M 21 suppl. A' 23 dator M | iup. R
 24 duurna M | suppl. A' | prosa P 26 del. A' | decrevit
 corr. v | numeri partim turbati cf. praef. numeri minimi VI

annos decernit; si vero male decreverit, XXX annos
 4 aut menses XXX et horas XII decernit. Si Iuppiter
 dator vitae fuerit et bene decreverit, LXXIX annos
 decernit; si male, annos XII aut menses XII et dies
 5 XII horas XII. Mars si dator vitae fuerit, si bene
 decreverit, LXIII annos decernit; si male, <annos>
 6 XV aut menses XV dies XV horas XII. Sol si bene
 decreverit, CXX annos decernit, si male, XVIII annos,
 7 si medie, XLV. Venus si bene decreverit, LXXXIV
 annos decernit, si male, annos VIII dies VIII horas
 8 XII. Mercurius si bene decreverit, CVIII annos de-
 cernit, si medie, LXXIX, si male, annos XX aut
 9 menses XX dies XX horas XX. Luna si bene de-
 creverit, LXXXIV annos decernit, si male, XXV.
 10 Si itaque dominus vitae vel dator vitae id est
 dominus geniturae in domo sua vel in altitudine sua
 vel finibus suis fuerit et conditionis suae stellae
 bonum ei testimonium perhibeant id est bona illum
 radiatione respiciant et ipsae stellae, quae testimo-
 nium perhibeant, bene sint positae, maior annorum
 decernitur numerus. Mediam vero aetatem tunc de-
 cernunt, si dator vitae sit quidem in finibus suis vel
 in suis domiciliis aut in ortu suo, horoscopus vero
 in Libra.

f. LXXXIV col. 4 ima VII f. XCVI col. 2 ima 1 decreuit M Q
 2 fort. <dies XXX> horas XXX 3 decreuit Q | LXXXVIII P
 4 decernit M | decreuit P Q R V | et dies XII om. M 6 LXIII
 XLIII Q LXVI Paul. et Val. cf. Procl. paraphr. 66 | suppl. v
 7 nempe horas XV | Sol] Sed P^a 8 CCXX P | XVIII] XIX
 Paul. et Val. | medii Solis anni LXIX et dimidius apud Val.,
 at Iovis XLV et dim. 9 LXXXIII v 10 VIII annos Q annos
 VIII v | nempe horas VIII 11 CVIII Lunae, contra
 LXXVI Mercurio annos dant Val. Paul. cf. Procl. 12 si
 medie LXXIX post horas XX l. 13 Q LXXVIII v medii anni
 XLVIII apud Val. 14 cf. ad l. 11 17 in finibus MA'
 19 testit[onium v 23 hortu P 24 libris, corr. A' Libram
 plurimos decernere expectes annos, quod maximam habet ana-
 phoram, cf. II 11

XXVI. DE TEMPORUM DOMINO.

Chronocratorem dixerunt Graeci temporum do-
 1 minum; sed initium temporum in diurnis genituris
 Sol accipit et ceteris dividit, in nocturnis Luna; nec
 5 aliam rationem admittas, quia haec ab omnibus pro-
 batur. Cum itaque Sol dominus temporum fuerit, 2
 tenet dominatum annos decem menses novem; simili
 modo et Luna, cum domina temporis fuerit, tenebit
 annos decem menses novem. In diurna itaque geni-
 10 tura primum decennium Sol accipit, secundum, qui in
 genitura per signorum cursum in secundo loco fuerit
 inventus, tertium, qui post secundum fuerit, et simili
 modo ceteri; quod ut manifestius intellegas, hoc do-
 cemus exemplo. Si in diurna genitura Sol in Ariete 3
 15 fuerit inventus, ipse erit decennii dominus, sed et in
 quocumque alio signo fuerit. Quicumque itaque in
 Tauro fuerit, ipse erit secundo loco; qui post Taurum
 fuerit, ipse enim est tertius; sic et in ceteris. Hoc
 modo et in nocturnis genituris a Luna inchoantes
 20 faciemus. Sed quicumque decennium sortitus fuerit, 4
 licet sit totius temporis dominus, omnibus tamen
 stellis totam decennii substantiam dividit a se in-
 cipiens et postea illis tradens, qui sunt per ordinem
 positi, primo illi tradens de his qui sunt per ordinem
 25 positi, quicumque in themate secundus fuerit in-
 ventus.

1 *inscr. ita V et ir. Q (qui dominio) et index; de temporum*
diuisione (haec om. M). de cronocratore diurno et nocturno et
cui quot annos diuidat et de anno et de diebus MPR cf.
Salmas. 267 infra VI f. LXXXV col. 3 sqq. 2 -chratorem MP
-chatorem V 4 nec om. V 5 haec om. Q 6 de ratione
Salmas. 234 8 temporum v 9 ante VIII del. X V 12 ter-
tius R aliam rationem sequitur 94, 13 13 intelligas PQV
16 -cunque bis M (item 20. 25) 18 ipse erit A' fuerit, <tertio
loco erit;> σ 20 decennium P^aR 22 stellam, corr. A
 24 de his — positi del. A | per] in V

XXVII. DE DISTRIBUTIONE TEMPORUM.

- 1 Quanta autem sit temporum distributio, brevitè ostendemus: Sol accipit menses XIX, Luna menses XXV, Saturnus menses XXX, Iuppiter menses X, Mars menses XV, Venus menses VIII, Mercurius menses XX. Quid autem ista temporum distributio fiat, in libris apotelesmatum dicemus ostendemusque quid quae stella suscipiens tempus ab alia stella discernat; omnia enim, quae nobis proveniunt bona vel mala, ista temporum ratione colligimus. Fines etiam vitae sic inventientur et omnis geniturae substantia et totum, quod stellarum ordo decreverit. Annum autem facillimis rationibus invenimus; nam ab horoscopo semper sumit exordium, et primus annus erit in quo est horoscopus constitutus, secundus in secundo signo, tertius in tertio, et sic ceteri per ordinem. Alii in diurna genitura a Sole hoc idem faciunt, in nocturna <a> Luna; et habet rationem.

XXVIII. <DE ANNI DIVISIONE.>

- 1 Dies etiam totius anni stellis singulis dividuntur: quatenus autem dividantur vel unde initium accipiant, etiam hoc monstrare curae habebō . . . . quando aegritudines, quando inbecillitates, quando lucra, quando damna proveniant, quando gaudia, quando dolores. Nam cum benivolae stellae dies acceperint, ab omni malo liberamur; cum malivolae, tunc nos repentini

1 diuisione Q ut index 3 cf. pap. Paris. (Wessely
Denkschr. Wien 36) 835—849 4 iupiter R (idem 77, 6)
6 mensium V^a cf. lib. VI f. LXXXV col. 3 8 quae stella
quid M | quaeque v | discernat V^a 14 sumit semper M
15 horosc. est V 18 a add. v | habent V 19 suppl. ex
indice 20 enim V | singulis stellis Q 21 sumant V
22 habeo Q | lac. statuimus 24 dampna PQV 26 nos A
nri MQRV nre P

infortuniorum casus impugnant. In quocumque itaque 3
 signo anni <principium> fuerit, eius signi dominus
 primos accipit dies et post ipsum ceteri, prout sunt
 5 singuli constituti. Quae itaque stella quot dies sor-
 titur, etiam hoc docebo: Sol dies LIII, Luna LXXI,
 Saturnus LXXXV, Iuppiter XXX, <Mars XLII>, Venus
 XXIII, Mercurius LVII. In hoc dierum spatio omnia, 4
 quae nobis obveniunt, invenire possumus, sed prius
 signorum ac locorum qualitate perspecta; nam bene
 10 collocata si aut tempus aut menses aut dies fuerit
 sortita et sit benivola, omnia bona decernit. Si vero
 malivola stella tempus aut menses aut dies acceperit
 et male sit collocata, infortunia pro locorum quali-
 tate decernit. Omnia itaque prudenti inquisitione per-
 15 tractans totam verissime geniturae poteris explicare
 substantiam.

XXIX. DE ANTISCIIS.

Ex istis institutis omnibus, quia tractatum anti- 1
 sciorum paulo ante distulimus, hunc locum nunc ex-
 20 plicare debemus, ne quid a nobis in ista institutione
 praetermissum esse videatur. Antiscia Graecorum 2
 sunt nobis magisterio tradita; nam nolo aliquis suspi-
 cetur, quod non sit apud Graecos ipse tractatus; nam
 et Ptolomaeus nullam aliam rationem sequitur nisi
 25 antisciorum, et Antiochus, cum dicit, quod enim

1 quocumque **M** 2 *suppl.* 2 annus v 3 primus **Q^a**
 5 dies LVI **P** 6 **XXX**] **XXXIV** *Val. cf. praef. | XLII dies et*
dim. Marti dat Val., ergo optio inter XLII et XLIII 9 bene
 collocata et benivola sedes mutare mavult 2 10 tepus **V**
 (*idem* 12) 13 qual. loc. **Q** 14 discernit **M** | pertrantans **M**
 15 verissimae **MPR** 16 sententiam et substantiam **Q** 17 *ita*
MPRV (*qui antisciciis*) de numeris antisciorum et apotelesma-
 tum **Q** *cf. ind.* 18 *sanumne* ex istis? 19 *cf. 41, 3* 20 quis **P^a**
 24 et *Nemethy*] si | ptolemeus **MQR** tholomeus **P** ptholomeus **V**
Ptol. antiscia non novit, sed βλέποντα eius f. 9^v congruunt;
quibus sane nihil tribuit. Cf. Gemin. 11^e 25 anthiocus
MPRV | enim (eum **R^a**): *cf. Lucif. Cal. 95, 10; Hartel patrist.*

Libra Arietem propter terram quae media est non videat, quasi per speculum quidem antisciorum rationem attigit; Dorotheus vero Sidonius, vir prudentissimus et qui apotelesmata verissimis et disertissimis versibus scripsit, antisciorum rationem manifestis sententiis explicavit, in libro scilicet quarto. Nunc, quae ratione colligantur antiscia, breviter explicabo. Initium antisciorum aut a Geminis et Cancro est aut a Sagittario et Capricorno. Inchoamus itaque nos instituentes a Geminis et Cancro; Gemini in Cancrum antiscium mittunt et Cancer in Geminos, Leo in Taurum et in Leonem Taurus, Virgo in Arietem et Aries in Virginem, Pisces in Libram et Libra in Pisces, Aquarius in Scorpionum et Scorpium in Aquarium, Sagittarius in Capricornum et Capricornus in Sagittarium. Si rursus <initium> a Sagittario et Capricorno fecerimus, simili modo in Geminis et in Cancro desinunt. Haec itaque semper omnia sagaci debemus inquisitione tractare, ne aliquando tam honesta professio falsis apotelesmatum mendaciis obumbretur. Sed hoc, quod de antisciiis diximus, non sufficit, nisi etiam partes explicatae specialiter fuerint, quae in quam partem mittant et cuius antiscium rursus ipsae suscipiant. Et illud scire inter cetera oportet, quod in XXX. parte signi nulla pars mittat et quod XXX. in nullam partem mittat antiscium. Hoc itaque exemplum, quod de Geminis et Cancro fecimus, ad omnium signorum antiscia pertinebit: Geminorum pars I. in XXIX. Canceri partem mittit antiscium, rursus Canceri XXIX. pars in primam Geminorum partem antiscium

stud. II 39 not. 1, Keil ad Varr. p. 49, Hand Turs. II 378 (Mueller)

2 nempe quoddam 3 attingit Q quod sic verum putat x, ut
 Libra subiectum sit et scribatur: quod cum Libra . . . ratione
 attingit | sidorius Q | prudentistissimus Q 4 apoth- M |
 dissert- P 8 a prius om. P 10 cancro V | antiscia Q 12 ariete
 14 Scorpionum] scorp (scop. R) | scorpio V^a 16 sic V | suppl. A' |
 capricornio R capricorn. Q 18 omnia semper M 19 nec Q
 26 mittant MPRV 30 prima — parte

mittit; II. in XXVIII., XXVIII. in II.; III. in XXVII.,
 XXVII. in III.; IV. in XXVI., XXVI. in IV.; V. in
 XXV., XXV. rursus in V.; VI. in XXIV., rursus XXIV.
 in VI.; VII. in XXIII., XXIII. in VII.; VIII. in XXII.,
 5 XXII. in VIII.; IX. in XXI., XXI. rursus in IX.; X. in
 XX., XX. rursus in X.; XI. in XIX., XIX. rursus in
 XI.; XII. in XVIII., XVIII. rursus in XII.; XIII. in
 XVII., XVII. rursus in XIII.; XIV. in XVI., XVI.
 rursus in XIV.; XV. in XV., rursus XV. in XV., XVI.
 10 in XIV., XIV. rursus in XVI.; XVII. in XIII. et rursus
 XIII. in XVII.; XVIII. in XII., XII. rursus in XVIII.;
 XIX. in XI., rursus XI. in XIX.; XX. in X., rursus
 X. in XX., XXI. in IX., rursus IX. in XXI.; XXII.
 in VIII., rursus VIII. in XXII.; XXIII. in VII. et
 15 rursus VII. in XXIII.; XXIV. in VI., VI. rursus in
 XXIV.; XXV. in V., rursus V. in XXV.; XXVI. in
 IV., rursus IV. in XXVI.; XXVII. in III., III. rursus
 in XXVII.; XXVIII. in II., II. rursus in XXVIII.;
 XXIX. in I., rursus I. in XXIX. Ita Gemini et Cancer 6
 20 in se mittunt antiscia; nam pars, a qua exceperit
 antiscium, ad eam a se rursus mittit antiscium. Sic
 itaque in semetipsis mittunt Taurus et Leo, sic Virgo
 et Aries, sic Libra et Pisces, sic Scorpius et Aqua-
 rius, sic Sagittarius et Capricornus. Ut hoc itaque 7
 25 manifestius intellegi possit, scilicet quod signum in
 quod signum antiscium mittat, ipsas partes specialiter
 scripsi, ut omnis obscuritas solveretur; in quacum-

1 mittunt R^a | II.] secunda qualia non adnotamus | XXVIII
 semel P 3 XXIV rursus Q 4 XXIII bis] XXIII bis PR
 5 rursus om. Q 6 in ante X om. M 9 et rursus XV MV rursus
 XV et PR 10 XIII. XIII rursus V 11 in XVIII] in XIII Q
 13 IX., IX] IX. VIII Q | et rursus VIII PR | in VII.] in ///
 (eras. X) in VII R | et om. QV 15 rursus VI Q 16 rursus
 V—17 in XXVI im. R | XXV] XV PR 17 XXVI] VI P | III.
 II rursus R 18 rursus II QV 19 XVIII MPRV | XVIII M
 VIII PR | ita] sic M 20 a qua et in nova linea ex qua M
 21 sic A'] sicut 25 intelligi PQV | quod scias scilicet PQR
 27 quacumque M

que itaque pars prima antiscium miserit, ab ea suscipit ipsa rursus antiscium, sic secunda, sic ceterae. Gemnorum itaque et Cancrī scripsimus partes, quod exemplum etiam in ceteris signorum partibus seruari conuenit, et eorum scilicet signorum quaeque inuicem in se dicimus antiscium mittere.

I . . . XXVIII	XV XV
II XXVIII	XVI . . . XIII
III XXVII	XVII XIII
IIII XXVI	XVIII XII
V XXV	XVIII XI
VI XXIII	XX X
VII XXIII	XXI . . . VIII
VIII XXII	XXII VIII
VIIII XXI	XXIII VII
X XX	XXIII VI
XI XVIII	XXV V
XII XVIII	XXVI III
XIII XVII	XXVII III
XIIII XVI	XXVIII II
	XXVIII I

- 8 Sic Taurus in Leonem, sic Leo rursus in Taurum; sic Aries in Virginem, sic Virgo rursus in Arietem; sic Pisces in Libram, sic Libra rursus in Pisces; sic Scorpius in Aquarium, sic Aquarius in Scorpionem; sic Sagittarius in Capricornum, sic Capricornus rursus in Sagittarium. Si quae se itaque stellae in ordinatione geniturae non viderint, quaerendum est, an sibi per antiscium sociata radiatione iungantur. Cum enim antiscium sic miserint, ut trigonica se per antiscium vel quadrata vel diametra vel exagona radiatione coniungant, sic decernunt quasi sic sint simplici ordi-

3 exemplis **M** 4 etiam in ceteris *geminat* **Q** | ceterorum **Q**
 5 et *del.* **x** 6 antiscium **R** 22 taurus **M** | leone | tauro 23 uir-
 gine | ariete 24 libra | pisc **MPRV** piscibus **Q** 25 scorpio
MPR | in aquario | scorp 26 rursus *et* 27 itaque *om.* **Q** 29 sociata
M | iungantur **V** 30 se per **v**] saepe 31 exagona uel alia **Q**

natione compositae; et sic omnia ista mixturarum ratione complentur. Quod cum feceris, omnia, quae in fatis hominum quaeruntur, facillime poteris invenire. Est autem ratio haec latens antisciorum naturali firmata consensu; quam rationem alio tempore explicare curabo.

Quantum autem antisciorum vis valeat et quantum antisciorum ratio operetur, ex hac genitura discere poteris, quam subicere curabimus. Is, in cuius genitura Sol fuit in Piscibus, Luna in Cancro, Saturnus in Virgine, Iuppiter in Piscibus in eadem parte in qua Sol, Mars in Aquario, Venus in Tauro, Mercurius in Aquario isdem cum Marte partibus, horoscopus in Scorpione, eius geniturae pater post geminum ordinarium consulatum in exilium datus est, sed et ipse ob adulterii crimen in exilium datus et de exilio raptus in administrationem Campaniae primum destinatus est, deinde Achaiae proconsulatum, post vero ad Asiae proconsulatum et praefecturam urbi Romae. Quicumque hominum, antisciorum nesciens rationem, si Solem cum Iove isdem partibus in V. ab horoscopo loco id est in Bona fortuna, † inde etiam Iovis Iovem cui dederit †, patrem beatum felicem potentem et cetera de ipso huiusmodi pronuntiat; de exilio vero eius et adsiduis insidiis nihil poterit pronuntiare, nisi

1 istarum **Q** 2 radiatione, corr. σ | post complentur in **MP**, ante et sic in **R** spatium vacuum propter tabulam | quodcumque **PQR** 6 non explicavit his quidem libris 9 curabimus om. **V** cf. 83, 25 | is] in **Q** | genitura est Ceionii Rufi Albinii cos. a. 335, praef. urbi a 30. Dec. 335 usque ad 10. Mart. 337, cuius pater C. Ceionius Rufius Volusianus cos. fuit a. 311 et 314 (Mommsen Herm. 29, 468) 14 scorp **MPR** | geniturae cf. VI f. LXXXII col. 4 ima VII f. XCIII col. 4 in. XCIV col. 4 med. 15 est et de exilio receptus **Q** 16 crimen om. **V** 17 ammin- **Q** 18 <ad> Achaiae π 23 in extremis latet viderit σ ; loci patris i. e. **IMC** (Aquarii mentionem fieri putes; possis et in diametro Iovis Saturnum viderit cf. Maneth. III 136 π | partem **PQR**^a 24 huiusmodi **P** (idem 83, 19) 25 assuis **M** | insiduis in sidus **Q**

- intentionem suam ad antisciorum rationem transtulerit.
- 12 Meministi dixisse nos, quod Pisces antiscium in Libram mittant et Libra rursus in Pisces. Sol itaque et Iuppiter in Piscibus pariter constituti, in Libram mittentes antiscium, in hoc signo, in quo humiliatur atque deicitur, et in XII. loco geniturae id est in cacodaemone, paternum genus ostendit ignobile et ipsi patri famosum decernit exilium; Iuppiter vero, cuius vim ac potestatem antiscii radius ex signo Piscium ad Librae transtulit signum, in XII. loco id est in cacodaemone per antiscium [fuisset] constitutus plurimos et ipsi et patri eius excitavit inimicos et eos superiores esse perfecit. Ecce etiam aliud, quod patri decrevit exilium: nam in Virgine constitutus Saturnus Solem de diametro vidit et antiscium eius [de] diametra radiatione respexit; nam in Virgine constitutus antiscium in Arietem misit. Antiscium itaque eius in Ariete constitutum <et> Solis antiscium, quod in Libram fuerat missum, per diametrum sibi facta contraria amplissimi ordinis decreto in exilium mitti fecerunt ob hoc, quod Saturni et Solis antiscia in cosmicis constituta sideribus de diametro se viderunt. Ipsum vero quae ratio exulem fecit vel quae ratio adulterum (hoc enim illi crimen obiectum est), hac ratione monstratur. Diximus Cancrum in Geminos antiscium mittere; in Cancro itaque Luna constituta antiscium suum misit in Geminos, cuius antiscium in Aquario constitutus Mars de dextro latere respexit; et est perni-

3 pisc MPR piscibus Q | Sol] Sed P 5 humiliatur sc.
 Sol de quo etiam sequentia solo dicuntur 6 atque] et V
 7 cacodemone Q 8 auxilium, corr. A' 9 ex v] est et
 10 loco geniturae Q in] a Q 11 fuisset (fuerit Q^a) del. Sittl
 12 et ipsi patri Q 14 in in confin. lin. geminat P 15 lolem Q |
 diuidit M^a | de del. x | diametri, corr. A' 18 et add. Sittl
 19 libra, corr. Sittl | fuerit, corr. v 20 decreta, corr. a
 21 saturnus | costnicis Q sunt aequinoctialia 22 constituti
 PQRV | syderibus P | uiderint R^a 23 ration P 24 ratio P
 25 gemin MPR 27 gemin M gemi PR geminis Q

ciosus, quotiens de quocumque latere crescentis Lunae lumen exceperit. Nam superior effectus cum multis corporis vitiis postremo hunc eundem exulem fecit. Sed ipse Mars in Aquario constitutus in Scorpionem 15
 5 antiscium misit, in quo signo pars horoscopi fuerat constituta; et primum quidem partem vitae id est horoscopi in IMC. constitutus violenta radiatione percussit; deinde Lunae antiscium [eius] in Geminis constitutum plena trigoni radiatione respexit; tertio anti-
 10 scium eius in horoscopi parte sedit; quarto antiscium Martis, quod in horoscopum miserat, Lunam in Cancro constitutam de trigono vidit. Ex omnibus itaque late- 16
 ribus crescens Luna Martis percussa radiis multis validudinibus oppressum postremo exulem fecit; et, nisi
 15 Iuppiter in Piscibus constitutus horoscopum de trigono vidisset, numquam fuisset de exilio liberatus et, nisi Lunam <in> altitudine sua (altitudo enim Iovis est Cancer) de trigono vidisset, [ut] biothanatus inter-
 isset; sed et deficere huiusmodi Iovis beneficia in
 20 prioribus partibus diximus ob hoc, quia tertio die Luna in Leone constituta de diametro se plena lumine Martis radiis impegit; et hic enim dies, id est tertius, plurimum in modum in genituris operatur. Quae 17
 vero illum ratio adulterum fecit, etiam hoc explicare
 25 curabo. In Aquario constitutus Mars antiscium in Scorpionem misit; in occasu itaque geniturae Venerem positam antiscium Martis invenit; est enim misera Venus et multis calamitatibus implicata, si in occasu

4 scorpione **PRV** scorp **M** 5 fuerit **P** 7 in] idest in **V**
 IMC. a] medium caelum | rediatione **P** 8 lunam, *corr. σ* | eius
 del. σ 9 trigonica κ 11 Cancro] hanc **P** 12 uidet **Q**
 14 oppressum **R** | nisi **v**] si 15 pisces 16 de exillo **PR**
 17 nisi **v**] si | in *add.* **Q'** | altitudo — cancer *post* esset 19
 ponit **M** 18 ut *del.* **a** | biothenatus **V** | interisset **A'**] in terris
 esset 20 *neque hoc dixit neque qua in parte Cancrī Luna*
fuerit collocata 21 se κ] suo *cf.* 110, 3. III 6, 1. IV 19, 14
 22 radiis martis **Q** | haec **MPRV** 23 modum in] hominum σ
 24 radiatio **V** 26 itaque *om.* **M** 28 implicata **Q**

posita violenta Martis radiatione pulsetur. Et rursus antiscium Veneris in Leonem missum Martem in Aquario constitutum in IMC. de diametro respexit; sed ex imo caelo Mars sine antiscii ratione Veneri quadrata radiatione coniungitur. Ex omnibus itaque rationibus et per semetipsos et per antiscia in principalibus cardinibus geniturae Venus et Mars aut quadratis aut diametris radiationibus inimico se genere societatis inpugnant. Haec illum ratio adulterii reum fecit. Mercurius vero in Aquario constitutus sine testimonio Iovis, id est in domo Saturni, et Saturnus in domo Mercurii commutatis invicem domibus abscon-sarum litterarum scium faciunt. Quod vero Venus de Tauro in Leonem misit antiscium, id est in domum Solis, et in medium caelum, de istis criminibus imperatorem in illum fecit sententiam dicere. Honores illi maximos in IX. loco in domo sua pleno lumine Luna constituta decrevit, praesertim quia in nocturna genitura conditionis suae secuta potestatem in decernendis honoribus habuit principatum; doctrinam etiam et tantam litterarum scientiam inmutatis domibus Saturnus Mercuriusque decreverunt, ut oratio eius ac stilus veteribus auctoribus conferatur. Cuius haec genitura sit, Lolliane decus nostrum, optime nosti. Tractatis itaque his universis invenies, quanta vis sit antisciorum; quam si qui diligenti fuerit disciplina

1 rursus si **MV** 2 uenus 3 imum caelum | respexerit, corr. *z* 4 medio caelo **M** | antiscii **PR** 5 ratione **QV** 7 et cardinibus **P** | et Mars **A'**] aut mars 8 rationibus inimicos, corr. **A'** 12 commutatur **PR^a** 13 littarum **PR** | antiscium, corr. **v**; de *Albini doctrina CI VI 1708 Boeth. in Ar. de interpr. I 1* 14 domo 15 imperatorum **V** 16 Honores — 23 conferatur (*post h. v. repetunt libri cuius haec genitura sit optime nosti) huc transposuimus, cum in libris extant post 23 cuius haec — 85, 2 fallit intentio* 17 plena **A'** 21 conscientiam, corr. **A'** | saturni **Q** 22 que] quia **PQR** 24 maxime optime-que **Q** 26 scientia et disciplina **Q** | si quis **A'**

consecutus, numquam eum tractantem fata hominum coniecturae fallit intentio.

XXX. QUALIS VITA ET QUALE INSTITUTUM ESSE DEBET MATHEMATICIS.

5 Nunc tu, quicumque hos libros legere conaris, 1
cum omnem divinitatis scientiam acceperis et cum
naturae sacris imbutus atque initiatus sacrati operis
disciplinam . . . ad imaginem te divinitatis similitudi-
nemque forma, ut sis semper praeconio bonitatis
10 ornatus. Oportet enim eum, qui cotidie de diis vel
cum diis loquitur, animum suum ita formare atque
instruere, ut ad imitationem divinitatis semper ac-
cedat. Quare et disce et exequere omnia ornamenta 2
virtutis et, cum te his instruxeris, esto facilis ac-
15 cessu, ut, si qui voluerit aliquid sciscitari, ad te cum
nullo terrore trepidationis accedat. Esto pudicus in-
teger sobrius, parvo victu, parvis opibus contentus,
ne istius divinae scientiae gloriam ignobilis pecuniae
cupiditas infamet. Dato operam, ut instituto ac pro-
20 posito tuo bonorum institutum ac propositum vincas
sacerdotum; antistitem enim Solis ac Lunae et cete-
rorum deorum, per quos terrena omnia gubernantur,
sic oportet animum suum semper instruere, ut dignus
esse tantis caerimoniis omnium hominum testimoniis
25 comprobetur. Dabis sane responsa publice et hoc 3
interrogaturis ante praedicito, <quod> omnia quidem
illis, de quibus interrogant, clara sis voce dicturus, ne
quid a te tale forte quaeratur, quod non liceat nec

1 trantantem P^a tractante Q 2 conlecturae M 3 quale v
4 debet esse M | debeat mathematico Q 5 quicumque M |
dignaris Mommsen 8 lac. statuit Sittl, didiceris e. gr. suppl.
Mommsen | tē om. Q 10 cum R^a | cottidie R 11 atque in-
struere om. M 13 quaere, corr. a | exsequere MR 14 his om. M
15 quis V 16 inter sobrios, corr. σ 18 sententiae PQRV |
nobilis, corr. A' 20 unicas P^a 21 ac] et per comp. M
25 dabit M 26 suppl. v 27 responsurus et dicturus Q

4 interrogare nec dicere. Cave ne quando de statu rei-
 publicae vel de vita Romani imperatoris aliquid inter-
 roganti respondeas; non enim oportet nec licet, ut
 de statu reipublicae aliquid nefaria curiositate disca-
 mus. Sed et sceleratus atque omni animadversione
 dignus est, si quis interrogatus de fato dixerit im-
 peratoris, quia nihil nec dicere poterit nec invenire;
 scire enim te convenit, quod et haruspices, quotiens-
 cumque a privatis interrogati de statu imperatoris
 fuerint et quaerenti respondere voluerint, exta semper,
 quae ad hoc fuerint destinata, venarum ordinis in-
 5 voluta confusione conturbent. Sed nec aliquis mathe-
 maticus verum aliquid de fato imperatoris definire
 potuit; solus enim imperator stellarum non subiacet
 cursibus et solus est, in cuius fato stellae decernendi
 non habeant potestatem. Cum enim fuerit totius orbis
 dominus, fatum eius dei summi iudicio gubernatur, et
 quia totius orbis terrenum spatium imperatoris sub-
 iacet potestatibus, etiam ipse in eorum deorum numero
 constitutus est, quos ad facienda et conservanda omnia
 6 divinitas statuit principalis. Haec ratio et haruspices
 turbat; quodcumque enim ab his invocatum fuerit
 numen, quia minoris est potestatis, maioris [est] po-
 testatis, quae enim est in imperatore, non poterit
 explicare substantiam; cui enim omnes ingenui, omnes
 ordines, omnes divites, omnes nobiles, omnes honores,
 omnes serviunt potestates, divini numinis et immor-
 talis sortitus licentiae potestatem in principalibus
 7 deorum ordinibus collocatur. Quare, quicumque ali-
 quid de imperatore quaesiverit, nolo eum truci ac
 severa responsione conturbes, sed ei docili sermone

2. 3 vel — imperatoris et oportet nec *del.* Mommsen
 3 licet nec oportet **M** 4 dicamus **PQR^bV** 7 poteris (*om.* **Q**),
corr. **v** 9 -cunque **M** (*item* 22. 29) | int. a priu. **V** 11 fuerant **v** |
 ordines, *corr.* **σ** 13 stellarum definire **M** 14 enim] autem **P^a**
 20 facienda et ad **Q** 23 est *del.* **a** 24 enim: *cf.* ad 77, 25
 28 prialibus **R** 30 quaesierit **M** (*idem* 87, 4 cum **P**)

persuade, quod nullus possit de vita principis aliquid invenire, ut persuasionibus tuis monitus istum furorem temeritatis correcto mentis errore deponat; sed nec deferre te volo, si quis aliquid male quaesiverit, ne, cum ille ob inlicitas animi cupiditates capitali sententia fuerit subiugatus, mortis ipsius causa extitisse videaris; quod alienum est a proposito sacerdotis. Sit tibi uxor, sit tibi domus, sit honestorum amicorum copia, sit ad publicum assiduus accessus, esto ab omnibus contentionibus separatus, nulla negotia nociva suscipias, nec te aliquando pecuniae augmenta sollicitent, esto ab omni crudelitatis ardore sepositus, numquam alienis iurgiis vel capitalibus ac pestiferis inimicitiis gaudeas, sed tibi in omni conversatione placeat quietas moderatio; fuge seditiones, fuge semper turbulenta certamina. Amicitiae fidem fortibus copulationibus stringe. Da operam [da], ut in omnibus actibus fides tua incorrupta permaneat; numquam conscientiam tuam falsis testimoniis polluas, numquam pecuniae fenus exerceas, ne alienis necessitatibus miserum tibi pecuniae conferatur augmentum; iurisurandi fidem nec promittas nec exigas, praesertim si propter pecuniam exactum fuerit, ne propter pecuniae miseram stipem divina numinum praesidia implorata esse videantur. Errantibus hominibus, praesertim quos tibi amicitiae necessitudo coniunxit, rectam vivendi viam monstra, ut tua institutione formati praeteritis vitae liberentur erroribus, ut non solum responsis, sed etiam consiliis perditas hominum possis instituere cupiditates. Numquam nocturnis sacrificiis intersis, sive illa publica sive privata dicantur; nec secrete

2 persuasionibus R 3 errorem M 5 sententiae Mommsen
 Hosius 6 extitisse uidiaris R 9 publicum P 11 nosciua V |
 peccun- PV (et 20. 23 bis) 14 inimiciis MV 17 stringendam
 operam da (operanda, in fine m eras. R), corr. A' 20 pecu-
 niae del. σ | ne σ] nec 21 conferatur om. M | augnemtum R
 22 nec M 26 recte Q 31 publica M

- cum aliquo fabulas conferas, sed palam, sicut superius
comprehendi, sub conspectu omnium istius divinae
11 artis exere disciplinam. Nolo te vitia hominum in
tractatu geniturarum manifestius explicare, sed, quo-
tienscumque ad hunc locum veneris, responsum tuum
cum quadam ruboris trepidatione suspende, ne, quod
homini malus stellarum decrevit cursus, non dicere,
12 sed exprobrare videaris. Secerne te ab spectaculorum
semper illecebris, ne quis te fautorem alicuius esse
partis existimet; antistes enim deorum separatus et
alienus esse debet a pravis illecebris voluptatum.
13 Cum animum tuum his ornamentis ac praesidiis vir-
tutis ornaveris, adgredere hoc opus et posteriores
libros, quos de apotelesmatibus scripsimus, secreta
mentis animositate persequere. Quodsi ab his insti-
tutis, quae de moribus diximus, animum tuum ex
aliqua parte transtuleris, vide, ne praeposteræ cupi-
ditatis instinctu aut sacrilego temeritatis ardore ad
14 huius disciplinae secreta venias. Nec errantibus animi
cupiditatibus religionis istius arcana committas; non
enim oportet perditas mentes hominum divinis initiari
caerimoniis. Sed nec occupato animo et perdita cupi-
ditate polluto inhaerere aliquando poterit istius vene-
randae scientiae disciplina, et patitur semper iacturam
maximam, cum eam inproba professorum voluntas
15 immaculat. Itaque purus castus esto, et si te ab om-
nibus nefariis actibus separasti, qui animum pessum-
dare consuerunt, et si te rectum vivendi votum ab
omni scelerum liberavit invidia et si te purgatum et
memorem divini seminis geris, adgredere hoc opus et
posteriores hos libros memoriae trade, ut integram
tibi scientiam divinitas tradat et ad animum tuum
latente praesaga maiestate accedat, ut veram divini-

1 conferas *om.* **M** 2 huius **M** 7 cursus decr. **Q** 8 ex-
probrabrare **P** exprobare **V** 11 a *om.* **PQRV** 16 aliqua ex **Q**
19 huius **R** | peruenias **M** 20 archana **MPQV** 27 qui a] quae
28 uiuendi **Q**] uidendi 31 posterioris **V** 33 latenter *Mommsen*

tatis scientiam consecutus in definiendis fati-
 num et in explicando vitae cursu non tantum lec-
 tionibus, sed propriis mentis iudiciis instruaris, ut
 plus tibi divinitate animi quam lectionum magisterio
 5 conferatur.

2 in *om.* **PQR** | cursum **M** 4 tibi **A'**] ibi (ibi de **Q**)
 5 *subscr.* Iulii Firmici Materni Iunioris u. c. matheseos liber II
 explicit; *deinde* Incipit liber III (tertius **PR** III feliciter **V**)
MPRV Incipiunt capitula libri tertii **Q**

LIBER TERTIUS.

PROOEMIUM.

- 1 Matheseos sermo totus qui pertinet ad definitionem apotelesmatum in sententias transferatur, ut patefactis omnibus atque monstratis, quae divini veteres ediderunt, studiosis huiusce artis viris tota plenissime per nos insinuetur huius prudentiae disciplina. Scire itaque nos principe in loco oportet, Lolliane decus nostrum, quod ad imaginem speciemque mundi formam hominis ac statum totamque substantiam deus ille fabricator hominis natura monstrante perfecit; nam corpus hominis ut mundi ex quattuor elementorum commixtione composuit, ignis scilicet et aquae, aëris et terrae, ut omnium istorum coniunctio temperata animal ad formam divinae imitationis ornaret, et ita hominem artificio divinae fabricationis composuit, ut in parvo corpore omnem elementorum vim atque substantiam natura cogente conferret, ut divino illi spiritui, qui ad sustentationem mortalis corporis ex caelesti mente descendit, licet fragile sed tamen simile mundo pararet hospitium.
- 3 Hac ex causa hominem quasi minorem quendam mundum stellae quinque, Sol etiam et Luna ignita ac

2 addidimus

3 qui pertinebat sermo totus, corr. σ;

in archetypo erat qui pertinet sermo totus 4 .V. in PR^a
5 patefactis A'] praefatis 7 per nos in confinio lin. geminat M
8 cf. Boll 238¹ Manil. IV 888 Hermipp. 18, 14 12 quattuor MV
15 imitationis M 17 exposuit, corr. σ nisi mavis expolivit
20 celeste P^a 22 mundum R

sempiterna agitatione sustentant, ut animal, quod ad imitationem mundi factum est, simili divinitatis substantia gubernetur. Quare illi divini viri atque omni 4 admiratione digni Petosiris <et> Nechepso, quorum 5 prudentia ad ipsa secreta divinitatis accessit, etiam mundi genituram divino nobis scientiae magisterio tradiderunt, ut ostenderent atque monstrarent hominem ad naturam mundi similitudinemque formatum isdem principiis, quibus ipse mundus regitur et continetur, perenniter perpetuitatis sustentari fomitibus. 10

I. THEMA MUNDI.

Mundi itaque genituram hanc esse voluerunt secuti Aesculapium et Hanubium, quibus potentissimum Mercurii numen istius scientiae secreta 15 commisit. Constituerunt Solem in Leonis parte XV., Lunam in Canceri parte XV., Saturnum in Capricorni parte XV., <Iovem in Sagittarii parte XV., Martem in Scorpionis parte XV.,> Venerem in Librae parte XV., Mercurium in Virginis parte XV., horam in 20 Canceri parte XV. Secundum hanc itaque genituram 2 et secundum has conditiones stellarum et secundum testimonia, quae huic geniturae perhibent, et secundum istas rationes etiam hominum volunt fata disponi, sicut in illo libro continetur Aesculapii, qui 25 Myriogenesis appellatur, prorsus ut nihil ab ista mundi genitura in singulis hominum genituris alienum

4 petosiris P | et add. v | necepsō (nikepsō P^a) | fr. 25
 Riess (Philol. Suppl. VI 376) 5 diuin. secr. M 10 perhen-
 niter MPV | perpetuatīs σ | comitibus, corr. ζ Némethy
 11 post commisit v. 15 libri 12 igitur M 14 mercurium
 cf. Manil. I 30 Boll 237 | de genitura Pitra anal. V 300 Paul.
 Al. R qui numeros exhibet partim diversos; at F. semper p. XV
 posuisse videtur 16 cancro V | capricorno V 17 suppl. A'
 18 p. librae V 20 itaque hanc M 23 istas a (ista A)
 iustas 25 μισογένεσις Salmas. 535, at cf. V f. LVIII col. 1 ima
 VI f. LXVII col. 3 ima VIII f. CVII col. 1 ima

esse videatur. Videamus itaque, quae stella luminibus
 quatenus vel qua ratione radiationis suae testimonia
 3 commodarit; lumina sunt autem Sol et Luna. Sa-
 turnus se primum Lunae coniungit, nam Lunae est
 conditionem secutus; ideo autem conditionem Lunae
 sequitur, quia in feminino signo constitutus Lunae
 in feminino signo constitutae per diametrum radios
 excepit. At vero cum idem Saturnus in ista scilicet
 genitura ad Aquarii signum transitum fecit, Soli se
 rursus simili radiatione coniunxit et rursus ad eam
 quam Sol conditionem componitur; nam in masculino
 constitutus signo aequabili se testimonio radiationis
 adsociat, cum per diametrum Solem simili qua Lunam
 4 radiatione respexerit. Hac ratione etiam Iuppiter in
 Sagittario constitutus est, ut in masculino signo con-
 stitutus et per trigonum testimonium Soli perhibens
 Solis se primum conditioni coniungeret; ob hoc in
 masculino signo constitutus in eiusdem generis signo
 constituto Soli adsociatus eius primum sequitur po-
 testatem. Cum vero ad Pisces transitum fecerit, Lunae
 se rursus pari conditione coniungit; nam simili modo
 per trigonum in feminino ipse signo positus Lunam
 in eiusdem generis signo constitutam aequata con-
 5 ditionis ratione respexit. Simili modo etiam Martis
 stella in Scorpio constituta, quia in feminino est
 signo, per trigonum Lunae testimonium perhibet; cum
 vero ad Arietem venerit, ad Solis testimonium transit;
 nam in masculino signo collocatus Soli trigonica se
 6 radiatione coniungit. Sed ista ratio in Venere com-
 mutata est; in Libra enim constituta, cum sit ipsum

11 quam κ] qua | conditione, *corr. Sittl* 12 aequali $\mathbf{M}$ *fort.*
 aequabili <illi> 14 respexit $\mathbf{M}$ 17 coniungere et, *corr. Sittl*
 ob hoc <quod> κ 18 masculino $\mathbf{R}$ | in eisdem g. s. constitutus
 (us ex o) in eiusdem g. s. constituto $\mathbf{M}$ 19 adsocietatus (ci ss.) $\mathbf{B}$
 21 modo $\mathbf{M}$] more *rell.* 24 radiatione, *corr. κ* 25 in sop in
 scorpio $\mathbf{V}$ 27 ad Sagittarium σ , *at ad alteras domus transeunt*
 stellae (cf. *Pitra*) | transit; nam in κ] transitum 28 se *om.* $\mathbf{M}$

signum masculinum, Lunae tamen per quadratum testi-
 monium perhibet; verum cum ad Taurum transitum
 fecerit, <in> feminino signo constituta et Solem qua-
 drata radiatione respiciens ipsi rursus testimonium
 5 perhibet. Mercurii vero stellam in ista genitura com-
 munem esse voluerunt, quia neque Soli neque Lunae
 per quadratum neque per trigonum neque per dia-
 metrum testimonium perhibeat nec ista se cum Sole
 aut cum Luna radiatione coniungat, sed †delectari
 10 quidem per diem Soli, si matutinus, per noctem vero
 Lunae, si vespertinus fuerit. Haec omnia, quae dixi-
 mus, etiam in hominum genituris volunt observari
 debere et putant se fatum hominis invenire non posse,
 nisi istae radiationes sagaci fuerint inquisitione col-
 15 lectae.

Sed ne quem hominum fabulosa commenta deci- 8
 piant et qui putet a prudentissimis viris genituram
 istam sine causa esse compositam, omnia a nobis
 debent specialiter explicari, ut secreti istius pruden-
 20 tissima ratio omnibus hominibus diligentissimis ex-
 positionibus intimetur. Non fuit ista genitura mundi; 9
 nec enim mundus certum diem habuit ortus sui nec
 aliquis interfuit eo tempore, quo mundus divinae
 mentis ac providi numinis ratione formatus est, nec
 25 eo usque se intentio potuit humanae fragilitatis ex-
 tendere, ut originem mundi facili possit ratione aut
 concipere aut explicare, praesertim cum CCC milibus
 annorum maior apocatastasis, id est redintegratio, per
 pyrosin aut per cataclysmum fieri consueverit; his

3 add. a 6 ne soli V 8 perhibent, corr. Sittl (sim. A')
 8 console PR 9 aut luna M | displicet delegari 13 deberi,
 corr. v 14 inquisitione R 16 hominem P^a 17 qui cf. 84, 26.
 85, 15] quod V ne quis v fort. atque 21 Non: sed sequitur
 94, 8 25 intentio se M 27 mit, edebant mille | cf. Censor.
 c. 18, 11 28 maior] minor dici videtur 2, 24 29 cyrosin; haec-
 pyrosin (cep-) A' fort. recte | cataclismum MV catadysmum P
 catadismum R | consueverit M

- enim duobus generibus apocatastasis id est redintegratio fieri consuevit. Tunc ergo exustionem diluuium id est pyrosin cataclysmus sequitur; nulla enim re [ab] alia exustae res poterant renasci nec ulla re alia ad pristinam faciem formamque revocari, nisi admixtione aquae concretus pulvis favillarum omnium genitalium seminum collectam conceperit fecunditatem.
- 10 Sed ut esset, quod mathematici in genituris hominum sequerentur exemplum, ideo hanc quasi genituram mundi divini viri prudenti ratione finxerunt. Libet itaque divinae istius compositionis explicare commenta, ut coniecturae istius admirabilis ratio magisterii studio pandatur. Voluerunt Lunam <ita> constituere, ut primum se Saturno coniungeret eique temporum traderet principatum, nec inmerito; quia enim prima origo mundi inculta fuit et horrida et agresti conversatione effera, et quia rudes homines prima et incognita sibi vestigia lucis ingressos politae humanitatis ratio deserebat, Saturni hoc agreste et horridum tempus esse voluerunt, ut ad imitationem huius sideris <in> initiis vitae constituta mortalitas agresti se conversatione et inhumana feritatis exasperatione duraret. Post Saturnum Iuppiter accepit temporum potestatem (nam huic secundo loco Luna coniungitur), ut deserto pristini squaloris horrore et agrestis conversationis feritate seposita cultior vita hominum purgatis moribus redderetur. Tertio vero loco Marti se Luna coniungens ei temporum tradidit potestatem, ut rectum vitae iter ingressa mortalitas et iam humanitatis quadam moderatione composita

1 apocastasis M   2 diluuii P diluuium A'   3 pyrosin
 Sittl] cyrosi ita | cataclimus M cathaclismus PV cathaclysmus B
 4 del. A'   11 computationis x   12 coniuncturae, corr. x |
 istius compositionis M   13 panditur M^a | add. x   14 eique xσ
 et quae   17 agresta P^a   18 positae, corr. xσ   20 et horri-
 dum om. M   21 sederis P^aR | in add. x | mortalitas x
 qualitas   26 conuersiones P^a   28 traderet, corr. A

omnia artium ac fabricationum ornamenta conciperet. Post Martem dominandi Venus tempus accepit; et 13
quia per gradus crescens hominum disciplina etiam prudentiae ornamenta concepit, hoc tempus, quo mores
5 hominum sermo doctus excoluit et quo homines singularum disciplinarum naturali scientia formati sunt, Veneris esse voluerunt, ut laeti ac salutaris numinis maiestate provecti errantes actus providentiae magisterio gubernarent. Ultimum vero tempus Mercurio 14
10 dandum esse putaverunt, cui se novissimo Luna coniungit. Quid hac potest inveniri dispositione subtilius? Purgatis agrestibus studiis, repertis artibus disciplinisque compositis per diversos actus humani se generis exacuit intentio, et quia mobile ingenium
15 in homine unum vitae cursum servare non potest, ex variis institutis moribusque confusis malitiae crevit improbitas, et †vitae scelerum flagitia gens hominum hoc tempore facinorosis machinationibus et invenit et tradidit. Hac ex causa ultimum tempus Mercurio
20 esse tradendum putaverunt, ut ad imitationem istius sideris intenta gens hominum plenam malitiae conciperet potestatem. Ex his itaque, quae per ordinem 15
gesta sunt, et his, quicumque hominum succedentium temporum mutationem fecerunt, genitura mundi divina
25 coniecturae interpretatione composita est; et nobis haec et origo et cursus humani generis traditur, [et] ut hoc esset, quod in genituris hominum sequeremur exemplum. Ne quid autem a nobis praetermissum esse videatur, omnia explicanda sunt, quae
30 probant hominem ad imitationem mundi similitudinemque formatum. Apocatastasin per pyrosin et per 16

1 artius hac fabricatione, *corr.* a 2 et x] ut 8 pro-
tecta a 14 nobile, *corr.* x 15 cursum vitae M 17 *velut*
cuncta aut vitiosa (infinita Mueller) | hominum om. V 21 in-
uenta, *corr.* xσ | plena, *corr.* xσ 23 quicumque hominum con-
iungendum si sanus est locus 25 et nobis σ] ut nobis 27 et
del. σ 31 cyrosin

cataclysmum fieri et nos diximus et ab omnibus comprobatur. Substantia etiam humani corporis completo vitae cursu simili ratione dissolvitur; et quotienscumque naturali caloris ardore corpus hominis... nimis laxatum humorum inundationibus evaporat, ita semper aut ignito ardore decoquitur aut nimia desudatione dissolvitur. Nec aliter prudentissimi medicinae artis interpretes substantiam humani generis naturali pronuntiant fine dissolvi, nisi aut humor ignem dissolverit aut calore rursus dominante extinctus medullitus sanguis aruerit. Sic omnifariam ad imitationem mundi hominem artifex natura composuit, ut, quicquid substantiam mundi aut dissolvit aut format, hoc etiam hominem et formaret et solveret.

- 17 Cur autem initium signorum XII ab Ariete esse voluerunt, etiam hoc nunc explicandum [id] est, quod in libro institutionis [explicavimus] quaestio ista explicari non poterat, nisi fuisset mundi monstrata genitura, quam in libro institutionis explicare non debui, ne rudes discentis animos expositio ista obscura interpretatione turbaret. Retractans itaque genituram mundi, quam diximus a sapientissimis viris prudentissime esse compositam, inveni MC. geniturae in Ariete esse positum. Ob hoc itaque, quia frequenter, immo semper MC. in omnibus genituris possidet principatum et quia hic locus supra primum verticem est et quia ex hoc loco totius geniturae fundamenta colligimus, oportune ex hoc signo initium signis omnibus datum est, praesertim cum maxima pars stellarum, sed et ambo lumina, id est Sol et Luna, radios

1 -clismum **MV** 4 -cunque **M** | naturalis **R^a** | *lac. statuit* 6
 5 humorem **P** | ita ut *mundus sc.* 6 dequoquitur **M** | dessudatione **V** 11 sanguis $\times$] ignis (*om. M*) 15 cf. *Maer. in somn. I 21, 23 Procl. in Tim. 30^a Hermipp. 52, 10 Diels doxogr. 196*
 16. 17 corr. $\times$ 17 constitutionis **M** 18 poterant **M** 20 *an*
 discentium? 24 cf. *64, 10 Manil. II 810* 26 in supremo
 vertice $\times$ 27 hoc *om. V*

suos in hoc signum miserint. Quibus omnibus †gen-
tibus siderum initium ex hoc signo inchoari convenit.

Nunc quia haec dicta sunt atque monstrata, 19
definiendum est, per singula geniturae loca quid
5 constitutae singulae stellae decernant. Et quamvis
quidam putent platiceam istam disputationem, tamen
discentis ingenium facili institutionis magisterio com-
ponit, ne quasi in tenebris constitutus mathematicus
caduca erroris confusione turbetur. Sed licet platice
10 definita haec a quibusdam putentur, etiam partiliter
in hoc libro multa dicentur. Tunc enim habebunt
efficaciam suam stellae, si in locis suis singulis par-
tiliter fuerint collocatae.

II. DE SATURNI STELLA.

15 Saturnus per diem in horoscopo partiliter con-
stitutus, id est si in ea parte est qua horoscopus, faciet
cum summo clamore edi partum. Erit autem iste,
qui nascitur, maior omnibus fratribus, aut, si quis
ante eum natus fuerit, a parentibus separatur. Semper
20 autem deus iste per diem in omnibus quattuor car-
dinibus faciet primos nasci aut primos nutriri aut eos
fratres, qui ante se nati fuerint, ... facit inflatos
ac superbiae spiritu sublevatos. Si vero Saturno per 2
diem in horoscopo constituto Mars alium geniturae
25 possederit cardinem vel in anafora cardinis fuerit,
multorum malorum significat adventum. Faciet enim
maxima pericula et labem patrimonii; frequenter vero,
si nulla <se> istis benivola stella in bono geniturae
loco posita forti radiatione coniunxerit et si crescentis

1 signo V | cogentibus 2 6 dispositionem (dissp. P) PRV
10 quibudam R¹ 11 habebant M 12 singulae σ 14 *inscr.* M
(qui add. saturnus in horoscopo) P (qui satni) RV (qui stella
saturni) 7 cf. *Ptol.* 30^v 32 22 *interimi suppl. Némethy* cf.
105, 21 *Maneth.* III 10. 26 VI 336 23 spiritu om. V | cf.
Maneth. I 339 V 192 25 uel in afora M 28 add. a 29 con-
iunxerit M 29 si A'] sic

- 3 Lunae Mars radios exceperit, biothanatos facit. Si vero per noctem Saturnus in parte horoscopi fuerit constitutus, is, qui sic eum habuerit, maximis languoribus impeditur et magno semper labore deprimitur. Quibusdam vero circa aquam dabit actus, sic tamen, ut semper laboriosis conversationibus atterantur.
- 4 In secundo loco Saturnus ab horoscopo cum possederit locum, facit aegritudines graves et eversionses maximas. Uxoribus etiam et filiorum interemptor est et maximarum turbarum et frequentium concitator, sed et paternam ac maternam substantiam dissipat. Ipsum vero, qui natus fuerit, tardiores in omnibus actibus facit, quibusdam perpetuas indicit corporis
- 5 valitudines. Si vero sic constituto Saturno Mars in quolibet geniturae cardine fuerit et Solem per quadratum vel per diametrum viderit aut Lunam crescentem simili ratione respexerit, faciet miseros pauperes destitutos et qui corpus suum cotidianis operibus opponant. Si vero per diem in secundo signo ab horoscopo fuerit, tarde et gradatim augmenta patrimonio dabit, ipsos vero absconsos latentes et animo pauperes reddit et habere se aliquid semper negantes. Quibusdam vero ex aquaticis actibus vel ex humidis negotiis vitae subsidia largitur.
- 7 In tertio signo Saturnus ab horoscopo constitutus facit pigros tardos et nullam substantiam patrimonii requirentes. Si vero cum Mercurio ac Luna in hoc loco fuerit, faciet cum stultitia malitiosos, sacrilega contra divinitatem verba iactantes, perdentes semper patrimonium suum, fures, sed quos in furto prosperumquam sequatur eventus. Si vero his ita positus quacumque se Mars ratione coniunxerit, accusatores

3 eum sic M | languoribus P 7 compossederit (compose-
 P) PR expectes Secundum Saturnus | cum (per noctem) 6
 9 interemptorem et m. M 12 qui natus] quatinus P 16 per
 om. V | diatrum PR¹ 20 gradatum PR | patrimonii *
 21 latentes animo et x 23 umidis PR 32 nempe radiatione

sycofantas malos malivolos invidos malitiosos faciet et mala semper morte pereuntes.

In quarto loco Saturnus ab horoscopo partiliter 8 constitutus, id est in IMC., si per diem hunc locum 5 tenuerit, faciet pecuniarum avidos, custodes auri et argenti. Per noctem vero in hoc signo si fuerit, paternum patrimonium dissipat et citam patris mortem faciet, aegritudines etiam graves et frigidus horrores corporis, et in prima aetate faciet semper infamem. 10 Si vero Lunam de quadrato vel de diametro viderit 9 aut si Luna in eadem parte fuerit qua ipse constituta, sterilitatem filiorum faciet; cogit eum, qui natus fuerit, alienos sibi filios adoptare aut tutores pupil- 15 lorum facit et ex latentibus doloribus perpetuae validitudinis vitio deformat. Matrem vero eius, qui natus est, cito viduam reddit et ex muliebribus graves ei validudines inrogabit stomachique facit perpetuis do- 9 lcribus fatigari.

In quinto loco Saturnus ab horoscopo constitutus, 10 20 si per diem in isto loco fuerit, reges faciet ac duces et maxima largitur insignia potestatis. Si vero sic Saturno posito Sol in parte horoscopi fuerit inventus et coniunctionem Lunae Saturnus crescentis exceperit, 25 perpetuas tribuit felicitates et maiorum potestatum ornamenta decernit. Si vero sic Saturno posito non Sol, sed Iuppiter in horoscopo fuerit, faciet minoris loci magistratus et cui singularum civitatum gubernacula credantur, dominos autem maximi patrimonii faciet, ita ut ex suis opibus etiam alios sustentare 30 possint. Si vero neque Sol neque Iuppiter in horoscopo fuerint et coniunctionem Lunae crescentis exceperit et sit in quinto loco constitutus, dabit substantiam et hereditates; erunt tamen frequenter sine

1 malivolos] malitiosos V 4 m̄ M 9 in prima z] infirma
10 luna, corr. A 11 constitutus, corr. Sittl 12 sterilitatem PR
16 mulieribus V 17 inrogavit (irr- M), corr. A' 24 potestatem M 25 sic A'] hic 31 crescentis P 32 sustant- M

- 11 uxore aut indignis sibi matrimoniis copulantur. Si vero per noctem istum geniturae locum Saturnus tenuerit, processu aetatis quantulumcumque †domino partem felicitatis adsignat, virtutem vero eius inconstantem facit, tardum etiam in omnibus actibus hominem et pigrum demonstrat; quosdam autem, si deficiens se ei Luna coniunxerit, facit patrimonium amittere et, quicquid ante quaesitum fuerat, misera laceratione deperdere.
- 12 In sexto loco Saturnus ab horoscopo constitutus omne patrimonium dissipat; male enim semper in isto constituitur loco. Facit etiam aegritudines, praesertim si deficiens se ei Luna coniunxerit vel si eum deficiens per diametrum respexerit vel si quadrata ei deficiens fuerit; faciet infelices infames erraticos, qui
- 13 in uno numquam possint consistere loco. Si autem sic constitutum Saturnum vel de quadrato vel de diametro Mars respexerit vel si cum eo in ipso signo fuerit, faciet latentes corporis dolores vel pthisicos dysentericos et, si sic eos positos nullius benivolae stellae radiatio mitigarit, faciet eos, qui nati fuerint, ex istis valitudinibus deperire.
- 14 In septimo loco Saturnus ab horoscopo constitutus id est in occasu partiliter, si matutinus fuerit, <in> diurna scilicet genitura, bonus erit et maximam discernit substantiam, sed tunc cum fuerint limen senectutis ingressi; maximam enim sic positus senectutis largitur aetatem et pecuniarum custodem faciet; latentium vero corporum dolores indicit, facit enim aemor-

3 quantulumcumque **M** (-lamcumque *Sittl*) | homini paternae σ , de omni parte *Mommsen* | felicitatis *om.*, sed octo fere *litt. abras.* **R** 11 omnem **P** 12 constituitur **P** 13 eum **v** cum 17 constitutus, *corr.* **A'** | quadrata **M** | de *om.* **PR** 19 latentis **PR** | pthisicos **P** 20 dissentericos **M** dysentericos **P** disentericos **R** dissentericos **V** 21 radiatione **M** 22 histis **M** 23 ab **A'** cum 24 si] sa **P** *evan. in B* add. **a** 25 et **A'** si 26 fuerit **PR** 28 latentes *a cf. addenda* 29 emorroicos (*idem* 101, 3)

roicos aut nervorum dolore contractos. Si vero in 15
hoc loco vespertinus fuerit, fistulas circa anum facit
et simili modo aemorroicos, praesertim si ita eum
positum qualicumque Mars ratione respexerit; facit
5 enim reumaticos et quibus frequenter apostemata
nascantur et quos semper uxorum casus gravi doloris
acerbitate conficiant.

In octavo loco Saturnus ab horoscopo constitu- 16
tus, si per diem fuerit hactenus collocatus, procedente
10 aetatis tempore augmenta patrimonii largitur; quibus-
dam vero simili <modo> hoc loco constitutus si in
Martis signo fuerit vel Martis finibus, ex alienis mor-
tibus pecunias decernit. Si vero per noctem in hoc 17
loco fuerit constitutus, eversionem patrimonii faciet;
15 si Luna eum quadrata vel diametra ratione respexerit,
malum . . . . . <si> sic constituto Saturno in domo
Saturni Luna constituta praecedentibus eum radia-
tionibus respexerit. Quodsi Lunam sic positam cum
Saturno Mars ex aliqua parte qualibet radiatione re-
20 spexerit, biothanatos facit. Quodsi Mars . . . . . sit et
Iuppiter Lunam et Saturnum sic, sicut diximus, col-
locatos oportuna radiatione respexerit, bonos bonae
vitae opinionisque faciet, sed circa adfectus uxoris
semper instabiles. Bona autem radiatio trigonica est
25 aut exagona.

In nono <loco> Saturnus ab horoscopo constitutus 18
magos [ac] famosos faciet vel philosophos opinatos
vel sacerdotes templorum in magica semper opinione
famosos; facit etiam pro qualitate signorum haruspices

2 fistulas — 3 modo *post* respexerit l. 18 P, *im. inf.* R
3 cancaroicos R, *sed cancar in loco evan. m. rec.* 4 radia-
tione a 7 conficiant A'] conciliant 10 largitur RV 11 loco]
modo M *unde supplevimus*, vero si in hoc l. c. [si] a 13 pec-
cunias PV 15 eum v] cum | *nempe radiat.* 16 *lac. statuit* x,
si *add.* A' 20 biothanatos *bis scr. sed prius eras.* R byo- P
biothen. V | *lac. statuit* x, *nisi mavis non Mars sed I. cf. 99, 26*
21 collocatus, *corr.* x 25 exagonica V 26 *suppl.* A' 27 ac
del. v | *famos PR | fil- R phyl- P*

- vates mathematicos vera semper interpretatione fulgentes et quorum responsa sic sint quasi quadam divinitatis auctoritate prolata. Quosdam autem faciet in templorum cultu semper perseverare aut praepositos religionum, interdum somniorum divinos reddit interpretes, sed et frequenter facit philosophos capillatos.
- 19 Si vero per noctem hoc loco fuerit constitutus, faciet iras deorum, imperatorum odia, praesertim si Luna imminuto lumine ad eum feratur quacumque ratione. Maiora autem a diis vel ab imperatore ei, qui sic natus fuerit, decernuntur mala, si sic positum cum Luna Saturnum Mars ex aliqua parte respexerit; mitigantur vero, si de oportuno loco Iovis ei radius accesserit et si in suis finibus fuerit vel in domo Solis vel in altitudine sua, si tamen se trigonica Iovi radiatione coniunxerit.
- 20 In decimo loco Saturnus ab horoscopo constitutus partiliter in MC. faciet imperatores, duces, praefectos praetorio. Si sic posito Saturno <in his locis>, in quibus exaltatur, Sol in horoscopi parte fuerit constitutus, Saturnus autem, sicut ante diximus, in MC. per diem fuerit inventus, faciet honestos honestis moribus agricolas, sed locupletes, et quorum possessiones aut mari aut fluviis aut stagnis semper adiacent. Dabit etiam substantias maximas, magnam³ gloriam et <a> maioribus personis hereditates, praesertim si sic ei posito <Mars> nulla se radiatione coniunxerit. Quodsi Mars eum sic positum respexerit validissima coniunctione, haec, quae diximus, minora²¹ praestabit. Si vero per noctem in MC. fuerit inventus, infelicitates decernit, patrimonii amissionem

3 deorum vel diuinitatis **M** | an probata? 4 cultus,
 corr. **A'** 6 philosophos **P** filosofos **R** 9 immutato **M** 13 opp-**M**
 14 fort. excidit vel in domo sua 15 si **A'**] sed 16 con-
 iunxit, corr. **A'** cf. 119, 6 18 <idest> in **z** 19 praetorios,
 corr. **v** | add. **a** 24 stagnis] *Sittl* signis 26 a add. **A**
 27 Mars add. **a** | radiatione **R**

faciet, denegabit nuptias, denegabit filios, praesertim si in malignae stellae vel signo vel loco vel finibus fuerit inventus. Quod si benivola stella sic positum per noctem [saltem] Saturnum bona radiatione respexerit, id est Iovis aut Veneris, †specialiter quos paulo ante diximus denegari, ex aliqua parte largitur. Sed specialiter Saturni stella per noctem in omnibus cardinibus constituta mala geniturae maxima decernit; uxores enim perimit, filios prosternit et acerbos dolores orbitatis semper indicit. Quodsi sic positus conjunctionem Lunae deficientis exceperit, is, qui sic Saturnum habuerit, <erit> paupertatis onere confectus, ut et cotidianae vitae alimenta vix habeat, praesertim si Luna in feminino signo constituta deficiens lumine se Saturno coniunxerit. Quodsi sic Saturnus positus radios Lunae crescentis exceperit, inaequalitatem vitae decernit, ut non sit in eo, qui sic habuerit Saturnum, unus vitae similisque cursus, sed ut semper se mutabili diversitate convertat. Si vero sic posito Saturno Mercurii se ei stella sociaverit, acumen cordis maximum dabit et longam vitae substantiam, praesertim si dominus geniturae vel dator vitae fuerit. Quodsi contrarius fuerit is, qui dominus geniturae est, ei, qui dator vitae fuerit, ex his annis, qui decreti fuerint, triginta annos subtrahit; sed et fortiora mala decernit, quotienscumque sic collocatus contra dominum geniturae, quem Graeci oecodespoten vocant, vel si contra datorem vitae fuerit collocatus, praesertim si Mars eum quadrata vel diametra radiatione respexerit. Faciet

4 saltem ss. **M** del. κ | respexit, corr. **A'** 5 uenus,
 corr. **v** | felicitates quas κ 6 paulo om. **V** 8 geniturae
 mala κ | maximae, corr. **A'** 10 orbitates, corr. **A'** | potius,
 corr. **A'** 12 suppl. **a** | paupertates **P^a** | honore **MPR** 16 in-
 aequabilitatem **V** 18 unus **v** (unius **A**) | uen. 20 ei del. **a**
 23 geniturae dominus a vitae datore non diversus, cf. 73, 12
 IV 19, 1. 20, 1 Salmas. 265 24 cf. 74, 1 | decretis **PR^a**
 25 potiora, corr. κ 27 oetodespoten **P**

- enim, si sic fuerit collocatus, paralyticos ridiculos gibbos nanos incurvos hermafroditos et quaecumque his sunt similia; decernit autem haec secundum cor-
 24 pora signorum atque substantiam. Quodsi sic Saturno posito ab eo recedens Luna Marti se coniunxerit, in nocturnis scilicet genituris, faciet insanos lunaticos
 1) melancholicos languidos. Quodsi sic Saturnus constitutus in nocturna genitura in extremo cornu deficientis Lunae haeserit, facit thisicos.
- 25 In undecimo loco Saturnus ab horoscopo constitutus mediocria decernit bona; et quando aliquid magnum fuerit largitus, eum, qui natus fuerit, in eo loco et in eo ordine collocabit, in quo fuit pater eius ante collocatus, sed post trigesimum aetatis annum; nam ante trigesimum aetatis annum quicquid quae-
 sierit amittit, nec poterit dignitatem vel patrimonium consequi, nisi prima triginta annorum spatia transierit.
- 26 In duodecimo loco Saturnus ab horoscopo constitutus tumultus servilis discrimina vel propter servos pericula decernit et dstringit servitio, qui sic eum in genitura habuerit collocatum; faciet etiam maximas aegritudines, sed et valitudines non modicas, praesertim si sic Saturno posito Luna ex aliqua parte se coniunxerit et si nulla benivola stella in geniturae cardinibus fuerit collocata. Nam si sic posito Saturno
 2) benivola stella in quocumque geniturae cardine fuerit inventa, haec mala, quae diximus, ex parte aliqua mitigantur; quae omnia mitiora erunt atque leviora, si per diem Saturnus sic fuerit inventus, fortiora vero et vehementiora, si istum locum in nocturna genitura possederit.

1 paralyticos 2 natos, corr. A' 4 cf. IV 9, 4 6 licet, corr. A' 8 deficienti, corr. R rec. A' 9 thisicos PRV
 12 malignum, corr. x 13 collocauit, corr. A' 17 primo P^bR^b |
 transiuerit PRV transierint M 19 tumultu sermonis, corr. s
 20 seruitia, corr. a (fort. adstringit) 23 si om. V 24 nulla x]
 luna | stella in quocumque P

Sed in his omnibus locis Saturno posito partem 27
 eius diligenter inquire, ut invenias, in quo loco et in
 quibus finibus duodecatemorium eius sit collocatum,
 ut ex duodecatemorio et ex finibus duodecatemorii
 5 omnem Saturni invenias potestatem.

III. IUPPITER.

Si Iuppiter in primo cardine partiliter id est in 1
 parte horoscopi fuerit constitutus, in his praesertim
 signis, in quibus gaudet, vel in suis domiciliis vel in
 10 suis finibus vel in altitudine sua, faciet nobiles glo-
 riosos magnis semper praepositos civitatibus, interdum
 magnarum civitatum decem primos pro mensura geni-
 turae, bonos venustos benivolos laetos divites, prae-
 sertim si per diem in horoscopi partibus fuerit in-
 15 ventus et si nulla malivola stella sic ei posito ex
 aliqua parte restiterit. Nam si Iovem sic positum
 malivola stella contraria radiatione respexerit, totum
 quicquid Iuppiter decreverit ex maxima parte minuitur.
 Si vero per noctem in horoscopi parte fuerit inventus, 2
 20 faciet primum nasci inter fratres vel, qui ante ipsum
 natus fuerit, interimit vel in longinquis eum †se-
 paravit et constituit regionibus ac locis, ut ipse in
 paterna domo habeat principatum. Facit autem bene
 nutriri et parentes eius in maxima felicitate constituit.
 25 Quodsi sic per noctem Iove posito malivola stella
 restiterit, omnem paternam ac maternam substantiam
 dissipabit. Semper autem Iuppiter in cardinibus ge- 3
 niturae collocatus aut primos nasci faciet aut fratres

3 finibus *om.* V | duodecatemor- (-iorum V), *item l.* 4
 (decat. *tertio loco* M) | eius sit *ex* euasit *facere voluit* M, *sed*
 est euasit 6 *inscr. om.* PR de ioue V 7 idest α] si (idest
 si A') 9 vel in *posterius* α] etiam 12 decem $\alpha\sigma$] decernit
 13 uetustos, *corr.* A' | praes. per diem si hor. M 15 posita,
corr. A 16 restiterit α] respexerit 18 ex] et P 21 eum
 semper constituit α separabit A' *cf. add.* 25 mali|liuola R
 27 dissipabit *Sittl*] dissipat ut

eius maiores interimit, ut ipse, sicut superius dixi, solus in domo paterna habeat principatum. Quodsi per noctem vel diem in horoscopo constituto Iove crescens Luna quacumque se ei radiatione coniunxerit, faciet maximos administratores, rectores civitatum et maximis negotiis saepe praepositos.

4 In secundo loco ab horoscopo Iuppiter constitutus extraneas hereditates decernit et ab extraneis faciet adoptari; dabit autem magnorum mobilium <et> maximarum possessionum dominia, si sic posito Mercurius et ipse bene positus bona se radiatione coniunxerit. Quodsi sic positum Iovem, <cum> societate Mercurii scilicet, Mars vel Saturnus ex aliqua parte respexerit, frequenter mutabit statum et de bonis actibus ad malos actus transferri faciet; et erit, qui sic Iovem habuerit, semper in omni vita varia diversitate mutabilis, ut nunc abundet divitiis, nunc paupertatis onere deprimatur.

5 In tertio loco Iuppiter ab horoscopo constitutus nec bonus est nec malus, sed aequali semper moderatione componitur, ut interdum eorum patrimonia dissipentur, interdum vero illis insperatae divitiae conferantur.

6 In quarto loco Iuppiter ab horoscopo partiliter constitutus, <id est> in IMC., maximos facit viros iuridicos vel legum latores vel legum interpretes et iuris peritos. Facit etiam iumentorum amatores atque cultores, pro qualitate signorum nuntios regum vel ducum vel iudicum, et quibus primi cursus publici cura sollicitudoque mandetur, et qui cursu publico iussu

4 ratione **M** 5 et om. **M** 9 nobilium, corr. σ | add. $\times$ |
 maximorum, corr. **v** 11 et ipse — 12 Mercurii om. **V** | ipsi
 b. posito bonę, corr. **a** | radiationi, corr. **A'** 12 cum add. $\times$ |
 societatem **MPR** 13 sicilicet **V** 15 Iovem $\times$] saturnum
 17 habundet **MPV** 18 honere **MPR** 20 inaequali $\times$
 22 speratae, corr. **A** 24 part. ab hor. **V** const. part. **B**^a
 25 add. **A'** | IMC. $\times$] mē 29 primis Mommsen Mueller

principum vel ducum [vel] hac atque illac frequenti discursione mittuntur. Faciet notos principibus, publicis actibus praepositos, et qui deorum se praesidio committant et a diis remedia postulent et quibus di
 5 rectum iter frequenti significatione demonstrent. Plurimi autem, cum sic habuerint Iovem, futura praenoscunt et habent in templis honores frequenter maximos; alii autem pro qualitate signorum thesauros inveniunt. Semper autem sic positus Iuppiter usque
 10 ad mortem felicem decernit senectutem. Si vero 7 sic . . . . . collocatus, nobilem patrem facit et gloriosum, sed patrimonium eius circa medium aetatis tempus dissipabit et rursus postea colligit. Erit autem circa feminarum coitus tardior et <a> filiorum
 15 adfectibus separatus. Si vero per noctem fuerit inventus, mediocres in substantia faciet homines et processu temporis feliciores.

In quinto loco Iuppiter ab horoscopo constitutus 8 magna felicitatum augmenta decernit; facit eum, qui
 20 natus fuerit, in maximis <rebus> publicis honoratum, praesertim si in domiciliis vel in finibus vel in altitudine sua vel in domo Solis fuerit inventus. Quodsi sic posito Iove Mars se bona radiatione coniunxerit, faciet duces, dabit etiam vitae ac necis potestatem.
 25 Quodsi sine Marte sic posito Iove Mercurius et Luna <se ex> aliqua parte coniunxerint, faciet procuratores regum <aut> rationales. Quodsi sine his omnibus Venus ei se sola ex aliqua parte coniunxerit, faciet

1 vel <iudicium> A' | dissione P discussione MR^a 3 positos MV | praes. se V se p. se M 4 directum, corr. κ 5 plurima, corr. Sittl 6 sic om. V 7 frequentes, corr. A' 11 Iove constituto in diametro Sol fuerit suppl. A' fort. recte, cf. 110, 15, 113, 12 Maneth. III 47 V63 13 dissipavit, corr. A' | colliget A 14 a add. κ 16 mediocrem M | faciet bis V 19 eum A'] enim 20 fuerat P^a | add. κ (negotiis Momms.) 24 dabit κ] habebit 25 marte seposito M 26 se ex add. κ (se A') | coniunxerit, corr. A' 27 aut add. κ cl. 111, 18 | rationes, corr. A' possis proc. regum rationes <tractantes> | omnibus his M

affluentia felicitatis ornatos; nam sicut superius diximus, si cum Marte sic fuerit constitutus, is qui sic eum habuerit, regali erit semper potestate perspicuus et sententiae eius sic erunt, tamquam ab eo cunctis hominibus divina documenta proferantur. Erit autem, qui sic eum habuerit, fortis corpore validis ossibus.

9 Et si coniunctionem cum vento Lunae crescentis exceperit, divinae atque immortalis paene substantiae homines procreabit. Oportet autem semper ☽ eum, si sic Iuppiter fuerit collocatus, quo vento currens Luna ad eum feratur; difficile enim ista ratio colligetur. Nam si in aquilone constituto Iove ex austro recedens Luna crescenti ac pleno lumine se iunxerit, in quinto scilicet Iove loco ab horoscopo constituto et his signis, quibus gaudet, vel in domiciliis suis vel in altitudine sua per diem dumtaxat, faciet invictos imperatores, et qui totius orbis gubernacula teneant, praesertim si sic Iove collocato in his Sol signis, in quibus gaudet vel in quibus exaltatur, trigonica se ei radiatione coniunxerit. Gaudet autem per diem Solis ac Saturni radiatione adornatus, praesertim si in matutino ortu fuerit constitutus. Quodsi sic positus Iuppiter, sicut diximus, deficientem exceperit Lunam, faciet honestis moribus homines et moderatae dignitatis gratia sublevatos et quibus numquam se onus paupertatis imponat. Quodsi sicposito Iove sine coniunctione illa ventorum, quam diximus, crescens se Luna simplici ratione coniunxerit, faciet administratores consulares, frequenter etiam consules ordinarios, praesertim si

1 affluentis (aff- PR), corr. x | ornatus, corr. A'   2 sic prius om. M   4 coniunctis, corr. x   6 forti a   7 de ventis dicere neglexit, cf. Val. I 13   9 semper observare vel sim.
 11 colligitur A'   12 in aquilone si M   14 nempe et (in)
 16 inuictos om. M   19 ei Sittl] cui | ratione V   20 ac x] ad
 21 radiationem, corr. A'   24 gratiæ P^a   25 se nunquam honus M | imponit V | imponat naturale t dñs P   26 ulla, corr. x

diurna genitura fuerit. Si vero Mercurius se societate
 radiationeque coniunxerit, longos annos et vitae ma-
 xima spatia decernit; dabit etiam utriusque sexus
 filios aut geminos, praesertim si ipse fuerit dominus
 5 geniturae vel dominus partis horoscopi vel dominus
 eius signi, in quo est dominus geniturae collocatus.
 Quodsi in nocturna genitura contra datorem vitae
 fuerit collocatus (non enim gaudet Iuppiter in noc-
 turnis genituris), eius aetatis, quaecumque decreta
 10 fuerit, duodecim annos aufert. Sed et si in nocturna 11
 genitura Mars ei vel Venus vel Luna contrario se
 [ei] cursu monstraverit, maximis eum, qui sic natus
 fuerit, faciet vitiis implicari secundum naturam scilicet
 signorum atque substantiam. In humanis enim signis
 15 sic positus faciet libidinosos et circa amores insana
 cupiditate praeposteros, facientes ea quae mulieres
 facere consueverunt. In quadrupedibus vero signis
 sic positus venatores faciet et ferarum amatores et
 quos semper silvarum deserta delectent et adsiduis
 20 laboribus implicatos. In terrenis vero herbarios faciet
 et plus volentes scire quam patitur humanae naturae
 substantia; in aquosis vero piscatores, et quibus circa
 fluvium vel mare vel paludes sit subsidium, laboriosos
 sane <et> ex istis artibus saepe viventes. Quodsi sic 12
 25 posito Iove in nocturna genitura resistantibus ei his,
 quibus diximus, Luna ab eo recesserit, inaequalem
 vitam faciet <et> frequentiores miserias indicit. Sed
 hoc a malo ex aliqua parte temperabitur, si sic <ab>
 eo recedens Luna Veneri se oportuna radiatione con-
 30 iunxerit. Quodsi sic posito Iove Luna ab eo recedens
 nullius stellae habuerit coniunctionem, maximas in-

2 radiationem coni. M radiationis σ 5 partis i. e.
 finium, cf. 116, 13 7 geniturae P^a 10 cf. 74, 4 12 del. A'
 22 substantiae P^a 24 ^o u sane V | et add. A' | semper σ 27 et
 add. κ | incidit, corr. κ 28 suppl. κ 29 lunę M 31 ullius,
 corr. κ cf. IV 8. 15, 3 | coniunxerit R

felicitates labores miseriasque decernit. Quodsi sic posito Iove recedens ab eo Luna et quodammodo fugiens per quadratum se vel diametrum radiis Martis obiecerit, biothanatos faciet secundum naturalem signi formam atque substantiam. Si enim per diametrum sic [enim] a Iove recedentem Lunam Mars hac, qua diximus, ratione respexerit in nocturna genitura, faciet rixas pericula et magna semper cum inferiore certamina. Unde per noctem in hoc signo Iuppiter frequenter malas decernit calamitates.

- 13 In sexto loco Iuppiter ab horoscopo constitutus maxima mala decernit; faciet enim natos frequenter exponi, maxime si in sexto loco constitutus ipse dominus eius signi fuerit, in quo est horoscopus vel in quo est MC. constitutum, praesertim si in nocturna <genitura> fuerit et si per diametrum Solem vel Saturnum vel Martem respexerit, et si sic positus Lunam deficientem de quadrato respexerit vel cum eodem Luna
- 14 in eodem signo deficiens fuerit. Quodsi sic positus sine malivola cuiusdam stellae radiatione crescentis Lunae lumen exceperit, haec quae diximus ex parte aliqua mitigantur; et facit aurifices aut eos, qui neto auro vestes pingunt; facit interdum et argentarios. Sed nihilo minus, etiam si eas artes fuerit largitus, hos eisdem crebra eversione desubitat. Locus enim, id est sextus, habet malitiae propriam praerogativam, et quaecumque stella in ipso loco fuerit, id est in sexto, ad decernenda mala maximas vires ex loci vitio mutuabitur.
- 15 In septimo loco Iuppiter ab horoscopo constitutus, id est in occasu partiliter, in diurna scilicet genitura, faciet locupletes divites et longae ac beatae senectutis

3 se vel κ] siue | radias P^a 6 del. a 7 radiatione
 Q^aA' 8 certamine M 12 mala om. V 13 constitutus B
 16 add. Q | si om. PR 23 argenteos P^a 25 hos v] hoc |
 possis dissipat (cf. 131, 10), debilitat 26 militiae, corr. a V rec.
 28 decernenda PR

spatia decernit; sed filiorum locum et coniugis †nocturnus maxime versat; nam et carissimam et moratam uxorem amittat necesse est, et amati filii vel filiae miseram videbit mortem. Si vero per noctem
 5 in eo loco geniturae fuerit inventus, crescente aetate augmenta patrimonii consequitur, mediocris vero substantiae erit et tantarum facultatum, ut ne quid desit.

In octavo loco Iuppiter ab horoscopo constitutus 16
 labefactat frequenter patrimonium et inimicos maximos
 10 facit et seditiones frequenter ex populo, et malitiosis semper actibus occupatos, facit etiam ignobiles et stultam iactantes animositatem, praeposteros et quorum furor ad insaniam procedat, praesertim si sic posito
 15 Love cardinem aliquem geniturae malivola stella possederit. Quodsi in eo loco constitutus vel secum habuerit Mercurium vel eum trigonica radiatione respexerit et ei crescens Luna se bona radiatione coniunxerit, faciet aut procuratores regum aut rationales aut quibus nuntiandi potestas conceditur; et
 20 semper in prima aetate morientur.

In nono loco Iuppiter ab horoscopo constitutus, 17
 si diurna fuerit [in] genitura, faciet eum, qui natus est, futura quaeque dicere et reddit deorum semper interpretes. Quidam autem et sacerdotia consecuntur,
 25 aliis facit de templis conferri aliquid muneris, sed interdum facit et damna et aestus [damni et] animi. Si vero nocte in eo loco fuerit constitutus, facit semper falsa somnia somniantes et qui de diis frequenter aliquid mentiantur, et qui de deorum sortibus spem sibi
 30 aliquam polliceantur, et qui se ex hoc vegetatos semper existiment.

1 locus (locis P^a), corr. v cf. 120, 28. 142, 3 | et] ac P^a |
 nocturnis R^a nociturus Buecheler σ 11 aetatibus PRV
 13 insiniam PR 16 eum A'] cum | ratione, corr. A' 17 se
 ante crescens M 18 aut prius] autem M 22 del. A' 23 an
 futura praedicere? 24 consequentur M 25 aliquid con-
 ferri M 26 del. Sittl

- 18 In decimo loco Iuppiter ab horoscopo constitutus, id est in MC. partiliter per diem, publicorum negotiorum faciet principes, faciet maximarum <civitatum> decem primos et quibus a populo honores maximi conferantur, claros et qui se velint semper gratia ostentationis exerere, sed in vita luxuriosos reddit. Quosdam etiam facit magnorum virorum aut imperatorum negotia tractare, alios per totam vitam suam faciet coronatos.
- 19 Sed maximas felicitates decernit sic positus, si nulla ei malivola stella in IMC. posita restiterit. Quodsi sic posito Iove in MC. malivola stella restiterit, quicquid ei in prima aetate dignitatis vel honorum vel divitiarum collatum fuerit, totum in vita posteriore minuitur ac dissipatur et funditus evertitur, nisi occusus, id est septimus ab horoscopo locus, alterius benivolae stellae fuerit lumine munitus. Si vero per noctem in decimo loco fuerit constitutus, honestos quidem moribus facit, sed qui cito fallantur et quorum patrimonium frequenti et cita dissipatione depereat.
- 20 In undecimo loco Iuppiter ab horoscopo constitutus maximas decernit felicitates et magnas notitias largitur; dat etiam famosas potestates, fascēs etiam et proconsulare decernit imperium, si Sol et Venus bona se ei radiatione coniungant et si Luna ab austro recedens Iovi in aquilone constituto plena se coniunxerit, id est si tali ad eum cursu feratur, qualem in
- 21 quinto loco descripsimus. Minuuntur autem haec omnia et efficaciam suam perdunt, si in nocturna genitura sic fuerit constitutus. Si vero Mars sic Iovi constituto contrarius fuerit in octavo loco geniturae positus, <in> magnis ac potentibus felicitatibus constitutus et maximis divitiis cultus.....totum, quic-

3 maximorum, *corr. et suppl.* xσ 4 maximis B 5 ostentationes Pa 10 posito, *corr.* v 11 imc, *corr.* a 16 lumine x |
 omine MV homine PR 21 divitias A' at cf. III 12, 7 31 in
 add. x 32 lac. statuit x | possis cumulatus cf. 28, 24 de err.
 90, 19

quid ei vel honorum vel dignitatis conlatum fuerit, miseriarum atque infelicitatis incursione mutatur.

In duodecimo loco Iuppiter ab horoscopo con-²²
stitutus maximas decernit infelicitates; facit semper
⁵ inimicos potentes et qui eum crebra potestate de-
terreant, praesertim si partiliter horoscopum malivola
stella possederit, vel si sic Iove constituto [idest] in
VII. parte horoscopi Mars fuerit inventus. Nam si
sic Iove constituto idest in XII. loco ab horoscopo
¹⁰ Mars in occasu geniturae fuerit constitutus, idest in
VII. ab horoscopo loco, biothanatos sine dubitatione
perficiet. Maiora autem erunt haec mala et fortiori ²³
calamitate praevalida, si in XII. loco Iovem consti-
tutum per diametrum Sol Saturnusque respexerint.
¹⁵ Erunt autem pauperes aerumnosi, si sic Iove consti-
tuto in nocturna genitura deficiens se Luna per dia-
metrum opposuerit. Si vero neque ei Sol neque Sa-
turnus in diametro fuerint et bona geniturae loca
possederint nec deficienti lumine Iovi se Luna con-
²⁰ tulerit, faciet eos, qui sic habuerint Iovem, quodam
subtili artificio saepe pollentes, aut aurifices aut ex
auro vestes pingentes aut inauratores aut musivarios
aut ex argento quaedam facientes opera. Adpetitur
autem atque laudatur, quaecumque ars fuerit, si sic
²⁵ Iovi constituto Veneris sese stella oportuna societate
coniunxerit.

In Iove quoque in duodecatemorium diligenter ²⁴
inquire, ut <ex> duodecatemorio vires eius diligenti
ratione repperias.

1 ei om. **PR** 4 felicitates, *corr. V rec.* 5 eum $\alpha\sigma$] cum |
deterant σ 7 posito **M** | idest *del. α* 8 parte horoscopi
praeter solitum, cf. 58, 2 12 erunt] era **P** 13 calamitati,
corr. A | pualida **P** 17 *fort. del. ei* 19 deficienti *ablativus*
²⁰ sic eos **P** 27 duodecathemor- (*idem* 28) 28 ex *add. α* |
aures, *corr. A'*

IV. MARS.

1 Mars in horoscopi partibus partiliter constitutus in nocturna genitura et in masculinis signis faciet militares; matutinus autem si fuerit partiliter in horoscopo constitutus sine radiatione Iovis, faciet nigrastros alteros longiores, plus volentes donare, quam patrimonii ipsorum substantia patitur, ita ut profusi esse videantur, sed quorum actus omni semper ratione publi-
 2 centur. Si vero per noctem horoscopus in Martis domicilio sit constitutus, in signo scilicet masculino, et in eodem signo idest horoscopo Mars fuerit inventus et Iuppiter cum eo sit partiliter in eodem signo aut solida eum radiatione respexerit, faciet bellorum duces, sed quibus omnis committatur exercitus, mortis ac vitae dominos et quorum adventum civitates semper
 3 aut provinciae maximae perhorrescant, felices fortes graves et quorum irae magnis semper indignationibus proferantur. Sed nec coniugem nec filios sic positus
 4 caro diligere permittit adfectu. Per diem vero si in horoscopo partiliter fuerit inventus, calidos audaces furiosos peregrinos facit et in omnibus semper instabiles et <qui>, quicquid ausi fuerint, nulla poterunt ratione complere, sed semper de manibus eorum quicquid nacti fuerint defluit; patrimonia autem eorum, qui sic Martem habuerint, dissipantur. Sed et omnem
 5 vitae substantiam, uxores etiam ac filios amittunt, nec aliquid illis [vel ab ipsis] de paterna substantia
 6 reservatur, sed et haec prima aetate depereunt. Quodsi sic Iuppiter positum Martem per diem ipse in domi-

1 om. PR de marte V 2 horoscopo partiliter A' 5 nigrastros V 6 altos Sittl | largitores Mueller 9 sc. in Ariete
 12 aut A'] ac 13 valida x | eum A'] cum 14 committatur PR 15 dominus PRV 16 aut] ac M | maxime V et sic edebant, at cf. 124, 2 IV 10, 1. 12, 7 17 semper magnis M
 18 coniugen R 19 affectu M 22 add. σ | poterint V
 26 vitae om. M, fort. recte | ac] et PA | omittunt (-ant M^a), corr. A' 27 del. a 29 depositum, corr. Q

cilio suo constitutus vel in altitudine sua vel in finibus suis trigonica radiatione respexerit aut si cum ipso partiliter fuerit, mala eius ex quacumque parte mitigantur. Sed et ego scio, sicut plurimis genituris
 5 inveni, multos Marte in horoscopo constituto in exilium datos bene et strenue administrare rem publicam.

In secundo loco Mars ab horoscopo constitutus,
 5 si per diem hoc loco fuerit inventus, maxima mala et magna infortunia decernit, praesertim si in matutino ortu fuerit constitutus; faciet enim alienari a parentibus et a domo sua et in finibus semper errare peregrinis. Quodsi sic posito Marte vel cum ipso crescens Luna fuerit vel in diametro constituta vel si quadrata se radiatione coniunxerit, faciet tardos
 15 debiles et qui vulnera de ferro frequenter accipiant; debilitabit autem a frigore aut a quadrupede vulneratos. Quosdam autem facit natos exponi; alios facit saepe captivos aut ex ingenuitate ad servitutem trahi; erunt autem semper in aestu animi et in maximis
 20 necessitatibus constituti. Quodsi sic posito Marte Iuppiter se bona radiatione coniunxerit constitutus ipse vel in domo sua vel in finibus suis, ex omnibus periculis evadunt et a captivitate liberantur vel redimuntur et ex servitute ad libertatem rursus transferuntur; sed ea, quae necessaria sunt vitae, interdum
 25 non habebunt. Si vero per noctem sic fuerit inventus, 6 milites facit vel athletas, sed et ipsos consuevit facile periculorum continuatione decipere. Adeunt autem simili modo pericula, si Iuppiter et Venus, sicut superius diximus, bona se ei radiatione coniunxerint.
 30

In tertio loco Mars ab horoscopo constitutus de-
 7 cernit quidem gloriam, sed cum labore maximo. Alienas

4 mitigantur A'] mutuatur (mutantur 122, 14) | et om. MA' |
 sicut] et A' 14 si A'] sic 15 frequenter de ferro M
 16 vel MA' 21 radiatiotione P 28 aderunt A' 30 con-
 iunxerit PRV

res autem, qui sic Martem habuerit, desiderabit et omnibus inuidebit et habebit maximi cuiusdam facinoris malam conscientiam. Quodsi sic Marte collocato in XI. geniturae loco Iuppiter fuerit inventus vel in VII., idest occasu, facit, ut in publicis administrationibus constitutus cum magno labore consequatur, sed maximas patrimonii facultates. Sic autem positus in tertio ab horoscopo loco si sic se Iovi, sicut diximus ante, coniunxerit, maximae potestatis atque honoris regimen ac dominia largitur, ita ut omnes, qui ei genere iunguntur, honoris ipsius nobilitate superentur. Nam si in hoc loco constitutus in domo fuerit vel in partibus suis vel in domiciliis vel in altitudine sua et Iuppiter sic ei, sicut diximus ante, iungatur, faciet praesides riparum, duces, vicarios, praefectos praetorii et quibus frequenter committatur imperium.

9 In quarto loco Mars ab horoscopo idest in IMC. [Mars] partiliter constitutus si per noctem fuerit, faciet militares, laboriosos et qui semper in desertis regionibus commorentur, vel ferarum praepositos ac magistros; interdum eversores imperatorum faciet vel iudicum <pro> qualitate signorum, parentum vero vitam ac patrimonium dissipabit. Dabit vulnera viduitates ruinas, filium vero aut unum dabit aut nullum; qui sic enim eum habuerit, in omnibus semper actibus 10 impeditur. Quodsi per diem sic fuerit inventus, debilitabit omne corpus, faciet languidos caducos et qui ex ferro vulnera frequenter accipiant, reddet invalidos et quos feminae semper inpugnent, et qui a feminis magnis semper molestiis deterantur. Faciet etiam

1 sit *uv.* P   3 constituto M   5 ut *om.* V   9 coniunxerit P^a   13 *aut erravit F. aut del.* vel in domiciliis
 15 praefectores, *corr.* v (*eadem praetorio*)   18 *mc* M   19 Mars
 (*post partiliter P*) *del.* A' | sic P   22 exceptores *κ*   23 *suppl.* A
 24 viduitatis ruinae (*rume P*), *corr.* *κ cf. Maneth. III 53 sqq.*
 26 eum] cum PR   28 qui *om.* V   29 accipient V

eos sine gratia praestare, quod dederint; nam quicumque aliquid ab ipsis fuerit consecutus, ingratus illis semper existit. Quodsi sic positum Martem Sol 11 de quadrato vel de diametro respexerit aut cum eo fuerit, fortiora haec mala crebrioraque decernit; frequenter enim <in> maximis periculis constituit. Faciet etiam insanos lunaticos, si sic Marte constituto horoscopus in domo Martis fuerit inventus, aut si locus Fortunae in loco vel domo Martis fuerit inventus [vel collocatus], aut si locus cupidinis vel daemonis in domo Martis fuerit constitutus.

In quinto loco Mars ab horoscopo constitutus si 12 per noctem in hoc loco fuerit et si in domo sua vel in domo Iovis vel in finibus suis vel Iovis fuerit finibus vel in altitudine sua fuerit constitutus et si Iuppiter cum eo fuerit vel de trigono eum ipse in domo sua constitutus respexerit, faciet glorias maximas et patrimonii augmenta magna et omne genus decernit felicitatis; facit etiam honores a populo decerni, cum potentibus viris vel cum maximis administratoribus fidelis amicitiae gratia coniungit. Quodsi 13 sicposito Marte ac Iove Luna deficiens lumine Martis stellae oportuna radiatione coniunxerit, faciet praepotentes horribiles duces et quibus maximi committantur exercitus, ut dent etiam vitae necisque auctoritatem, et in magnis administrationibus iuris gladii decernit potestatem. Quodsi ab eo Luna <recesserit>, Venus vero sit cum eo aut de trigono eum respexerit, faciet felices divites et qui per semet ipsos gloriam

2 ab eis V 6 in *add.* α 7 positio V^a 8 inuentus vel collocatus P 8 de locis fortunae et daemonis cf. IV 17. 18, de cupidinis VI f. LXXXIV col. 4 Paul. J 2 9 fortunae — 10 si locus om. P 13 hoc loco σ] horoscopo 16 eum v] cum 21 gratiae PRVA | coniectos, *corr.* $\alpha\sigma$ 22 mart ac ioui, *corr.* A' 24 maxime, *corr.* Sittl 25 ut dent] iisdem σ possis et habentes cl. 130, 27 | necis ac uite M 27 *add.* a 28 eum] cum P | respexerint, *corr.* A 29 semet A'] se et

consequantur et qui sint semper venustate corporis
 14 grati. Si vero per diem Mars in quinto ab horoscopo
 loco fuerit constitutus, patrimonium eius labefactabit
 et domicilium frequenter mutat et propter infortunia,
 quae ei accidunt, peregrinis semper regionibus immo-
 ratur; erit autem in periculis non modicis constitutus.
 Si vero sic positum per diem Martem haec mala de-
 cernentem Iuppiter aut Venus vel simul cum eo con-
 stituti vel de trigono vel de exagono eum respexerint,
 lucra maxima ex peregrinitatis incommodo consequetur 10
 15 et cito de peregre revocabitur ad patriam. Metuen-
 dum est autem, quotiens sic per diem constitutus in
 diametro habuerit Lunam crescenti lumine; maximos
 enim labores indicit et tales actus, ut ad imitationem
 servitutis accedant. Nam et si felix esse visus fuerit, 15
 talis eius erit felicitas, ut semper alienae subiaceat
 potestati; facit enim adsessores iudicum maximorum;
 accusationes seditiones turbas damna faciet et repen-
 tina pericula et ex aliqua corporis parte debiles,
 interdum insanias et languores tales facit, ut nimio 20
 febris ardore adusti ad insaniam transferantur. Faciet
 etiam vincula carceres et custodias, nisi respiciens
 Iuppiter Lunam in diametro Martis constitutam vel
 ipsum Martem ipsarum calamitatum miseras miti-
 garit. Quotiescumque enim sic positos Martem ac 25
 Lunam Iuppiter radiatione respexerit, eos qui sic nati
 fuerint <in> maximis periculis constituit, sed omnium
 praesidio desperatos repentinis facit Iuppiter prae-
 sidiis liberari. Filios etiam per diem in hoc loco
 constitutus sine testimonio Iovis denegabit. 30

1 uenustatis (-statatis R) corporibus, *corr.* $\kappa\sigma$ (venustis A)
 5 p̄regrinis R 6 modicis MA] inmodicis PRV 9 exa-
 gona V 10 et p. incommoda, *corr.* A' 14 indicit et Sittl]
 incitet | ut Sittl] aut 16 ut a] aut | subiacet, *corr.* a 20 lan-
 gores RV 21 ardore σ] labore 22 fort. carceris cf. III 7, 7
 IV 13, 10. 14, 1 25 posito mart. ac luna, *corr.* κ 27 in
 add. κ 28 praesidio A'] periculo

In sexto loco Mars ab horoscopo constitutus 16
 multa mala decernit; nam et filiis nocebit et inaequali-
 tatem vitae faciet, valitudines decernit, pro signorum
 scilicet natura; nam in curvis signis praemori facit,
 5 interdum claudos et gibberosos. In hoc loco omnium
 valitudinum vitia cernuntur, si tamen partiliter ipse
 locus fuerit inventus et si partiliter Mars in eo signo
 fuerit constitutus.

In septimo loco Mars ab horoscopo partiliter 17
 10 constitutus, idest in occasu, maxima mala et inmensa
 pericula decernit. Faciet enim laboriosos homicidas
 et sceleratos, reos, facinorum inventores aut tortores
 aut carnifices aut proditores. Quodsi [in] domum
 suam in occasu positus per diametrum respiciat, non
 15 faciet biothanatum (numquam enim Mars domum suam
 evertit); sed tunc facit oligochronium, si horoscopus
 et Luna fuerint Iovis praesidio protecti. Quodsi non
 fuerit horoscopus in domo Martis, oligochronios red-
 dit, praesertim si per quadratum vel diametrum, idest
 20 in hora vel in MC., pleno lumine constitutam Lunam
 respexerit. Sed generaliter Mars in septimo ab horo- 18
 scopo loco constitutus, idest in occasu, per diem et
 per noctem biothanatos facit pro qualitate signorum.
 Fortius tamen hoc malum decernit ac manifestius in
 25 alienis signis; nam in hoc loco si fuerit inventus,
 tunc dolores et lacerationes corporis facit et aut prae-
 cipitat aut interimit aut in carcere vinculis consti-
 titos perpetuis et mortiferis calamitatibus deprimit.
 In nocturnis genituris doloris aestus faciet ex omnibus 19

3 *nempe* faciet <et> 4 genitura, *corr. Sittl* | *καμπτο-
 μένους ζώοις Maneth. V 137* 5 *post interdum eras. facit M*
locus fort. corruptus | gibberosos **PRV** 12 sceleratos **R**
 13 proditores **R^a** | in *del. a* 15 *cf. VI fol. LXXX col. 3 med.*
 18 oligochronios 20 in *mē M*] in (*ss.*) *miū P imē RVA fort.*
 vel in MC. <vel in IMC.> | plenam **A** 21 generater **M** 24 ac
Sittl (et A)] hoc 27 carcere *cf. Mueller Abh. f. Friedlaender 552*
 29 dolores, *corr. ασ* | hominibus **P** ominibus **R**

actibus, sed ex ferro vulnera frequenter infligit et vulnera ipsa facit ignita cauteriorum adustione curari. Facit absconsos corporum et immensos dolores, praesertim cum ipse temporum dominus fuerit vel a Luna plena ipse divisa sibi temporum spatia possederit.

20 Si vero Marte in septimo loco constituto Saturnus aut <in> hora aut in MC. partiliter sit constitutus, vel si Luna plena feratur ad Martem vel minuta ad Saturnum, magnorum malorum, funestae calamitatis infortunia decernunt. Tunc accusationes, tunc vincula, tunc carceres, tunc damnationes, tunc contra eum capitales sententiae proferuntur; aut enim bestiis obicitur aut per praecipitia iactatur aut ruina deprimitur aut domesticis insidiis laniatur aut a latronibus interimitur aut in navigio perit. Sed haec pro genere et qualitate signorum decernuntur; nam in terrenis signis constitutus feris faciet obici, in solidis vero opprimi a ruina facit aut <per> praecipitia iactari; in aquosis constitutus naufragio submergit; in humanis vero signis

21 constitutus gladio facit interire. Si vero Sol in diametro fuerit vel cum eo vel in alio geniturae cardine, vivos facit exuri, ut omnifariam in hoc loco constitutus misera calamitate hominem et flebili nece cum atrocitate disperdat. Sed ante diem ultimum vitae habebit actus, qui in septimo geniturae loco habuerit Martem, aut de igne aut de ferro aut de quadam violentia aut de tormentis aut de homicidiis. Sed et locum coniugis ac filiorum vehementissime persequitur Mars in septimo constitutus loco.

2 ignota, corr. A' 4 temporum ipse V | cf. VI
 fol. LXXXVIII col. 3 in. 5 ipse A' se (fort. del.) 6 vero a]
 uiso | saturno, corr. Sittl 7 in add. x 8 luna si V 8. 9 ad
 minuta saturni, corr. a 9 malorum <ac> a 15 et A'] ex
 17 oprimi M 18 per add. Sittl | praecipia PR 19 con-
 stitutis P^a 19. 20 const. signis V 22 omnifaria 23 nece
 (noce M^a) cum] necium xσ cl. 121, 21 28 sequitur, corr. x
 cf. VI fol. LXXXV col. 3 ima (insequitur f. LXX col. 1 ima)

In octavo loco Mars ab horoscopo constitutus si 22
per diem in hoc loco fuerit, aut patrimoniorum de-
negat facultates aut eos, qui habent patrimonium,
misera facit proscriptione nudari. Quodsi Solem et
5 Lunam in diametro habuerit, decernit extinctis oculis
caecitatem. Solus autem in hoc signo constitutus
faciet penurias angustias aestus turbas seditiones peri-
cula. Si vero < sic > Marte constituto Luna in anafora 23
horoscopi fuerit, idest in secundo ab horoscopo loco,
10 cum ipso Marte scilicet, Iuppiter vero nulla se his
radiatione coniungat et alienus ab his sit nec horo-
scopum videat, biothanatos facit, sed secundum signo-
rum naturam atque substantiam. In humanis enim
signis, sicut diximus, constitutus si fuerit, ab homi-
15 nibus gladio perimitur; sed a piratis aut a latronibus
aut a domesticis interemptus, qui sic Martem ha-
buerit, occiditur aut gladio percutitur sententia iudi-
cantis varia criminum diversitate convictus. Fre-
quenter tamen sic cum Luna positus, sicut diximus,
20 sine Veneris aut Iovis testimonio gladiatores facit,
sed eos, qui < in > conspectu populi crudeli necis atro-
citate depereant. In terrestribus vero signis in de-
sertis locis faciet occidi, multiplici tamen prius peri-
culorum continuatione turbatos. In quadrupedibus
25 vero signis faciet < a > bestiis comprehensos misera
laceratione laniari. In aquis vero signis constitutus
[nam] cum Luna hac ratione, qua diximus, aut in
stagnis aut in mari submergi facit aut occisos a piratis
undis facit fluctibusque disperdi. In solidis vero signis
30 constitutus per praecipitia lapsos interimit. In igneis
vero signis constitutus exuri faciet. Per noctem vero 24

4 nudari κ] mutari 5 lunam (lu *ex corr.*) R 7 an-
gustas, *corr.* QA' 8 sic *add.* A' | luna manafora R 10 cum
— scilicet *inepta* 16 interceptus *Mueller* 19 tamen] etiam M
20 siue M 21 *add.* a 22 terrestribus PR | vero *om.* V 24 tur-
batus (conturbatur M), *corr.* A' 25 *add.* κ 27 nam *del.* A' |
radiatione, *corr.* σ 27. 28 in fluuiis aut in stagnis A' 28 mergi V

- in hoc signo constitutus, idest in octavo loco ab horoscopo, faciet calidos periculosos sed argutos; tamen <in> publicis actibus aut in claris eos, qui sic Martem habuerint, constituit, sed mortem nihilominus decernit biothanatam aut repentinam, sicut apoplectici interire consuerunt. Sed si Iuppiter sic positum Martem quacumque radiatione respexerit vel si cum eo fuerit, haec, quae diximus, mala ex parte
 25 maxima mitigantur. Sed si in horoscopo <Iuppiter partiliter fuerit inventus, horoscopus> vero ipse sit in domo Iovis [vel] Venerisque stella prospera se Iovi radiatione coniungat et obstiterit Marti hac, qua diximus, radiatione grassanti, omnia haec calamitatum funera maxima parte mutantur. Flebiles enim casus et misera semper infortuniorum incommoda et in hoc
 et in ceteris locis decreta per Martem mutantur atque mitescunt, si impetus Martis bono Veneris ac Iovis testimonio mitigentur.
- 26 In nono loco Mars ab horoscopo constitutus bonus erit circa vitam et gloriam; et si Iuppiter in horoscopo fuerit constitutus in nono loco Marte posito, felices facit et <qui> facile omnia consequantur. Si vero nocte in nono loco Marte constituto Iuppiter in parte horoscopi fuerit inventus, potestatem maximam administrationum et ius gladii decernit et facit eum,
 qui sic natus fuerit, exercitum ducere. Frequenter tamen sic positus in peregrinitate decernit incommoda.
- 27 Si vero in nono loco constitutus in domo Mercurii

1 constitutus *post* horoscopo *repetit* V 2 sed] et *
 (tamen *suspectum*) | in *add.* a 7 positus, *corr.* v 9 mitti-
 gantur PR | si *om.* V 9. 10 *suppl.* A' nisi quod partiliter
 pro pariter * 11 uel (uel in M) uen. quae, *corr.* * 13 ratione σ
 crassanti | calamitantium P 14 flebilis, *corr.* A' 15 et in
 hoc — 16 decreta *om.* M 16 marte M | mutantur per martem V
 17 impetum, *corr.* A' 22 qui *add.* A' | consequantur, *corr.* A'
 (possis consequentes) 23 Marte *om.* P 24 parte horo-
 scopi *] marte (mart MV) horoscopus (horosc M -scope V)
 27 peregrinatate (ta ss.) R 28. merc uel uenus (uen V)

vel Veneris fuerit, doctos et famosos facit oratores. Si vero aut in domo sua fuerit aut in domo Iovis aut in altitudine sua <et> Iuppiter in hora non fuerit collocatus, faciet diis terribiles, et qui omnia per-
 5 iuriorum genera contemnant. Erunt autem omnibus daemonibus terribiles et quorum adventum pravi dae-
 monum spiritus fugiant et qui sic laborantes homines non vi verborum, sed sola sui ostensione liberent; et
 quamvis sit violentus daemon, qui corpus hominum
 10 animumque quatiat, sive ille aërius sit sive terrenus sive infernus, istius hominis iussione fugiet et prae-
 ceptis eius cum quadam veneratione terretur: hi sunt, qui a vulgo exorcistae dicuntur. Sed talis erit, si in
 nono loco, sicut diximus, habuerit Martem, ut labo-
 15 rantem hominem ab omni malignorum daemonum spiritu facile possit iussionis suae auctoritate purgare.

In decimo loco Mars ab horoscopo constitutus, 28
 idest in MC. partiliter, in nocturna genitura scilicet, si in masculino signo fuerit inventus in suo domicilio
 20 vel in Iovis, sed eius cuius diximus generis, vel in altitudine sua, faciet quidem periculosos et vario ge-
 nere saepe deceptos, sed nihilominus praesides duces vitae necisque dominos, tribunos terribiles provinciis
 et civitatibus. Si vero in MC. per noctem consti- 29
 25 tutus, in quali diximus signo, coniunctionem Lunae venientis acceperit, Iuppiter vero alium geniturae pos-
 sederit cardinem, et ipse nihilominus vel in domo sua vel in altitudine sua vel in suis finibus constitutus
 potentes duces ac totius orbis dominos efficiet. Quodsi
 30 sic positum Martem Iovis deseruerit stella nec ipsi <se> aliqua radiatione coniungat nec in ceteris geni-
 turae cardinibus fuerit inventa, faciet nihilominus

3 et *add.* a 4 facit P^a 6 domonibus P 8 vi] in M
 10 [quatiat M | *cf.* Kroll *de orac. chald.* 45 12 hii P
 17 mart M 20 sed x] uel (uel in A') *sc.* in masculina domo
cf. 42, 21 22 nichil hominus P 24 constitutum, *corr.* a
 26 exceperit V^a 30 ipsi x] ipse (ipsa M^a) 31 se *add.* a

armatos vel praepositos vel tribunos vel minoris loci
 duces aut magnarum provinciarum et licet in minoris
 dignitatis loco constitutos, habentes tamen gladii et
 30 vitae <et> necis potestatem. Quodsi sic constituto
 Marte sicut diximus, Iove etiam, sicut ante diximus,
 in ceteris geniturae cardinibus constituto in his in
 quibus diximus signis et in his partibus Saturnus
 in alio geniturae cardine fuerit constitutus, erunt
 quidem reges imperatores, potentes maxime terribiles
 periculosi, civitatum eversores vel fabricatores, sed
 10 modicae vitae idest oligochronii. Quidam autem et
 malo fine depereunt; in peregrinis locis constituti
 amittunt vitam pariter et regnum vel in aliena po-
 31 testate positi moriuntur. Si vero in MC. Mars in
 feminino signo fuerit inventus . . . cuiuslibet stellae
 vel suo vel Iovis, nocte scilicet, faciet nihilominus
 honestate fulgentes; et in masculino tamen signo per
 noctem <et> in feminino in MC. constitutus denegat
 32 filios. Si vero per diem in hoc loco fuerit inventus,
 idest in MC., inefficaces homines faciet, quos con-
 venerit in omnibus actibus variis generibus impediri;
 decernit etiam damna maxima et amissionem patri-
 monii, faciet etiam proscriptiones et condemnationes.
 Aliis onus peregrinationis indicit, aliis maximas in-
 ponit necessitates, alios fugere compellit, aliis decernit
 33 exilia, alios facit peregre vel in exiliis deperire.
 In undecimo loco Mars ab horoscopo constitutus
 bona multa decernit et augmenta patrimonii largitur
 et amores a populo; frequenter dat maximae digni-
 tatis insignia, si sic eum positum cum deficiente Luna
 Iuppiter bona radiatione respexerit aut si cum eo fuerit

1 armatis [vel] *Sittl* | minoris] maioris *Mommsen et aut*
pro et l. 2 | locis **MV** 2 fere provinciarum <praesides> |
 minori * 3 <ius> gladii * *cf. Maneth. III 65 IV 47* 4 et
add. A 11 oligocroni (-chroni **V**) 15 fuerit signo **M** | *nempe*
 <in domicilio vel domo> cuiuslibet 16 sua **PR** 18 *suppl. a* |
 femino **PR** 20 quos **v**] quo 23 dampnationes **V** 28 lar-
 gitur] decernit **M** 29 amatores **M**

aut trigonica se societate coniunxerit; tunc enim facit indices habentes ius gladii cum maximis dignitatis insignibus.

In duodecimo loco Mars ab horoscopo constitutus, 34
 5 si per diem in hoc loco fuerit inventus, aegritudines maximas decernit et malis vitiis implicat et a servis crebras concinnat insidias et facit talem, cui semper servi nocere desiderent, et omnibus eius multiplices per servos spargit infamias. Frequenter autem propter
 10 inclusos quosdam aut in custodia constitutos aut etiam damnatos aestus angores sollicitudines damna periculaque decernit. Sed haec omnia mitigantur, si sic Mars positus [ne] in nocturna genitura fuerit inventus.

Optare autem debemus in omnibus genituris atque 35
 15 in omnibus locis, ut Marti qualibet radiatione quolibet ex loco Venus se ac Iuppiter semper opponant; tunc enim impetus eius ex qualicumque parte languescunt, cum istarum stellarum fuerit testimonio mitigatus. Sed et illud debemus optare, ne quando
 20 per diem cardinem aliquem Mars geniturae possideat; si enim per diem partiliter in aliquo geniturae cardine fuerit inventus, vario contra eum, qui natus fuerit, genere grassatur. In cardine enim Marte posito, si ei per diem Iuppiter se coniunxerit † in alio
 25 cardine per diem Mars fuerit inventus et Saturnus alium cardinem geniturae possederit, faciet biothanatos aut ipsos sibi inferentes necem. Verum si in cardine 36
 per diem constituto Marte in alio cardine Venus fuerit inventa, faciet assiduis amorum inlecebris fatigari aut
 30 interfectores uxorum aut ipsos sibi inferentes necem.

1 faciet P^a 7 inuidias V 8 omnibus <actibus> Mueller
 11 langores A' 12 mittigantur PR 13 ne del. A' 14 aut-
 que P 16 opponant nos (opposuerint Sittl)] oportuni 20 ali-
 quem cardinem M 22 contractum qui V 24 ei A'] enim
 28 aut <et> in alio (cum v) c. p. d. Mercurius aut per diem
 Mars fuerit del. 29 amorum inlecebris *) a (aut PR) maio-
 rum in latebris MPRV malorum inlecebris A'

Si vero Mars per diem [in] aliquem cardinem geniturae possederit et Mercurius <in> alio fuerit geniturae cardine constitutus, cardiacos faciet et quicumque ratione damnatos. Si vero in aliquo per diem geniturae cardine Mars fuerit inventus et Sol in alio geniturae cardine sit positus, faciet † quocumque libet
 37 semper exuri. Si vero Luna <se> simili radiatione coniunxerit et si Luna crescenti sit lumine, faciet biothanatos et matres eorum acerba necis morte prosternit. Sed si Luna aliena ab eo fuerit et sine aliquius stellae coniunctione in quolibet geniturae cardine per diem fuerit inventus, maximas validudines vitia aegritudines debilitatesque decernit. Gaudet autem coniungens se deficienti Lunae semper et Veneri; unius enim has tres stellas, id est Martis et Lunae et Veneris, <in> institutionis libro, sicut memi-
 38 nisti, conditionis esse monstravimus. Si vero in quocumque cardine geniturae per diem fuerit constitutus et alium geniturae cardinem Mercurius acceperit, magna et immensa et sine modo pericula decernit; quicquid enim mali in rebus humanis est, id totum ex ista stellarum coniunctione decernitur. Et illud meminisse debemus, quod et per diem Mars in cardinibus constitutus semper subolem denegat. <Si> filiorum locus in signo eius fuerit inventus, ipse in cardine constitutus, quia ipse dominus est eius loci, filios denegabit. Sed et si in alieno domicilio filiorum locus fuerit inventus et dominus ipsius signi cum Marte fuerit vel si Mars eum de diametro vel qua-

1 in *del.* A' 2 in *add.* a 4 aliquem — 5 cardinem, *corr.* a 6 *sive* quocumque *sive* quolibet *post* alio l. 5 *collocat* σ quolibet <genere> η 7 *se* *add.* A' 10 <ipse> sine a 11 coniunctione R 12 inualitudines M 15 marti et si lune P | et *om.* M 16 in *add.* A' *cf.* 49, 13 | meministis M 23 et *del.* a 24 subolem PR | si *add.* A' 25 *de filiorum loco* *cf.* 58, 3 VI fol. LXXXIV col. 2 | *fort.* ipse <vero> 26 quia QA' qua | est dominus P 27 denegavit, *corr.* v | si *om.* P 28 domus P 29 eum] cum P

drato respexerit, filios denegabit. Si vero per noctem 39
 ipse dator vitae fuerit, maxima aetatis spatia largitur.
 Si in diurna genitura ipse dator vitae fuerit, faciet
 in primo aetatis gradu positos interire. Si vero alter
 5 fuerit dator vitae <et> Mars per quadratum vel per
 diametrum restiterit, minuet ex hac aetate, quae ei
 decreta fuerit, annos quindecim. Si vero inter se et
 Saturnum mediam Lunam positam acceperit, debilitat
 atque amputabit partem corporis pro qualitate signi,
 10 in quo Luna fuerit inventa. Si vero Lunam crescentem
 per diametrum vel quadratum viderit, eos qui nati
 fuerint aut statim perimit aut faciet exponi.

Sed ut verius potestatem colligas Martis, duo- 40
 decatemorium eius et fines duodecatemorii diligenter
 15 inquire.

V. DE SOLE.

Sol in parte horoscopi constitutus difficile fratres 1
 dabit; in masculino autem signo constitutus in domo
 sua aut in altitudine sua et benivolae stellae radia-
 20 tione coniunctus <aut a> benivolis protectus magnae
 nobilitatis largitur insignia. Si vero malivolae stellae
 Sole in horoscopo constituto prope radiis accedant,
 oculorum aciem ex maxima parte debilitat. Sed quia
 diximus eum maximas decernere felicitates, omnia
 25 debemus specialiter explicare. Cum Saturno in horo- 2
 scopi cardine partiliter constitutus in his, quibus
 diximus, partibus per diem imperatores faciet ac
 reges; quodsi vires eius leviter fuerint impeditae,

1 denegavit, *corr.* A'   3 diuturna M   5 et *add.* Q
 7 data M   9 atque M] que RV quod P | amputavit, *corr.* Sittl
 10 luna crescente, *corr.* A'   13 calligas P^a | duodecath- M
 duodecath- PRV *utroque loco utrique*   20 *suppl.* x | bene-
 volis M   22 in sole, *corr.* a | constitutos MV | radios a
cf. 141, 16 | accedat, *corr.* a   23 ex] et P | maxime P^a | de-
 bilitat x] desiderat   24 facilitates M   25 saturnus PR |
 horoscopo P^a   27 ac] et V   28 vires Sittl] uis

consulares faciet <et> proconsulares et dat ordinarios consulatus. Si vero Mars sic Solem positum, sicut diximus, aspexerit vel si cum eo positus fuerit, cum maxima invidia et cum magnis periculis et impedimentis, magnis pugnis aut difficultatibus ducatus imperia potestatesque decernit. Si vero Sole in horoscopo per diem in his, in quibus diximus, signis partiliter constituto alium Iuppiter cardinem geniturae possederit, Mars vero in MC. fuerit partiliter inventus, in masculino scilicet signo, Luna etiam in aliquo sit geniturae cardine plena lumine vel in anaforis cardinum, eum qui natus fuerit, †totum orbem faciet imperia, ut in tali potestatis administratione constituti potestas eius, licet non sit dominus ac rex, per totius orbis tamen spatia dirigatur. Si vero Mars in MC. fuerit vel in occasu, sic Sole et Iove, sicut diximus, constitutis, Luna vero cum [in] Marte vel in MC. fuerit inventa, pleno scilicet lumine, vel in octavo geniturae loco, eos, qui sic nati fuerint duces aut reges aut administratores, biothanatos facit aut aliquaratione captos mala faciet morte prosterni, secundum naturam scilicet signorum atque substantiam. Faciet autem interdum depositum ab honoribus suis ab omni potestate deici. Sed et si Mars cum Luna non fuerit sic, sicut diximus, iunctus et solus in cardinibus geniturae fuerit inventus vel in cataforis vel in anaforis eorum, Sole in horoscopo, sicut ante diximus, constituto, nihilominus qui nati fuerint duces vel reges vel administratores captivos vel biothanatos faciet

1 et add. *z non probat Mommsen cl. Staatsrecht II 244*
 n. 4 3 fuerit positus P 5 et magnis A' 6 horoscopo P 11 cardinem, corr. A' 12 totam, corr. Q | possis
 <per> t. o. f. imperare vel imperia <extendere> cf. 141, 3
 13 amministratione PR administrationem MV 14 res MR^a
 16 si MV 17 in del. A' an vel del.? 21 male, corr. A'
 25 coniunctus A' | cardibus PR 27 sol PR | horescopo R
 constitutus, corr. A' 29 et 129, 4 amministratores PRV
 uel om. PR | biathanatos V

vel cum summo dedecore a sua potestate deponi. Sed et si Sol in parte horoscopi fuerit inventus, si Saturnus partiliter [in] MC. possederit, simili modo reges duces et potentissimos administratores facit.

5 Si sic Sole posito ac Saturno Mars in secundo ab 6 horoscopo vel in octavo loco fuerit inventus, et Luna plena luminibus in aliis cardinibus fuerit inventa vel in secundo ab horoscopo loco vel in octavo cum Marte, eos, qui nati fuerint, duces vel reges vel administra-

10 tores biothanatos facit et exules et captivos. Si vero Sol solus in parte horoscopi fuerit inventus, in quibus diximus signis (hoc enim te meminisse conveniet), et Mars in anafora Lunae fuerit inventus, Luna in ceteris cardinibus vel in anaforis cardinum constituta, eos,

15 qui nati fuerint, reges vel duces vel administratores simili modo biothanatos facit vel cogit eos isto honore privari. Si vero Sol in parte horoscopi fuerit 7 inventus et Luna in ceteris cardinibus geniturae vel in anaforis vel in cataforis cardinum < fuerit inventa

20 et Mars se nulla illis radiatione coniunxerit, sit vero Iovis stella aut cum Sole in parte horoscopi constituta aut in ceteris cardinibus inventa vel in anaforis vel in cataforis cardinum, ii, qui nati fuerint, reges totius orbis gubernacula possidebunt, evertentes

25 alias civitates, alias sublevantes. Si vero sic positus Mars Solem Lunam Iovemque respexerit aut cum ipsis positus aut in cardinibus inventus aut in anaforis aut in cataforis cardinum > constitutus, malas mortes faciet his, quibus diximus, sed et vitia et valitudines de-

30 cernit; sed secundum naturam signorum et secundum has corporis partes, quas diximus signis esse divisas, valitudines et vitia decernuntur et casus mortium.

1 decore **MV**   2 si] *an* et?   3 pariter, *corr.* α | in medio celo **PR** (*possis* **IMC.**)   10 exulles **R**   12 te *om.* **V**
 19 vel in anaforis **M** | cardinibus **V**   19—28 *suppl.* **A'**   20 sit α] si
 23 vel cataphoris **v** | hi **A**   26 Iovem Lunamque **A**   28 *ante*
 constitutus **d** **R**   31 qua **V** *cf.* 72, 25

8 Si vero sic his omnibus collocatis, sicut diximus, Saturnus in anaforis [eorum] vel in cataforis cardinum fuerit inventus, imperium quidem tantum, quantum diximus, non habebunt; nihilominus tamen maximos potentia viros ac famosos iudices faciet aut magnarum legionum praepositos aut tribunos, sed efficaces et terribiles, sed non perseverantes in his dignitatibus ac potestatibus, sed aut captivos eos faciet
 9 aut in exilium agi aut facit biothanatos interire. Platice vero Sol in signo horoscopi constitutus faciet ingenuos nobiles; sed platice Sole in signo horoscopi constituto, si Iuppiter et Venus et Mercurius in ceteris geniturae cardinibus fuerint constituti, magnos viros faciet, et quibus <a> parentibus maxima bonorum felicitas comparetur, et qui a prima aetate in rebus
 10 bonis ac prosperis crescant, ita ut sint semper ab incursu paupertatis alieni. Sed si sic hos omnes positos Saturnus de trigono respexerit vel de exagono vel etiam si pariter fuerit constitutus, perpetua felicitas istis decernitur. Sed si sic omnes positos, idest Solem in signo horoscopi, Iovem Venerem Mercurium in ceteris cardinibus, Saturnum vero in trigono aut in exagono aut <eodem> loco cum ipsis constitutum Mars aliqua radiatione respexerit aut cum ipsis constitutus aut hos omnes de quadrato respexerit aut de diametro se huic stellarum commixtioni coniunxerit, faciet maximos iudices, potentes, habentes vitae et necis potestatem, sed fures rapaces et qui res alienas avaro rapiant cupiditatis instinctu. Sed nihilominus hos

2 saturnum, corr. A' | eorum del. x 6 magnorum MV
 8 aut a] ut 9 placite P 10 Sol om. V 11 placite P | in signo
 geminat M 12 nescit F. Venerem et Mercurium non plus 48 et 22
 partibus a Sole discedere; cf. Ptol. Almag. II 366 H. Paul. F 1-3
 Plin. II 38.39 Theon 187, 10 14 a add. a 16 sproperis R
 17 paupertates Pa 18 trigonio M 19 felicitatis (felitatis M),
 corr. QA' 20 istius, corr. xσ (illis A') | si om. MV | post sic
 supra lin. eras. hos R (cf. l. 17) 23 suppl. a 24 nempe ipsis
 <fuerit> 26 se xσ] et 27 potestates, corr. A 29 hos Sittl] hoc

eosdem post maximam depredationem vel post maximas rapinas vel post immensa furta exules facit aut biothanatos. Si vero nocte Sol in horoscopi signo 11 fuerit inventus, sordidiore genere facit procreari.

5 Quodsi per noctem Solem in horoscopo constitutum Saturnus aut Mars per quadratum respexerint aut per diametrum <vel> simul cum eo fuerint, et ille se illis quacumque radiatione coniunxerit, maiores quidem fratres perimit, sed et ipsius vitae atque omnem patri-
10 monii substantiam, sed et actus omnes † pro eversione ac dissipat. Sed semper in omnibus cardinibus geniturae Sol constitutus maiores fratres omnes debilitabit aut, qui sic habuerit, inter omnes fratres primum facit nasci.

15 In secundo loco Sol ab horoscopo constitutus 12 faciet per semetipsos patrimonia quaerentes et in omni vita suaves ac bonos. Sed hos eosdem languidos facit et parvae vitae et variis faciet contrarietatibus impediri, et qui semper sint in vita sua
20 varia terroris trepidatione solliciti. Si vero in hoc 13 loco constituto Sole eum Venus ac Iuppiter bona radiatione respexerint vel de trigono vel de exagono vel si cum ipso fuerint collocati, bonorum aliquid repentinum dabit et felicitatis incrementa non modica; nam
25 iacentes homines et abiectos ad <rem> publicam faciet incremento dignitatis adduci. Sed hoc ei magno labore et cum maximo impedimento decernitur et cum patrimonii iactura voluntaria. Unde quicumque sic Solem habuerit constitutum, nihil adpetat, ad nullam rem

1 maximas — 2 post *om.* M 2 furta *Némethy*] fortia (facinora A') 3 horoscopo PR 5 sol — constitutus, *corr.* A' 7 vel *add.* v | ille] illi MV | aut illis *mendosum* aut et ille se 9 fratres M | *fort.* vitae <nocet> 10 *velut* prona eversione dissipat *cf.* 153, 14 proruit *Mommsen* 11 in omnibus V] nominibus 12 debilitabit M 19 imperiti M 21 constitutus sol (sole M) MVA' 23 honorem aliquem *Mueller* 24 felicitatis R¹ 25 iacentis MV | *add.* x | faciet (facit A) A'] faciem 26 abduci V 27 matrimonii actura, *corr.* v

audeat, cum sciat se sic posito Sole in omnibus actibus
<impediri>.

- 14 In tertio loco Sol ab horoscopo constitutus patri malam mortem decernit et ipsos, qui sic eum habuerint, invalidos faciet, sed in consiliis bonos ac graves; faciet autem procuratores civitatum aut rationes publicas tractantes aut fisco praepositos aut fiscopatronos, si bona se ei Iuppiter et Mercurius radiatione coniunxerint, sed uxorem et filios tardius consequentur.
- 15 Si vero in tertio geniturae loco positus sit, in domo sua vel in domo Iovis vel in domo Veneris vel in domo Mercurii vel in altitudine sua vel in altitudine Iovis vel Veneris vel Mercurii, faciet religiosos deorum [vel] cultores, qui simulacra deorum [qui] per se facta religiosis consecrationibus dedicent et qui fabricationibus templorum iussu principum vel iudicum praesint. In aliis vero signis, sicut diximus, positus facit in templis ignobilia officia <aut> servile
- 16 aliquod ministerium. Si vero in tertio loco ab horoscopo constituto Sole Saturnus aut Mars aliqua se ei radiatione coniunxerint vel si cum eo fuerint, faciet periuros perfidos et crebris ob hoc denotationibus miseros, ganeones et qui sordida et absconsa loca semper sectentur et qui contra divinitatem inreligiosa proferant verba, sed adsiduis animi fatigationibus aestuantes.
- 17 In quarto loco Sol partiliter ab horoscopo constitutus, si in <hoc> loco positus Martis et Saturni

1 audeat A, at cf. VI fol. LXX col. 2 med. Nipperdey ad Tac. ann. IV 59 cf. add. 2 suppl. A' 6 autem] aut A' | publicam M pullicas R 7 aut fisco A'] a fisco 8 ei A'] et 14 uel ante deorum V del. x <fabricatores> vel c. Némethy cl. 139, 21 at cf. 148, 16 III 9, 5. 14, 20 | qui del. A' 15 consecrationibus R 16 temporum M templorum R 18 suppl. A' 19 aliquid M 20 aliqua M 22 crebros P^a 23 quos ordida M | loco MR^b 25 agitationibus σ 27 loco om. MBV | pariter, corr. v 28 hoc add. x

aliqua fuerit radiatione pulsatus, patri primo mortem decernit et generis totius eversionem aut labem totius patrimonii facit. Ipsi vero, qui sic eum habuerit, interpellationes et molestias plurimas et contrarietates et
 5 impedimenta ex maxima parte decernit. Sed bonam senectutem faciet, ita ut in hac aetate constituto lucra maxima conferantur, sed erit circa adfectus uxoris instabilis.

In quinto loco Sol ab horoscopo constitutus faciet 18
 10 amabiles honoratos et qui omnia facile consequantur et quibus cuncta amicorum praesidio conferantur. Sed si sic Sole posito praesens in eodem signo se Veneris stella sociaverit vel de exagono coniunxerit, coronarum largitur insignia et praetexta veste decorabit, sed et
 15 a populo honores ei, qui sic Solem habuerit, maximi conferuntur. Quodsi malivolae stellae cum Sole in eodem loco fuerint, nihil mali poterint decernere nec perpetrare propter loci naturalem bonitatem, sed solum filiis nocebit. Si vero in eo loco solus fuerit inventus,
 20 minores erunt hae, quas diximus, felicitates et sic nocebit filiis, ut indicat perpetuas orbitates aut ut ex casu filiorum maxima doloris tormenta patiatur.

In sexto loco Sol ab horoscopo constitutus multa 19
 mala decernit; semper enim nocebit et graves ac longas
 25 aegritudines faciet. Quodsi sic <Sole posito> Mars in horoscopo fuerit inventus, actus quidem publicos faciet, sed infligit ei vulnera frequenter ex ferro; patrem vero faciet aut mala interire morte aut cito mori <aut> aliqua ratione damnari, sed et omnem substantiam

1 patrimo mortem **M** primo *del. de Winterfeldt* 2 eversionem — totius *om.* **M** *cf. Maneth. III 119* 5 ex] et **M**
 7 conferuntur **MPR** 12 se **A'**] siue 14 praetextarum,
corr. x | decoravit **MPR** 15 habuerint **M** 18 solis **V** 20 mi-
 noris **MPR^bV** | felitates **M** 21 nouit **MV** | inducat **P^bE^b**
 22 maximo **MR^bV** | tormento **R^b** 23 constitus **M** 24 mala
om. **V** 25 aegrituditu **M** | *suppl. v* | merc. **M** 27 ei] ea **P^a**
 28 malam **M** | aut *add.* **A'** 29 dampnari (-natione **V^a**) ratione **V**

variis facit generibus deperire, <si> in sexto loco Sole posito in decimo ab horoscopo loco, idest in MC., nulla stella fuerit inventa. Nam si in sexto loco <Sole> constituto quaecumque stella [in] decimum locum idest MC. possederit, faciet locupletes divites affluentes et quibus paterna successione maxima felicitas comparatur. Si vero in sexto loco Sole posito nulla <stella> in MC. fuerit constituta, Iuppiter vero et Venus cum eodem Sole in sexto <loco> fuerint inventi, quicquid malorum decretum fuerit, mitigatur et tota infelicitatis impeditur improbitas.

- 20 In septimo loco Sol ab horoscopo constitutus maxima vitia et valitudines decernit, praesertim si sic Solem positum Mars et Saturnus aliqua radiatione respexerint vel si cum eo fuerint collocati; secundum enim naturam malivolae stellae, quae cum ipso fuerit collocata, indicit vitia aegritudines . . . . si Mars, calidas et ignitas. Quodsi Luna cum eo vel in septimo loco fuerit inventa vel in septimo loco Sole constituto Luna in horoscopo vel in MC. partiliter fuerit collocata, magnos potentes nobiles faciet et quibus committantur maximae potestates, praesertim si fuerit in domo sua aut in altitudine sua aut in domo Iovis constitutus et si locus Fortunae partiliter et per computum diligenter inventus in aliquo car-
- 21 dine fuerit collocatus. Si vero sic Sole et Luna constitutis, sic etiam Fortunae loco collocato Iuppiter aliquem geniturae cardinem tenuerit, imperatores reges faciet, sed bonos benivolos. Faciet etiam duces po-

1 si *add.* v 4 *add.* x | in *del.* A' 5 MC.] in mc. MV
 in medio PR 6 affluentes MR 7 comparetur V *recte?*
 8 *suppl.* a | MC.] merc. M 9 *suppl.* a, *expectes* cum Sole in
 eodem loco idest in sexto 10 *mitigatur* M 11 *infelicitatis* M
 14 *sic om.* V 16 fuerint collocatę, *corr.* A' 17 *lac. post*
 Mars *statuit Sittl* 18 vel v] et 19 fuerint M 21 collo-
 catus, *corr.* A' | nobiles potentes V 24 Iovis] sua P^a 26 luna
 constitutus M 28 aliqua (-quam A') genitura (-ram A') et
 cardinem, *corr.* a 29 etiam] autem M

tentes et administratores fortes temperatos efficaces,
 provincias et civitates subiugantes. Quodsi his omni-
 bus, Sole scilicet et Luna et Iove et loco Fortunae,
 sicut diximus, positis Mars et Saturnus in secundo
 5 aut in octavo ab horoscopo loco fuerint constituti,
 amittunt imperia et ex honoribus aut administrationi-
 bus suis cum dignitatis iactura deponuntur et aut ab
 inimicis gentibus aut ab adversariis atque aemulis
 opprimuntur. Faciet etiam, ut ipsi sibi manibus suis
 10 inferant mortem, sed et captivos faciet hos eisdem
 aut exules. Si vero in septimo loco geniturae vel in 22
 quocumque alio cardine collocato Sole ei Mercurius
 se in eodem loco positus iunxerit vel matutinus vel
 vespertinus, litteratos faciet, qui [in] maximam ac
 15 variam litterarum scientiam consequantur. Si vero
 sic Soli ac Mercurio positis Saturnus se coniunxerit,
 malitiosos facit, malivolos pessimos, et qui velint dif-
 ficilium litterarum notitiam habere vel qui easdem
 ipsas difficiles litteras faciant. Si vero per noctem 23
 20 fuerint inventi Sol et Mercurius et Saturnus, lapida-
 rios facient aut pollinctores aut funerarios aut quibus
 sepulchrorum cura aut custodia mandetur. Faciet
 etiam armentarios bubulcos pastores, equorum domi-
 tores equarumque, pastores porcarios et his similia
 25 secundum naturam potestatemque signorum. Et si
 in nocturna genitura Sole et Saturno septimo <loco>
 constitutis, sed et Mercurio, Venus in eodem loco
 fuerit inventa vel in sexto loco vel in duodecimo † et

11 exulles PR 12 Sole ei x] sole (sol MV) et 14 in
 om. V 14. 15 ac variam A'V im.] aquariam 16 ac] a V |
 positus MV | iunxerit V 17 malitiosos — malitiosos 136, 20
 geminatur in M (M' et M'') 18 habebit MPR 19 difficile,
 corr. A' | faciant cf. 161, 2 | vero] ū M' 20 ante fuerint del.
 inuenti M' 21 faciunt M'' 22 custodia V 23 doma-
 tores MR^aV 24 equarumque pastores om. M'' 25 pote-
 statesque M'' 26 loco add. A'Q 27 merc. vel mercur.,
 unde edebant Mercurius 28 et Saturnus — 136, 1 fuerint del.
 Sittl, possis [et] Saturno constituto . . . fuerit vel <Mercurio>

- Saturnus constitutus Venus cum ipsis fuerint, eunuchos faciet et mulieres viragines et quae se numquam virili coitu coniungant vel si se aliquando viro coniunxerint, numquam concepturas aut edituras partum.
- 24 Si vero sic his positus Mars se aliqua radiatione coniunxerit vel cum ipsis fuerit inventus, hermafroditos faciet, in quibus se duplex natura coniungat. Quodsi sic his omnibus constitutis Luna se aliqua radiatione coniunxerit vel si cum ipsis fuerit inventa, archigallos facient et qui virilia propriis sibi amputent manibus. 10 Facient etiam lenones et qui meretrices suis velint
- 25 procurationibus elocare. Sed in sexto loco cum Sole constituti haec eadem faciunt, si nulla stella in MC. constituta istius malitiae solverit atrocitatem; nam si qua in MC. fuerit inventa, his omnibus sic inventis 15 <idest> in sexto loco constitutis, omnia quae diximus mitigantur. In secundo vero loco geniturae vel in quinto vel in undecimo si Mercurius cum Saturno fuerit inventus, Sole cum his in eodem loco constituto [vel non constituto], malitiosos in omnibus actibus 20 faciet aut advocatos aut iure peritos aut scribas aut exceptores aut hortorum praepositos aut aquarum
- 26 distributores. Quodsi sic his positus, in his in quibus diximus locis, Mars se [aliquibus] aliqua societate coniunxerit vel si cum his fuerit inventus, erunt homi- 25 cidiis publicis praepositi et exceptores earum sententiarum, quae de hominum capitibus proferuntur, aut cornicularii aut commentarienses, sed quibus . . . cura

et Saturno constitutis . . . fuerit 1 constitutis M'' | fuerit M'' R^a |
 euchos M'' 6 vel a] et 7 duplex PR 8 sic x] in (om. M'') |
 omnibus M' | se om. M'' 9 post fuerit alterum ipsis M' (qui
 del.) PR in quo ss. 10 et qui — 11 facient om. M'' 12 cum
 Sole constituto om. M'' 13 constituto, corr. x; an cum del.?
 14 solueres M'' 15 omnibus M' 16 idest add. x in — con-
 stitutis del. Sittl. 17 mittigantur M' PR | loco vero P
 18 quinto] V. M'' R^b V VI. M' PR^a 20 del. M' A' 21 iure]
 in re P iuris V 24 del. A' 28 coniculari, corr. v | damna-
 torum cura a

committitur, aut clavicularii aut carceris custodes et
 quibus publicarum catenarum vincula committantur,
 aut praepositi carnificum aut carnifices et qui dam-
 natos homines flagellis lacerare consuerint et cetera
 5 his similia. Si vero his omnibus, sicut diximus, in 27
 his <locis> constitutis Iuppiter et Venus aliqua se
 radiatione coniunxerint vel si cum his fuerint inventi,
 nihil quidem eorum facient, quae ante diximus; [in]
 illa enim soli decernunt. Cum <Iove> vero et Venere
 10 sacerdotes facient, victimarios et qui sacris praesint
 vel qui pecora sacra aut sacris aut religionibus desti-
 nata pascunt vel qui in templis aliquo fungantur officio
 aut qui de templis maxima munera consequantur. Sed 28
 hae omnes stellae, quas diximus, etiam in duodecimo
 15 loco partiliter constitutae haec eadem simili ratione
 decernunt; sed hi ipsi homines tardiores, sed ex his
 omnibus, in quibus fuerint collocati, et glorias habe-
 bunt et principatum. Sed et in sexto loco constituti
 hi omnes, si alia stella, sicut ante diximus, in MC.
 20 fuerit inventa, haec eadem simili ratione decernunt.
 Quodsi in septimo geniturae loco vel in quocumque
 alio cardine solus Sol cum Marte fuerit inventus vel
 in secundo geniturae loco vel in quinto vel in octavo
 vel in undecimo, artes dabit ex igne et ferro et quae
 25 ex alia duritia fabricentur. Sed in cardinibus Sol et
 Mars pariter constituti perpetua haec artificia de-
 cernunt.

In octavo loco Sol ab horoscopo constitutus pa- 29
 trem cito faciet interire. Si vero cum eo Mars aut
 30 Saturnus fuerint inventi aut de diametro ei oppositi

1 clauiculari **MV**   3 praepositis **MV**   5 omnia, *corr. A'*
 6 *add. Sittl*   8 *in del. x*   9 *add. A'* | ueneris, *corr. A'*
 10 faciet, *corr. a*   12 pascant **a**   14 *hec M*   15 *fort.*
 pariter   16 hii | *nempe tardiores <erunt>* | *ex x*] et
 17 fuerunt **MR**   19 hi omnes *x*] homines   23 **VIII. A**] **VIII.**
 24 artes *x*] mart.   25 aliqua **A'**] fabricetur, *corr. A'*   26 con-
 stituto **P^a**   29 faciet et **M**

aut de quadrato coniuncti, facient alienos deliros aut cardiacos aut freneticos; sed secundum naturam signorum haec valitudinum vitia decernuntur. Si vero in octavo loco Sole posito in diametro Luna fuerit constituta, nondum involuta coniunctione, sed plena lumine, sed et si cum eo synodica in octavo loco fuerit inventa, Saturnus vero et Mars per diametrum vel simul constituti pariter <fuerint> vel si se illis quadrata radiatione coniunxerint, valitudines et debilitates maximas facient. Nam caput malitiosis humoribus¹⁰ onerant <et> ex humorum stativa perseverantia, qui circa caput collecti fuerint, facient caducos et lunaticos, aut adsidua interceptione deficere faciunt, etiam aliena verba proferre faciunt; aliorum humeros gravi iactura debilitant, aliis maculas lepras inpetigines¹⁵ thisim hydropem <infigunt>, alios elefantiacos faciunt, alios claudos, alios gibbos, alios paralyticos, aliorum maximas partes amputant corporis; sed haec secundum differentiam signorum atque naturam omnia decernuntur. Nam similia faciunt <in> secundo ab horo-²⁰scopo loco et in sexto et in duodecimo et in octavo,
 31 sicut diximus, constituti. Quodsi sic omnibus, sicut diximus, positis Iuppiter se et Venus aliqua radiatione coniunxerint vel simul cum ipsis positi vel si trigonica radiatione respexerint vel si Lunae se con-²⁵iunxerint, hae omnes valitudines, quas diximus, tales erunt, ut mederi et curari possint. Sed et si sic benivolis stellis collocatis, Iove scilicet et Venere, malivola stella coniunctionem Lunae venientis ex-

1 quadrato ei **V** | diliros **M** 5 soluta, *corr.* **z** | con-
 iunctione **R** (*idem* 29) 6 synodiaca, *corr.* **A** 7 saturnum **M** |
 mart. **MV** martem **PR** 8 simul|ul **V** | *add.* **z** 9 ratione **V** |
 coniunxerit, *corr.* **A'** 11 et *add.* **A'** 16 thysim **PRV** | *add.* **z**
 17 paraliticos 18 corpori, *corr.* **A'** 19 signarunt **M** | amnia **M**
 20 in *add.* **v** 23 se] sed **MV** 25 trigonice **MPR^a** | ordi-
 natione, *corr.* **A'** (*ubi* eos rad.) 28 et *om.* **MV** 29 mali-
 tiosa **PR** maliuole stelle **V**

ceperit, vitium quidem atque aegritudo perpetua erit, sed et divinitatis alicuius providentia valitudinis acerbitas mitigatur. Quodsi his omnibus, sicut diximus, 32 collocatis Mercurii se coniunxerit stella aut cum ipsis
 5 posita aut in exagono collocata, valitudines istas, quas diximus, aut remedio aliquo aut cantationibus compescit aut mitigat, ut omnifariam his remediis ab incursu valitudinum liberentur, praesertim si Luna Iovi se crescens aut Veneri minuta lumine coniunxerit.
 10 Quodsi in ista stellarum dispositione, quam exposuimus, Luna semper Mercurii stellae se coniunxerit et cum eodem collocata a benivolis stellis vel de trigono vel de exagono radiata fuerit, ad deos confugiunt et illic manebunt ab ipsis remedia postulantes. Quodsi Luna se Mercurii stellae coniunxerit, sic Sole et Saturno et Marte, sicut diximus, positus, Iuppiter vero et Venus in aversis et deiectis locis fuerint inventi, insanos lunaticos daemoniacos faciunt et qui ex <istis> vitiis perpetuis calamitatibus implicentur, ita ut et biothanata morte depereant.

In nono loco Sol ab horoscopo constitutus fabri- 33 catores deorum facit vel cultores [deorum] divinorum simulacrorum vel ornatores deorum vel fabricatores templorum aut hymnologos et qui laudes deorum cum
 25 iactantiae ostentatione decantent, ex quibus rebus gloriam et honores habebunt. Et facit autem sic Sol positus patrem felicem, sed et ipsi et patri eius varias vitae mutationes multiplicesque decernit. Et si benivola stella sic Sole posito in anafora MC. fuerit
 30 inventa, in peregrinis locis constituti augmenta felicitatis maxima consequentur. Si vero in hoc loco mali-

3 fort. <sic> his 6 compesci, corr. Q^b (compescet v)
 7 mitigata, corr. Q^b | ut Sittl] aut | ob nefariam, corr. a
 9 luminum, corr. $\alpha\sigma$ 11 lunę MRV 17 adversis A'
 19 add. α 20 et om. M 22 sculptores α cf. ad 132, 14 |
 del. a 23 ante fabricatores fi M 26 Et del. A' 29 benivole stelle P^a 30 constitutus MV^b constitutis V^a

vola stella fuerit inventa, multa incommoda in peregrinitate patietur et peregre cum dolore morietur.

- 34 In decimo loco Sol ab horoscopo partiliter constitutus in diurna genitura, idest in MC., in domo sua aut in domo Iovis aut in ea parte, in qua exaltatur, faciet reges, quibus a patre tradatur imperium, aut duces, quibus † hoc honoris simili modo paternis tractatus honoribus conferatur, aut administratores et consules et proconsules, sed quibus hoc
- 35 ex paterno dignitatis merito deferatur. Quodsi sic 10 Sole posito Mars alium geniturae possederit cardinem, regna ducatus administrationes consulatus proconsulatus per pericula et per pugnas et per invidiam consequentur. Quodsi Sol in MC. in his signis, in quibus diximus, partiliter fuerit inventus, Mars vero in occasu, 15 idest in septimo geniturae loco, fuerit constitutus et Luna in alio cardine geniturae plena luminibus Martem respexerit, idest aut in hora posita aut in MC., facit eum, qui natus fuerit, sive rex sive dux sive consul sive proconsul sive administrator, exulem captivum. 20
- 36 Sed et si Sol, sicut diximus, in MC. fuerit collocatus, Mars vero in secundo horoscopi loco vel in VIII. loco fuerit constitutus et Luna per diametrum vel per quadratum Martis exceperit radios vel cum ipso pleno fuerit lumine constituta, simili modo hos eosdem, quos 25 diximus, biothanatos exules captivos facit. Quodsi sic Sole, sicut diximus, posito Mars alienus ab his locis fuerit, quae diximus, Iuppiter vero in cardinibus fuerit inventus aut in cataforis et Luna aliquem geniturae

7 *possis* hoc honoris <incrementum> s. m. <a> p. tratatum h. *vel sim.* traditum *Sittl ceteris relictis* 8 amministratoros (-strores V) PRV (*idem* 20 *saepe*) 10 paterno x] parte pro cf. IV 10, 7 | conferantur Q^a 12 administrationis (amm- V), corr. A' 13 et alterum R^a] sed (set R^b) 14 medium celum 15 occasu R 18 *nonne* in IMC. aut in MC. <aut in IMC.>? 20 exullem PR (*idem* 26) 22 VIII° A] VIII. cf. 60, 9. 129, 8 25 simili modo A'] similitudo

possederit cardinem plenaque luminibus Iovi se radiatione coniunxerit, hos eosdem reges aut duces faciet potestatem suam per spatium totius orbis extendere. Platice vero Sol in eo signo constitutus, in quo est 37
 5 MC., nobiles parentes faciet, honestos, praesertim si sic Solem positum benivola stella aliqua radiatione respexerit; minuuntur autem etiam haec, si sic positum Solem malivolum sidus impediat. Sed generaliter Sol in omnibus cardinibus partiliter cum Mercurio 10 constitutus litteratos faciet, disertos et variis litterarum studiis ornatos, unde varius actus et maxima quaedam decernitur disciplina. Erunt autem isti, qui sic habuerint Solem et Mercurium, si se illis Iovis stella coniunxerit, litterarum gratia et magisterii cum regibus constituti; sed et haec etiam Mercurius faciet, si longe a radiis Solis fuerit inventus et si sic eum positum sine invidia Martis ac Saturni Iuppiter et Venus bona radiatione respexerint.

In undecimo loco Sol ab horoscopo constitutus 38
 20 felices faciet et nobiles, et quorum patres maximo honoris splendore decorentur; sed processu temporis augmenta felicitatis et dignitatis accipient. Haec autem maiora erunt omnia, si sic positum Solem Iuppiter aut simul cum eo collocatus aut trigonica
 25 radiatione respexerit aut si Venus cum ipso matutina fuerit inventa aut <de> exagono matutina respexerit; nam hae omnes dignitates amicorum illis gratia conferuntur. Si vero in undecimo loco geniturae fuerit inventus et malivolae stellae aut cum ipso fuerint

1 plenamque l. iouis et sideratione, corr. A'a et $\alpha\sigma$
 2 facit V 5 fort. faciet <et> 7 minuuntur A] adminuuntur MR^bV at minuuntur PR^a 8 genitaliter MP^aR^aV
 9 omnibus M | partiliter A'] part. 10 disertos P 11 litterarum R | oratores, corr. Sittl 15 rebus constitutis M | sed [et] haec eadem α 17 sine a] in | invidiam R 20 felicem M
 21 splendore R 25 et 26 matutino, corr. A' 26 de add. $\alpha\sigma$
 29 aut cum V] autem. M aut P et cum spat. 2 litt. R

aut aliqua illi radiatione coniunctae, nihil quidem <in> actibus neque honoribus impediunt, sed soli filiorum loco acerbi decreti perseverantia nocent.

- 39 In duodecimo loco Sol ab horoscopo constitutus ignobiles et frequenter servos et captivos faciet et patris citam mortem et totius patrimonii iacturam decernit, etiam vitia et aegritudines graves. Sed et si benivola stella cum Sole in eo loco fuerit inventa, nihilominus maximas ignobilitates faciet. Si vero malivola stella in hoc cum Sole fuerit inventa, perpetuas aegritudines et vitia maxima decernit et perpetuas servitutes.
- 40 Sed et Solis duodecatemorium et duodecatemorii fines diligenter inquire, ne in aliquo te fallat huius operis disciplina.

VI. VENUS.

- 1 Venus in parte horoscopi partiliter constituta si per noctem in hoc loco fuerit, divinis ingeniis homines faciet, amicos imperatorum aut potentium reddit et quibus imperatorum ac magnorum virorum negotia credantur. Faciet etiam oratores maximos et bonos secundum naturam qualitatemque signorum. Si enim in humanis signis partiliter in horoscopo fuerit inventa, faciet sacerdotum principes et qui in ipsis sacerdotiis purpureis aut auratis vestibus induantur et qui futura praedicant. Faciet autem gratos venustos divites, si nulla malivola stella sic positae Veneri aliqua se potestate radiationis obiecerit. Si vero in his, quibus diximus, signis partiliter Venere in horo-

2 in *add.* x | soli V] sol 5 nobiles, *corr.* A' V *rec.* |
 frequentes, *corr.* v 7 uitam, *corr.* Sittl | egritudinem, *corr.* A'
 8 in eo — 10 cum Sole *bis habent* MV 10 in hoc <loco> e |
 hoc console PR 13 sol, *corr.* A' 14 in *om.* M 16 *om.* PR
 de uenere V 18 inveniis V 23 horoscopi PR 25 sacer-
 dotis MPR 26 et P^a Q] ut MP^bRV 29 uenerem — 143, 1
 constitutam, *corr.* A' | horoscopum, *corr.* v

scopo constituta Mercurii se stella coniunxerit et cum eadem fuerit [et] in eodem signo et isdem partibus partiliter collocata, coronis faciet atque infulis coronari; faciet etiam tales musicos, ut omnium admiratione laudentur. In constantibus vero signis et quae 3 modicae sunt vocis posita, in nocturna scilicet genitura, faciet multiplici studio veneratores amicos imperatorum, facientes aliquid tale et inveniētes, quod ad venias regias pertineat; faciet etiam praepositos 10 voluptatum, sed earum quae ad delectationem regiam praeparantur, accipientes annonas ab imperatore maximas, sic ut ex praestatione annonarum maximae illis divitiae conferantur. In terrestribus vero signis aut in aquosis constituta faciet tales homines, qui odorum 15 pigmenta faciant aut qui magnificas vestes texant, aut tinctorios maximos perficiet. In quadrupedibus vero signis sic ut diximus constituta faciet nobiles gloriosos bonos, amatores pecorum et regis animalibus praepositos. Si vero in diurna genitura in horoscopo 4 20 partiliter fuerit inventa, faciet infames libidinosos impuros; erunt etiam linteones aut plumarii aut colorum inventores atque tinctorios aut caupones aut tabernarii. Sed si sic Venus per diem posita Saturnum ex aliqua parte respexerit, faciet molles, cinaedos, vel 25 qui se ἄdulibus actibus dedant; sed si in horoscopo Venus constituta . . . . . in prima aetate dabit uxorem. Faciet autem Saturnus, si sic positam Venerem forti radiatione respexerit, aut spadastros aut textores aut pigmentorum inventores. Quodsi sic Venerem posi-

2 del. A' | hisdem 3 coronatis MPR 5 dicitne
 ἀπετάβλητα et ἠμύφωνα? Maximus 107, 4. 18 Ludwich; an con-
 sonantibus? κ cf. 52, 17, Heph. 47, 10 | et quae v] eque 7 vene-
 ratos σ 12 sit M supra c 1 (= vel) R | ut κ] autem (autem
 ut V) | annoriarum V 14 colorum Sittl, at cf. de err. 112, 26
 15 textant P 18 regiis V 21 plumaria, corr. v 24 vel
 om. P 25 fort. sedilibus cf. Maneth. VI 533 | edant M |
 honosc M 26 lac. statuit κ (qui olim <per noctem> Venus);
 sic pro si Sittl

tam Iuppiter bona radiatione respexerit, regis textrinis faciet praepositos.

- 5 In secundo loco Venus ab horoscopo constituta si in nocturna genitura sic ut diximus fuerit inventa, facit magnarum artium inventores et affluentia copiosos, sed qui frequenter pulsantur infamia, et quibus gradatim felicitas conferatur, et gratos amoenos in
6 veneriis cupiditatibus. Si vero per diem in hoc loco fuerit inventa, maximas contrarietates et tardas nuptias decernit, causas etiam cum aliqua femina concitat; quidam etiam repentinis uxorum mortibus viduantur. Si vero sic positam Venerem aut Sol aut Saturnus per quadratum aut per diametrum respexerint vel cum ea positi fuerint, facient steriles et circa venerios actus inefficaces et qui numquam ducant uxores et qui semper puerorum amoribus implicentur. Sed haec fortius decernuntur mala, si in diurna genitura sic Venus fuerit inventa in domo Saturni vel Martis vel Mercurii vel in finibus eorum.

- 7 In tertio loco Venus ab horoscopo constituta bona erit, si eam Iuppiter aliqua radiatione respexerit; accipiet enim uxorem de templo vel sacerdotem <vel> sacerdotis filiam. Sed si cum Venere Mercurii stella fuerit <vel> Luna, erunt etiam ipsi prophetae neocori aut praepositi templis et religionibus.

- 8 In quarto loco Venus ab horoscopo constituta per diem, idest in IMC., iacturam maximam patrimonii faciet et assiduas viduitates et tales reddit, qui difficile possint aliquid impetrare. Sed et cum ei Mercurius fuerit partili radiatione coniunctus, adulteros faciet frequenter †stoemen propter malas administra-

4 si sic V | diximus om. M sicut diximus om. V 7 et om. V | amoenis P^a 8 ueneris (uen. MV), corr. x 10 concitant V 13 respexerit, corr. A' 23 add. A' Q 24 add. Sittl 27 in medio celo PR^a 29 ei x] et MV om. PR | mere. unde edebant Mercurio ... coniuncta 30 partiliter, corr. x | radiationem, corr. A' 31 faciet <et> fr. eosdem σ

tiones vel publicas vel privatas proscribi facit. Si 9
 vero per noctem in hoc loco fuerit inventa, processu
 aetatis †laudes faciet, magnorum virorum amicos et
 plenos gratia et decentes, in iuventute vero, idest in
 5 prima aetate, honestos quidem et quibus nihil desit,
 sed vitio quodam mentis implicatos secundum pro-
 priam signi naturam atque substantiam. In tropicis
 enim signis constituta aut in duplicibus viduitates
 decernit et damna et causas propter mulieres aut
 10 <a> mulieribus excitatas; in solidis signis constituta
 morigeras decernit uxores et qui ab his maxime dili-
 gantur et quibus gloria et patrimonia a mulieribus
 conferantur, amoto signo Aquarii; nam si Venus in
 hoc signo fuerit inventa, in quarto scilicet ab horo-
 15 scopo loco, et Luna aut de quadrato aut de diametro
 eam respexerit vel si cum ipsa sit collocata, faciet
 steriles et qui filios creare non possint et qui se
 numquam velint coniugalibus [atque] affectibus copu-
 lare et qui puerorum semper coitu gaudeant.

20 In quinto loco Venus ab horoscopo constituta 10
 faciet bonos benignos et <qui>, quicquid volunt, facile
 impetrent. Faciet etiam coronari infulis et coronis;
 si Iuppiter eam aliqua radiatione respexerit, famosos
 vel quodam honore nobilitatos. Si vero cum ea fuerit
 25 Mercurius collocatus, augmenta vitae <et> promotiones,
 sed cum maxima largitur infamia. Faciet autem in
 omni congressione victores et quibus gratia victoria-
 rum praemia conferantur, in omnibus potentes et qui
 semper futura praenoscant, notos potentibus viris, et
 30 quibus a mulieribus <aut> ab uxoribus patrimonia

3 blandos *Mommsen Mueller* 7 substantia P 10 a
add. σ 13 est enim *ὀλιγόγονος Maximus 108, 22 L. cf. Maneth.*
I 106 14 signo] loco V 15 et VA'] in 16 facient MV
 18 velint *Sittl*] uel in | *del. x cf. IV 12, 1. 14, 9* 19 cogitu P
 21 qui *add. a* 22 facient, *corr. A'* | infulis A'] in filiis
 23 famosa, *corr. v* 24 nobilitatis, *corr. Sittl* 25 et *add. x* |
 promotionis (-ioris P^bR^b), *corr. A* 30 aut *add. A'*

- maxima conferantur, vel qui praesidio aut patrocinio mulierum aut uxorum [aut] ad maximos veniant gradus dignitatis, sed processu temporis omnia eis plena perfecta tribuuntur. Si vero crescentis Lunae lumen exceperit aut crescens Luna se ei coniunxerit, cum magna invidia administrationes et glorias consequentur, sed certos reddit et ab omni mendacio separatos, qui nec de veris rebus iurisiurandi necessitatem aut dare aut accipere velint; sed cum uxoribus faciet sic cum Luna Venus posita propter quasdam suspiciones contentiosa iurgiorum conflictatione iurgare.
- 12 In sexto loco Venus ab horoscopo constituta per diem et noctem ignobiliores dabit uxores aut viduas aut debiles et numquam morigeras viris, si nulla stella in MC. fuerit inventa. Si vero mulier in sexto loco geniturae suae Veneris stellam habuerit collocatam, magnas difficultates et magna pericula patietur ex partu; aut enim abortabit frequenter aut difficile edit partum, ut intra viscera eius laceratum pecus a medicis proferatur. Si vero in sexto loco Venere constituta, in nocturna scilicet genitura, aliqua stella in MC. fuerit inventa, faciet gratos decoros, quibus uxores morigerentur, et quibus ab uxoribus felicitas conferatur, et omnia quaecumque voluerint consequentes. Si vero aliena Venus a cardinibus fuerit constituta <et> malivolae stellae [quae] in cardinibus [fuerit] constitutam Lunam forti radiatione possederint, expositos a parentibus faciet et †statim faciunt.

1 aut] uel V   2 aut ad] ad ex aut V   5 aut xσ] et
 9 si V | eum lunę uen. positę, corr. A'   10 contentiosas —
 11 conflictationes, corr. x   17 patientur MR^aV   18 abortabit P
 19 edet A' | ut x] aut | eis M^aPRV | pectus V^b |
 laceratus fetus *Jahn Philol.* 26, 8 at cf. fol. LXXXI col. 3 ima
Rose ind. Theod. Prisc. et Soran.   20 uenus (uen. M), corr. xσ
 22 cuius uxores, corr. a   23 morigerantur MPR   26 et
 add. A' | del. xσ et A' possis malivolaeque   27 dici solet
 possidere locum, cardinem   28 fort. finiunt cf. 127, 12 III
 11, 12. 13, 2 pereuntes *dispicet*

In septimo loco Venus ab horoscopo constituta 14
 si in suo signo per noctem fuerit inventa, felicem
 reddit senectutem, tardius autem dabit uxorem et
 difficile filios decernit eis, qui sic habuerint Venerem
 5 positam. Faciet autem de rebus veneriis maximis in-
 famiis laborantes secundum naturam qualitatemque
 signi. Si enim hunc locum tenuerit in tropicis signis
 constituta vel squamosis vel [aut] erraticis, et cum
 ea Mars fuerit aut se illi per diametrum aut de qua-
 10 drato forti radiatione coniunxerit, facit impuros libi-
 dinosos infames. Si vero sic positam cum Marte 15
 Venerem in his, in quibus diximus, signis aliqua
 Saturnus radiatione respexerit, idest aut per quadra-
 tum aut per diametrum aut simul positus, mulieres,
 15 quae sic habuerint Venerem cum hac stellarum socie-
 tate, impure et impudice cum mulieribus coibunt libi-
 dinis causa. Sed haec vitia erunt fortiora, si in Capri-
 corno vel Ariete haec se stellarum mixtura coniunxerit.

In octavo loco Venus ab horoscopo constituta si 16
 20 fuerit, in diurna scilicet genitura, tarde dabit uxorem,
 et cum dederit, dabit aut degenerem aut viduam aut
 sterilem aut gravi foeditate deformem. Sed et si Mer-
 curius cum ea fuerit <et> simul cum Mercurio Venerem
 in hoc loco positam malivola stella respexerit vel per
 25 quadratum vel per diametrum vel si cum ipsis in hoc
 loco fuerit inventa, omne eius, qui natus fuerit, patri-
 monium dissipatur vel qualicumque proscriptione nu-
 datur. Mors vero illi per gonorrhoeam, idest per defluc-
 tionem seminis, aut contractionem aut per spasmus
 30 aut per apoplexin infertur. Si vero per noctem in

5 ueneris **MPR**   6 equitatemque, *corr.* v   7 tenu-
 erint, *corr.* A'   8 aut *om.* V   11 merc. (c ex t?) M   12 alia,
corr. z   15 quae] qui | hanc M   16 an impurae et impu-
 dicae? | et *om.* P   18 uel in M | *signa sunt ἀσελγή* Maximus
 108, 25 L. cf. VI f. LXXV c. 3 in. VII f. XCIX c. 3   20 diu-
 turna M | tardabit, *corr.* A'   23 et *add.* a   24 maliuolam PR |
 stellam P   28 mores, *corr.* A' | defluxionem V   29 pasmmum
 MV   30 poplexin V | feritur, *corr.* σ

hoc loco Venus fuerit inventa, divites faciet et quibus morte mulierum magnarum felicitas conferatur; mors vero illis cito et sine dolore et sine aliquo tormento decernitur.

- 17 In nono loco Venus ab horoscopo si fuerit constituta in diurna genitura, faciet eum, qui sic habuerit Venerem, assidua cuiusdam daemonis interpellatione pulsari; faciet autem in templis manere sordidos et sic semper incedere et qui numquam tondeant comam, et qui aliquid velint quasi a diis dictum hominibus¹⁰ nuntiare, quales solent esse in templis, qui vaticinari consueverunt; reddit etiam sic posita Venus somniorum frequenter interpretes. Sed haec fortiora erunt, si sic positam Venerem Saturnus aliqua radiatione
 18 respexerit. Si vero in nocturna genitura hoc loco¹⁵ fuerit inventa, faciet divinos, deorum cultores et qui sacris ac religionibus imbuant; quibusdam vero officia aut dona largitur ex templis. Si vero per noctem sic Venere constituta Mars et Saturnus de diametro vel de quadrato vel simul positi se ei coniunxerint, facient²⁰ <per> mulieres exagitari aut †cum mulieribus gravis infelicitas conferatur, et quibus semper mulieres ingratae sint, praesertim si [ergo] cum ista stellarum
 19 societate in tropicis signis fuerit inventa. Si vero sic positam Venerem de trigono vel de exagono Iovis²⁵ stella respexerit vel si cum ea fuerit inventa, faciet mulieribus adamari, faciet venustos gratos et qui omnia facile consequantur et qui in re dominantur uxoris; alii curam mulierum suscipiunt vel mulierum procuratores existunt; alii sic habentes Venerem in³⁰

2 magnarum] cf. *Maneth.* II 314, III 178, V 305 8 sordido (-ide A' V), corr. $\alpha\sigma$ 9 tondeat M 10 uelit (t. ir.) M 12 etiam A'] eam MPR eos V | positam MPR 17 imbuantur V cf. 171, 28 18 exemplis, corr. A' 19 uenerem constitutam, corr. v 21 add. *Sittl*, possis alia velut <causas per> m. excitari | cum] cui a α quibus ex *Sittl* 22 conferetur V | mulieres semper V 23 del. A' 25 axagono R 26 faciet <a> a 27 mulielibus Pa 28 dominetur V 29.30 proc. mul. V

palatiis regum vel in potentium virorum domibus ob fabricationem harum rerum, quae ad cultum sunt mulierum necessariae, perseverant grati semper ex his ac necessarii <et> propter has res promotionibus aliquibus adornantur et ex his rebus augmenta patrimonii maxima consequuntur. Si vero sic positam 20 Venerem Mars in diametro constitutus vel in quadrato respexerit, praesertim si ipse sit in cardinibus constitutus, inimicos habebunt, videbunt etiam graves 10 mortes filiorum; erunt etiam inimici filiorum aut adulterii aut stupri causa. Si vero sic positam Venerem cum Iovis stella Mercurius de quadrato respexerit vel Saturnus solus in diametro [venerit vel] fuerit inventus Mercurio in quadrato vel cum ipsa constituto, vel si 15 simul Saturnus et Venus cum Mercurio fuerit constituta, in hoc scilicet quo diximus loco, faciet steriles sine semine, puerorum amatores libidinosos et propter haec vitia in homicidiis aut periculis aut criminibus constitutos. Si vero mulier sic habuerit Venerem, 20 sicut diximus, cum hac scilicet coniunctione stellarum, virorum actus semper imitabitur.

In decimo loco Venus ab horoscopo si fuerit 21 inventa, idest in MC., faciet claros et coronatos et quibus grandis gloria et fortuna maxima conferatur. 25 Si vero hoc loco cum Mercurio fuerit inventa, faciet cordatos disciplinae auctores et qui, quod voluerint, facile consequuntur. Si nulla Saturnus et Mars se ei radiatione coniunxerint, ipsa vero sit matutina, facit publicos musicos et qui a populis honorentur. 30 Si vero se ei Saturnus aliqua radiatione coniunxerit,

4 necessariis, corr. x | add. a 5 adorantur MV 11 aut si stupri MPR^b 13 del. a an Veneris? 14 mercurius PR | verba vel si —15 constituta non integra; fuerint constituti v 20 hec MV 23 MC.] merc. M 26 <musicae> disciplinae x cl. III 12, 17 | qui quod] quicquid PA' <qui> quicquid Sittl 28 coniunxerit MV | sit A'] si (si fuerit V) 30 eis MP (s. ss.) R

faciet infames et in his, quibus [diximus] profitentur, artibus secundos et qui numquam sibi vindicent principatum et qui res suas alienae tuitioni committant. Si vero sic positam Venerem Mars forti radiatione respexerit aut si cum ipsa fuerit, faciet infames 5
 22 famosos. Si vero mulier sic Venerem positam habuerit, <erit> impura libidinosa et ad omnium exposita voluptatem et meretricis semper actibus implicata, quae propter necessitatem vitae in meritorio se statuatur vel lenoni locet; sed [et] secundum qualitatem substantiamque signorum hi actus perficiuntur. In erraticis enim signis aut in tropicis aut in Saturni domibus aut squamosis <si> sic, ut diximus, Venerem vir habuerit constitutam, infamis erit in infinitum et qui res impuras multiplici ratione committat. Sed 15
 sic ut diximus in his signis et cum ista stellarum societate Venus posita, ita ut [non] in feminino signo fuerit inventa et Luna per quadratum vel per diametrum crescens lumine simili modo etiam ipsa in feminino signo constituta Martem respexerit, faciet 20
 eunuchos aut abscisos archigallos aut hermafroditos, et qui semper haec agunt et patientur, quae mulieres pati consueverunt praeposteris libidinum ardoribus agitatae.

23 In undecimo loco Venus ab horoscopo constituta 25
 si vespertina fuerit et eam sic collocatam Mars et

1 *del. v* | profitetur, *corr. Sittl*; an diximus profiteri?
 2 principatum et] et principatum (et *om. V*) 3 committat
 MPR 6 mulieres, *corr. a* | habuerint PRV 7 erit *add. a* |
 omnia P 8 uoluntatem, *corr. x* | meretriciis A'Q 10 lenoni
 locet Q] lenone nocet M lenoni nocet PR lenone noceat V |
 et *del. x* 11 hii P 13 <in> squamosis A' | si *add. A'*
 (post Venerem) | uenus — 14 constituta MV 14 infinitam,
corr. A' 15 multiplica MV 17 societate V] sotiata M
 saciata P sociata R | non *del. a* | fort. posita [ita ut non],
 <si> in 18 inuentus, *corr. A'* 19 lumini, *corr. A'* 22 et
 qui semper *geminat V* 24 agitatae σ] citatae *expectaveris*
masculinum 26 sic] si M

Saturnus aliqua parte respexerint, faciet steriles <et> qui generare non possint et qui difficile nuptias adipiscantur, et frequenter puerorum amatores facit aut mulierum scaenicarum vel qui publicis mercimoniis
 5 praesint, praesertim si sic posita in tropicis signis fuerit constituta, sed circa substantiam gradatim crescentes et quibus augmenta honorum vel etiam patrimonium amicorum praesidio conferantur, gratos tamen et venustos faciet. Et si sic posita Venus coniunctionem Lunae venientis acceperit, faciet locupletes
 10 divites † maxime potentiores etiam gloriae et quibus magnarum potestatum cura mandetur; interdum nobilium civitatum faciet decem primos. Si vero matu- 24
 15 tina in hoc loco fuerit inventa et simili modo coniunctionem Lunae venientis exceperit, a prima aetate faciet potentes et tales, quibus a prima aetate potestas aliqua committatur, ita ut magnis viris aut imperatoribus fides amicitiae merito coniungant, et qui semper usque ad ultimum diem vitae gratia venustatis ornentur; et fortiora haec erunt, si sic Veneri et Lunae
 20 in hoc loco positis Mercurius se aliqua radiatione coniunxerit vel si cum ipsis in eodem loco fuerit constitutus.

In duodecimo loco Venus ab horoscopo consti- 25
 25 tuta si in nocturna genitura sic fuerit inventa, faciet mulierum causa assiduo tristitiae dolore cruciari. Si sic [exemplo] positam Mars et Mercurius forti radiatione respexerint, faciet ei ab ancillis libidinis causa

1 et *add.* A' 6 substantia P 7 horum, *corr.* κ (bonorum σ) | etiam uel, *transpos.* κ | patromonia P^a an -monii?
 8 praesidia P^a 9 coniunctionem R (*idem* 14) 11 v. g. maximae potentiae et gloriae (potentiae, maioris etiam?); gloria
 Mueller 12 potestatem, *corr.* A' | cura mandetur A'] cui
 mandetur MQR cumandetur P commendetur V 16 potentem,
corr. A' 18 merita, *corr.* Dressel fidelis am. merito coniungantur σ 20 et] sed a | uenus, *corr.* v 21 luco P
 26 dolores M^a 27 *del.* A' latetne eam? 28 respexerint A' |
 ei κ] enim | libidinis V et fort. M^a] libidinosis

frequenter insidias, facit animi aestus et decernit instinctu libidinis turpis amoris incendia; alii vero ancillas matrimoniis sibi iungunt, alii [sibi] publicas meretrices genialis sibi tori copulatione consociant, 26 ex qua causa etiam filiorum soboles denegatur. Per diem vero in hoc loco posita mulierum causa necem vel malae mortis decernit atrocitatem secundum naturam qualitatemque signorum; habet enim haec stella varias, sed quae difficile inveniri possint, decernendi potestates. Sicut enim in imaginibus artifex pictor 10 liniamenta membrorum ex varia mixturarum diversitate persignat et temperatis coloribus [et] certam corporis formam imitatione facit similitudinis corporalis, sic et stellarum coniuncta radiatio societatis consensu pariter temperata vim quandam vicissim ex 15 coniunctis sibi potestatibus mutuatur et substantia sibi ex diverso ignium colore collata fata hominum ad picturae modum aequata societatis moderatione 27 depingit. Nam hoc sic esse, quod dicimus, istis rationibus comprobatur. Venere [si] sic, sicut diximus, collocata si <se> Saturnus aliqua radiatione coniunxerit, animos facit [animos] perversis vitiis implicari et ad nullos actus reddi necessarios, praesertim si ista coniunctio Veneris et Saturni in nocturna genitura fuerit inventa. Si vero sic posita Iovi se radiatione coniunxerit, ab incursu praecedentis malitiae liberatur; maxima enim largitur bona. Nam et patri-

1 insidaas R | aestus Sittl] aestu (estum V) | et $\alpha\sigma$] sed
 2 alii A' V^b] animi 4 thori M 5 denegantur, corr. A'
 noli obicere Reisig² N. 562 12 et del. A 13 imitationem
 (inm- R), corr. A' | similitudine PR | corporali, corr. $\alpha\sigma$
 16 mutatur (ur eras. V?), corr. A' Q | substantiam, corr. Sittl
 17 collocata (-tam V), corr. A' V^b 19 nam si hoc si- esse P
 20 comparabatur M comparatur PR | Venere A (Veneri Vv)]
 genus 21 collocatae V | si] se V | se add. A' 22 animos
 prius del. V, posterius A' | faciet V 23 reddit V fort. recte
 25 iouis, corr. A' 27 patrimonia augmentata (ta ss. M) MV

monii augmenta propriis actibus consequentur et erunt ab omni vitiorum labe sepositi, si tamen sic constitutam Venerem cum Iove de diametro Luna nulla radiatione respexerit. Quodsi in diametro Luna 28 fuerit inventa, faciet infames libidinosos aut puerorum amatores, et ex coitu mulierum †sudarios facit gravi infamiae pulsari dedecore; ex incestis enim et stupris ex ista commixtione graves decernuntur infamiae; aut enim cum sororibus aut novercis aut filiabus aut fratrum uxoribus coire coguntur, sed nihilominus ex isto incesto lucra illis maxima obveniunt et confertur aliquod meritum dignitatis. Sed et semper Venus 29 cum Luna simul posita aut de quadrato coniuncta aut amoris inlecebras aut infamiae labem prona infelicitate decernit aut acerbis animi vitiis implicabit aut facit impura aut libidinosa cupiditate praeposteros aut ex incestis amoribus gravi pulsatur infamia. Aut enim, sicut supra diximus, cum sororibus coeunt aut, si alienas a genere, duas tamen sorores stupro sibi cognitatas 30 coniungunt aut cum filiabus coibunt aut cum matribus aut cum nuribus aut cum privignorum uxoribus, aut circa fratrum uxores vitio libidinosae cupiditatis ardebunt, [aut matribus] aut <cum> novercis coibunt aut cum adfinibus [aut cum sororibus] aut cum sororum filiis. 31 Si vero mulier sic Venerem habuerit collocatam, faciet 30 libidinosam et quae promiscuis amoris voluptatibus implicetur, sed semper infamiae labe possessam et incestis amoribus aestuantem; et ipsa enim aut cum fratribus suis coibit aut cum filiis aut cum parentibus 30 aut cum patruorum filiis aut cum filiarum maritis aut

1 consequetur, *corr.* v   6 cogitu P   7 ex stupris,
corr. A'   9. 10 fratrum uxoribus σ] fratribus   10 nihil
omnibus MR ss. † ni supra bus   11 incesto^u V] incerto MPR
14. 15 felicitate, *corr.* z   16 praeposteris, *corr.* V   19 cog-
tatas z] cogente   20 fiabus R   23 hic et infra del. zσ | cum
add. A'   24 sororum] sororibus M   26 praemiscuis PRV |
amoribus, *corr.* Sittl   28 et om. V | cum om. P

cum patruis aut cum filiorum suorum patruis aut privignis aut adfinibus, aut duos fratres ad unam lecti libidinem devocabit; alias vero mulieres viriles facit
 31 actus appetere. Sed haec tunc fortius facit, si cum Luna ista radiatione coniuncta in tropicis signis vel in erraticis vel squamosis vel in biformibus ista, qua [fuerit] diximus, fuerit radiatione composita. Quae fortiora et vehementiora erunt, si sic ambas, idest Lunam et Venerem, sic ut diximus, positas vel unam de duabus Mars aut Saturnus aut de diametro vel de quadrato viderint aut cum una ipsarum unus de duobus fuerit collocatus, vel si ista societate iunctae Luna pariter et Venus vel ista radiatione compositae in domo Martis vel Saturni fuerint collocatae vel si in Mercurii signis aut simul fuerint aut una de duabus in Mercurii signo collocata aliam tali, quali diximus,
 32 radiatione respexerit. In vespertino ortu Venus constituta, sed nocturna genitura in bono constituta signo, si se Marti prospera radiatione coniunxerit, bona felicitatis incrementa decernit; potentes enim et gloriosas facit potestates et honorum maxima largitur insignia et locupletum facultatum divitias largitur. Quodsi per diem Marti se quacumque radiatione coniunxerit, multorum ac magnorum malorum infortunia decernit. Gaudet enim per noctem, si se Lunae Marti Mercurioque coniunxerit, et tunc homines maxima felicitate nobilitat, quotiens in nocturna genitura fuerit cum his bona radiatione coniuncta. Si
 33 vero cum Sole in hoc loco, in quo loquimur, Venus fuerit, iniustissimam eam fore omnium prudentium

3 devocabunt, *corr.* v   4 si cum A] simul cum   7 fuerit
 del. V | radiatio, *corr.* V   12 iuncta, *corr.* a   14 domum,
corr. a | collocati, *corr.* a   15 mercurii R   16 signa,
corr. A' | collocat, *corr.* A' | alia, *corr.* a   18 sed] in x
 20 bono MV   21 glorias PR | bonorum, *corr.* A'   23 Marti
 se a] mart. et   26 luna, *corr.* x   28 bonis, *corr.* A'
 30 fuerit inuenta V

responcionibus constitit. Male enim constituitur Venus, si cum illo fuerit collocata; non enim gaudet Solis sociata luminibus, et quicquid in rebus humanis malum videtur ac miserum, hoc totum hominibus cum Sole
 5 posita decernit. Gaudet vero retro Solem collocata, idest matutina; tunc, quicquid boni cum bonis posita decreverit, fortiori felicitatis crescet augmento. Si vero
 10 domina horoscopi fuerit inventa et ipsa totius geniturae domina fuerit vel si ipsa decreverit vitam in bonis signis et oportunis geniturae locis collocata, maximam vitae largitur aetatem. Si vero dator vitae [largitur] vel domino geniturae vel horoscopi domino in diurna genitura restiterit, ex eo tempore vitae, quod decretum fuerit, minuit annos octo; et vitia sic
 15 posita decernit, sed talia, quae non gravi maculentur infamia.

Sed et in Venere similiter quaere duodecatemo-
 20 rion et fines, ut omnibus rationibus decretorum secreta repperias.

VII. MERCURIUS.

Mercurius in parte horoscopi partiliter constitutus
 in his, in quibus gaudet signis, in diurna genitura
 facit philosophos, grammaticae artis magistros aut
 geometras aut caelestia saepe tractantes aut qui ad
 25 hoc spectent, ut deorum possint praesentiam intueri, aut sacrarum litterarum peritos; facit etiam frequenter oratores et advocatos, praesertim si in hoc loco vel in suis signis vel in ceteris vocalibus signis fuerit inventus. Quodsi sic Mercurium Sol aut Saturnus aut
 2

1 consistit **V** 7 fortiora, *corr. a* (qui potiore) | aug-
 menta, *corr. a* 8 inuentus **MP** inuent. **R** 12 *del. A* |
cf. ad 103, 23 et 74, 10 13 ex **Q^b**] et 14 minuta, *corr. QA*
 15 maculent *Mommsen* 18 eius fines **v** 20 *om. PR* de
 mercurio **V** 23 philosophos **MR** 25 spectent **V**] expect-
 tent | ut *om. PR* | praesentia, *corr. V* 29 *nempe* Mercurium
 <positum>

Iuppiter in diurna genitura respexerit, magnos viros faciet, qui sacris <et> gloriosis stemmatibus coronentur; facit etiam tales, ut illis maxima imperatorum negotia credantur. Quodsi sic positum Mercurium de quadrato <vel> de diametro Mars respexerit aut cum ipso partiliter in horoscopo fuerit inventus, eum, qui sic natus fuerit, multiplici malorum continuatione prosternit: neque enim definiri aut designari possunt mala, quae ex ista Mercurii ac Martis coniunctione proveniunt. Si vero sic positum Mercurium Mars de trigono respexerit, facit hominem bonis ac prosperis actibus occupari. Si vero Mercurius sic partiliter in nocturna genitura in horoscopo fuerit inventus, divinos sensibus facit et qui omnia, quae volunt, facillimis semper rationibus consequantur; reddet etiam honestos moribus et graves, rationibus etiam facit praepositos aut conductionum aut instrumentorum aut vectigalium aut negotiationum aut mensarum et fenerationis negotia tractantes. Reddet etiam sic per noctem collocatus imperatorum aut potentissimorum iudicum frequenter interpretes; sed haec omnia secundum differentiam decernit qualitatemque signorum.

4 In secundo loco Mercurius ab horoscopo constitutus, si in matutino ortu fuerit inventus, faciet homines obscuros, sceleratae mentis, alienos ab scientia litterarum et qui sit ab omni vitae subsidio destitutus. Si vero in hoc loco vespertinus fuerit et sit nocturna genitura, faciet feneratores negotiatores aut qui alienarum curam rerum procurationemque sustineant. Si vero in diurna genitura sic fuerit inventus, facit philologos aut laboriosarum litterarum peritos

2 et *add.* VA' 4 *negatia* P^a 5 *vel add.* A'V | aut *æ*] ita ut 8 *nequa, corr.* A' | *diffiniri* PV 9 *Martis]* *merit.* M
11 *faciet* V 12 *sic]* *sit* MR^aV *qui del.* 13 *in horoscopo*
om. V 17 *strumentorum, corr.* Sittl 18 *fenerationum* is
(*his* V), *corr.* Sittl 20 *iudicium* PR 26 *sint* V | *destituti* A'
27 *sit* *æ*] *si in* 28 *negotiares* P 31 *pilogos, corr.* v

et qui naturam suam nolint ceteris hominibus comparare; adfectabunt enim ad omnia, quae illis nulla magisterii tradidit disciplina; facit sane miseros in vita et qui se semper vario angustiaram genere conficiant. Si vero sic positum Mercurium aliqua Iuppiter radiatione respexerit vel si cum eo fuerit inventus et Luna se illis bona coniunctione sociarit, facit magnis ac famosis locis praeponi, sed qui non habeant potentiam principalem, sed in ipso actu alienae potestati subiaceant. Facit autem magnis rationibus praepositos, reddit tales [et] qui facultates regias sua dispositione sustentent et qui omnes redditus regios thesaurosque suae habeant fidei dispositionique commissos; sed haec eorum felicitas brevi temporis spatio finiatur.

In tertio loco Mercurius ab horoscopo constitutus faciet sacerdotes magos archiatros mathematicos et per se inventientes atque discentes, quicquid illis non est alieno <traditum> magisterio; facit autem cordatos felices et qui ad omnes actus facili se ratione coniungant. Si vero sic positum Mercurium de trigono vel de exagono Iuppiter respexerit vel si cum ipso fuerit inventus, faciet magnae mentis, magnorum ac divinorum consiliorum viros. Si vero sic positus Mercurio ac Iove Mars se illis aliquibus radiationibus obligarit, faciet procuratores regum, famosos duces, potentes administratores et quibus regiae facultatis substantia [se] credatur, et tales animo ac viribus reddunt, ut omnia possint animi sui virtute ac felicitate superare.

1 nolunt P   2 enim σ] etiam   9 ipsis, *corr.* Sittl
 11 et *del.* A' possis praepositos, rationales et qui   12 sua $\alpha\sigma$] *posita*
 13 dispositionemque MPR (i *ir.* V)   16 constitus P^aR
 18 quicquid A'] qui que MPR quod ab illorum non sit alienum
 m. V   19 alienos, *corr.* A' | *suppl.* Sittl, *sim.* a   20 radiatione, *corr.* A' | accingant σ componant^t Mueller *cl. de err.*
 100, 28. 110, 14. 121, 14   25 ioui | illos, *corr.* V possis etiam Mars
 [se] illos (*ita* Sittl) aut Iovi Mars se [illos] cum A'   27 facultates, *corr.* QV | se *del.* Q   29 feliciter, *corr.* α (ac om. A')

- 7 In quarto loco Mercurius ab horoscopo constitutus in IMC. faciet acutos et publicis rationibus praepositos et qui multiplici doctrina polleant. Si vero in hoc loco in matutino ortu fuerit inventus, secretarum quarundam artium reddit magistros. Si vero sic posito Mercurio alios geniturae cardines Mars Saturnusque possederint et Mercurium aut de quadrato aut de diametro respexerint, facient accusationes, custodias carceris et frequenter damnationes. Si vero vespertinus in quarto ab horoscopo <loco> idest in IMC. fuerit inventus, faciet aurifices aut fossores auri aut absconsarum quarundam artium magistros aut qui computo aut calculo videantur instructi, aut palaestricorum hominum duces praepositosque perficiet.
- 8 In quinto loco Mercurius ab horoscopo constitutus si in matutino ortu fuerit inventus, absconsos auri et divitiarum faciet et qui providentia sua maximam faciant substantiae facultatem, aut alienis, sed magnis facit praepositos pecuniis et qui divinis moribus esse videantur. Decernitur autem illis sic posito Mercurio maxima vitae substantia et erit illis fecunda soboles filiorum. Si vero vespertinus in hoc loco fuerit inventus, pecunias nulla poterit ratione servare, sed totum, quicquid pecuniae vel auri et argenti ceterorumque mobilium repositum fuerit, profusis faciet erogationibus dissipari. Faciet sane negotiosos ac rationibus publicis quacumque administratione praepositos. Facit interdum pro qualitate signorum ma-

1 constitus **R**   2 IMC. **A'**] mc. (merc. **M**)   5 magisterio, corr. **VA'**   8 excusationes **Pa**   10 add. **A'** | IMC. **A'**] mc.   13 compoto **MV** | structi, corr. **A'** | aut **Q^bV**] ut
 18 substantiam, corr. **A'Q** | alieni, corr. **A'**   19 diurnis, corr. **v**   20 uideatur **PR**   21 maxime, corr. **a** | fecundabiles, corr. **A'**   22 uespertinus *post* inuentus *repetit* **V**   24 pecuniam (pecc- **P**) **MPR** pecuniarum **A'** | auri et **A'V**] uariet
 25 mobilium **V**] nobilior | praepositum (-tus **V**), corr. **A'**   26 negotioso (-sos **V**) sacrationibus, corr. **A'**   27 quecumque, corr. **A'**

gistros aut geometras aut astrologos et qui siderum
 cursum prudentia computationis inveniunt; facit etiam
 palaesticis praepositos et eorum duces. Quodsi in 10
 hoc loco Mercurius positus coniunctionem Lunae cre-
 5 scentis exceperit, totum corpus hominis albis facit
 variari maculis aut [qui] vitiosis valitudinibus im-
 plicabit secundum naturam qualitatemque signorum.
 Si vero sic Mercurio posito [sic] deficiens se Luna
 coniunxerit, dedecorosis hominem valitudinibus im-
 10 plicabit et faciet frequenter a recto vivendi ordine
 praeposteris dementiae casibus aberrare.

In sexto loco ab horoscopo Mercurius constitutus 11
 aut ex docta facilitate sermonis sui <aut> ex advoca-
 tione aut ex negotiatione aut ex deorum redditibus
 15 faciet fortunam sibi maximam comparare, praesertim
 si sic posito Mercurio in decimo ab horoscopo signo
 stella alia fuerit inventa. Si vero in nocturna geni- 12
 tura matutinus in sexto loco fuerit inventus, inter-
 pretes piscatores aucupes sculptores facit, si sic posito
 20 Mercurio alia stella in decimo geniturae loco fuerit
 inventa. Si vero matutinus in nocturna genitura in
 sexto loco fuerit constitutus et decimus ab horoscopo
 locus nullam stellam habeat, facit malignos malitiosos
 malorum consiliorum auctores, fures [sed] et qui res
 25 alienas invido mentis ardore desiderent et qui de
 alienis casibus gaudeant, delatores et qui adfines ac
 propinquos suos omnes acerbis odiis persequantur,
 pigros et caecos mentibus et quibus omnia malitiae
 genera conferantur. Si vero vespertinus in hoc loco 13

1 astralogos **M** austrologos **P** | syderum **MP** 5 hominis
 albis (*ex aluum uv.*) **V** | homini saluum 6 qui *del. a* atque **v** |
 implicavit (implicentur **V**), *corr. v* 8 si] sic **V** | sic *del. A'*
 10 ordinem **R^a** 12 Merc. ab horosc. **V** 13 sermoni **M** | sui
del. A' siue *Mommsen* | *add. VA'* 15 fortuna sibi maxima
 comparate **MPR** 17 nocturno **M** 22 constitus **R** 23 ma-
 lignorum, *corr. A'* 24 sed *del. a* 26 delatrones **M** | suos ac
 propinquos **V** 27 persequatur, *corr. A'* 29 conferantur
suspectum competant *Mueller*

fuerit inventus, faciet cordatos graves crypticos, rationibus aut mensis aut horreis aut apothecis aut instrumentis aut negotiationibus praepositos, ex quibus occasionibus lucra illis magna conferuntur. Si vero sic positus coniunctionem Lunae venientis exceperit, faciet scribas aut iudicum <aut> auctoritatum aut senatus aut qui cum imperatoribus constituti docendi habeant aliquam potestatem, aut qui actus principis sui iubeantur dispositionibus suis gubernare, praesertim si sic Mercurio constituto Luna aut quaecumque alia stella X. geniturae locum possideat.

- 14 In septimo loco Mercurius ab horoscopo constitutus, idest in occasu, in diurna genitura si fuerit inventus, faciet eos, qui sic Mercurium habuerint, gravibus vitiis implicari et miserarum libidinum cupiditatibus aestuare; erunt autem nimis aut puerorum amatores aut virginum, sed hi mulieres stupratas sortiuntur uxores, frequenter infamium virorum curam tuitionemque suscipiunt. Sed et hoc pro signorum qualitate decernitur; nam si in hoc loco in his, in quibus non gaudet, signis <fuerit> inventus, idest [si] in domo Martis vel in domo Saturni vel in ceteris, in quibus humiliatur, faciet meretricibus praepositos et lenones et qui istius infamiae squaloribus sordidentur. Si vero in diametro Mars fuerit inventus vel in MC. vel in occasu, idest in septimo loco, cum Mercurio constitutus, faciet parvi temporis vitam, 15 facit thisicos fugitivos exules damnatos. Si vero per noctem in septimo loco geniturae idest [si] in occasu fuerit inventus, faciet mulierum divitum procuratores 20

3 ex A' et 6 iudicium MPR | aut *add. Sittl* 7 dicendi
 A' cf. *Maneth. II 255 VI 353* 9 subeantur, *corr. x fort.*
 suis i. d. [suis] g. 10 quicumque MPR 11 possident
 (-det V), *corr. x* 13 diuturna M | si V^b] sic (si sic Q recte?)
 17 hii PRV 21 *add. V* | si *del. a* 22 cetis V 24 sordi-
 dentur Q] sordentur 26 uel *inc. RV* 27 uita, *corr. QA'*
 28 faciet M | tysicos 29 *del. A'*

et quibus ex veneriis occasionibus felicitates maximae conferantur; et aut calculi aut musicae aut notarum aut difficilium litterarum inventores reddit. Scio in hoc loco Mercurium p̄fopaectas saepe fecisse.

5 In octavo loco [geniturae] Mercurius ab horo-16
scopo constitutus, si per diem vespertinus in hoc
loco fuerit inventus, faciet tardos et qui nihil agere
andeant aut velint, laboriosis semper actibus impe-
ditos, stulte malitiosos et ad nullos actus necessarios.
10 Si vero in hoc loco constitutus in Saturni domo fuerit
(vel) in partibus Saturni, faciet surdos, praesertim
si illum sic positum Saturnus aliqua radiatione respe-
xerit. Si vero per noctem vespertinus in hoc loco 17
fuerit inventus, faciet alieni patrimonii heredes et
15 qui casu absconsas inveniant facultates; erunt etiam
felices pariter et beati, vitiosi tamen et qui facile
adsiduis languoribus fatigantur. Matutinus vero in
hoc loco constitutus faciet eos, qui sic nati fuerint,
augere in infinitum pecunias et magnos actus ad-
20 petentes; alios autem faciet sollicitudinum, commen-
dationum aut actuum aut instrumentorum fidos sta-
bilesque (custodes) aut alieni patrimonii frequenter
(heredes).

In nono loco Mercurius ab horoscopo constitutus, 18
25 (si) sine alicuius stellae radiatione in hoc loco fuerit
inventus, faciet contentiosos contradictores dialecticos,
scire se profitentes, quicquid illis nullis est magi-
steriis intimatum, malitiosos, sed qui nihil possint

1 ueneris | felicitates QA'] felicitatibus et 2 cau-
culi MPR 3 scio σ] socio (-tio R) *errat Scaliger ad Manil.*
IV 29 4 ipse fopectas (prospectas V), *corr. v* 5 del. a
6 constitus R (*idem* 18. 24) 8 laborioso PR 11 vel *add. a*
12 saturnum MPR 14 patrimonii QV] patroni 15 casu QA']
casus MPR (sus *ir.*) casu V 19 pecunias (u *ex a*) P | ap-
petentes A'V] ac potentes MPQ^a ac petentes Q^bR 20 faciunt,
corr. x 21 actū M actum PRV | strumentorum | fides R^a
22. 23 *suppl. x* 25 si *add. A'* 27 nulli, *corr. A'Q*

- 19 efficaci cogitatione complere. Si vero in hoc loco matutinus fuerit inventus, faciet sacerdotes divinos haruspices augures mathematicos astrologos medicos, et quibus ex istis artibus et institutis vitae subsidia quaerantur. Sed haec fortiora erunt, si benivolae stellae fuerit radiatione protectus; faciet enim felices beatos magnos potentes, et quibus omnia felicitatis insignia conferantur. Si vero sic positum Mercurium malivolae stellae respexerint vel si in diametro vel in quadrato fuerint inventae, faciet inreligiosos sacrilegos spoliatores templorum damnatos damnabiles, et qui semper in peregrinis locis oberrent fugientes aut qui exilii damnationibus opprimantur. Vespertinus vero in hoc loco Mercurius constitutus faciet sacerdotes magos medicos artifices, et quibus ex istis artibus vitae subsidia comparentur, et tales ingenio, ut per semet ipsi discant, quicquid illis magisterii non tradidit disciplina.
- 21 In decimo loco Mercurius ab horoscopo constitutus, idest in MC., si matutinus in hoc loco fuerit, admirabiles et magnos in actibus reddit. Si enim sic constitutum Mercurium Iuppiter ex aliqua parte respexerit de trigono vel de exagono in diurna genitura, erunt magni potentes, maximarum civitatum vel imperatorum vel potentium virorum negotia tractantes fideles benivoli sapientes graves. Sed in nocturna genitura si sic positum Mercurium Venus aliqua radiatione respexerit, haec faciet, quae in diurna genitura cum Iove illum facere monstravimus. Si vero sic positum Mercurium Mars ex aliqua parte respexerit, idest de quadrato vel de diametro, promotiones venientes vario offensarum genere pelluntur; et erunt frequenter ob

6 fuerint, *corr.* A' | protecti V | facit (*ex faciet uv.*) M
 13 opprimant PR 16 subsidie (-ie R)PR 17 semet σ] se
 et 19 constitus R (*idem* 163, 4) 21 *fort.* in <omnibus> acti-
 bus 22 constitutus, *corr.* A' 26 nocturnis PRV *post* -na
 s eras. M | genituris V 29 si] sic R 32 repelluntur A'

hoc exules vel alicuius damnationis onera sustinentes. Sed et si Luna se Marti aliqua radiatione coniunxerit, facient etiam biathanatos. Vespertinus vero in X. loco 22 ab horoscopo constitutus faciet peregrinitates et ad-
 5 siduas locorum commutationes, facit etiam in omnibus actibus publicari. Si vero sic positum Mercurium Saturnus ex aliqua parte respexerit aut de diametro aut de quadrato, faciet aquosis semper actibus occupari et officia eorum aut prope mare aut prope fluvium
 10 aut prope stagna constituit; vitia vero et valitudines ex humorum semper abundantia decernit.

In undecimo loco Mercurius ab horoscopo con- 23 stitutus faciet ingeniosos et in omnibus actibus necessarios et quibus magnarum rationum actus committantur; sed tunc maiora decernit officia, si Iovi fuerit oportuna radiatione coniunctus.

In duodecimo loco Mercurius ab horoscopo con- 24 stitutus faciet ingeniosos; si <matutinus> fuerit, in magnis negotiis constituit, aut conductores publicorum negotiorum facit, <ut>, in quibus negotiis alii periclitantur, in ipsis prosperos habeant eventus. Vespertinus vero in hoc loco constitutus multa faciet negotia concitantes et multorum inventores negotiorum. Neque enim sine causa istum locum prudentissimi viri nota-
 25 verunt, nec sine causa partum aut tempus parturientis mulieris in hoc loco posuerunt; editura enim sobolem in hoc loco mater constituitur. Confert enim se etiam 25 sextus locus duodecimo, <ut> omnes ceterae stellae

1 alicuiusdam nationes MPR 2 et del. a 3 faciet V |
 biathanatos M 4 peregrinantes M 6 publicariis, corr.
 Sittl cf. 114, 8 8 semper aquosis V 12 constitus R (idem 17)
 14 magnorum R^a | committatur, corr. A' 18 suppl. κ 19 con-
 stituta ut, corr. κ A' | conductorum, corr. v 20 negotiorum
 om. M | ut add. κ 24 enim] feminis Mommsen 25 part.
 cf. Paul. Al. M 4 σημαίνει δὲ . . . καὶ τὸν περὶ παθῶν καὶ το-
 ζετῶν . . . λόγον. 26 mulie[er]is M | editura — constituitur ob-
 scura 27 nempe etiam <in eo> 28 duodecimo <ut> κ |
 XI. | cf. VI f. LXVIII col. 2 med.

- in his locis positae pigros habeant actus; Mercurius <vero> in hoc loco inventus faciet doctos grammaticos oratores geometras magistros, orationes suas atque defensiones [suas] adsidua mercatione vendentes, aut qui orationis suae praesidio laborantibus soleant hominibus subvenire defendentes eos et periculis liberantes; nam tales erunt, ut ab omnibus cordatiores esse videantur et quibus omnium doctrinarum conferantur augmenta. Sed <hoc> tunc facit, cum aut Iovi coniunctus fuerit aut a malivolis nulla radiatione 10
 26 pulsatus. Si vero Mars eum aut <de> diametro respexerit aut <de> quadrato aut simul cum eo fuerit, faciet delatores absconsos subdolos malitiosos maleficos. Faciet etiam maleficos venenarios aut qui falsa artificio malitiae perficiant, ut propter horum criminum mali- 15
 tiam graves condemnationes incurrant; aut enim quasi malefici aut quasi falsatores damnabuntur; falsare autem aut tabulas aut actus aut acta publica aut ob hoc damnatos malis faciet mortibus interire. Faciet etiam aut a servis aut propter servos maximas dam- 20
 27 nationes et maxima pericula. Quodsi sic Mercurio ac Marte constitutis Luna se lumine crescenti coniunxerit, biothanatos faciet, sed qui iudicantis animadversione plectantur. Sed et si Sol cum ipsis fuerit inventus sine testimonio Iovis, flammis faciet exuri. Sed haec 25
 28 omnia pro signorum qualitate decernuntur. Sed quia diximus Mercurium omnibus se facili ratione coniungere et esse cum bonis bonum, cum

1 habent **V**   2 vero *add.* κ 3 orationes σ] oratores
 4 suas *del.* σ 7 omnibus **a**] hominibus *cf.* 207, 11   8 om-
 nibus, *corr.* **A'** (*ubi* omnibus omnium) | auferantur, *corr.* **V**
 9 *add.* **A'**   11 *add.* **QVA'**   12 *add.* **QVA'**   14 uenarios **M**
 15 malitiosae **M** | ut] aut **P^aR**   17 falsari, *corr.* *Sittl*
 18 tabularum **P** | *nempe* et ob | ob] ab **PR**   19 moribus,
corr. **QA'**   22 constitutus (-to **V**), *corr.* **Q**   24 Sol cum **a**]
 solis   26 secundum s. qualitatem **V** | decernitur **MPR**   27 *cf.*
ad 49, 13   28 radiatione, *corr.* κ | bonis *bis* **V**

malis malum, explicare debemus, quid in genituris cum singularum societate decernat. Per diem cum Iove positus ac Sole in oportunitis geniturae locis maximas decernit felicitates; si vero per diem cum Marte fuerit inventus, maximorum infortuniorum faciet calamitates. Per noctem vero simili ratione mutatur; nam cum Venere et Luna et Marte bonus est, cum Sole vero maxima mala infelicitatesque decernit. Quod ut manifestius doceamus, omnia debemus specialiter explicare. Sed prius duodecatemorium Mercurii diligenter inquire et fines duodecatemorii, ut ad omnia geniturae secreta pervenias.

VIII. MERCURIUS CUM SOLE.

Per diem Mercurius cum Sole partiliter in horo-
15 scopo constitutus faciet reges duces potentes; si vero per noctem in hoc loco fuerint partiliter inventi, patrem degenerem et ignobilem faciunt; erunt autem in artibus publicis, sed absconsis et miseris secundum naturam qualitatemque signorum.

20 In secundo loco ab horoscopo Sol et Mercurius 2 partiliter constituti augmentum patrimonii decernunt et aliquorum actuum principatum.

In tertio loco ab horoscopo Sol et Mercurius 3 constituti faciunt haruspices somniorum interpretes
25 medicos divinos augures astrologos mathematicos, et qui semper futura praedicant, sed quorum ars atque institutum ad omnium notitiam perferatur.

In quarto loco ab horoscopo idest in IMC. par-
4 tiliter Mercurius cum Sole constitutus faciet ignobiles
30 et absconsarum aut inlicitarum artium peritos, sed

2 singulorum **A'**   3 positum **MPR**   5 faciet in **P**
13 de coniunctione solis et mercurii **V**   14 *cf.* 141, s   16 partem, *corr.* **A'**   17 ignorabilem **P** | actibus *Sittl*, *an etiam* publici
s. absconsi et miseri?   21 patrimonii **P**   27 notitia **MPR**
28 *mc.* **MP**

honestos et graves. Quodsi sic positi fuerint in quarto loco geniturae, considerandum est maxime, in quo sint signo constituti et qui sit eius signi dominus; periculosum est enim maxime, si in hoc loco Mercurius positus in Saturni domo fuerit inventus.

5 In quinto loco Sol cum Mercurio ab horoscopo constitutus partiliter faciet nobiles et qui omnia facile perficient, sed periculosos et qui non habeant perpetuam felicitatem et qui multos facili ratione decipiant.

6 In sexto loco ab horoscopo Mercurius cum Sole partiliter constitutus ignobiles servos laboriosos pigros faciet et quorum patres nesciantur, orbos a parentibus, tardos in actibus, et qui nihil consequi possint, si nulla stella in X. ab horoscopo loco fuerit inventa. 15
<Si vero in X. loco ab horoscopo stella aliqua fuerit inventa>, divitiarum ingenuitatis et gloriae insignia conferuntur, praesertim si benivola stella in decimo loco fuerit inventa.

7 In septimo loco ab horoscopo Mercurius cum 20 Sole partiliter constitutus, idest in occasu, si per diem in hoc loco fuerit inventus, faciet ei, qui sic natus fuerit, maximas res potestatesque committi, sed ipsos biothanata morte faciet interire. Si vero per noctem in hoc loco partiliter <fuerit> constitutus, faciet multa 25 perpeti mala, laborantes et cotidiano opere alimenta quaerentes et malis semper ac sordidis actibus occupatos; erunt enim artes aut sordidae aut squalidae aut gravi odore et quibus artibus vigiliae perpetuae ab operantibus exigantur, quales sunt confectores 30 coriorum fullones lanarii pistorum coqui et his similes; ipsos tamen faciet stomachicos aut prima aetate vitiosos.

8 perficiant A 9 ratione Q^aA'] radiatione 16 suppl. A'
18 praeserti R 21 partiliter QA'] pariter (ante cum sole P)
25 add. A' 26 laborantes R | alimenta] uictum V 27 occupatos (os ex es uv.) M 31 pictores, corr. Sittl 32 stomachicos

In octavo loco ab horoscopo Mercurius cum Sole 8
partiliter constitutus faciet debiles vitiosos et qui fa-
cili ratione decipiantur; sed . . . in hoc loco con-
stituti biothanatam mortem faciunt et decernunt fre-
5 quenter insanias.

In nono loco ab horoscopo Mercurius cum Sole 9
partiliter constitutus faciet exorcistas et qui laboran-
tes daemonum incursione homines remediis liberent,
ut his artibus maxima illis vitae substantia confe-
10 ratur.

In decimo loco ab horoscopo idest in MC. Mer- 10
curius cum Sole partiliter constitutus in his, quibus
gaudet signis vel in quibus exaltatur, per diem totius
orbis dominos faciet aut multis et maximis provinciis
15 potestatis merito praepositos, praesertim si bonum
eis Iuppiter testimonium commodarit.

In undecimo loco ab horoscopo Mercurius cum 11
Sole partiliter constitutus in processu aetatis felici-
tatis augmenta decernunt.

20 In duodecimo loco ab horoscopo Mercurius cum 12
Sole partiliter constitutus pauperes infelices servos
faciet, qui semper <in> peregrinitate depereant.

IX. SATURNUS ET MERCURIUS.

Mercurius et Saturnus in parte horoscopi parti- 1
25 liter constituti in diurna genitura absconsores pecu-
niarum faciunt, advocatos aut iureperitos aut scribas,
sed languidos et qui cito deficient. Si vero per noc-
tem in hoc loco fuerint constituti, servos aut capti-
vos ex liberis facient et tradunt eos potentibus viris

3 *aliquid excidisse vidit Sittl (velut per noctem) | consti-*
tutus, *corr. A'* 8 doemonum **M** 9 feratur, *corr. A'*
12 in quibus **A** 14 et] ex **MV** 22 et qui **P** *fort. recte |*
in *add. A'* | decerneant, *corr. A'* 23 de coniunctione saturni
et mercurii **V** | satu nus **R** 24 horoscopo **PR** 25 con-
stitutus **M^a** | peccuniarum **PV** 26 iuris peritos **V**

captivitatis causa servituros. Si vero in feminino signo, in horoscopo scilicet, Saturnus et Mercurius partiliter in nocturna genitura fuerint inventi, facient eunuchos vel viros sine semine et qui coire non possint, turpes infames inpuros inpudicos cinaedos. 5

2 In secundo loco ab horoscopo Mercurius cum Saturno pariter constitutus in diurna genitura faciet herbarios medicos et per quos hominibus sanitas comparetur, sed divites etiam et famosos in actibus suis. Erunt autem pro qualitate signorum frequenter oratores aut <procuratores> potentium virorum. Si vero per noctem in hoc loco fuerint inventi, <facient> mendicos nudos insanos aut templorum servos; frequenter etiam facient accusari et in custodia constitui, lugubres tamen semper et sine filiis et aliqua corporis parte debiles aut quibusdam vitiis implicatos. 10

3 In tertio loco ab horoscopo Mercurius cum Saturno partiliter constitutus urinatores aquas ex altis puteis levantes, hortulanos, actores modicarum villarum, aut pollinctores et funerarios aut custodes mortuorum cadaverum aut sepulchrorum faciet ianitores. 20

4 In quarto loco ab horoscopo idest in IMC. Mercurius cum Saturno partiliter constitutus faciet illicitarum <aut> absconsarum artium magistros aut eorum conscios, sed malos et qui cotidianam vitam ex malis artibus quaerant. Sed quidam sic habentes Mercurium cum Saturno aut in custodia erunt aut aliqua ratione damnantur; sed omnes actus secundum naturam qualitatemque signorum et secundum rationem ceterarum stellarum variantur. 30

5 In quinto loco ab horoscopo Saturnus et Mercurius pariter constituti facient eos, qui sic nati fue-

4 eunuchos R^a | possunt M 7 partiliter A' et sic plerumque; in solis cardinibus dici solet | *diuturna M 11 add. a
12 add. A' 14 custodiam, corr. a | constituti MPR 22 m̄ M
24 aut add. σ 25 malos Sittl] malum | cottidianam R 26 habentes P 29 fort. radiationem 30 variantur x] inveniuntur

rint, frequenter mutare domicilia, et annonae aut frumentorum aut locorum quorundam praepositos aut gemmarum aut margaritarum aut aromatum aut metallorum praepositos; facient etiam et sacrorum <simulacrorum> sculptores.

In sexto [loco] et in XII. ab horoscopo loco partiliter constituti Mercurius et Saturnus eadem simili ratione decernunt. Si enim per diem in his locis fuerint inventi, multarum doctrinarum scios facient, absconsarum artium doctrina pollentes, et qui omnia, quae in rebus humanis sunt, velint scire, malitiosos sane et invidos et qui vitiis aut valitudinibus implicentur. Per noctem vero in VI. et in XII. geniturae loco Saturnus et Mercurius constituti falsarum litterarum auctores, sceleratos malitiosos malivolos veneficos facient, sed qui semper maximis malis et maximis necessitatibus implicentur. Sed si in his locis sic positos Mercurium et Saturnum sive per diem sive per noctem Mars aliqua radiatione respexerit aut per quadratum aut per diametrum, [si] inevitabili malo implicatos homines publicae mortis faciet animadversione puniri.

In septimo loco ab horoscopo idest in occasu Mercurius et Saturnus pariter constituti heredes mulierum et magnarum facultatum desiderii aestuantes, † forte vero et amatores mulierum. Si vero per noctem in hoc loco fuerint inventi, in omni conversatione vitae miseros facient, qui maximis debitis obligentur, vitiosos tamen et debiles. Erunt autem maligni malitiosi, quidam tamen accusati in custodia publica constituuntur.

1 frumentorum A'] fugitiuorum (at Dig. XI 4, 1 est. Mo.)
 4 add. x cf. Maneth. IV 130. 343. 569 6 del. x 11 uel-
 lent, corr. v 15 sceleratores M^aPRV | veneficos σ] maleficos
 bene (fort. venenarios ut 164, 14) 20 si del. V 21 anima-
 uersione R 25 falcutatam R 26 fortes Sittl aestuantes
 facient atque A' 28 nempe et qui 31 constituentur M

- 8 In octavo loco ab horoscopo Mercurius cum Saturno pariter constitutus processu temporis patrimonii et honoris augmenta decernit; alii vero mortis alienae causa patrimonia consecuntur, valitudo tamen illis erit aut de vesicae calculo aut de ventris vitio. Per noctem vero in hoc loco pariter constituti pauperes proscriptos languidos aut ruginosos facient et quibus humores . . . . . facient ex damno depereuntes, si Luna minuta lumine ad Saturnum feratur aut ad Martem plena.
- 9 In nono loco ab horoscopo Mercurius cum Saturno pariter constitutus prophetas aut vestitores divinorum simulacrorum aut baiulos divinarum caeremoniarum faciet.
- 10 In decimo loco ab horoscopo Mercurius cum Saturno pariter constitutus, idest in MC., alienorum patrimoniorum heredes faciet aut maximarum rerum inventores. Erunt interdum scribae aut actores aut maximorum virorum procuratores. Sed <si> sic eos positos <benivola> stella viderit, divino ingenio faciet oratores vel oratoriarum artium magistros aut grammaticos aut his omnibus potestatis alicuius auctoritate praepositos aut magistros studiorum aut magistros censualium . . . . . caelestes res scrutari; alii computos exercent, alii difficilium litterarum aut inventores aut magistri erunt.
- 11 In undecimo loco geniturae Saturnus et Mercurius ab horoscopo pariter constituti haec decernunt, quae illos in quinto loco decernere diximus.
- 12 In duodecimo loco geniturae Mercurius et Saturnus

1 .VII. V corr. m. rec. 2 constituti, corr. v 5 calculo MPR | uitia Pa 8 lac. stat. Sittl | nepereuntes, corr. Sittl ex abdomine prodeuntes Mommsen 15 pariter cum saturno P 19 si add. A' | sic posita stella si eos V 20 posita, corr. A' | benivola add. σ 22 hominibus Mommsen | potestatibus, corr. Sittl 24 censuali (post h. v. spat. 3 litt. V), corr. x | caelestis rescrutari (re om. in spat. 3 litt. V), corr. x 25 difficilium R 27 merc. et saturn. M

nus ab horoscopo partiliter constituti quid decernant, sextus geniturae locus manifestius explicavit.

X. MERCURIUS ET IUPPITER.

Mercurius cum Iove partiliter in horoscopo con-
 5 stitutus in diurna genitura faciet claros et gloriosos,
 civitatibus praepositos aut maximarum civitatum de-
 cem primos, iuridicos et qui provinciis aut civitatibus
 iura restituant, sed qui iustis semper gaudeant causis.
 Si vero per noctem sic fuerint inventi, procuratores
 10 aut actores aut negotiorum praepositos, sed magno-
 rum aut potentium virorum interdum facit scribas,
 rationibus mensis apothecis negotiationibusque prae-
 positos, argutos vero, ingeniosos et quibus ex bonitate
 ingenii felicitas maxima conferatur.

15 In secundo loco Mercurius et Iuppiter partiliter 2
 ab horoscopo constituti in diurna genitura facient
 heredes alieni patrimonii, ab extraneis adoptatos et
 fundamentorum multorum et depositarum specierum
 dominos et quibus processu temporis augmenta felici-
 20 citatis maxima conferantur. Si vero per noctem in
 hoc loco partiliter fuerint inventi, stultiores facient et
 quibus non sit perpetua felicitas et quos vitae cursus
 saepissima ratione decipiat.

In tertio loco ab horoscopo Iuppiter et Mercu-
 25 rius partiliter constituti magos facient, sed praeclara
 semper bonitate pollentes, hymnologos aut deorum
 baiulos aut custodes templorum aut qui religionibus
 homines initient et consecrent et qui deorum monitu

1 decernat, *corr.* A'   3 saturnus et mercurius PR de
 coniunctione mercurii et iouis V   5 an gloriosis?   6 au V
 | aut — 10 praepositos *repetit* R   7 iuridicos P | prouitiis B^a
 priore loco   8 iura P | iussis MPR *pr. l.* V | gaudent, *corr.* A'
 10 aut actores *om.* R *pr. l.*   11 ac A'   15 et A'] cum
 16 faciet, *corr.* A'   18 multarum, *corr.* A'   20 maxima *om.* P
 21 stultores, *corr.* A'

futura praenoscant, aut sacris certaminibus facient praepositos. Haec <eadem> in IX. loco ab horoscopo Iuppiter et Mercurius decernunt pariter constituti.

4 In quarto loco ab horoscopo Mercurius <et> Iuppiter pariter constituti exinventores calculi et organi facient aut curatores aut tutores minorum, sed qui mulierum curam tuitionemque suscipiant; quidam vero quaedam casu inveniunt, alii latentium thesaurorum vias norunt, e quibus maxima illis felicitas comparatur.

5 In quinto loco ab horoscopo Iuppiter et Mercurius partiliter constituti et per diem et per noctem eadem simili ratione decernunt; plures enim potestates et nobilitas processu temporis conferuntur; erunt autem in omnibus actibus faciliores et qui, quod volunt, facile consequantur. Haec eadem in XI. geniturae loco pariter constituti decernunt.

6 In sexto loco ab horoscopo Mercurius et Iuppiter partiliter constituti per noctem et per diem eadem simili ratione decernunt, si in matutino ortu fuerint inventi; facient enim in omnibus negotiis faciles, rationales aut causis aliquibus vel certaminibus discussionique aut rationibus aut negotiationibus aut quibusdam religionibus praepositos, ut ex deorum reditibus facultates habeant maximas, praesertim si sic his collocatis in decimo ab horoscopo loco aliqua stella fuerit constituta. Sed si Luna sic feratur, ut his se sua radiatione coniungat in X. ab horoscopo loco constituta, erunt divites affluentes, multarum pecuniarum aut multi auri domini et qui possessionum

2 *add. z* 3 decernant, *corr. A'* 5 et *add. A'V* 6 ex-
inventores *z*] ex inuento **MV** ex inuenta **PR** (a *ex u*) | cauculi
MPR 9 inueniant, *corr. a* 15 conferatur, *corr. A'* 16 felici-
ciores **A'** 21 ratio|one **M** 24 negotiationibus **P^a** negotia-
tionibusque **M** 25 deorum **σ**] eorum 29 ratione **P** | con-
iungant, *corr. A'* | horosco **R**

fructus maximos consequantur, felices beati et qui regum actus sua intercessione disponant, exactores regiarum annonarum vel pecuniarum fiscalium, provinciis civitatibusque praepositi. Si vero diurna genitura et in sexto loco Iove cum Mercurio constituto nulla stella in X. ab horoscopo loco fuerit inventa, mediocres et vita et patrimonio et actibus faciet. Si vero per noctem sic fuerint inventi, reddunt negotiorum interpretes et piscatores aut augures aut sculptores aut laboriosis semper actibus impeditos aut servilia officia facientes aut in talibus artibus positos, quae gravibus odoribus et gravibus sint sordibus squalidae, idest aut fullones aut coriorum confectores aut gallicarios aut pistores aut lanarios aut his similes.

In septimo loco ab horoscopo, idest in occasu, Mercurius cum Iove pariter constitutus et per noctem et per diem eadem simili ratione decernit. Faciet enim a mulieribus felicitates maximas conferri et faciet publicis muneribus praepositos et populorum aut civitatum principes aut decem primos, longioris vitae et bonae senectutis et bonis consiliis ac moribus et qui bonas res desiderant semper. Sed <haec> in nocturnis genituris minuuntur, si sic Mercurium positum cum Iove Saturnus de diametro vel de quadrato respexerit vel si cum ipsis fuerit inventus.

In octavo loco ab horoscopo Mercurius et Iupiter partiliter constituti, si in diurna genitura sic fuerint inventi, mediocres in vita facient et qui ex quibusdam inventionibus vitae sibi praesidia comparant. Quorundam enim infamant iuventutem, sed pro-

3 retiarum, corr. A' 4 propositi MPR | nempe diurna
 <sit> 7 et Sittl] sed | vita et u] uitae 11 off. seru. V |
 partibus, corr. a | 13 confectores R 14 callicarios MPR,
 corr. σ (cf. Arch. IX 306) cf. IV 14, 13, edebant caligarios
 17 diem et per noctem V 20 popularium MPR cf. 185, 29
 possis populosarum [aut] 23 add. a (ubi haec tamen)

cessu temporis mediocriter substantiae incrementa decernunt. Si vero per noctem in hoc loco fuerint inventi, aut inveniunt aliquid, unde habeant maximum vitae subsidium, aut hereditas illis non modica conferetur, et processu temporis maximis felicitatibus sublevantur; vitiosos tamen corpore et languidos facient.

- 11 In nono loco Mercurius et Iuppiter constituti haec decernunt, quae in tertio loco geniturae constituti decreverunt.
- 12 In decimo loco ab horoscopo Mercurius et Iuppiter magnos actus et magnas administrationes et magnas decernunt potestates pro mensura geniturae.
- 13 In undecimo loco ab horoscopo Mercurius et Iuppiter partiliter constituti haec decernunt, quae decernere illos in quinto diximus loco.
- 14 In duodecimo loco ab horoscopo Mercurius et Iuppiter pariter constituti, si Mercurius matutinus extiterit, faciet scribas regis aut senatus aut notarios exceptores principum, aut <qui> civitates maximas tueantur, sed qui magne et frequenter offendant et qui in novissimo vitae tempore infelicitatis onere praegraventur aut qui biothanata morte depereant, si sic positi in nocturna fuerint genitura. In diurna enim genitura quantulumcunque in his actibus et in his officiis perseverant et non frequenter offendunt. Vespertinus vero in hoc loco cum Iove constitutus tardiores actus et sinistrum fatum dabit, quidam vero popularibus actibus aut laboriosis implicabuntur.

1 *fort.* mediocria   13 decernit, *corr.* A'   15 pariter M
 18 pariter pariter P   19 reges, *corr.* A'   20 *add.* x   21 tu-
 entur PR possis tuentes | *an* maligne?   26 perseuerent V
 29 actus P

XI. MERCURIUS ET MARS.

Si in parte horoscopi Mercurius et Mars parti-
liter fuerint constituti, in diurna scilicet genitura,
anafóricos cardiacos facient et oligochronios et in-
5 felices; aut enim ex occasione mulierum aut ex amoris
inlecebris aut absconsis scripturis aut de maleficiis
aut de falso damnari eos facient; et faciunt biotha-
natos interire. Si vero per noctem in horoscopo par-
2 tiliter fuerint inventi, facient magnos magnarum reli-
10 gionum praepositos, duces aut praenuntios aut pro-
protectores aut satellites imperatorum, administratores
maximos, <quibus ex> eventu pugnarum maxima felici-
tatis conferatur. Si vero sic per noctem positos Mer-
curium et Martem Saturnus de quadrato vel de dia-
15 metro respexerit, faciet eos periculosos et qui saepis-
sime decipiantur; nam in omnibus impediuntur actibus;
sic enim constitutus Saturnus inertes et sine arte
faciet homines et qui omni infelicitatis onere prae-
graventur.

20 In secundo loco ab horoscopo Mercurius cum 3
Marte pariter constitutus in diurna genitura natos ex-
poni faciunt, et si nutriti fuerint, faciunt aliqua ra-
tione fugitivos; facient frequenter exules, interdum
etiam captivos, facient plerumque ex proscriptione
25 enudari. Quosdam tamen [ex] gravibus valitudinibus
aut fortibus vitiis implicant, alios biothanatos facient,
si Lunam pleno lumine radiaverint. Per noctem <si>

1 om. PR de coniunctione mercurii et martis V 2 si
— fuerint in confinio foliorum geminat M 3 constituti R
4 anafóricos M 6 maleficiis, corr. Q^bA' 7 facient et facient
et faciunt M 9 regionum V 11 imperatorum <aut> V
12 add. A' 13 conteratur PR | posito, corr. A' 15 eos del.
A' 16 decipiuntur V 17 sat. const. P 18 in omni fe-
licitatis M | praegrauantur MR^a 20 loco absc. merc. M
23 facient A'] faciet 25 del. $\alpha\sigma$ 26 implicat, corr. A'
27 plenam A' | si add. QV

sic fuerint inventi, facient malae mentis, malitiosos obscuros timidos, † et audaces et qui in omnibus actibus decipiantur, sed actus eorum facit multiplices; erunt enim aut publicani aut vectigaliarii aut curiosi: Quosdam mente insanos aut freneticos facit.

4 In tertio ab horoscopo loco Mercurius et Mars pariter constituti facient aut ex ignitis aut ex ferratis actibus vitae habere substantiam; erunt autem tales, ut futura praediscant et qui semper conversentur in templis; sed omnibus, qui negotiantur, terribiles, etiam 10 si nihil sciant vel si nihil agant, existunt, sed qui processu temporis habeant felicitatis augmenta.

5 In quarto loco <ab horoscopo> idest in IMC. Mercurius cum Marte pariter constitutus pigros, humiles in omnibus actibus et in omni fortuna faciet; et cum 15 parentibus vel cum adfinibus adsidue exercebunt inimicitias, ut per ipsos parentibus vel adfinibus maximae semper inferantur insidiae. Erunt etiam fideiussores et ex hac re maximis periculis conquassantur et ad humilitatem paupertatemque deveniunt; quod 20 cum illis contigerit, inlicitarum quarundam artium auctores erunt vel sequestres, vel conscii in quibusdam comprehensi maximis periculorum laqueis implicantur, ut damnationis animadversione plectantur. Alii in his calamitatibus constituti magnae ac longae aegri- 25 tudinis incursionibus opprimuntur, praesertim si Lunam sic positi de diametro aut de quadrato viderint. Si in quarto geniturae loco Mercurius et Mars et Luna per noctem fuerit inventa, faciet praepositos tribunos duces potentes administratores, sed biotha- 30 nata morte pereuntes.

2 inaudaces *Silli* mendaces σ 7 ignitis aut ex ferratis (vel ferrariis) σ] signitiis (signitus **PR**) aut ex feriatis cf. 181, 9. IV 4, 3. 14, 13 Ptol. 46^v 11. 12 Maneth. II 355 VI 390. 519 13 suppl. A' | mē M medio celo R^aV 16 vel] et V 22 erunt idest uel M 24 ut a] et | dampnationes P^a | animaduersionum, corr. QA' | plectuntur V 25 hiis P 29 lunam M

In quinto loco ab horoscopo Mercurius cum Marte 6
partiliter constitutus fortes viriles, athletas invictos
in omnibus certaminibus reddunt, sed qui ad varia
loca domicilii gratia conferantur et quibus de publico
5 aut de fisco victus gratia annonae maximae conferantur.
Sed in omni certamine superiores et terribiles
adversariis suis faciunt.

In sexto loco et in XII. ab horoscopo Mercurius 7
et Mars partiliter constituti haec eadem simili ratione
10 decernunt; nam si per diem in his locis fuerint constituti,
valitudines et vitia maxima decernunt. Faciunt autem et in
custodia constitui et carceris habere notitiam et ex quacumque
accusatione damnari; aut enim adpetuntur aut deferuntur aut
15 falsis criminum circumventionibus obligantur; a servis enim et per
servos aut <a> servilibus hominibus aut ab his, qui sunt
criminis alicuius causa in custodia constituti, appetuntur
aut deferuntur et cum maximis tormentis et cum maxima
violencia et atrocitate depereunt, praesertim si in his
20 constituti locis Lunam plenam ex aliqua parte respexerint.
Si vero per noctem in VI. 8 vel in XII. ab horoscopo
<loco> Mercurius cum Marte fuerit constitutus, facit multis
debitis et multo usurarum fenore implicatos; sed aestus animi
et interceptiones facient. Reddunt etiam pigros in omnibus
25 actibus et decernunt maximas accusationes et graves invidias,
sed quae aut a servis aut propter servos fiant. Alii cruciatores
erunt servorum, ut eos aut fame aut plagis aut tormentis
aut adsidiis operum 30 exactionibus defatigent. In actibus vero numquam

2 constitus **R** 4 conferatur **M** 6 terribiles **A'**] fer-
tibilis **MPR** fortibiles **V** 9 haec *abundat* cf. 169, 7 12 con-
stituti, *corr.* **A'** 15 enim *om.* **M** 16 a *add.* **a** 19 maxi-
mas (i *supra* a) vitia violentia **M** 21 VI.] **V M** 22 *add.*
VQA' 23 fuerint **R** | multos **M** 24 sed et *Mo.* 27 insidias **V**
28 fiant a] faciant | serv. *om.* **M** 30 exactionibus **v**] exacto-
ribus **PRV** exactoribus *ex* exactiribus (-cibus?) **M**

perseverabunt, qui in his locis Mercurium cum Marte habuerint constitutum, quia ab uno actu ad actum alium transeunt.

- 9 In septimo loco ab horoscopo idest in occasu Mercurius cum Marte partiliter constitutus, si per diem in hoc loco partiliter fuerint inventi, eos qui sic eum habuerint, mulierem aut uxorem suam manu propria interficere compellunt aut propter mulierem vel propter uxorem aut propter amoris cuiusdam praeposteras cupiditates semetipsos aut alios interficient, aut propter tale aliquod admissum facinus <faciunt> in publica custodia aut in carcere constitui et ex ista accusatione damnari. Sed generaliter quicumque sic Mercurium et Martem habuerint, homicidia et mortes † in ipsorum pro signorum qualitate complentur; aut enim grassatores erunt aut latrones aut sicarii aut piratae aut his similes, et in his facinoribus comprehensi per severam sententiae animadversionem plectuntur. In nocturna vero genitura sic positi facient eos a mulieribus iniustis actibus circumscribi aut viraginibus iungi et ab his filios suscipere et semper magnis vitiis involvi.
- 12 In octavo loco ab horoscopo Mercurius cum Marte partiliter constitutus si per diem sic fuerit inventus, faciet [nihil] tales, qui nihil ex eis, quae cupiunt, consequi possunt, sed periculosos et qui omne patrimonium funditus amittant. Quidam vero erunt insani ac furiosi; alii in custodiam coiciuntur aut damnabuntur et finiunt frequenti ratione biothanati. Si vero per

4 aborose **M** 11 aliquot **M** aliquod tale **V** | amissum **MV** ammissum **PR** | *suppl. $\alpha\sigma$* 12 constitui et **A'** | constituti
 14 sic Mercurium **a** | missus est 15 ipsis **V** in *del. Mommsen*
 17 simile, *corr. A'* 18 perseuerans (-anti **V**) s. animadversione (-auersione **PR**) 19 flectuntur, *corr. Q et V* (complectuntur) 21 uiraginibus **M^a** uirginibus **R^a** 25 tales qui $\alpha\sigma$ | nihil tale si *cf. 161, 7. 188, 19* | eis **A'** | ea 26 *nempe* possint
 27 amittant **R** 28 custodia (custo **M**), *corr. a* 29 frequenter, *corr. a* | biothanati **R** biothanatis **V**

noctem in hoc loco fuerint inventi, de malis artibus vel de malis officiis facultates sibi aliquas comparabunt et qui per dies singulos malis ac nefariis actibus crescant. Erunt fures aut effractores aut qui commendatas sibi res aut fidei suae creditas obstinatis soleant cupiditatibus abnegare, aut nefariorum facinorum inventores vel executores. Faciunt enim aut tortores aut carnifices aut proditores suorum et ex istis artibus fortunae ac facultatum sibi maximas substantias comparantes, sed mors eis cum violentia aut cum quibusdam tormentis gravibus proveniet, aut moriuntur [in] gravis insaniae vitio laborantes.

In nono loco ab horoscopo Mercurius cum Marte pariter constitutus iniustos inreligiosos periuros facient, sed cum isto mentis errore nihilominus ministros deorum, sed et hos ipsos deos, quibus serviunt, spoliantes atque nudantes, qui templorum donaria praedam suam faciant. Sed haec maxime faciunt, si longe a radiis Solis inventi fuerint aut in suis invicem partibus aut in domo Solis . . . . †arte haec erunt, si sic eis positus Luna se de quadrato vel de diametro coniunxerit plena luminibus.

In decimo loco ab horoscopo Mars et Mercurius pariter constituti miseros et inefficaces homines faciunt; delectabuntur autem adsiduis navigationibus et amatores erunt palastrarum, et qui vitam suam potentibus viris aut regibus vitii cuiusdam <causa> vendant. Erunt autem cum macula semper aut vitio secundum qualitatem substantiamque signorum. Sed semper Mercurius cum Marte pariter constitutus

1 inventi *om.* **M** | partibus, *corr.* $\kappa\sigma$ 2 comparabuntur
MV 3 quae σ 4 fractores, *corr.* **A'** 10 mores, *corr.* **A'**
 mortes σ 11 prouenient, *corr.* **A'** 12 in *del.* **v** 15 istos,
corr. **A'** | errores **V** 17 donaria σ] dominari ad *cf. de err.* 28, σ
 18 faciunt **A'**] faciant **MPR** facient **V** 19 sui solis **P** | suis]
 Solis σ 20 *lac. stat.* κ | *v. c.* fortiora $\kappa\sigma$ 27 *add. Sittl*
 29 sustantiamque **R** 30 constitutus **v**] constituti

in actibus publicis aut in administrationibus aut in occupationibus constituit, sed in ipsis actibus nunquam longis temporum continuationibus perseverant; aut enim impetiti aut accusati amoveantur et frequenter iudiciis adplicantur et falsis interdum accusationibus opprimuntur; ex quibus infortuniis ita eorum patrimonia dissipantur, ut [in] gravi fenore usurarum quatiuntur; sed et sponsione aut fideiussione aliqua gravibus damnorum vel condemnationum generibus opprimuntur. Si vero Iuppiter Mercurio ac 17 Marti pariter positus aliqua se testimonii societate coniunxerit, aut si cum ipsis pariter fuerit inventus, magnos in omnibus actibus et in occupationibus faciet, <et> quibus multa negotia credantur et qui simili modo et amittant substantiam pariter et quae- 18 rant. Si vero his Venus se aliqua radiatione coniunxerit <vel> si cum ipsis pariter fuerit inventa, faciet exactores imperatorum, qui annuas fiscalium praestaciones repetant, discussores rationales et qui magna 18 negotia tractare consueverunt. Sed Mercurius cum 20 Marte diversa et multiplicia actuum aut administrationum genera decernit; nam varietas haec provenit secundum qualitatem substantiamque signorum. In Mercurii enim domo vel in [Martis] partibus constituti faciunt amatores palaestrae vel athletas publicis 25 certaminibus destinatos. In Martis vero signis aut in partibus constituti pugnaces, amatores armorum, milites, venatores libenter nutriendes feras beluas ferarumque praepositos, nuntios vel veredarios regum red-

2 occupati constituti V | constituti, corr. A' | actionibus, corr. QA' 4 impetiti Mommsen] impediti | ammou- PV admou- R 7 ut om. M | in del. V 13 occupationibus] negotia scripserat M sed corr. in oculo vel oculo 14 add. x 17 add. A' 18 animas M | fiscaliorum, corr. v 21 multiplicata M 22 haec ex hoc aut contra M | praevenit M 24 del. a 25 vel et 27 amatores geminat M 27 armarum Pa 28 ueneratores Ma | nutriendes geminat M 29 ueredarios M

dunt. In domo vero Veneris aut in partibus constituti faciunt linteones, textores tunicarum, plumarios, tinctorum, aromata aut gemmas aut margaritas aliqua ratione tractantes. In Iovis vero domo vel in partibus constituti . . . . . scelerata ac facinorosa officia tractantes; facient enim tortores carnifices interfectores delatores proditores suorum. In Solis vero aut Lunae domo aerarios ferramentarios statuarios pellicones coriorum infectores, ab igne aut ex ferro vitae subsidia quaerentes. Inmutatio enim signorum diversorum negotiorum actus decernit.

In undecimo loco Mercurius cum Marte pariter constitutus faciet perire semper in pugna, alios amatores palaestrae faciet, alios armorum, sed fortes consiliis et qui ex omnibus actibus felices semper processus accipiant.

In duodecimo loco ab horoscopo constituti Mercurius et Mars quid faciant, sextus locus specialiter ostendit.

XII. MERCURIUS ET VENUS.

In horoscopo Mercurius et Venus partiliter constituti in diurna genitura faciunt scutarios vel protectores imperatorum vel qui proprio excubitu salutem principis servant aut qui pecunias aut thesauros regis suis iubeantur dispositionibus gubernare, et quibus huiuscemodi administrationum officia credantur; facient enim musicos choricos et qui musicos modos faciant aut certe publicos magistros aut oratores aut

4 radiatione **MPR** | domo uero **MR^aV** 5 praepositos
facient tribunos aut *suppl. Q* praepositos tribunos regiones aut
ciuitates aliquas obtinentes, in domo Saturni vel in partibus
constituti **A'** non male | facinorosa **P^bR** 6 facit **V** 7 suo-
rum σ] eorum 8 errarios **R** 10 immutatio enim **A'**] im-
mutationem (inm- **M**) 13 semper perire **M** 17 loco **P**
20 de coniunctione mercurii et ueneris **V** 21 In horoscopo
om. **V** 24 pecunias **PV** 26 huiuscemodi **P** huscemodi **R**.
27 an etiam?

grammaticos aut legum inventores aut qui in numeris praesent. Si vero per noctem in horoscopi partibus fuerint inventi, facient acutos ingeniosos et qui omnia, quaecumque agere voluerint, facile consequantur. Erunt autem aut coronati aut praepositi sacerdotibus aut sacrorum simulacrorum baiuli et qui processu temporis augmenta dignitatis accipiant. Facient autem armoniae cuiusdam peritos aut litteris regis praepositos, sed quorum oratio ac sermo plenus sit leporis et gratiae.

3 In secundo loco ab horoscopo Mercurius et Venus pariter constituti in diurna genitura facient multa negotia tractantes et qui in nobilibus actibus occupentur, sed in ipsis diutius perseverantes, amoenos et gratos in vita pariter ac moribus, vinosos tamen ac libidinosos. Si vero matutinus in hoc loco fuerit inventus, faciet per semetipsos patrimonia quaerentes, felices litteratos disciplinam aliquam musicamque tractantes, laetos et honestos gratiaeque splendore fulgentes. Si vero in nocturna genitura vespertinus in hoc loco cum Venere fuerit inventus, magnas decernit facultates et processu temporum maximarum felicitatum incrementa largitur; erunt enim principes civitatum, erunt legibus praepositi et quibus maximarum provinciarum cura mandetur. Alii inveniunt aliquid, unde initia felicitatis accipiant, aliis hereditates maximae conferuntur.

5 In tertio loco ab horoscopo Mercurius et Venus pariter constituti facient in sacris certaminibus esse victores aut sacerdotes aut prophetas aut vestitores deorum aut in templis maxima tractantes officia aut

2 praesint, corr. x cf. *Maneth. V 266*   3 acutos bis M
 5 aut prius om. M   7 temporis om. M   8 regis A   10 gratia, corr. A'
 13 in del. a   15 pariter x] paribus (operibus A)
 | uitiosos M cf. *VIII f. CIV col. 2 med.*   18 musicamque P^a
 19 grāque M   26 felitatis R | alii MV | hereditatis M^aV^a
 27 conferunt M

praepositos sacerdotibus aut sacri certaminis principes aut legatos †boni aut institutionis moribus et quibus desideria sua secunda civitas credat.

In quarto loco ab horoscopo Mercurius et Venus 6
 5 pariter constituti absconsarum litterarum facient peritos, magos philosophos et caelestia saepe tractantes aut qui laborantes homines curent et qui hominibus quolibet genere prodesse consueverunt. Matutinus vero cum Venere in hoc loco positus a servitute ad
 10 libertatem venire faciet et ab ignobilitate ad splendorem nobilitatemque perducit, sed miserarum mulierum aut servilium aut anuum aut virginum tuitionem defensionemque suscipient et qui propter has actus variis generibus adpetant. Actibus vero institutis et negotiis et negotiationibus occupatos facient secundum substantiam qualitatemque signorum.

In quinto loco ab horoscopo Mercurius cum Ve- 7
 nere pariter inventus maximas facultates processu temporis decernit et felicitatis simili modo largitur
 20 insignia, et qui <a> mulieribus vel ab uxoribus dona maxima vel praemia consequantur et qui potentibus viris notitia iungantur.

In sexto loco ab horoscopo Mercurius cum Ve- 8
 nere pariter inventus in diurna genitura de rationibus
 25 vel de negotiationibus aut de computo aut de disciplina aut de deorum reditu decernit substantiae facultates, praesertim si sic his in VI. loco constitutis aliqua stella in X. geniturae loco fuerit inventa; sed

2 fort. bonis moribus et institutis; sic fere locum refingit
 Buecheler legatos <aut principes civitatum qui tueantur leges>
 boni aut instituti <b>onis moribus | qui MVR^a fort. cui
 5 constituti R 6 phylosophos P philosophos R 8 consueue-
 rint a 9 cum Venere om. V 12 anum | tuitioni M^a
 13 his M | actibus, corr. A' (ubi varii generis) 14 et nego-
 tiis del. Sittl 19 et om. MPV | facultates (-tis sed i ex e M),
 corr. z 20 a add. A' 22 viris notitia] uitia M 26 reditu]
 ritus M 27 constitutis — 28 loco om. M

uxorem difficile consequentur, nam erunt libidinosi et
 9 ex ista re quodam modo infames. In nocturna vero
 genitura si matutinus in hoc loco cum Venere fuerit
 inventus, ancillas aut viduas aut meretrices matrimonii
 sibi gratia copulabunt; actus vero habebunt laboriosos 5
 et serviles et circa aquam, si nulla stella sic his po-
 sitis in decimo ab horoscopo loco fuerit inventa.
 Quodsi fuerit, faciet proprio labore multa quaerentes;
 erunt enim peregrini negotiatores gubernatores nau-
 10 cleri vel fabricatores auri. Vespertinus vero in hoc 10
 loco si cum Venere fuerit inventus, cordatos ingeniosos
 musicos vel organarios faciet aut tinctorum colorum
 aut aromatum aut gemmarum aut margaritarum mer-
 catores; faciet quosdam myropolas vel pigmentorum
 medicinalium inventores [erunt]; faciet etiam sic posi- 15
 tus frequenter praepositos metallorum, ut ex his acti-
 bus maxima illis facultatum subsidia quaerantur.
 11 In septimo loco ab horoscopo Mercurius et Venus
 pariter inventi absconsarum valitudinum vitia decer-
 nunt; faciunt enim aut hepaticos aut freneticos aut melan- 20
 cholicos et his similes valitudines, sed ab uxoris affectu
 semper alienos et usque ad ultimum vitae tempus in-
 12 fames. Si vero in hoc loco per noctem cum Venere
 fuerit inventus, a mulieribus vel ab uxoribus maxima
 illis divitiarum substantia conferetur et qui gradatim 25
 processu aetatis grandes honores et maximae felici-
 tatis insignia consequantur, praesertim si non eos sic
 positos Mars et Saturnus ex aliqua parte respexerint,
 sed specialiter Saturnus. Nam si fuerint illis sic po-
 sitis Mars et Saturnus aliqua radiatione coniuncti, 30
 haec, quae diximus, in contrarium vertunt.

1 consequantur, *corr.* QA'   3 hoc *om.* M   4 ancillas M^a
 5 gratia *om.* PR   6 stella *om.* V   8 multa] *an* vitam?
 9 peregrini R   10 vel *Sittl*] idest   11 cum *om.* V   12 lo-
 corum, *corr.* A'   14 myropolas   15 *del.* A'   18 aborosc M
 21 uxoribus affectus (us ex ibus MP), *corr.* A'   25 conferan-
 tur, *corr.* A'   26 maxima V   29 positos PR^a   30 ratione M

In octavo loco ab horoscopo Mercurius et Venus 13
 pariter constituti vespertini in diurna genitura ineffi-
 caces aprocopos reddunt et qui nihil agere possint.
 Facient etiam laboriosos semper <et> negotio impli-
 5 catos; erunt autem vitiosi animo et corpore et qui
 nuptias difficile consequantur, erunt steriles et qui
 sobolem generare non possint. Morientur autem aut
 spastici aut gonorroici aut apoplecti aut frenetici.
 Per noctem vero in hoc loco pariter inventi alieni 14
 10 patrimonii facient heredes aut alienarum facultatum
 sollicitudinem gerentes, sed bonos benignos patres
 familias et quibus a mulieribus vel ab uxoribus plu-
 rima conferantur; alii quiddam inuenient, quod illis
 ad omne subsidium vitae sufficiat; sed habebunt mor-
 15 tem repentinam et sine dolore atque tormento. Ma-
 tutinus vero cum Venere in hoc loco constitutus multa
 discentes et omnia scientes perficiet, exinventores etiam,
 et <qui> quicquid volunt facile consequantur, sed qui
 processu aetatis patrimonii augmenta percipiant.

In nono loco ab horoscopo Mercurius et Venus pa- 16
 20 riter <constituti vaticinantes> mulieres dabunt uxores,
 sed et ipsos altius levari vel magnificari facient et
 quibus ex templorum officiis vitae praesidia quaeran-
 tur. Facient autem aut sacerdotes aut hos, qui in
 25 templis constituti futura praedicant aut haruspices
 aut astrologos aut augures aut magos aut qui omina
 explicare consueverunt.

In X. loco ab horoscopo Mercurius cum Venere 17
 constitutus publicos actus faciet <et> qui a populo

3 aprocopos (-popes *sive* -poces **M^a**), *corr.* a 4 etiam]
 enim **M** | et *add.* σ | implicatis **M^a** 5 autem **Q**] uitam (uita **V**)
 6 quibus **MPR** 8 corroici (coro- **M**), *corr.* ασ 10 faciet,
corr. A | ut **P** 13 quidem **V** 14 sufficiant **MPR** 16 con-
 stituta **MV** 18 *suppl.* σ | quidquid **PR** 20 aborose **M**
 21 *suppl.* **A'** nisi quod vaginantes, *corr.* α | dabit, *corr.* **Q**
 22 altius α] artus | leuari **Q^bV^b**] lauari 23 subsidia **M^a**
 26 omnia (omia **M**), *corr.* α 29 publicos **PR** | *add.* Sittl <trac-
 tantes et> *Mommsen*

aut civitatibus honorentur, sed qui de uxoris actibus infamiam contrahant. Matutinus vero in hoc loco cum Venere constitutus modorum musicorum inventores faciet, sed scaenicos et publicis spectaculis destinatos, circa nuptias vero infelices; aut enim meretrices aut publicas aut scaenicas aut infames uxores habebunt, quidam et amatores erunt puerorum et multarum libidinum vitiosis voluptatibus implicati.

18 In XI. loco ab horoscopo Mercurius cum Venere constitutus faciet mulierum negotia tractantes et quibus mulierum substantia credatur, ut ex isto actu maxima illis patrimonii subsidia conferantur, sed postea in contrarietatibus aut in iacturis maximis constituentur.

19 In XII. loco ab horoscopo Mercurius cum Venere constitutus si per diem sic fuerit inventus, amatores faciet et ex amorum vitio laborantes, perspicuos tamen et omnibus notos in istis vitiis; deferri tamen propter hoc [et adferri tamen] faciet et compellit ex ista delatione damnari, faciet biothanatos interire

20 propter haec animi vitia, quae diximus. Si vero per noctem in hoc loco fuerint inventi, a mulieribus indignis multas faciet persecutiones aut qui meretricem amoris instinctu comparare cogantur, mechanicos vero et qui in his actibus multiplicibus iustitiis occupati esse videantur; sed qui frequenter ab instituto decidunt et qui actibus ac negotiis aut a facultatibus suis frequentibus soleant [in] rationibus decipi.

3 constitus P   5 meretrices publicas A' cf. 152, 3 IV, 13, 3. 4   6 sceniceis P (a ex corr. R)   9 cum Venere σ] et uenus   11 substantiae V | credantur MV   13 fort. constituuntur   18 del. A'   21 inventi om. M | indignis] ingeri iis Mueller   22 qui A'] cui   23 stinctu, corr. QA' | sibi copulare x cf. 152, 4. 184, 5 VI fol. LXXXV col. 4 ima | rogantur, corr. A' | medianico, corr. xσ cf. V f. LIX col. 1 m. VI fol. LXXVII col. 4 in.   24 in om. PRV | multipliciis (-cis M^oV), corr. A' | in vitiis Némethy institutis Buecheler cl. 183, 14
27 <ab> actibus A | a om. M | suis om. P   27 frequenter, corr. x | del. x cf. 190, 4. 202, 5

XIII. DE LUNA.

Luna in horoscopo partiliter constituta in nocturna genitura si plena et in quibus gaudet signis fuerit inventa, grandia fortunae incrementa decernit; praeponi fratribus facit et aetate semper et merito. Si vero per diem in hoc loco partiliter fuerit inventa, gubernatores maiorum navium faciet. Si vero sic per diem Luna constituta alium geniturae cardinem Mars Saturnusque possederint, idest si in quadrato vel diametro vel si cum ipsa fuerint inventi, facient piratas crudeli feritatis atrocitate famosos aut inaccessorum locorum praepositos iudices. Si vero sic Lunam positam cum malivolis nulla benivola stella respexerit, eos, qui nati fuerint, faciet exponi aut nulla vitae tempora decernit et statim faciet interire aut malum vitae finem biothanatumque decernit.

In secundo loco Luna ab horoscopo constituta in nocturna genitura claros et perspicuis actibus faciet, sed luxuriosos et amoenis deliciarum voluptatibus deditos et quibus maior patrimonii substantia processu temporis conferatur. Si vero per diem in hoc loco fuerit inventa, aut statim parentes interimit aut ipsum a parentibus dividit aut parentes facit dissoluto matrimonio separari et patrimonii substantiam vario iacturarum genere minui; alii sic habentes Lunam assiduis peregrinationibus occupantur et actus suos per multa dividunt loca; sed vitam eorum talem facit, ut alicui potestati subiaceat. Si vero in hoc loco fuerit minuta luminibus et Saturnus in parte vel in signo

1 om. M de luna in quibus locis posita et cum quibus
 astris constituta quid faciat V 5 semper fratribus V 8 per
 diem sic V 9 possederit, corr. A' 10 ipsis, corr. A'
 11 pyratas M 12 uero om. M 14 facient, corr. v
 18 noctur in fine lin. M | perspicuos A' 19 luxoriosos Pa | uo-
 luptibus M 24 substantia, corr. Q | uero (om. V), corr. A' |
 iaturarum PR 25 alii x cf. 148, 30] tales 28 alienae x
 29 uel in parte V

horoscopi fuerit constitutus, perficit repentinis oculorum vulneribus caecitatem. Si vero sic Luna constituta Mars in parte horoscopi vel in signo fuerit inventus, articulorum dolores vel eiectiones vel fracturas faciet, alios aemorroica valitudinis adsiduitate debilitat.

- 5 In tertio loco Luna ab horoscopo constituta matrem ignobilem vel aliqua infamiae faciet maculatione pollutam. Si vero in hoc loco cum Iove fuerit inventa, his, qui sic eam habuerint, <a> fiscalibus vel a publicis annonis alimenta suppeditat. Si vero Iove et Luna in hoc loco constitutis Mercurius se aliqua radiatione coniunxerit, antistites facit maximae cuiusdam deae vel potentissimae religionis sacerdotes aut publicarum . . . dispositores vel correctores. Si vero cum Luna in hoc loco Venus fuerit inventa, actus habebunt de pigmentis ac de aromatibus aut de vino aut de floribus. Si vero in nocturna genitura in hoc loco Luna cum Saturno solo fuerit inventa, faciet tardos, qui nihil ex his, quae cupiunt, consequantur et qui <de> religionibus omnibus sacrilega proferant verba et quibus [det quibus] deorum ira maxima infortunia conferantur. Si vero per diem in hoc loco Luna cum Mercurio et Marte fuerit inventa, sacrilegos, templorum spoliatores, iniustos impios inreligiosos homicidasque perficient.

- 7 In quarto loco ab horoscopo idest in IMC. Luna constituta si per diem sic fuerit inventa, matrem ignobilem decernit et quae maritum superstitem relinquat. Sed et si Saturnus in alio geniturae cardine

4 desectiones *u* cf. 26, 26 *Maneth. I 136* 9 a *add. A'*
 10 a *om. M* 11 loco *om. V* | constitutus *MR^a* 12 antistites *MVR^a* 13 potentissimam, *corr. v* | sacerdotibus, *corr. v*
 14 v. g. <pecuniarum> cf. 157, 12, 181, 24 <rationum> *Nemethy* | correptores *M* 16 de vino *A'* deno (*deinde lac.*
 3—5 *litt. in MQV*) *οὐνεμπόρους Ptol. 46^v 5* 19 cumpuniunt
PR concupiunt *V* 20 de *add. σ* | omni, *corr. σ* 21 *del. A'*
 24 expoliatores *M* 26 *mc, corr. v* 27 fuerit sic *V*
 29 saturnum *M*

fuerit inventus et Venus fuerit in occasu, mater de ingenuitate ad servitutem transfertur et fiet aliquando captiva. Si vero per noctem Luna in hoc loco fuerit inventa plena lumine, matrem faciet nobilem divitem et ipsos adsiduis faciet divitiarum augmentis maxime sublevari. Si vero Sole partiliter in horoscopo constituto Luna in quarto loco fuerit inventa, idest in <IMC.>

*****
 *** <incre>menta felicitatis accipient; alios compellit maximas colere religiones, aliis mulierum facit negotia committi. Si vero per diem sic fuerit inventa, peregrinos ignobiles faciet et quorum vitae erroribus periculisque quatiantur; aliis in templis ignobilia decernit officia, alios in templis facit ministeria exercere servilia, praesertim si sic Lunam positam malivola stella respexerit.

In decimo loco ab horoscopo Luna constituta, idest in MC., si in nocturna genitura partiliter in hoc loco fuerit inventa in his signis, in quibus exaltatur vel in quibus gaudet, crescenti scilicet lumine, Iuppiterque eam oportunis radiationibus protegat, imperatores maximos faciet aut administratores potentes, quibus vitae et necis potestas facili ratione credatur; dat etiam sic posita ordinarios consulatus. Si vero partem MC. praecedat aut sequatur, in proximo tamen loco et vicinis partibus sit posita, duces tribunos administratoresque perficiet; si vero in eodem signo, in quo est MC., platice fuerit constituta, magnos in omnibus <actibus> reddit et vario genere felicitatis ornatos. Si vero Luna sic posita ad Saturnum <feratur

2 transferatur M   5 faciet adsiduis M   7 Luna in] lunā P | *suppl.* v   8 folium unum excidisse statuit Mommsen, contra lacunam post 16 A, quam impudenter explet v; cf. VI f. LXVIII col. 2 ima   9 *suppl.* Q (mesa cum spat. 5 litt. V)
 13 patientur (pac- M), corr. A'   17 aborosc M   23 radiatione, corr. A'   25 medio caelo PR   27 perficiat MV
 29 add. A'   30 *suppl.* Sittl posita Saturnus alium A'

vel Saturnus) alium geniturae possederit cardinem, in-
 10 vidias et infelicitates frequenti ratione decernit. Per
 diem vero in MC. Luna constituta mediocres in vita
 et in omnibus actibus faciet et qui frequentibus so-
 leant rationibus decipi. Si vero per diem sic Luna
 posita Sol in horoscopo partiliter fuerit inventus in
 domo sua aut in altitudine sua aut in domo Iovis,
 magnos administratores maximarum provinciarum vel
 maximarum faciet civitatum, proconsules, sed in ipsa
 [actus] administratione terribiles; sed (si) sic Luna
 et Sole constitutis, Sole scilicet in horoscopo in his,
 in quibus diximus signis, Luna vero in MC., pariter
 ambos vel unum de duobus Iuppiter prospera radia-
 tione protexerit, imperatores faciet felicitate ac iustitia
 praepotentes et quos omnes cum terroris trepidatione
 suspiciant.

11 In XI. loco ab horoscopo Luna constituta haec
 decernit, quae in quinto ab horoscopo loco facere ex
 praecedenti explicatione monstravimus.

12 In XII. loco ab horoscopo Luna constituta in
 nocturna genitura (breve) vitae tempus spatiumque
 decernit; sed si Iuppiter et Venus aut unus de duo-
 bus in horoscopo partiliter fuerint inventi [aut unum
 de duobus] et Luna sic sicuti (diximus sit constituta)
 et sit nocturna genitura, potestatis alicuius licentiam
 cum felicitate decernit. Si vero Marte et Saturno
 partiliter in horoscopo constitutis aut uno de duobus
 Luna geniturae XII. possederit locum, multa ac mala
 infortunia et graves casus et valitudines et vitia faciet

2 radiatione PR^b 5 luna ss. a^bts (ablativus) PR 9 pro-
 consoles M 10 actus om. M | si add. Sittl 12 pariter A']
 partes 13 ambas PR | vel unum] tunā P 15 erroris MV
 16 suscipiant, corr. Mueller 18 ex] Hilar. ps. p. 17, 25.
 104, 15. 428, 19 Cael. Aur. ac. III 19 Cic. off. ed. 1882 p. 36, 19
 al. cfrt. Mueller 21 suppl. a 22 si x] et | unus A'] uni
 23 del. a 24 sic] si P | suppl. x 25 sic PR 26 martem
 aut saturnum, corr. A' 27 uno A'] unum 28 genitura,
 corr. x | XII. A'] XV 29 ualitudine MPR | et Q] sed

ipsi pariter ac matri. Si vero nullo in horoscopo 13
 constituto sola per diem in XII. ab horoscopo loco
 fuerit inventa, iacturam patrimonii, miseros actus
 peregrinitatemque decernit. Si vero per noctem si-
 mili modo in hoc loco fuerit inventa, miseros humiles
 aut humili aut servili genere faciet procreari et labo-
 riosos et semper ingloriis actibus occupatos et quo-
 rum corpus aut os gravi odoris foeditate turpetur,
 sed qui frequenter falli periclitarique consueverunt et
 qui vitium aliquod ex peregrinitatis incommodis con-
 trahant.

Sed et Lunae duodecatemorion et fines, in qui- 14
 bus est duodecatemorion, diligenter inquire; quicquid
 enim in genitura celatur ex generali stellarum com-
 positione, id totum duodecatemoria et fines eorundem
 publicant et demonstrant. Si enim ex duodecatemo-
 riorum efficacia et ex finibus, in quibus fuerint in-
 venta, omnem volueris apotelesmatum explicare sub-
 stantiam, non falleris; Babylonii enim [in] duodeca-
 temoriis summam decretorum tribuunt, Ptolomaeus
 vero antisceis, nos utrisque.

XIV. <LUNA IN LOCO FORTUNAE.>

In loco Fortunae Luna si fuerit inventa et sic 1
 posita, ut ad Iovem feratur vel [si] cum ipso sit, du-
 catus administrationes gloriam felicitatemque decernit.
 Si cum Venere in hoc loco fuerit constituta <vel> ad

1 matris, *corr.* QA'   2 diem V] idem MR^a didem PR^b
 3 iactura, *corr.* A'   6 humilia, *corr.* A' | procreare, *corr.* a
 7 ingloriosis V   8 aut os QA'] auctos | turpentur M   10 vi-
 tium QA'] unium | -tatisque M   12 quibus A'] quo   14 ex
 generali A'] et generaliter   15 duodecatemorion, *corr.* Sittl
 17 inuenti, *corr.* A'   18 et explicare PR   19 babilonii | in
 del. a   20 summum, *corr.* a   21 antisceis MPR | utriusque,
corr. QA'   22 *add.* v   23 sic A'] sit (sic sit Q)   24 si
 del. x c   25 administrationis, *corr.* x   26 vel *add.* v

1 Venerem feratur, honestates, quas diximus, cum gra-
 2 tiae venustate largitur. Si vero in hoc loco posita
 crescens lumine ad Mercurium feratur vel si cum ipso
 sit, facit beatos potentes nimiumque cordatos, et qui
 felicitate ingenii aut doctrinae gratia honores gloriam
 dignitatem et patrimonii substantiam consequantur.
 Si vero deficiens in hoc loco constituta ad Mercurium
 3 feratur vel cum ipso sit, valitudines vitia malitiam
 4 malignitatemque decernit. Si vero in hoc loco con-
 5 stituta in diurna genitura ad Martem feratur vel cum
 ipso sit, laboriosos miseros, ab igni aut ex ferro aut
 ex pondere aliquo cotidianae vitae faciet alimenta
 quaerentes; si vero in nocturna genitura in hoc loco
 posita feratur ad Martem vel si cum ipso sit, mili-
 tiam gloriam potentiam et in his actibus decernit
 6 principatus; athletas etiam facit pro qualitate signo-
 7 rum, sed qui ceteris virtutis merito praeferantur. Si
 in hoc loco posita in nocturna genitura crescens lu-
 mine ad Saturnum feratur vel cum ipso sit, paternum
 ac maternum patrimonium minuet, matrem aut viduam
 aut cum valitudine aut cum vitio facit aut mala morte
 8 pereuntem, ipsos vero in prima aetate miseros ac la-
 9 boriosos, procedente vero aetate felices. Si vero per
 diem crescens lumine ad Saturnum feratur vel cum
 ipso sit, eum, qui natus fuerit, morte parentum cito
 faciet orbari et patrimonium [de] miseris compellit
 lacerationibus dissipari, sed et ipsis processu aetatis
 et felicitas et augmenta patrimonii conferuntur. Sed
 et nocte lumine deficiens haec eadem simili ratione

1 honestas (-os V) quos, *corr.* x *cf.* V fol. LXIII col. 3
in. (honores v) 3 ipse MPR 11 igne V 12 pondere
cf. IV 14, 6 VIII fol. CX col. 3 *ima; an onere?* 15 decer-
 nitur, *corr.* A' 16 etiam R^a | secundum qualitatem V

21 morte *geminat* M 23 uero tempore M 26 patrimo M
del. A' (dimiseris R^a) 27 et *om.* M 28 et felicitas *om.* M
 | conferantur R^a

decernit, si vero per diem in hoc loco posita minuto lumine ad Saturnum feratur vel cum ipso sit, vitiorum valitudines et malae mortis et proscriptionis incommoda. Si vero locus Fortunae in decimo ab horoscopo loco fuerit inventus, idest in MC., vel in undecimo, in quo loco MC. pars frequentissimis rationibus invenitur, et ibi Luna crescens luminibus fuerit inventa et sic ad Saturnum feratur vel si cum ipso sit et sit Sol partiliter in horoscopo <constitutus>, felices beatos gloriosos nobiles facit et maximae potestatis decernit insignia, sed facit hos eosdem vitiis ac valitudinibus implicari. Si vero Sol non fuerit in horoscopo constitutus et ipsa ad Saturnum feratur vel cum ipso sit, [si] quid decernat, superiori explicitioe monstravimus. Si vero in hoc loco constituta in diurna genitura crescens luminibus ad Solem feratur vel cum ipso sit, potentes factiosos administratores iudicesque perficiet; et si his Iuppiter aliqua se societate coniunxerit, imperia largitur. Quodsi deficiens lumine in hoc loco constituta in diurna genitura ad Solem feratur, processu temporis potentiam gloriam administrationesque largitur. Si vero per noctem deficiens lumine in [hoc] loco Fortunae ad Solem feratur vel cum ipso sit, faciet in prima aetate humiles et qui sint semper decepti, sed processu temporis et patrimonia et gloriam et honores et principatus maximos consequentur. Sed semper Luna et in hoc loco et in ceteris geniturae locis ceterisque signis <si> in eadem parte cum Sole fuerit inventa nec se cuncta Solis societate liberaverit, periculosus et humilibus actibus in prima aetate eos, qui nati fuerint, implicabit; sed processu aetatis post graves iacturas largitur substantiae facultatem.

1 *nempe* minuta   2 ferantur M | si cum V   6 MC.]
merc. PR   9 *add.* A'   14 ipso] ipsa MR^aV | si quid *ex* sed
quic *uv.* R, si *del.* a | decernit M   23 *del.* *no*   29 si
add. v   30 coniuncta soli, *corr.* *x* et a

10 In omnibus autem genituris cursum Lunae te servare conveniet; nec tantum eodem die, quo natus homo prima vestigia lucis ingreditur, sed diligenti ratione perquirere etiam tertio die debemus, cui se stellae [vel] Luna vel quali radiatione coniungat vel a quo recedens [vel] ad quem feratur; eo enim die nato homini primum inmulgentur alimenta nutricia. Inquirendum itaque est tertio die, an sit minuta an plena luminibus et quatenus eam benivolae stellae malivolaeque respiciant. Nam et tertio die, sicuti 10 primo, omnia simili ratione decernit; quae si diligenti fuerint inquisitione [decernit] collecta, in explicandis fati hominum numquam poterimus erratica confusione turbari; quem tractatum, ne quid a nobis praetermissum esse videatur, in quarti libri principiis explicamus. 15

1 cf. 83, 22. 207, 20 *Maneth. VI 108* 2 eosdem (eundem V) diem (dies PR^b die R^a), corr. A' | quo V] quod 5 stella P | del. QA 6 del. A' 7 inmulgetur, corr. QA' 8 minuta M 9 quatinus PR | stellae om. M 12 del. V 15 principii P | explicabimus V | *subscr.* Iulii Firmici Materni (om. V) Iunioris. VC. matheseos lib. III. explicit; incipit eiusdem lib. III. MV explicit lib. III. incipit lib. (om. R) III. (quartus R) PR

LIBER QUARTUS

<PROOEMIUM>

Patrocinia tractantes tenuerunt causarum conflic-
 1 tationes et caninae, ut ita dicam, contentionis iurgiosa
 5 certamina, ex quo studio nihil mihi aliud per dies
 singulos nisi periculorum cumulus et grave onus in-
 vidiae conferebatur; semper enim factiosis hominibus
 et quos inpotentiae delectabat improbitas vel qui
 avarae cupiditatis instinctu alienis inhiabant vel qui
 10 miseris hominibus ex iudiciorum metu terribiles vide-
 bantur, erecta constantiae confidentia resistebam. Hinc
 mihi malignus livor invidiae et periculorum procellae
 improborum hominum pravis cupiditatibus parabantur.
 Deserui itaque hoc studium, ne imperitorum ac deli-
 15 rorum hominum convallescente consensu pro alienis
 utilitatibus excubans maximis me insidiis et maximis
 periculorum discriminibus implicarem; quibus semper
 et sine intermissione contra me saevientibus et acerba
 odiorum continuatione certantibus nulla alia ratione
 20 restiti, nisi quod liberali animo contemptis forensibus
 lucris laborantibus hominibus ac varia rerum diver-
 sitate sollicitis purum ac fidele patrocinium defen-

2 *add. a* 3 tenuerunt <nos> *a* 4 contentiones, *corr. Qv*
 8 improbitas *om. M* 9 inhiabant *Haupt op. III 580*] inherebant
at cf. 8, 25 IV 11, 3. 12, 4 11 et erecta constantia (-tie *Qb*) *Q*
 | confidebant, *corr. Sittl cf. 23, 6* 14 impiorum * | delirorum
Haupt] debitor (or *ir. R*) 17 discriminis *MR^a* 19 certa-
 minibus, *corr. VA'* 20 restiti nisi *] restitutionis | liberari,
corr. v 21 *la et in novo versu* laborantibus *M* 22 fidelem

- 3 sionis exhibui. In otio itaque constitutus et foren-
sium certaminum depugnationibus liberatus, exutus
etiam quodammodo invidiae laqueis improbis ac per-
fidis hominibus crassa invidia et rapiendi, immo potius
latrocinandi potestate permissa hos ad te, Lolliane,
solutus omni sollicitudinis cura libros scripsi, ut a
terrena quodammodo conversatione sepositus ex quali-
cumque parte ad purganda animi vitia, quae ex pra-
vorum hominum conversatione contraxeram, caelesti-
bus me ac divinis disputationibus adplicarem. ¹⁰
- 4 In hoc itaque libro id, principe loco explicabitur,
quod in posterioribus tertii libri partibus promissimus,
idest Lunae omnes species ac formae, coniunctiones
etiam, deflectiones et quicquid ad eius numinis per-
tinet potestatem; Fortunae etiam locus et daemonis, ¹⁵
geniturae dominus, quem Graeci oecodespoten vocant,
diligenti ratione tractabitur, et eius etiam, qui actus
decernit, efficacias explicabo; sed et plenas partes ac
vacuas earumque decreta monstrabo, masculinas etiam
ac femininas partes pariter ostendam, et ultimas partes ²⁰
- 5 Luna rursus accipiet. Omnia enim, quae Aesculapio
Mercurius et in hunc uix tradiderunt, quae Petosiris
explicavit et Nechepso et quae Abram, Orfeus et
Critodemus ediderunt [et] ceterique omnes huius ²⁵
artis scii, perlecta pariter atque collecta et contrariis
sententiarum diversitatibus comparata illis perscripsi-
mus libris divinam scientiam Romanis omnibus in-
timantes, ut hoc, quod quibusdam difficillimum vide-
batur propter Latini sermonis angustias, ostensa Ro-
mani sermonis licentia veris ac manifestis interpreta-
tionibus explicarem. ³⁰

1 exhibui M   4 grassa, corr. A'   5 latrocinando P^a
6 omnis, corr. Q   10 duuinis M   16 oecodespotent   19 earum V
21 escolapio   22 emhnus V et Hanubius Teuffel
cf. 91, 13 | quae Petosiris] q. p. et osiris   23 nehepso (nephsu V) | abraam M | orpheus MV
24 et del. v   25 scii Sittl] antiscii (antiscia V) | pariter om. M   31 explicare, corr. A'

I.

Lunae nos omnes cursus in principiis huius libri 1
 explicaturos esse promisimus et quid qua ratione de-
 cernat; omnis enim substantia humani corporis ad
 istius pertinet numinis potestatem. Nam posteaquam
 perfectum hominem vitalis aura susceperit et postea-
 quam se corpori spiritus divinae mentis infuderit,
 compositi corporis formam pro qualitate cursus sui
 Luna sustentat; unde cursus eius prudenti debemus
 inquisitione colligere, ut totam possimus substantiam
 humani corporis explicare. Aliter enim natura hominis 2
 constare non poterit, nisi corpus eius ad vitae sub-
 sidia firmo fuerit praesidio fabricatum; et errant, qui
 putant solam vitae et spiritus rationem in omnibus
 genituris esse tractandam, idest horoscopum et MC.;
 ex his enim locis vitae substantia et spiritus inveni-
 tur. Sed nos cum horosopi parte et cum MC. etiam
 Lunae cursum sagaci ac sollerti inquisitione debemus
 partiliter invenire. Fabricator enim hominis deus 3
 cum animal hoc divina ac singulari artificii ratione
 componeret, immortalis animi divinitatem mortalis ac
 terreni corporis vinculis obligavit, ut animus <extrin-
 secus> intrinsecusque diffusus et magnae cuiusdam
 necessitatis obligatus imperio caducam servientis sibi
 corporis fragilitatem divinae potestatis licentia guber-
 naret. Non habebit ergo animus integrum recepta- 4
 culum nec se poterit circumfusus adnectere nec divi-
 nitatis suae explicare substantiam, nisi corpus ad
 susceptionem animi integra et incorrupta fuerit com-
 pagine roboratum, ut animus et corpus pari necessi-
 tatis ratione coniuncti et invicem se propriae naturae

2 omnis (os V), corr. Q | huius Q] eius   3 quod MP^aR^a
 6 hominem om. M   12 ad A'] ac   14 vitae et x] uitam
 20 artificii, corr. Q   22 suppl. Némethy; spat. 5 litt. in RQ
 27 nec divinitatis — 28 substantiam om. M

potestatibus ac viribus sustinentes hominem divina ac terrena coniunctionis societate compositum integra 5 specie ac forma perfecti operis explicarent. Quare scire debemus, quod corpus hominis Luna susceperit et quod Lunae sit potestatibus deputatum; nam et crescentis Lunae augmenta in corporibus nostris et deficientis luminis damna sentimus. Medullae enim 10 humani corporis, cum Luna creverit, crescunt; cum vero inanescere coeperit destituta luminibus, tenuati corporis fatigatione languescunt; sed et humanum 10 corpus Luna deficiente decrescit et rursus crescentis 6 Lunae complementis sollemnibus inundatur. Sic omnis substantia terreni corporis istius numinis providentia gubernatur. In posterioribus enim caeli regionibus collocata et terrae imperium ex vicinitate sortita 15 omnia corpora, quae inspiratione divinae mentis animantur, cursus sui multiplici varietate sustentans et per signa omnia festina celeritate discurrens et omnibus stellis adsiduis se coniunctionibus socians ex contrariis mixturis et ex disparibus elementis integra 20 compositi operis substantia mutuata omnia animantium corpora et concepta procreat et generata dissolvit. Laborandum itaque et in omni geniturae substantia ista <pars> magno opere requirenda, in qua 7 est Luna constituta; quanto enim Luna velocibus se 25 agitationibus transfert et quanto se stellis omnibus celeri festinatione coniungit, tanto nos cursus eius

2 coniunctione **MV**   3 explicarem, *corr.* **A'**   7 enim
om. **M**   8 crescerit **M**   9 inanis ceperit destat ut (i. c. esse
restat ut **V**) a, *corr.* **x**   10 languescant **V**   11 decrescit **x**] *deserit; humor sive sanguis post et l. 10 excidisse vid. σ*   15 u-
ciuitate **P** (n *ex?* **B**)   17 sustentant (-at **V**), *corr.* **Sittl**
18 discurrens **V**] discurrent **M**   discurrent **P**   discurent **B**
19 assidue **V** | se *om.* **MV** | sociant (-tiant **M**), *corr.* **VQ**   20 ea
mentis, *corr.* **Némethy**   21 corporis **A** | mutata, *corr.* **σ** (*ne*
conicias integram . . . substantiam cf. 40, 14)   23 in *om.* **PE**
24 ita **M** | *suppl.* **x**   25 quando **P^a**   26 quando **M^aPEV**
27 cursus *om.* **M**

diligenti debemus contemplatione colligere. Nam et primus dies et tertius eadem simili ratione decernit, septimus etiam et undecimus per Lunam totius vitae substantiam monstrat. Sed et geniturae dominus et 8
 5 vitae dator ex Lunae coniunctionibus invenitur, dies etiam ultimus vitae ex Lunae rationibus discitur. Sed et temporum dominum, quem Graeci chronocratorem vocant, cum Sole nobis Luna demonstrat; nam in nocturnis genituris initium ac dominium ipsa suscipit
 10 temporum, in diurnis vero genituris Sol; quod quale sit vel ubi proficiat, in libris posterioribus explicamus.

Lunae plurimas species ac formas esse <in> 9
 institutionis libro diximus, sed et nunc has easdem breviter explicamus; omnia enim, quae difficiliora sunt,
 15 debemus frequentius intimare, ut istas difficultates ex crebro tractatu facilius adsequamur. Est itaque Luna 10
 aut synodica aut plena aut dichotomos aut menoides aut amficyrtos et per has mutata formas cursum menstrui luminis complet. Haec itaque luminis eius
 20 vel augmenta vel damna et diversarum formarum mutabiles species et primo natalis die tractantes genituram et tertio rursus die diligenter debemus inspicere, et quibus se coniungat et <a> quibus defluat et recedat et quatenus se post primam coniunctionem
 25 secundis coniunctionibus societ, quibus etiam per ventum se coniungat, quando per altum <quando per demersum> feratur; quas stellae trigonica, quas quadrata, quas diametra radiatione respiciat; quando et ad quas stellae plena feratur <vel> minuta luminibus, qualiter

2 eadem et PR   3 etiam om. P   5 ex] et M^a
 6 nempe radiationibus | dicitur MPR   7 -chratorem P
 9 dominum, corr. v   10 Sol] cum sol P csol R   12 Lunae
 v] Tunc | ad plurimas, corr. x adprime confert Sittl | in add. v
 13 libros PR   15 ex Q] et   17 sydonica, corr. A' | dico-
 thomos | minoides   18 amficyrtos MR amsicyrtos P   21 die
 Q] dies cf. 32, 28   23 add. A'   24 quatinus MPR   25 so-
 ciet v] societate (sot- M) | per ventum cf. 108, 7. 10   26 suppl.
 x cl. 14, 3   29 feratur plenā PR | vel add. Sittl

conditionis suae stellis iungatur, quando in eadem parte posita synodica se copulatione coniungat, quando eam in isdem partibus collocatam Sol orbe suo rapiat et abscondat, ut sic exploratis omnibus atque tractatis in genituris hominum plenam pronuntiandi scientiam consequamur.

II. LUNA AD SATURNUM.

- 1 Si se Luna Saturni adplicaverit stellae et crescens lumine ista se Saturno societate coniungat vel sic ad Saturnum feratur, matri viduitatem et muliebrum locorum adsiduos dolores decernit; ipsos facit in templorum conversationibus detineri et patrimonium eorum variis lacerationibus dissipat, sed rursus procedenti temporis cursu proprio labore aliam sibi facit patrimonii substantiam quaerere. Si vero deficiens et minuta lumine Saturno iungatur, parentes facit aut degeneres aut servos aut miserae infelicitatis squalore demersos, quorundam autem matres aut debilitates perimit aut certe facit biothanatas interire ipsis in annis minoribus constitutis; sed et ipsos facit aut vitiosos debiles aut oligochronios aut malo quodam exitu intereuntes, praesertim si in ista coniunctione in necessariis geniturae locis fuerit inventa, idest si [in] horoscopo partili radiatione iungatur.

1 suae om. P   2 synodica M sinodica V | se <Soli> x |
 coniungatur P^aR^a   3 hisdem M | collocata MV   4 sic V] si
 7 de luna ad quam stellam accedens quid decernat. luna ad
 saturnum V   8 saturni (-uni V)VQA] ad saturnum MR^a ad
 saturni PR^b | applicuerit V   9 sic x] si   10 mulierum,
corr. J. B. Mayor Class. Rev. VIII p. 261   15 sustantiam M |
 et om. M expectas vel. Cf. 100, 13. 120, 8. 170, 8   18 debili-
 tas, *corr. Sittl*   19 deprimit M | biothanatos M   21 vitiosos
 aut d. Q | oligochronicos M   24 in del. xσ | ratione, *corr. V*

III. LUNA AD IOVEM.

Si Luna se Iovis adplicaverit stellae et crescens 1
 lumine ista se societate coniunxerit vel ad Iovem
 feratur, faciet felices gloriosos divites, multorum et
 5 magnorum fundamentorum et latissimarum possessio-
 num dominos; sed sic habentes Lunam etiam futura
 praedicunt aut propria animi divinitate aut deorum
 monitu aut ex oraculis aut artis cuiusdam venerabili
 disciplina. Si tamen in ista coniunctione Lunam po-
 10 sitam de quadrato vel de diametro Martis stella [non]
 viderit, minuuntur haec omnia cum maximo vitae
 discrimine. Si vero in ista coniunctione fuerit minuta 2
 luminibus, faciet adoptari vel expositos antea postea
 parentibus reddi, per semetipsos sibi patrimonia quae-
 15 rentes, et reddit tales, qui gradatim et processu tem-
 poris crescant et qui habeant alicuius gloriae pote-
 statem; sed haec tunc complentur, si sic Lunam po-
 sitam vel crescentem vel minutam Mars de diametro
 vel quadrato non viderit. Quodsi sic Lunam positam 3
 20 Mars ista, qua diximus, radiatione respexerit, faciet
 expositos sempiterno servitutis onere deprimi aut ab
 ancilla matre aut a debili faciet procreari; aut ipsi
 certe fiunt parte quadam corporis debiles et misero
 infelicitatis onere praegravati, praesertim si istam
 25 coniunctionem Mars in diurna genitura respexerit vel
 Saturnus in nocturna, sed Saturnus tunc, cum minuta
 deficit Luna.

2 se iouis se M | applicuerit V   3 isti se societati A'
 se ei s. a   5 fundamtorum M   7 praedicant V | diuinitate
 M   10 del. a   11 vitae om. M   15 reddi, corr. Q^bA'
 19 sic V] sit   20 ista qua V] itaque   21 deprimi V] re-
 primi an <et> aut?   22 debile MV debiles R^a   23 miseros
 (miseri V^b), corr. v

IV. LUNA AD MARTEM.

- 1 Si se Luna Martis applicaverit stellae et crescens lumine Martis se societate coniunxerit vel ad Martem feratur et sit nocturna genitura, facit calidos periculosos violentos, sed qui frequentibus soleant rationibus decipi et quorum vita sit maximis periculis mancipata, efficaces tamen et omnia complentes, aut armis dedicatos aut athleticis certaminibus deputatos, praesertim si in primis geniturae locis fuerint constituti; erunt tamen vitiosi aut laborantes. Matres vero eorum aut debilitatas ante perimit aut facit biothanatas
- 2 interire. Si vero diurna fuerit genitura et sic se Marti Luna coniunxerit, omni faciet . . . parte corporis amputatos; aliorum oculis nocet, aliorum stomachum latentium vitiorum continuatione [Luna] debilitat, quosdam oligochronios biothanatos facit. Sed haec omnia secundum propriam naturam singulorum signorum facit atque decernit; et secundum cardinum diversos situs et secundum anaforas cardinum et secundum ea signa, quae aliena esse ab horoscopi societatibus diximus, decretorum diversa varietas invenitur.
- 3 In his enim signis, quae aliena esse <a> societate horoscopi diximus, idest in sexto ab horoscopo vel in duodecimo loco, si crescens lumine Luna se Marti coniunxerit, patrimonium minuit, parentes separat aut interemptis parentibus orbitatis faciet miseris fatigari; aliorum corpus ferri laceratione conciditur, aliis talia nascuntur vulnera, ut nulla re alia nisi ignitis

2 applicaverit **R** applicuerit **V** | cf. 82, 28, 97, 29, 140, 17 3 societati **A'** possis Marti | coniunxerit (x ex n) **M** 4 nocturna ir. **M**
 10 vitiosi **V**] vitio 11 debilitatos **R**^a | aut **A'**] ita ut | faciat **V**
 12 fuerit om. **M** 13 debiles aut parte corporis post corporis *suppl.* **A'** 15 continuationem **PRV** | del. a 16 oligochronius **MPR** 19 exitus, *corr.* x 22 alimenta, *corr.* a |
 a *add.* a | societatem; *corr.* Sittl 25 matrimonium, *corr.* x |
 aut Sittl] ut 27 corpora **M**

<possint> sanari cauteriis. Largitur autem artes, quae
 aut ignem tractent semper aut ferrum; alios milites
 faciet, sed qui sempiterno onere militiae deterantur.
 In quinto vero loco vel in undecimo ab horoscopo
 vel in secundo vel in octavo loco vel in ipso horo-
 scopo constituta si per diem ad Martem Luna ferat-
 5 tur, vitia laterum et parvum vitae spatium decernit
 et biothanatos facit. Si vero fuerit nocturna genitura 4
 et minuta luminibus feratur ad Martem, in his scilicet,
 10 in quibus diximus locis, magnos potentes terribiles
 efficaces faciet, qui maximas civitates potestatis ali-
 cuius licentia subiugent, praesertim si in primis car-
 dinibus geniturae sic fuerit inventa. Si vero per diem 5
 <in> principalibus geniturae locis sic fuerit inventa,
 15 paternam substantiam dissipat, sed et parentes ipsos
 debilitat aut biothanata morte perimit, artifices tamen
 publicos aut milites faciet, sed valitudinibus aut vitiis
 implicatos, aut frequenter maxima pericula et violentae
 mortis decernit exitium.

V. LUNA AD SOLEM.

Si Luna feratur ad Solem et ei se partili radia-
 tione coniungat in qualicumque schemate, faciet peri-
 culosos miseros deiectos ac miseris facultatibus et
 <in> omni vita humili conversationis deiectione pro-
 25 stratos. Interdum facit spasticos et qui adsiduis vali-
 tudinum vitiis contrahantur; alios facit caducos, <aliis>
 alienationis decernit incommoda, aliis plerumque de-
 cernit insanias.

1 similiter suppl. A'   3 facit M | onere A'] ore | decer-
 natur, corr. σ   5 in secundum om. M   7 laterum A'] littera-
 rum   8 fuerint M   9 in a] et   11 potestates R^a   12 sub-
 iungent PR^b | 13 locis ante sic R   14 add. Q   16 debilitat
 aut v] debilitatem ut MR^a debilitatam ut PR^b debilitata aut V
 17 facit M   18 aut] nonne et?   19 exitum P   22 in]
 etiam V | scemate MP   23 deiectis, corr. A   24 in add. a
 26 add. A'   27 alienationes PRV

VI. LUNA AD VENEREM.

1 Si Luna feratur ad Venerem <et Venus> parti-
 liter radios Lunae venientis exceperit, si [se] crescens
 Luna coniunctioni se Veneris applicaverit, faciet pa-
 rentes nobiles et maximae potestatis potentia sub- 5
 levatos, sed eis, qui nati fuerint, a parentum affecti-
 bus separatis cito onus miserae orbitatis indicit.
 Erunt sane noti semper et nobiles et qui semper in
 omni actu proficiant et qui omnia, quae desiderant,
 facile consequantur et qui potentiae maximis honori- 10
 bus fulgeant, pleni venustatis et gratiae, sed omnia
 2 incrementa processu temporis consequentur. Si vero
 Luna deficiens sic feratur ad Venerem, magnos actus,
 honores maximos et magnae potestatis decernit in-
 signia, et quibus a parentibus et a prima aetate 15
 magna felicitatis conferantur augmenta; sed hos facit
 3 adsiduis infamari rumoribus. . . . adpetatur. Sed semper
 Luna in omni orbis sui figuratione si feratur ad Ve-
 nerem, faciet praeposteris amorum vitiis implicatos et
 qui ob hoc adsiduis pulsantur infamiis, impuros libi- 20
 dinosos et circa amores mulierum immodica semper
 cupiditate flagrant, et quos ad nefarios coitus in-
 cеста cupiditas semper incendat; aut enim sorores
 suas semper stuprant aut sororum filias aut uxores
 filiorum aut uxores privignorum aut cum novercis 25
 suis coeunt aut concubinas patrum latenti cupiditate
 corrumpunt aut patruis similis per illos inrogatur in-
 iuria, praesertim si istam coniunctionem Mars de dia-
 metro respexerit. Nam si sit diurna genitura et Luna

2 *suppl.* A'   3 *del.* a   9 desiderent a   12 incre-
 mentatis M V incrementis R^a | consequantur M   14 et maxime V
 16 magnae M | consequatur M | augmentum M V   17 adpetatur
 om. V antea spat. 2 litt. in R   18 omnia (omnem V), corr. A'
 | orbis x] ortus | figurationem, corr. Q   19 annorum M
 20 qui om. PR   21 et modica M non modica V   22 frag-
 lantes, corr. A' | ad om. V   24 strupant M   25 norueris R
 27 similiis M^b PR   29 diuturna PR

in cardinibus geniturae posita sic feratur ad Venerem, Mars vero in occasu vel in MC. fuerit inventus, ob haec facinora, quae diximus, gladio faciet interire. Si vero in mulieris genitura sic Luna feratur ad Venerem, erit invido stridore semper inpatiens et quae ad promiscuas libidines pravis cupiditatibus erigatur et quae incestarum et inlicitarum cupidinum vota concipiat et impuris semper libidinum cupiditatibus aestuet. Aut enim cum fratribus aut cum filiis coit aut cum filiis fratrum aut patruis suis aut illecebris suis captos ad genialis iniuriam tori privignos praepostero adducit cupiditatis ardore aut adfines suos sibi stupro cognitos iungit. Alias viragines facit, praesertim si in tropicis vel in erraticis <signis> vel in duplicibus vel in squamosis Venere constituta sic ad eam Luna, sicut diximus, pergat ipsa quoque in signis similibus constituta. Sed haec fortiori concitantur ardore, si istum cursum Lunae Mars vel Saturnus quadrata vel [de] diametra radiatione respexerit vel si Venerem isdem coeperit radiationibus intueri. Fortiora haec autem erunt mala, si Venerem et Lunam in Saturni vel Martis domo sic, sicut diximus, constitutas sine oportuno testimonio Iovis Mars vel Saturnus quadrata vel diametra radiatione respexerit.

VII. LUNA AD MERCURIUM.

Si Luna ad Mercurium feratur et ei se cursus sui radiatione coniungat et sit plena luminibus, faciet cordatos ingeniosos, oratores summa eloquentiae nobilitate fulgentes, praesertim si Mercurius in opportunis geniturae locis constitutus in signis suis vel in

3 hanc R^a 5 errore M | *Orient. II 299 cfrt. Mueller*
 6 praemiscuas MV 9 fribus M 14 suppl. A' 15 duppl. P
 16 ad eam A'] eadem 17 concitatur, corr. σ 19 del. QA'
 | respexerit bis, prius expunctum R 20 ceperint PRV 26 ei
 se QA'] eis (ei V) 28 eloquentes, corr. A'

partibus suis fuerit inventus et eum Iuppiter trigonica radiatione respexerit; tunc enim litterarum merito et eloquentiae splendore maxima illis conferuntur insignia. Hi enim populi leves animos et turbulentis seditionibus concitatos eloquentiae suae potestate compescunt et furentes animos et perditum furoris indignationibus concitatos orationis suae possunt licentia mitigare; scibunt computos, scibunt musicam, palaeatricam semper exercebunt et caelestium ac divinarum disputationum secreta cognoscunt, ex quibus occasionibus gloriae substantia et maximus illis decernitur principatus. Si vero <ad> Mercurium sic positum <cum> tali testimonio Iovis feratur Luna, faciet rationibus praeponi fisci semper aut populi vel certe tales reddit, quibus deposita vel a peregrinis nationibus credantur; faciet etiam his pecuniarum actus adsiduis conversationibus credi. Si vero deficiens Luna ad Mercurium feratur, faciet malignos malitiosos sceleratos, instabiles cupiditatibus, errore dubios et qui omnia consilia multiplici genere erratica semper dubitatione suspendant et qui actus suos adsidua commutatione convertant et qui res sibi creditas abnegent vel absconditas publicare desiderent et qui commissa sibi consilia publicis delationibus deferant, inpostores malitiosa semper cupiditate fallentes aut <qui> cum effractoribus aut cum furibus conscientiam iungant, vel certe ipsi erunt fures aut effractores; erunt sane

1 cum **MPR** 3 conferantur **MPR** 4 hii | turbulentos, corr. $\times$ 5 eloquentiae—7 concitatos *om.* **P** | 7 possint, corr. **A** | licentiam **PR** 10 dispositionum $\times$ 11 substantiam **ME** 12 *add.* **A'** 13 positus, corr. **A'** | cum *add.* $\times$ | feratur **P** 15 res posita, corr. $\times\sigma$ | peregrinationis **P** 16 rationibus, corr. $\times\sigma$ | cedam tum (tunc *ex* tum *uv.* **R**) uel credantur **MPR** credant uel credantur **V** | is 18 conferatur, corr. **A'** 19 errores, corr. σ ; *nempe* instabili cupiditatis 20 multiplici genere σ *cl.* 229,6] multiplicentur 23 abscondita **M** 24 publicis $\times$] publicent his 25 qui *add.* **A'** 26 efractores (*fr ex?*) **R**

corpore debiles, languidi vitiosi et quos semper malitiosis humoribus aegritudo comparata debilitet.

VIII. LUNA SI AD NULLUM FERATUR.

Si vero Luna sic fuerit collocata, ut ad nullum 1
 feratur nec alicui se stellae propria radiatione con-
 iungat nec cardines benivolum sidus obsideat, faciet
 pauperes deiectos et qui ab omnibus sint necessariis
 destituti et quibus cotidianae vitae subsidia denegen-
 tur et qui ad sustinendam vitam semper aliena prae-
 sidia desiderent et qui [per] paupertatis angustiam
 misera mendicitate sustentent; erunt autem a paren-
 tibus <in> infinitum inferiores, corpus vero eorum
 debile languidum et adsidua macie confectum. In-
 pugnabuntur malignis humoribus et adsiduo tumore
 vulnerum fatigantur; sed illis intra cutem malignus
 humor semper inlapidatos articulos obligat, praeser-
 tim si per vacuum currens, quam Graeci cenodro-
 mon dicunt, a Saturno vel Marte quadrata vel dia-
 metra radiatione pulsetur vel si per vacuum currens
 tertio natalis die a Marte vel Saturno eadem, qua
 diximus, fuerit radiatione pulsata vel si malivolae in
 cardinibus fuerint constitutae. Verum si sic currens, 2
 idest per vacuum, benivolarum stellarum fuerit radia-
 tione conventa, in prima aetate vacuos faciet semper
 et nudos, sed adsiduis facit laboribus fatigari et mi-

1 malitiores P^a   2 contracta $\times$ 3 *inscr. verbosa in V*
 5 prospera $\times$ | coniungant PR   6 obsidet (optinet V^a), corr. v
 8 denegent, corr. QA'   10 per om. P   11 miseram mendicationem (mendicationem et ti supra ta R) PR mendicatione V possis
 igitur mendicatione   12 add. Q   14 timore MPR   15 sed
 A] se   16 inlapidatos σ] inlapidat; inlapsus $\times$, at cf. Persius
 V 58 sq. | articulus, corr. Sittl | obligati, corr. $\times$, possis etiam
 inlapidat articulos <et erunt...vitiis> obligati   17 per A]
 super   18 saturnus PRV   19 pulset, corr. v | per] super V |
 currens om. M   20 quam PR   21 ratione MPR | <stellae>
 in QA'   24 conventa in prima A] conueniet infra   25 et
 nudos M] enudos PRV | sed si P

seriarum adsiduis rationibus quatit, maximis sudoribus et maximis laboribus praesidia quaerentes; et cum eos vicinos felicitatibus fecerit, a summo gradu caduca rursus facit deiectione delabi et interdum usque ad summum perductos non patitur plenam apprehendere felicitatem. Per vacua enim signa cursus suos dirigens primam aetatem facit miseris ac variis infortuniorum casibus implicari. Sed cum animum et corpus gravi infortuniorum continuatione quassa-
 verit et multis iuventutem periculis fregerit et hac atque illac misera peregrinatione pertraxerit, tunc multorum bonorum et maximae felicitatis decernit augmenta, ut, quantum primae aetati fuerit infortunii derogatum, tantum posteriori felicitatis conferatur.

3 Si vero per vacuum currens Saturno se postea vel Marti coniunxerit, infelices lunaticos caducos faciet et qui <a> prima aetate usque ad novissimam vario infelicitatis genere deprimantur; faciet pauperes miseros destitutos et quorum corpus sit <pannis> male pendentibus nudum, custodes sepulchrorum aut qui perpetui carceris poena cludantur.

IX.

1 Explicatis coniunctionibus Lunae et diligenti significatione monstratis ad aliam interpretationem transferatur oratio, ipsius scilicet Lunae, ne quid a nobis in tam subtilibus disputationibus praetermissum esse videatur, praesertim cum tota vitae substantia ex istius numinis cursibus colligatur.

1 rationibus *suspectum*; *velut* continuationibus *cl. 44, 2. 210*,
 21 7 dirigens A'] dirigent MV diligent PR 9 *continuatio in*
fine lin. M 12 *maximas felicitates, corr. A'* 13 *ut] aut M |*
aetatis, corr. v | fuerit M | infortunis PR 14 *tanto posterior*
felicitatibus, corr. A' 17 *a add. v* 19 *suppl. Dressel cl. VIII*
fol. CV col. 3 in. 20 *nudus, corr. A'* | *perpetuis MPR*
 27 *praesertim—28 colligatur om. V*

<A Saturno Luna ad Iovem.> A Saturno de-
fluens Luna si se Iovis stellae coniunxerit vel ad
Iovem feratur, si crescens isti fuerit societati con-
iuncta, faciet locupletes divites copiosos claros nobi-
les, magnis populis vel magnis civitatibus praepositos;
aliis hereditates maximas, aliis thesauros, aliis maxima
dona largitur. Si vero fuerit minuta luminibus, nihil
tale decernit, sed facit procuratores curatores aut
quibus privatarum rerum tuitio credatur et qui pere-
grinis negotiationibus inmorentur aut gubernatores
aut naucleros aut vectigalium conductores reddit et
quorum actus circa aquam ius conductionis exercent,
ut ex istis artibus parva illis substantia conferatur.

A Saturno Luna ad Martem. Si <a> Saturno
defluens Luna ad Martem se iungat plena luminibus,
valitudines et vitia decernit et prima iuventute faciet
interire; si vero minuta luminibus, matri longae ac
maximae aegritudinis tormenta decernit et quibusdam
eam facit vitiis obligari, sed et malae mortis eidem
matri discrimen impingitur, ut adsidue vomens san-
guinem pereat; et ipsos facit, qui nati fuerint, miserae
orbitatis languoribus fatigari aut parentes eorum per-
petua dissensione dissociari. Sed et paternam et ma-
ternam substantiam varia laceratione dilapidat et ad-
sidua ferri illis vulnera infligit et tales decernit aegri-
tudines, ut curae gratia medela illis cauteriorum adusti-
onibus conferatur; facit etiam absconsarum partium

1 *suppl.* V   2 stella, *corr.* A'   3 ista, *corr.* A   5 pu-
pillis M uillis V   7 largitur *om.* P   10 negotiantibus
MPR   11 naucleros MPR | uestigalium P^a   12 post aquam
nonnulla excidisse putat x | conditionis M   13 feratur, *corr.* Q
14 *inscr. om.* V | a *add.* V^b | saturnus MPR   15 Martem
<feratur vel Marti> se σ   18 aegritudines, *corr.* Qv | quos-
dam, *corr.* QA'   19 ea V | facit eam M | eadem, *corr.* v
22 langoribus V   23 dissentione M | dissotii MR dissolutu P
corr. VQ *possis* dissolvi   24 assiduas M (ads-) PR   25 inficit,
corr. QA'   26 gratiam R | medelam, *corr.* Q   27 partium σ]
artium PR *om.* MV

adsiduos dolores aut longae aegritudinis labore demersos vitae munus implere aut facit biothanatos variis generibus interire; aut enim submersi fluentibus aut incensi depereunt aut laqueo se suspendunt aut gladio se [suspendens] extinguunt.

6 A Saturno Luna ad Solem. Si <a> Saturno defluens Luna feratur ad Solem, maxima infortunia et maximas decernit calamitates; faciet enim insanos lunaticos caducos hydropicos elefantiacos; sed haec infortunia pertinaci adsiduitate perpetuat, ut usque¹⁰ ad ultimum diem vitae istis calamitatis laqueis implicetur.

7 A Saturno Luna ad Venerem. Si <a> Saturno defluens Luna Veneris <se> stellae coniungat, si crescens lumine fuerit, faciet magnos nobiles et¹⁵ potentes, felices locupletes et divites et magnae cuiusdam potestatis, saevos libidinosos et qui ex istis gravi pulsantur infamia. Si vero fuerit minuta luminibus, pravas amorum decernit inlecebras aut impuris et impudicis facit [in] libidinibus implicari aut turpes actus²⁰ adsidua continuatione decernit; sed nihilominus facit hos eosdem quaerentes et habentes maximas substantiae facultates et quibus pecuniarum praesidio et felicitas et potestas maxima comparetur.

8 A Saturno Luna ad Mercurium. Si <a> Sa-²⁵turno defluens Luna Mercurii <se> stellae coniunxerit

1 laborare MPR | decersos P^a 3 submersit M | fluctibus scripsit 121, 29 fluminibus VII fol. XCVII col. 4 med. VIII f. CIV col. 1 med. 5 del. V 6 add. V | saturnus PR
 10 perpetua tutusque (totusque M), corr. A 11 istis (is ex us) calamitatibus implicetur M | implicentur R 13 inscr. om. M | a add. V | saturnus PR 14 se add. VQA' | coniunxerit (n ante x ss.) M coniungant R 16 cuiusdam x] quidam MR^a quidem PR^bV 17 ex istis <vitiis> x 19 prauos R^a | et A'] aut | impudicitiiis PR inpudivitiis M 20 aut post facit R | in del. V 23 praedio, corr. A' 25 a add. V | saturnus MPR 26 add. A'

et sit crescens vel plena luminibus, facit obscuros et absconsos et tacitos, secretarum et illicitarum litterarum scios aut caelestibus religionibus occupatos aut peritis computationibus interpretantes siderum cursus. Facit etiam negotiationibus praepositos et liberalium artium publicos magistros, facit oratores eloquentiae splendore fulgentes aut medicos cunctorum testimoniis adornatos. Si vero fuerit minuta luminibus, aut sonum vocis impedit aut aures obtundit, sed et corpus eorum, qui sic habuerint, misera fatigatione debilitat; facit melancholicos ictericos spleneticos thisicos hydroxicos pleumaticos et angusto meatu cum acerbo doloris incommodo collectum vesicae stringit humorem.

X.

A Iove Luna ad Martem. Si a Iove defluens Luna feratur ad Martem et sit nocturna genitura et crescens Luna sic Martis societati iungatur, facit magnos potentes, civitates vel regiones maximas suis viribus optinentes, sed cum sollicitudinibus et cum periculis istius decernit potentiae potestatem. Non erunt tamen hi sine vitio aut valitudine, sed existunt tales, qui facile cuncta patiantur, praesertim si in principalibus geniturae locis Mars fuerit inventus; quodsi in deiectis locis Marte constituto sic ad eum Luna feratur, ignitas artes decernit, sed ipsos facit humiles et abiectos et valitudines et vitia et malae mortis discrimina frequenti ratione decernit. Si vero per diem Luna a Iove defluat crescens et stellae se

1 sit crescens vel plena κ] sic crescens uel luna 2 litterarum **M** 3 socios (sot- **M**), corr. *Sittl* 4 syderum **MP**
 5 liberarum **M** 8 fuerit om. **M** 10 nempe sic <eam> h. |
 habuerit **M** | debilitat κ] destillat (di- **V**) 11 speneticos **PR** |
 tys[sicos **M** tysicos **PR** tisicos **V** 13 stricti (ti ss. **P**) tumo-
 rem **MPV** strictit umorem **R** corr. σ cf. *σραγγουρία* 17 sic
 A'] sit 18 potententes **R** 19 cum alterum om. **V** 21 hii
 25 artes om. **M** 27 nero om. **V** 28 ad iouem **MPR** | stella
 se martis ad societatem (associata **V**), corr. A' et κ
 14*

Martis adsociet, faciet [et] expositos, servos, misero onere mendicitatis oppressos, vitiis ac valitudinibus implicatos et quorum servitus captivitati sit similis 3 et qui vitam violenta morte deperdant. Si vero Luna deficiens in nocturna genitura a Iove defluens feratur ad Martem, primos claros faciet; et si Mars in principalibus geniturae locis fuerit inventus et Luna minuta luminibus in nocturna genitura a Iove defluens feratur ad Martem, faciet iudices duces et quibus summum potestatis credatur imperium. Quodsi in 10 deiectis geniturae locis Mars fuerit inventus et sic, sicut diximus, ad eum feratur Luna, faciet milites athletas, aut qui ex igni et ferro quaerant sibi vitae 4 subsidia, aut medicos chirurgos facit. Si vero per diem deficiens Luna et a Iove defluens feratur ad 15 Martem, paternum ac maternum patrimonium dissipat et parentes in prima aetate eius perimit et onus extremae mendicitatis inponit, aliis vitium acerbi doloris infligit; facit interdum servos, interdum captivos, plerumque biothanatos, praesertim si sic currente Luna 20 Mars in cardinibus geniturae fuerit inventus vel si in anaforis vel cataforis; tunc enim, quae diximus, ... cum in his locis constituto Marti Luna ista se societate coniunxerit.

5 A Iove Luna ad Solem. Si a Iove Luna de- 25 fluens feratur ad Solem, paternum ac maternum patrimonium varia laceratione dilapidat et ipsos a parentibus alienat aut in longinqua peregrinatione constituit, alios exules, alios fugitivos facit, aliis servitatem

1 et *del.* A' | misero] in utero V   2 mendacitatis PR
 3 captiuitatem (-te V), *corr.* Q   4 depereant, *corr.* Q
 6 primos *suspectum*, mimos x *cf.* *Maneth. IV 280 V 104*
 11 sic V] si   13 adhletas P ätletas R   17 perimit et σ]
 permittet   19 infigit V   22 *velut* fortiora erunt omnia
 23 Marti x] mart M marte PRV | se *om.* M   27 dilacera-
 tione V

inhonestae captivitatis inponit, praesertim si in Saturni vel Martis domo Sol vel Luna fuerit inventa.

A Iove Luna ad Venerem. Si a Iove defluens Luna feratur ad Venerem, quodsi sit crescens vel plena luminibus, faciet parentes nobili potestatis auctoritate praefulgidos et qui maximam fuerint potentiam consecuti, sed alienari a suis hunc, qui natus fuerit, cogit et cito eum orbem a parentibus facit, sed nihilominus etiam ipsi potentiam gloriam nobilitatemque decernit; sed haec omnia [verbo] processu largitur aetatis et ab uxoribus maximae felicitatis decernit augmentum. Facit etiam ipsos venustos gratos lepidos, et quibus ex gratia vel venustate potestas maxima comparetur. Si vero a Iove defluens ad Venerem feratur minuta luminibus et sit <in> principalibus vel in necessariis geniturae locis, infinita felicitatis incrementa decernit, et erit nimium felix, in cuiuscumque genitura sic fuerit inventa; decernit enim honores potentias fasces praetextas et magnificae potestatis insignia, et quibus a parentibus hoc dignitatis meritum conferatur, et in primo aetatis gradu positus potentissimae dignitatis ornamenta decernit, et <ab> uxore et mulieribus divitiarum et felicitatis facit incrementa conferri.

A Iove Luna ad Mercurium. Si a Iove defluens Luna ad Mercurium feratur plena luminibus, facit criticos, idest bono iudicio, bonos benignos gloriosos; erunt enim aut exactores fiscalium praestatorum aut religionibus praepositi aut iuris interpretes, ex quibus occasionibus maxima illis felicitas et divitiae maximae conferuntur, ut ipsa felicitas per omnia

1 onestae, corr. σ servitutis onus aut c. x 4 ferat P |
 quodsi] si A' | sit A'] sic 7 tunc, corr. x 8 morbus MR^aV
 morbum P 10 del. A' | larg. proc. V 11 maxima, corr. A'
 12 augmenta P^aV 13 lepides P 15 add. Q 18 cuius-
 cumque deficit V 23 ab add. Sittl | mulieri MPR fort. vel
 muliere 27 triticos, corr. A' | iudici, corr. x 30 ex A'] et

- 9 vitae spatia perseveret. Si vero minuta lumine a Iove defluens feratur ad Mercurium, ex litteris vel ex disciplina aliqua aut ex horreis et ex negotiationibus faciet vitae substantiam vel subsidia quaerentes; quidam hereditates aliquas consecuntur, alii. . . . invenient, alii commendatas sibi res abnegant, ut ex ista perfidia patrimonii sibi praesidia comparent.
- 10 A Iove Luna ad Saturnum. Si a Iove defluens Luna ad Saturnum feratur et sit crescens vel plena luminibus, faciet ab extraneis adoptari vel ipsos alienae subolis patres aut minorum tutores vel procuratores facit; alii expositos vel subtractos filios post multum temporis spatium invenire coguntur. Erunt aquosis semper atque humidis actibus implicati aut adsiduis peregrinationibus [vel peregrinantibus] errantes aut peregrinarum mercium gratia navigantes, ut ex ista conversatione vitae illis praesidia quaerantur.
- 11 Si vero minuta luminibus a Iove defluens ad Saturnum feratur, aut exponi faciet aut onus servitutis inponit aut infortunium miserae captivitatis indicit aut alia vitia aut valitudines facit, ut omnis vitae eorum gravi doloris acerbitate confecta cito finem miserae mortis incurrat. Quodsi nocturna genitura fuerit et Luna minuta luminibus a Iove defluens ad Saturnum feratur, facit quolibet genere biothanatos interire.

XI.

- 1 A Marte Luna ad Solem. A Marte defluens Luna si feratur ad Solem, maxima vitia valitudinesque decernit et breve vitae tempus tribuit et facit biothanatos interire et generaliter maxima infelicitatis

1 spacium MR^a 3 negotiatiationibus M 5 absconsas
 res suppl. Némethy cl. 218, 31. 226, 4. 11 patris M 15 del. A
 17 ut] aut P | navigatione P^a 23 incurrit P | noturna R |
 genitura om. MP, expunxit R 30 breve vitae Sittl] breuitate

decernit incommoda. Quosdam vero sic posita facit in extraneis et in peregrinis finibus interire.

A Marte Luna ad Venerem. Si a Marte de-
 2 fluens Luna feratur ad Venerem et sit crescens vel
 5 plena luminibus, facit adulteros libidinosos amatores
 et veneriis semper cupiditatibus deditos, frequentibus
 periculorum casibus implicatos; exercebunt autem
 artes aut pigmentorum et aromatum aut lapidum et
 margaritarum, et fiunt frequenter ex ista Lunae so-
 10 cietate tinctorum; metalli etiam cuiusdam commercia
 tractabunt et fiunt pro signorum vel locorum quali-
 tate copones, ut ea, quae ad victum et potum sunt
 necessaria, famosis et publicis mercimoniis praeparent.
 Si vero a Marte defluens minuta lumine sic feratur
 15 ad Venerem, efficaces beatos felicesque faciet, sed di-
 vites; hi sane mulieres sollicitabunt, et auferunt locu-
 pletes, sed [in] alieni iuris uxores, ex quibus compa-
 rabuntur illis maxima felicitatis insignia; nam per
 has mulieres honestantur maximo dignitatis ornatu,
 20 praesertim si sit nocturna genitura. <Si vero diurna
 fuerit genitura>, faciet laboriosos et variis operibus
 inhaerentes et qui ob res venerias frequenti pulsantur
 infamia et quos semper promiscuae libidinis vota
 sollicitent.

A Marte Luna ad Mercurium. Si a Marte
 25 defluens Luna ad Mercurium feratur plena lumine in
 nocturna genitura, milites faciet et athletas, gloriosos
 interdum, alios publicis et gloriosis officiis praeponi,
 sed erunt maligni malitiosi et quorum cupiditas ad
 30 omne facinus per dies singulos crescat; erunt enim

3 uen P] solem MR | a om. PR 4 sit A'] si 6 ue-
 neris, corr. G 12 compones P 13 mercimoniis A'] mercis
 bonis 14 luna post defluens M 16 hii P | sollicitarunt,
 corr. a 17 in del. uσ | uiris P 20 suppl. u 22 uenerarias PR
 24 sollicitet, corr. Q 26 mert uv. M 27 noturna M |
 athletas P athletas R 29 magni, corr. A' 30 enim]

aut carnifices aut spiculatores et quibus deferendi licentiam publica committat auctoritas. Si vero per diem ista se Luna societate coniungat et sit plena lumine, decernit miserae damnationis incommoda, ut sententia iudicis deportari cogantur et fiant ex ista 5
5 damnatione biothanati. Si vero minuta lumine in diurna genitura a Marte defluens ad Mercurium feratur, infinitorum †inmensum decernit cupiditates; facit enim grassatores latrones, sed qui in isto deprehensi facinore severa iudicantis animadversione plectantur; 10
alii premuntur cadentium ruina tectorum, alios a rectae vitae cursu mutat insania. Si vero fuerit nocturna genitura, faciet carceris praepositos custodia- rumque custodes et qui ex hoc officio patrimonii sibi substantiam comparent; erunt sane amatores navium 15
et athletarum et qui quadrupedia animalia adsiduis officiiis prosequantur. Habebunt sane vitia et adsiduis periculorum incommodis deteruntur.

6 A Marte Luna ad Saturnum. Si a Marte defluens Luna plena vel crescens ad Saturnum feratur, 20
<facit> tardos pigros et qui ad nullos actus possint proficere et qui nihil ex his, quae desiderant, consequantur. Matrem vero aut viduam reddit aut vitiiis aut valitudinibus implicatam, sed hanc eandem malae mortis fine perimit, ipsorum patrimonium adsiduis 25
lacerationibus dissipat, facit eos variis vitiiis implicari.

7 Si vero deficiens lumine a Marte defluens ad Saturnum feratur, fames aegritudines valitudinesque decernit; facit lunaticos aemorroicos, claudos paralyticos, gibberosos oligochronios aut, si nihil horum fuerit, 30

5 iudiciis, *corr.* A' | deputare, *corr.* n tolerabile sententiae
i. deputari 7 a om. MPR^a 8 immensa P^a criminum n
9 enim] etiam M | crassatores PR 12 cursu mutat Sittl] cur-
sum ut ad 13 nempe carceri 14 sibi a] sui 15 sust- R
16 adhletarum P 18 icommodis P | decernuntur, *corr.* σ 21 *add.*
A' 22 proficiscere P^a 23 reddidit M 29 elodos M | para-
lyticos MR 30 gybberosos P | oligochronos MR eligochronus P,
corr. A' | fuerit ut 225, 14 V fol. LXVI col. 2 in. cf. tamen 220, 5

facit biothanatos. Quorundam vero matres aut patres pro signorum qualitate aut vitiis oppressos ante perimit aut facit biothanatos interire.

A Marte Luna ad Iovem. Si a Marte defluens 8
 Luna plena vel crescens lumine ad Iovem feratur in
 5 oportunis geniturae locis, facit duces ducentes exer-
 citum potentes imperiosos, et qui sint omni ratione
 terribiles et qui provincias civitatesque potentiae suae
 potestate possideant. Erunt sane divites locupletes
 10 pecuniosi et qui omnia, quaeque volunt, facillimis ra-
 tionibus consequantur et qui sint in omnium certa-
 minum conflictatione victores. Si vero sit minuta 9
 lumine et sic a Marte defluens ad Iovem feratur, fa-
 ciet publicis quibusdam certaminibus destinatos, sed
 15 qui semper praeconio bonitatis ornentur; aut glorio-
 sos milites facit et his adsidua felicitatis incrementa
 decernit et hos eosdem crebris honorum promotioni-
 bus †late patet et variis facit generibus gloriosos;
 latentia tamen vitia infligit et frequentibus faciet va-
 20 litudinibus implicari.

XII.

A Sole Luna ad Venerem. Si a Sole defluens 1
 Luna feratur ad Venerem et sit diurna genitura, faciet
 steriles et qui subolem generare non possint, et qui
 5 difficile coniugalibus copulentur adfectibus; aut enim
 steriles aut anus aut ancillas et ipsas nihilo minus
 steriles uxores ducunt aut puerorum turpes ac mi-
 seros coitus sectantur, ex qua causa filiorum illis
 soboles in perpetuum denegetur. Erunt sane prae-
 10 posteris amorum vitiis obligati aut impuris aut turpi-

2 perimit PR   4 iouen M   5 Iovem A'] martem
 6 possis <prosperare> sive <magnum> ducentes   10 quaeque
 cf. 80, 5. 111, 23 Arch. VII 476 VIII 180   11 omni z   13 lu-
 mine om. M   14 publicis om. M   16 felicitaris P   17 ho-
 nerem R onerem P   18 generabus R^a   24 possunt M
 25 difficile M   28 ex A'] aut   29 suboles PR   30 armorum M

bus cupiditatibus dediti, servilibus semper studiis et servilibus actibus occupati, facultates nimias comparantes et per semetipsos vitae sibi subsidia maxima quaerentes, et qui felicitatis augmenta processu temporis consequantur. Si vero per noctem a Sole defluens feratur ad Venerem, multas decernit uxores, facit communes gratos acceptos et magnos actus et magnas decernit facultates; erunt nobiles gloriae splendore fulgentes. Facit autem imperiosos potentes divites et quibus maxima felicitas conferatur, praesertim si nullum eorum Saturnus quadrata vel diametra radiatione pulsaverit. Tunc autem haec felicitas et hi honores decernuntur, si in necessariis geniturae locis fuerit ista coniunctio.

3 A Sole Luna ad Mercurium. Si a Sole defluens Luna ad Mercurium feratur et sit diurna genitura, facit in vita et actibus periculosos et moribus malis et sacrilego semper errore praeposteros et [qui] divinitatem negantes; sed hi tamen etiam commendatas res sibi abnegant. Si vero per noctem a Sole defluens Luna ad Mercurium feratur, facit publicos [vel] tabelliones, ex quibus litteris quaerant vitae subsidia; erunt tamen ex hoc studio in suis civitatibus ornati et qui omnibus eiusdem negotii viris cunctorum iudiciis praeferantur. Frequenter tamen, si eos Iuppiter trigonica radiatione respexerit, curam civitatis tuitionemque suscipiunt. Erunt autem difficilium litterarum aut sophiae cuiusdam inventores aut caelestibus religionibus dediti et quibus divinitatis secreta credantur aut absconsarum aut inlicitarum litterarum actibus inhaerescunt; alii absconsas res inveniunt, alii

2 facultatibus nimia, *corr.* x   7 acceptos magnos M
 11 deorum, *corr.* a   13 hii   18 magis M | et sacrilego A'
 ex agri loco | *del.* A'   19 hii (qui σ) | tamen om. A | condemp-
 natas, *corr.* A'   22 vel *del.* A' | ex quibus A] et a quibus | quae-
 runt P   23 tamen om. M   24 negotiis PR^a | uires, *corr.* A
 26 trigoni MR^a   30 aut] et A   31 inherescant, *corr.* A

confertur hereditas, si tamen alieni ab his fuerint Mars pariter et Saturnus.

A Sole Luna ad Saturnum. <Si a Sole de-
fluens Luna ad Saturnum> feratur et sit diurna ge-
nitura, patrimonium dissipat, parentes dividit et ipsis
miseræ orbitatis indicit incommoda, sed processu
temporis ipsis maximam decernit substantiæ facul-
tatem et magnarum felicitatum tribuit augmenta et
multorum fundamentorum dominia largitur. Si vero
per noctem <a Sole> defluens Luna ad Saturnum fe-
ratur, orbitates <indicat et> patrimonia minuit et ma-
larum peregrinitatum decernit incommoda, facit etiam
gravia vitia et graves valitudines aut periculorum
gravium et violentorum facit casibus implicari.

A Sole Luna ad Iovem. Si a Sole defluens
Luna feratur ad Iovem et sit diurna genitura, a pa-
rentibus fortunæ et felicitatis largitur insignia; qui-
dam regiones aut civitates maximas obtinebunt, erunt
tamen ultra modum beneficio felicitatis ornati. Si
vero per noctem a Sole defluens ad Iovem feratur,
faciet per semetipsos sibi facultatum substantiam
comparantes et qui sint adsiduis peregrinationibus
dediti, sed hos in prima iuventute decipit et, cum
fuerint teorum propectu temporis ætatis, glorias
commendationes bonitas et idoneas decernit sub-
stantiæ facultates.

A Sole Luna ad Martem. A Sole defluens
Luna si feratur ad Martem et sit diurna genitura,
parentes eius celeri morte prosternit, ut sic ipse or-

3 A] Si a M | *suppl.* v 4 Geratur (G colore violaceo, non
ut solet rubro) P eratur R 7 substantiam, *corr.* Q 10 *add.* v
11 orbitatis MP | *suppl.* A' (decernit et) | malorum (mala Q)
13 valitudines M 15 defluens Luna *om.* M 17 infelici-
tatis, *corr.* A' 20 a *om.* M 21 sustantiam R 22 com-
parentes R^a 24 in propecta temporis ætate *z* cf. 101, 9. 225, 13
25 bonas A' an honestates? cf. 192, 1 nobilitates σ | substantiæ
z] subsidie MR^a subsidii PR^b 27 mercurium M | defluens bis R
29 sic *suspectum*; *latetne miseræ?*

bitatis onere deprimatur. Pereunt autem parentes ex ista coniunctione frequenter biothanati; et ipsis, qui nati fuerint, decernit vitiosas luminum caecitates aut facit eos amputata parte corporis debiles aut in prima eos perimit aetate vel, si nihil horum fecerit, facit 5
10 biothanatos interire. Si vero per noctem a Sole defluens Luna feratur ad Martem, facit violentos crudeles et qui periculosa semper facinora committant, aut facit vitiis et valitudinibus implicatos. Actus tamen publicos militiamque decernit aut athletas facit 10
gloriosos pariter et. . . ., praesertim si Mars <et> Luna in necessariis geniturae locis fuerint inventi. Si vero in deiectis locis fuerit ista coniunctio <sine benivolae stellae> testimonio, patrimonium minuit, orbari a parentibus facit, humilitat vitam, vitia valitudines de- 15
cernit aut certe facit biothanatos interire. Actus vero aut ex igne aut ex ferro aut ex metallo facit aut tales certe, ut sempiterni laboris continuationibus de-
terantur.

XIII.

1 A Venere Luna ad Mercurium. A Venere defluens Luna si ad Mercurium feratur, si sit crescens vel plena luminibus, defensores vel procuratores facit nobilium feminarum et qui mulierum praesidio ordinem aliquem promotionis accipiant; erunt tamen aut 25
tinctores aut margaritarii aut aromatum inventores, musici frequenter et medici aut athletarum principes et magistri, sed libidinosi et adsiduis amorum cupiditatibus sublevati, grati tamen et circa venerios coitus

1 eius ex M   3 decerni MR^a   4 in prima A'] p̄mit
8 committant M   10 malitiamque, corr. A' | adletas M adhle-
tas P   11 et prius om. M | et add. Q an huc transferendum
pariter et?   13 similiter suppl. A'   15 uitia et Q   17 fero B
18 deterrantur P   22 luna defluens M   24 ordinem] hono-
rem σ   26 armorum, corr. Mueller cl. 169, 3 al.   27 adleta-
rum M adhletarum P   28 amatorum, corr. Q   29 gratis, corr. A'

amabiles. Si vero a Venere defluens minuta lumine 2
ad Mercurium feratur, vitia impuritates valitudines-
que decernit, actus vero varios multiplicesque faciet:
aut oratores aut tornatores aut plastas aut sculptores
5 faciet <aut> pigmentarios aut coloris repertoires aut
farmacopolas aut popinarios facit et qui alienarum
voluptatum et delectationum curam sollicitudinemque
sustineant.

A Venere Luna ad Saturnum. Si a Venere 3
10 defluens Luna ad Saturnum feratur, si sit crescens
aut plena luminibus et sit nocturna genitura, aut pro-
vectae aetatis dabit uxorem aut publicam mulierem
ad consortium tori genialis adducit aut ex adfinibus
aliquam sortitur uxorem, ut praesidio tamen coniugii
15 honoris principem locum et incrementa dignitatis et
promotionis insignia consequatur. Si vero a Venere 4
minuta defluens Luna in diurna genitura ad Saturnum
feratur, facit passivis libidinum cupiditatibus notos et
vitiosus voluptatibus deditos et qui ex libidinosis acti-
20 bus crebra pulsantur infamia; erunt sanè turpes er-
ratici et servili deiectione miseri, locatores meretri-
cum aut certe lenones. Si vero mulieris sit ista ge-
nitura, erit publica meretrix et quae vitae subsidium
in publico constituta loco pudoris iactura quaerat
25 corpore. Si vero a Venere defluens in nocturna ge- 5
nitura minuta luminibus ad Saturnum feratur, aut
steriles aut eunuchos aut archigallos aut hermafroditos
faciet aut certe tales, qui muliebria pati miserae libi-
dinis cogantur ardore; erunt sane oligochronii aut

1 min. **MB** minuto **P** minuta **QA'** 4 oratores] orna-
tores *Mueller cl. 139, 23. 231, 8; an* aut or. *del.?* | tortores,
corr. x 5 *suppl. A'* | colorum **A'** 6 forma copalae **M** forma-
copulas **P** formacopulas **R** | papinarios **P** 12 da|dabit **M**
13 thori **P** tori **R** 14 aliquem **P** | ut] aut **P** 18 natos, *corr. σ*
21 defectione, *corr. a* 25 corporis, *corr. x σ* | generura **R^a**
27 ermafrodito **M** 28 mulebria **R** | patri **P** 29 oligochroni

6 biothanati. Si vero a Venere defluens minuta luminibus per diem ad Saturnum feratur, faciet vitiosos et debiles et quos malignus semper humor infestet; circa aquam tamen dabit actus, sed qui miseris laborum continuationibus defatigant. Aut enim ex altis puteis cotidiano opere aquam levare coguntur <aut> iubentur adsidue lacunas cluacasque purgare aut erunt hortulani, sed miseri, aut nautae aut aquarii aut piscatores aut urinatores. Sed hos actus signorum frequenter qualitas mutat; faciet enim bubulcos armentarios equarios pastores et qui iumentorum stabula purgare vel mundare iubeantur, sepulchrorum etiam facit plerumque custodes aut certe pollinctores facit, qui sepeliendorum hominum curam cunctorum iudicio consensuque suscipiant. Sed haec pro locorum vel signorum varietate decernit, de qua varietate etiam in aliis apotelesmatibus plenissime diximus.

8 A Venere Luna ad Iovem. Si a Venere defluens Luna ad Iovem feratur, faciet magnos potentes et nobiles, civitatibus praepositos, quosdam vero facit praesidio mulierum sublevari; erunt sane grati venusti, erunt tamen amatores mulierum et qui venustatis gratia omnia, quae desiderant, consequantur. Si vero defluens a Venere minuta lumine ad Iovem feratur, de muliebribus personis dabit subsidia facultatum et reddit tales, quibus a prima aetate <a> parentibus felicitatis et gloriae gratia conferatur; aliis here-

6 *suppl.* A' 7 cunas, *corr.* v latrinas VIII fol. CVII col. 4 ima | et clucas M ducasque P clucasque R 7. 8 ortulani erunt M 10 mutata, *corr.* Sittl 11 equitarios, *corr.* x equinarius VIII fol. CV col. 4 ima 12 sepulchrorum R sepulchrorum P 13 certe x] late | polinadores M pollinadores P pollinadores R 15 hoc M 18 solem MR 22 an etiam? 23 desiderauerint M 24 a uen defluens M 25 mulieribus, *corr.* Q | post subsidia del. feminarum M 26 quibus Q] primus | a add. Q 27 gratia R] gloria M gratiæ P | confertur Q^a A'] consequantur M conferantur PR

ditates dabit, alios lucra maxima invenire compellit aut in templis honorata decernit officia.

A Venere Luna ad Martem. Si a Venere de-¹⁰fluens Luna ad Martem feratur in diurna genitura et sit Luna crescens vel plena luminibus, amoris alicuius instinctu miserae calamitatis decernit exitia et ob hoc grave periculorum discrimen indicit, ut et ad custodiam carceris et ad damnationis discrimen accedant et qui propter hoc biothanata morte depereant. Alios¹⁰ faciet exspoliari, alios subiugari; alios facit misero oneri captivitatis addici, pro locorum scilicet et <signorum> potestate. Si vero a Venere defluens Luna¹¹ per noctem ad Martem feratur et sit crescens vel plena luminibus, facit artificiosos, violentos semper et callidos et qui vitiis et valitudinibus implicentur.¹⁵ Si vero a Venere defluens Luna in nocturna genitura feratur ad Martem, faciet homines terribiles et potentes, qui regiones maximas suis virtutibus ac potestate subiugent, praesertim si in horoscopo vel in²⁰ quinto ab horoscopo signo aut Mars fuerit aut Luna. Si in ceteris locis fuerit ista coniunctio, aut artificiosos facit aut athletas aut milites, sed qui adsiduis periculorum casibus implicentur. Si vero a Venere de-¹²fluens minuta lumine in diurna genitura feratur ad²⁵ Martem, patrimonium misera laceratione dilapidat et ipsos facit deiecta humilitate miseros et vitia valitudinesque decernit, alios facit exules, alios in fugam vertit, aliis onus servitutis inponit, alios in primo vitae cursu perimit. Facit plerumque biothanatos³⁰ mulierum causa vel propter amoris alicuius inlecebras; ob hoc enim insidias pericula damnationesque decernit.

1 aliis, *corr.* Q | inuenere PR | copellit R 2 honorata R^a
 6 calamitatis R 8 crimen, *corr.* σ | accendant PR^a 10 e
 faciet M | expoli, *corr.* A' 11 onere, *corr.* Sittl | *add.* a
 16 nempe Luna <minuta lumine> 20 nempe septimo | aut
 prius om. M 22 athletas M adhletas P | sed qui ad qui M
 26 deiecta om. M 28 primos vitae cursus, *corr.* A' 29 plu-
 rumque R 30 causas MR^a

- 13 A Venere Luna ad Solem. Si a Venere defluens Luna feratur ad Solem, parentes acerba dissensione dissociat aut ipsis onus miserae orbitatis indicit, patrimonii et vitae decernit angustias, impuros facit et qui miseris amorum <vitiis> obligentur; sed cum primum [in] iuventutis tempus exierint, processu temporis augmenta patrimonii <et quic>quid desideraverint.....

XIV.

- 1 A Mercurio Luna ad Saturnum. Si a Mercurio defluens Luna plena lumine ad Saturnum feratur et sit diurna genitura, aut balbos facit semper aut surdos aut verba eorum tardo sono vocis impedientur. Habebunt autem actus aut ex rationibus aut ex magisteriis aut ex negotiationibus aut ex peregrinationibus aut ex verborum interpretationibus et secreta caelestia semper insinuant; alii aquarum vel carceris custodiarum curam tuitionemque suscipiunt, ut ex istis actibus vitae illis subsidia quaerantur. Si vero per noctem <a> Mercurio defluens Luna plena lumine ad Saturnum feratur, faciet circa aquam semper adsiduis laboribus fatigari, operarios sempiternis laboribus deditos et qui corpus suum ad opus aliquod locare consueverunt, laturarios humeris ac dorso subsidia quaerentes. Alios in custodia constituit, alios intrudit in carcerem, alios publicis iudiciis opponit; alios damnari, alios squalore carceris et publicarum custodiarum oppressos sordibus comatos ac deformes

1. 2 l. d. P | dissentione M 3 miserae Sittl] scire
 (dirae QA') 4 patrimonium, corr. A' 5 armorum, corr. A' |
 suppl. x | ligentur, corr. x cf. 217, 30 6 del. A' 7 suppl. A'
 10. 11 ad merc M 13 et surdos M | impedient (inp. R), corr. A'
 14 habebunt auctus M 17 aliquarum, corr. Sittl 20 add. A' |
 mero uv. M | pleno M 21 facient, corr. A' 22 sempiternos
 M^aPR 24 laturanos (-ios R), corr. Salmasius Plin. exerc.
 239 b E | dorso A' (ubi add. vitae] dorsum ac 26 instruit
 in carcere, corr. A' | aliis M^a | pudicis, corr. A' 28 sortibus
 M^bPR | conatos, corr. σ cf. IV 19, 17. 24, 9

faciet interire, praesertim si in malivolarum stellarum signis fiat ista coniunctio. Si vero a Mercurio defluens Luna minuta lumine ad Saturnum feratur, faciet mendicos pauperes, pannis obsitos et miserae egestatis calamitate demersos, alios servire in templis facit, alios vaticinari compellit. Facit plerumque lunaticos aut sacrarum valitudinum vitia decernit, facit caducos et misera commotione dementes. Si vero a Mercurio per noctem defluens Luna minuta lumine ad Saturnum feratur, aut exponi facit aut squalorem miserae servitutis inponit aut onus acerbae captivitatis indicit; etiam maximas valitudines aut vitia decernit aut in prima aetate temporis perimit aut facit aliqua ratione damnari; quodsi nihil horum fuerit, facit biothanatos interire.

A Mercurio Luna ad Iovem. Si a Mercurio defluens Luna ad Iovem feratur, faciet magnos potententes, quibus imperatorum litterae ac secreta credantur aut qui regias opes regiosque thesauros fidelitute custodiant et qui in regia domo iubendi vel disponendi habeant potestatem; facit plerumque magistris nuntiosque regum, sed et neocoros aut prophetas facit aut principes sacerdotum, ut ex istis honoribus aut ex his occasionibus maxima illis felicitatis conferantur insignia et ut ex his actibus potentium divitiarum incrementa conquirant. Si vero a Mercurio defluens minuta lumine Luna ad Iovem feratur, aut rationibus praeponit aut ex fenore negotiationibus facit esse praepositos aut facit actores et tales, quibus publica vel fiscalia instrumenta credantur, aut ponderibus publicis aut fiscalibus facit prae-

1 im R   2 ad merc | per noctem defluens M   3 feratur aut exponi M   5 egestatis A'] gestis cf. 229, 11. 241, 2; vestis x   6 uaginari, corr. σ cf. 233, 25   12 ualitudines M
16 Si a mare PR   19 fidei, corr. x | tuitione P fort. recte
22 ineorocos M ineocoros PR corr. A'   23 ut] aut M   25 potentiarum M   27 marc PR   28 fenori   29 auctores M

poni aut privatarum litium iudices facit et ex his actibus maxima facultatum incrementa decernit, sed et felicitatis largitur insignia; aliis hereditates decernit, alios res depositas et absconsas invenire compellit, apud alios res commendatae remanent et apud eos sine fraudis vitio perseverant, ut ex istis rebus gloria et substantia illis et magna felicitas comparetur.

- 7 A Mercurio Luna ad Martem. A Mercurio defluens Luna si feratur ad Martem in diurna genitura et sit Luna crescens vel plena luminibus, faciet inreligiosos periuros fallaces et quorum malitia ad omne facinus per dies singulos crescat. Erunt effractores fures et qui templa sacrilego furore semper expilent; erunt latrones homicidae et ad neces hominum semper armati; sed in his comprehensi facinoribus custodiae vinculis carcerisque traduntur et gladio severa iudicis animadversione plectuntur aut quolibet genere ob haec facinora biothanata morte depereunt.
- 8 Si vero sit nocturna <genitura> et a Mercurio defluens Luna plena vel crescens feratur ad Martem, facit duces ac tribunos militum, sed terribiles et tyrannicis potestatibus sublevatos, vel defensores aut praesides civitatum, sed qui numquam in istarum potestatum licentia perseverent et qui vario genere semper offendant; quorum alii vertuntur in fugam, alii in exilium dantur, alii biothanati intereunt, praesertim si in principalibus geniturae locis Mars et Luna fuerint inventi.
- 9 Si vero in deiectis geniturae locis a Mercurio defluens

1 priutarum PR | et Sittl] aut 2 sed et Sittl] credet
 4 depositas et A] depositas sed M deposita sed PR 5 apud
 utroque loco M 7 substantia illis et magna substantia et felicitas M 9 A merec defluens M 16 cophensi P 17 carcerique x | gladio R cum ras. post o] gladios MP | severa A']
 nera 18 iuditiis M iudiciis P 20 add. QA' 22 milites, corr. Sittl 24 sed Sittl] aut 26 uertantur, corr. a 29 defectis, corr. A'

Luna in nocturnis genituris [locis] plena lumine feratur ad Martem, parricidalium scelerum facinora decernit. Aut enim filios suos parricidali perimunt furoris amentia aut illos ad fraternas neces furor praeposterae cupiditatis inpingit aut parentibus per ipsos parricidale infertur exitium aut adfines suos iugulant aut aversi coniugales adfectus genialem torum sanguine laniatae coniugis polluant, ut omnifariam vario furoris instinctu parricidali grassentur insania; sed haec pro locorum ac signorum varietate decernuntur. Mors vero eorum violenta erit semper aut publica; aut enim propter servos aut propter personas in custodiam redactas aut propter damnatos homines grave illis periculorum discrimen infertur et propter hoc damnati publica morte depereunt. Si vero minuta lumine in diurna genitura a Mercurio defluens feratur ad Martem, faciet falsarios maleficos et effractores, fures aut latronum conscios et receptores; ex quibus criminibus aut in custodia constituuntur aut severa animadversione damnantur. Alii fiunt publici carnifices et quibus publicarum animadversionum officia credantur, aut exceptores personalium causarum fiunt aut <qui . . . > officia pertractent, aut adiutores fiunt huiusmodi hominum, et damnatorum aut carceris publici fiunt ex ista coniunctione custodes. Si vero minuta lumine a Mercurio defluens Luna feratur ad Martem in nocturna genitura, aut milites <facit aut> custodes armorum aut athletas aut quibusdam certa-

1 geniturae locis, *corr.* z | pluna R 4 ad QA'] aut 5 parentibus *geminat* M 6 exitium QA'] auxilium 7 aversi] *Paul. Nol. ind. et XIX 184 cft. Mueller* aversati *Sittl* | genialaem
 h
 torum *ex* genia lamtorum P torum R 8 coniugalis, *corr.* A'
 10 cernuntur, *corr.* A' 11 publica σ] plicta MPR (*in quo i*
erasum) 16 a om. P 20 animaduersione R | fiunt
 publici f' iunt P fiunt — 22 causarum *post* adiutores l. 23 *repetit*
sed del. R 21 animaduersionis, *corr.* *Sittl* 23 *lac. statuit z* |
 fiunt om. P 26 luna om. M 27 *suppl. Mommsen* 28 adhl. P

minibus destinabit, efficaces terribiles famosos et quorum officium ad omnium † crebrorum notitia movere
 12 perveniat. Quodsi in horoscopo vel in quinto ab horoscopo loco Marte vel Luna constituta fuerit ista coniunctio, facit eos violento quodam genere mortis 5 extingui. In ceteris enim geniturae locis vitia validitudines pericula et laboriosos actus et adsiduas vigilias aut violenta quaedam negotia decernit. Sed haec omnia, sicut frequenter diximus, ex signorum diver-
 13 sitate variantur. In signis enim <erraticis> vel in 10 tropicis constituto Marte si a Sole vel a Mercurio defluens Luna in malivolarum stellarum signis constituta feratur ad Martem per diametrum vel quadratum, aut si se illi vicina aut partili societate coniunxerit, faciet pellarios coriarios caligarios, coquos aera- 15 rios, ex igni vel ex ferro artes suas officiaque complentes. Si vero in Veneris fuerit signis ista coniunctio, faciet linteones tinctorum plastas aut tabernarios. Si vero in Mercurii aut in Martis domo fuerit ista coniunctio, amatores armorum aut palaestrae facit et 20 publicorum negotiorum officia tractantes. Si vero in domo Iovis fuerit ista coniunctio, tribunos duces ac magnarum legionum praepositos aut civitatum vel
 14 provinciarum praesides facit. Si vero in domo Saturni fuerit ista coniunctio, gravia misera et scelerata 25 decernit officia; aut tortores enim aut carnifices aut delatores faciet aut bestiarum venatores et Marsos tales, qui aspides venari consueverunt, agrestium pecorum vel bestiarum magistros faciet, alios piscatores,

1 destinavit, corr. A' 2 notitiam M omnium notitiam crebro rumore x cf. 165, 27. 261, 4 3 perveniant, corr. A' | quinto] nempe septimo 4 mar. M mart PR unde Mars A' 5 coniuncta, corr. A' | violentos M violentos PR 6 post enim im. in add. M 9 varietate M 10 generantur P^a | suppl. x 14 illa P^a | coniunxerat M^a 15 calligarios, corr. v; fort. gallicarios cf. 173, 14 | cocos MP 18 phasias M plasias PR corr. a 19 aut A'] et 28 uenare, corr. QA' cf. Maneth. V 185 | agrestium — 29 faciet om. M

alios aucupes, alios ex puteis altissimis adsiduo labore aquas levare compellit, alios agrestium locorum vel hor-
torum operarios faciet, alios naucleros nauticos vel gu-
bernatores, alios structores, alios lapidarios, alios pol-
5 linctores facit aut per ipsos sepulturae semper officia
tractantes. In Martis †adi enim coniunctione multi-
plici genere decreta variantur.

A Mercurio Luna ad Solem. Si a Mercurio 15
defluens Luna feratur ad Solem, aut mente captos
10 aut lingua impeditos aut surdos efficit aut pauperes
et misero egestatis squalore depressos, erraticos semper-
que peregrinos et qui nusquam sedem domiciliumque
constituunt; sed haec infortunia processu temporis
temperantur et expleto tempore iuventutis parva illis
15 ex variis actibus vitae praesidia quaeruntur.

A Mercurio Luna ad Venerem. Si a Mer- 16
curio defluens Luna in nocturna genitura plena lumi-
minibus feratur ad Venerem, faciet eos †publicis
protegi ab aere; inveniunt omnibus actibus principa-
20 tum; gloriae etiam et magnae felicitatis incrementa
decernit. Alios oratores facit, sed affluentia sermonis
... alios poetas facit et eos divinorum carminum
auctoritate nobilitat aut in officiis deorum vel in officiis
imperatorum adsidua honorum continuatione consti-
25 tuit aut ex personis et commendationibus mulierum
aut ex muliebribus quibusdam actibus ad felicitatem

2 agrestium *om.* M | colorum, *corr.* A' 3 naucleros PR
4 polinatores M pollintores PR (*in quo ras. post n*) 5 per ipsos
fort. non sanum; vespillones σ 6 *noli conicere* Martiali; par-
ticulari Buecheler | coniunctionem, *corr.* Q 11 miseros, *corr.* a
13 constituunt M 15 querantur M 16 *inscr. om.* M
17 luminibus principatum gloriae feratur PR 19 *fort.* habere
in venereis; *locum sic fere refingit Buecheler* facit eos < pudicae
coniugis praesidio a iudiciis > publicis protegi; habere iuvenum
omn. act. princ. 19 aberę M | omibus M 22 *lac. stat. Sittl*;
excidit v. c. ornatos vel copiosos | cardinum actoritate M 24 con-
tinuatione honorum M | constituit aut A'] constituta ut
25 personas P^a 26 mulieribus, *corr.* a

- 17 et potentiam perducit cum gratia venustatis. Si vero
 <a> Mercurio defluens Luna plena luminibus feratur
 ad Venerem, aut aromatum <aut> pigmentorum faciet
 aut colorum aut medicamentorum aut pretiosorum
 lapidum repertores aut pretiosas tunicas arte sua fa- 5
 cientes aut organarios aut pantomimos aut qui ad
 omne genus saltationis adfectent aut qui alios dulci
 voce delectent, sed mediocres in vita et qui neque
 abundant in facultate nec necessariorum angustia de-
 primantur, sed his ipsis augmenta facultatum processu 10
 temporis conferuntur; in venerio coitu facit libidinos
 et vitiis quibusdam semper implicitos et qui ad-
 18 siduis ob haec pulsantur infamiis. Si vero minuta
 luminibus in nocturna genitura a Mercurio defluens
 Luna feratur ad Venerem, <facit> divites potentes impe- 15
 riosos magnos et quibus regionum vel civitatum maxima-
 rum tuitio credatur, praesertim si liberata a Solis radiis
 Luna in horoscopi signo fuerit inventa, sed et si
 Venus simili modo Solis radiis liberata in his, in qui-
 bus diximus, locis cursum Lunae venientis exceperit. 20
 Si vero in ceteris geniturae locis fuerit ista coniunctio,
 honestos, multa negotia agentes faciet, et propriis
 19 viribus patrimonii sibi substantiam quaerunt. Si vero
 per diem minuta lumine ad Venerem feratur et <in>
 MC. vel in decimo ab horoscopo loco fuerit ista con- 25
 iunctio, sacri certaminis palmas coronasque largitur
 aut sacris certaminibus facit esse praepositos aut
 templorum fabricatores aut simulacrorum consecratores
 facit aut certe neocoros aut principes sacerdotum aut

2 a add. QA' | Luna <in diurna genitura> scripsit aut
 debuit scribere Firmicus 3 aromatorum M | aut add. Sittl |
 pigmentores, corr. Sittl | faciet aut A'] faciet augmentorum ex
 supra scriptis ortum 6 ad om. M 7 salutationis PR | dul-
 cis P 12 implicatos A' 13 pulsantur QA' 15 feratur
 auen M | suppl. a 16 uel] et M 17 a cf. 235, 23. 251, 2
 19 in post his om. M 20 exeperit M 21 locos P^a 22 aut
 et <qui> aut quaerentes 24 feratur ad uen M | in add. A'
 25 merc. P, inter m et c eras. r R 29 neocores P

magna in templis officia tractantes. Si vero in ceteris 20
 geniturae locis fuerit ista coniunctio, mediocres in
 facultatibus facit et qui artes metallicas exercere con-
 sueverint. Facit plerumque coriarios et qui aromata
 5 mercari consueverint, facit etiam eos politores pretio-
 sarum gemmarum vel qui gemmis ex vario pigmen-
 torum genere aliam speciem coloris adpingant, aut
 ornatores aut sculptores simulacrorum aut fabricatores
 efficiet aut in templis sacra carmina precantes aut
 10 tibicines templorum faciet et qui habeant rerum cae-
 lestium notionem vel qui sciant secreta caelestia vel
 qui res absconditas et abditas facili ratione perdiscant,
 ut ex his occasionibus vitae illis subsidia quaerantur.

XV.

15 A Saturno defluens Luna. Si a Saturno de- 1
 fluens Luna [et] ad nullum feratur, sed per vacuum
 cursus suos dirigat et sit crescens vel plena luminibus,
 patrimonium misera laceratione dilapidat et facit
 a parentibus alienari aut interemptis parentibus in
 20 prima aetate reddit orbos; facit plerumque pigros aut 2
 in longinquis peregrinationibus detinet occupatos. Si
 vero sit minuta luminibus, [et] faciet circa ventrem
 frigus adsiduum, quos Graeci psychrocoelios vocant,
 et infinitis flegmatum vitiis laborantes, macros sple-
 25 nicos dysentericos hydropicos pleumaticos vel dysu-
 riacos et qui latentibus vitiorum doloribus torqueantur;
 sed haec pro signorum qualitate decernit.

3 mechanicas uel metallicas M 5 pollitores M pollin-
 tores R^a 7 adiungant M^a 8 tornatores A' cf. 139, 23. 221, 4;
 an inauratores? | scultores M 9 praecantantes A' 10 tibi-
 cine M | facient, corr. A' 11 notitiam M 15 pro inscr.
 Saturnus MPR | si a om. M 16 et del. A' 17 cursum suum M
 18 lapidatione dilacerat uel dilapidat M 20 reddit orbos Sittl]
 redditur hoc 22 sit om. M | et del. A' 23 psychrocoelio M
 psychrocoelio PR cf. Ptol. 39^r 28 24 magros 25 lipsetericos,
 corr. a | pleumaticos, corr. A | disiriacos M dysiriacos PR

- 3 A Iove defluens Luna. Si a Iove defluens Luna ad nullum feratur et per vacuum cursus suos dirigat, si sit plena luminibus, faciet adsidua profectione peregrinos, pauperes et qui processu temporis omnia felicitatis [tempora et] ornamenta deperdant; 5 si vero sit minuta luminibus, expositos captivos et quorum vita servitutis onere deprimatur. Quidam erunt vitiis valitudinibus implicati, alios oligochronios facit.
- 4 A Marte defluens Luna. Si a Marte defluens 10 Luna ad nullum feratur, sed per vacuum cursus suos dirigat et sit plena luminibus, patrimonium dissipat et parentes in primo aetatis gradu perimit aut vitium illis aliquod aut malae mortis discrimen impingit, ipsos vero aut ex altis praecipitat locis aut a quadru- 15 pedibus pericula aut maxima illis vitia vel valitudines 5 decernit, alios facit publica morte biothanatos. Si vero minuta lumine a Marte defluens ad nullum feratur, aut a genere suo alienari et separari facit et patrimonia eorum variis lacerationibus dissipat aut 20 dat laboriosas artes, ut circa ignem semper ferrumque versentur, aut miseros milites facit.
- 6 A Sole defluens Luna. Si a Sole defluens Luna ad nullum feratur, sed per vacuum cursus suos dirigat, faciet pauperes [et] infelices peregrinos erra- 25 ticos et qui servilibus semper actibus inmorentur, alios ad varios actus adfectantes, [in] quod adgressi fuerint, vario facit genere desperationis omittere; sed processu temporis huius infortunii discrimina mitigantur et praesentium calamitatum ex aliqua parte 30

1 Si a Iove d. Luna om. M S ioue P A ioue R 3 adsidua x] ex sua (possis ex varia) 5 del. A' 6 lumine M
 7 deprimantur M 8 nonne vitiis <uel> sive valitudinis?
 14 impinget P^bR 16 pericula aut m. illis pericula & (uel Q) vitia MQ 18 defluens luna M 20 dissipationibus lacerat M
 24 currus M 25 et del. A' 27 in del. v id Mue. 28 narios PR | admittere, corr. a 30 praesidentium, corr. Sittl

miserum mutatur exitium; deposito paupertatis onere parvum illis vitae subsidium comparatur et ad aliquos actus affectare compelluntur.

A Venere defluens Luna. Si a Venere defluens 7
 5 Luna crescens lumine ad nullum feratur, sed per vacuum cursus suos dirigat, faciet passivos in coitu et qui numquam in uxorum amoribus perseverent, et qui incestis delectentur amplexibus, sed hos eosdem facit nudos pauperes et qui humeros suos laboribus subicientes cotidiana quaerant vitae subsidia. Si vero
 10 sit minuta luminibus, vitiosos turpes pauperes et adsiduo facit miseriarum onere praegravatos aut artibus [et actibus] inhonestis applicat semper et miseris.

A Mercurio defluens Luna. Si a Mercurio 8
 15 defluens Luna ad nullum feratur, sed per vacuum cursus suos dirigat et sit plena luminibus, faciet grammaticos oratores medicos musicos et qui computationis sollertia caelestium sciant siderum cursus, aut fenoris et negotiationis officia tractantes, ex quibus occasionibus gloriam et substantiam, sed processu
 20 temporis consecuntur. Si vero fuerit minuta luminibus, ab humoribus vitia decernit aut ex aquis grave periculorum discrimen indicit; aliorum mentibus nocet, aliorum obligat linguas, aliorum auribus nocet, sed
 25 hos omnes faciet alienos a litteris; faciet alios vaticinari, sed in templis, alios ad templorum custodias sempiternas addicit, alios ministros facit servosque templorum.

1 exitium M | paupertatis M   2 parum, corr. A'   7 qui
 numquam A'] quicquam | et qui x] et quicquam   10 cotti-
 dianae M   13 del. x saepe variae lectiones inreperunt cf. 96, 17.
 214, 15, 235, 17, 242, 23 al.   14 Si merc M   15 sed] et M
 17 musicos medicos M | commutationes sollertiae, corr. Sittl
 praeeunte Dresselio   18 caelestium A'] testium   21 pro-
 secuntur, corr. v

XVI.

- 1 Nunc genera explicanda sunt omnia, quae veloci cursu suo perficit Luna, ut et partiliter et generaliter omnia explicasse videamur.
- 2 Si Saturno se applicaverit Luna, miseros parentes facit; si vero se Marti coniunxerit, ambos parentes [faciet] humilitat, patri miseras indicit. Si a Marte ad Saturnum feratur, idest si utrumque latus eius Mars Saturnusque possederint, sacrae... Si vero a Saturno ad Martem feratur, mediocriter haec eadem facit; mulieribus vero tunc decernit vitia, cum eandem radiis suis inpugnaverit Saturnus. Lunaticos vero tunc facit, si figura Lunae vel scema † vel similitudinem Saturni comparetur ac Martis, Iove ac Venere <in> alienis existentibus signis; <si> enim Iuppiter et Venus istas omnes coniunctiones vel defluiones, per quas misera hominibus decernuntur exitia, bona radiatione respexerint, decretorum malorum <et> miserae calamitatis exitia mitigantur. Felix erit nimiumque felix et cum omni felicitate etiam pudicitiae decernit ornatum, si in his in quibus gaudet locis sine inimica Martis aut Saturni radiatione Iovi se <et> Veneri radiatione coniunxerit aut uni de duobus. Tunc enim felicitates, tunc substantiam, tunc honores, tunc omnia vitae ornamenta decernit. Gaudet autem aut in horoscopo aut in quinto ab horoscopo loco aut in XI. ab horoscopo loco Iovis aut Veneris coniunctionibus

2 genera cf. 249, 14 3 et part.] expartiliter M 5 cf. 200, 10. 202, 10. 25. 203, 15 6 marti se M 7 faciet humilitatem, corr. x (fort. et patri) 9 possederit, corr. A' | lac. indicant MPR <valitudinis vitium decernit> vel sim. 11 vero om. M | eadem, corr. x 12 saturn, unde edebant Saturnum 13 figura M^a | [vel] similitudine Saturno c. ac Marti A' a at haec quoque obscura 14 mart; edebant Marti 15 in add. v | si add. a 16 defluiones, corr. Q 18 rexpexerint R^a | add. x | miseratione M^a 21 gaudent, corr. v 22 seuen MR seuuen P, corr. Sittl 24 felicitas tunc substantia, corr. x 25 cf. 237, 2. 249, 1. 250, 20. 261, 18

adornata. Sed et in octavo geniturae loco in nocturna
 genitura et in his in quibus gaudet signis consecuta
 Iovis vel Veneris testimonium maximam decernit felicitatem. Quemcumque itaque locum volueris in genitura tractare, aut naturae aut nutrimentorum aut generis aut parentum aut fratrum aut nuptiarum aut sobolis aut extremum diem vitae, diligenter inspicere cursum coniunctiones deflectionesque Lunae, longitudes altitudines et qui coniunctiones eius excipiant. Spectare itaque in omni genitura debemus, ne Sol coniunctionem Lunae ad se venientis excipiat; posteaquam enim de diametro Solis recedens luminis sui coeperit damna sentire ad synodum festinans, qualibet luminis sui figuratione pro mensura uniuscuiusque decernit exitium. Si enim fortis eius radiatio fuerit, fortia mala et magnorum infortuniorum [ei] decernit exitia; si media fuerit [vel fiet] radiatio, malorum temperatur exitium. Si vero deficiens ad ipsos radios Solis accesserit et ipsi orbi eius quodammodo glutinata fuerit <et> ex aspectu hominum rapta non pareat, tunc potentiora mala, tunc omnium calamitatum decernit exitium secundum haec apotelesmata, quae in praecedenti huius libri parte signavimus. Si vero a coniunctionibus Solis liberata per diem Saturno adveniendi ad cursus suos numeros se Luna coniunxerit, magnorum bonorum <et> magnae felicitatis incrementa decernit. Sed et si Iovi se simili radiatione con-

2 consecuta *] sicut 4 itaque QA] itaque ita in f. l. M
 ita PR 7 subolis M | inspicerent, corr. A' 9 excipiant M
 10 expectare, corr. *; exoptare σ cl. 236, 17 11 Lunae v] geniturae | excipiat M | postea enim quam M 12 luminibus suis, corr. * 13 sinodum 14 sui parte luminis M 15 exitia M | enim] media fuerit si M 16 del. * 17 del. A' | mal. bis M 18 comparatur, corr. A' 19 ipsi A'] ipso | orbis, corr. v 20 et pro ex A' 21 omnium QA'] omnia uim 24 Saturno A'] saturnus M saturnum PR 25 vertit προστιθέντι τοῖς ἀριθμοῖς (προσθετικῶ) | con et in nova lin. xerit R coniunxerit M 26 suppl. A' 27 ratione A

iunxerit, ultra modum felicitas et ultra modum omnium bonorum > conferuntur insignia; erit enim felix nimiumque felix, in cuiuscumque genitura sic cum
 8 Iove Luna fuerit inventa. Si vero cum Marte sic, sicut diximus, fuerit <inventata>, magnorum malorum decernit exitia; <erunt> enim aut . . . . . secundum signorum naturam biothanati; sed haec mala mediocriter mitigantur, si in feminino signo Mars fuerit inventus. Si vero cum Venere ista fuerit radiatione coniuncta in MC. vel IMC., bonas decernit nuptias,¹⁰ praesertim si aliena a Martis coniunctionibus fuerit. Si vero in aliis geniturae locis fuerit ista coniunctio, bonam quidem vitam decernunt, sed cum suis affini-
 9 bus coeunt. Si vero Mars istam coniunctionem viderit, illicitos coitus cum misera cupiditate decernit. Si¹⁵ vero cum Mercurio fuerit ista coniunctio, infinita vitia et inaudita mala adsidua ratione decernit. Unde orare debemus et summis precibus postulare, ne quando
 10 Luna se Mercurio ista radiatione coniungat. Si vero per noctem minuta luminibus Saturno retrogrado vel²⁰ stationem facienti se Luna coniunxerit, magnarum infelicitatum decernit <incommoda>; quidam secundum naturam <signorum> vel secundum locorum potestatem biothanati pereunt; sed haec infortunia ex aliqua parte mitigantur, si in feminino signo Saturnus²⁵
 11 fuerit inventus. Si vero Iovi se per noctem ista radiatione coniunxerit, omnibus bonis abundabit. Sed et si Marti simili fuerit radiatione coniuncta, magnae

3 geniturā **M**   5 *add.* **A'**   6 *add.* **QA'** | aut *del.* **A'**
 7 haec **a**] et   10 in medium caelum vel in mē (mē **P**), *corr.* **x**
 | decernunt **MR**^b   11 si **A'**] sic | a **A'**] ea   12 coniunctio **M**
 13 bonam — 16 coniunctio *om.* *sed in fine paginae suppl.* **M**
 13 *fort.* degunt   16 vitia **σ**] etiam   17 audita **M** | radiatione,
corr. **x**   19 se Mercurio **A'**] semper   20 luminibus **P** | retrogradu,
corr. **A'**   21 facienti **A'**] facient si | coniunxerit **M**   22 in-
 felicitatum **P** | *suppl.* **x**   23 *suppl.* *Sittl*   24 depereunt **v**   27 omi-
 bus **M**   28 mars, *corr.* **A'** | similis **MR**^a | ratione, *corr.* **QA'**

felicitatis decernit insignia; sed haec maiora efficiuntur, si Mars addat ad numerum. Si vero Veneri se ista radiatione coniungat aut in MC. aut in quinto aut in XI. ab horoscopo loco aut in ipso horoscopo, bonae erunt circa nuptias, si eas Saturnus nulla radiatione pulsaverit. Erunt autem feliciores, si Venus retrograda a principalibus locis . . . . nocebit et facit plerumque pthisicos; sed bona tunc decernit fortiora, cum fuerit per noctem ista coniunctio; minuuntur autem bona et mala crescunt omnia, ab his scilicet stellis, in diurna genitura.

Explicato cursu Lunae et diligenti ratione monstrato ad promissi operis definitionem sermonis intentio transferatur, scilicet ad explicationem Fortunae; non enim omnem possumus fati explicare substantiam, nisi iste locus diligentissima fuerit ratione collectus. Sicut enim in horoscopo quaerimus, quis in eodem loco sit, quis occidat, quis in medio caelo sit, quis in imo, quis in ceteris locis, quatenus etiam dominus ipsius signi sit positus, in quo est horoscopus constitutus, ita et locum Fortunae <debemus> simili ratione colligere. Quo autem in loco sit locus Fortunae, facili ratione monstrabo; quem cum inveneris, inspiciens stellarum omnium societates radiationesque omnem locum cum istum vero ac fideli poteris explicare iudicio.

XVII. DE LOCO ET DE EFFICACIA FORTUNAE.

In omni genitura nocturna computa a Luna usque ad Solem, in diurna genitura a Sole computa rursus

2 ad <cursus suos> numerum $\alpha\sigma$ at cf. VI fol. LXXXIII
 col. 1 in. med. et ima 3 fort. MC. <aut in IMC.> 6 radiatione M ratione PR 7 retrogradu, corr. A' | lac. statuit Sittl
 8 phisicos, corr. $\alpha\sigma$ 10 his] hillis M 13 deffinitionem M
 15 omnem om. P 18 sit om. M | mē 21 add. A' 23 inspiciens, corr. α 26 de post et om. M. Cf. Ptol. 33^v 7. 45^r 12
 Paul. J 3 Manil. III 187 Petos. fr. 19 Salmas. 123 28 computata lunam M computa lunam PR, corr. A'

ad Lunam et, quantuscumque signorum < fuerit > numerus, tanta ab horoscopo incipiens signa numerata; et quodque signum habuerit novissimum numerum, 2 ipsius signum locum Fortunae demonstrat. Sed haec platica computatio est, quam ideo posuimus, ne quid 5 a nobis praetermissum esse videatur; partiliter vero locus Fortunae ista ratione colligitur, quam tu sequi in omni disputatione debebis. Tunc enim vera definitio [et] in apotelesmatibus proferetur, quotienscumque singula loca partili fuerint ratione collecta. 10 Sic vitam, sic spem, sic fratres, sic parentes, sic filios, sic valitudines, sic coniugem, sic mortem, sic actus, sic amicos, sic inimicos, sic cetera omnia, quaeque in substantia humani generis requirentur, veris definitionibus explicabis. Quae omnia tunc explicabimus, 15 cum ad interpretationem venerimus sphaerae barbaricae; haec enim omnia divinus ille Abram et prudentissimus Achilles verissimis conati sunt rationibus invenire. Sed locus Fortunae, de quo loqui coepimus, 3 partiliter ista ratione colligitur. Si diurnam genituram tractans locum Fortunae coeperis quaerere, haec eum investigato ratione: a parte Solis inchoans omnium signorum partes usque ad illud signum, in quo est Luna, cum ipsis Lunae partibus, [in] quantamcumque totae partes fecerint summam, additis horoscopi < partibus > † inchoans computationem is collegeris, ab horoscopo incipiens in dexteram partem ab horo-

1 *suppl.* A' 3 et A'] aut | quodcumque v *cf. ad 217, 10* |
 signum om. M 4 *dicere solet* ipsum tibi signum 5 placita PR
 possumus PR 7 quam tu sequi A'] quantus eque 8 definitio P
 9 et *del. z* | proferatur, *corr. z* 10 partiliter, *corr. A'* 15 nunc,
corr. A' | explicauimus, *corr. Q^b A'* *cf. VI f. LXXXII c. 3 med.*
 16 fere M fere PR 17 abraam M 18 achiles PR 20 de loco
 fortunę *unc. rubr. addit M* | diurna genitura, *corr. A'* 22 inuesti-
 gata, *corr. z* | a parte A'] aperto | inchoat, *corr. v* 23 illum PR
 24 in] n̄ P *del A'* aliquid excidisse videtur *cf. 239, 7; fort. hic in-*
serendum computatione si collegeris *del. inchoans cf. VI l. l. col.*
 4 in. 26 *add. A'* | colligeris PR 27 aborosc. ~~signa~~ M

scopo signis ceteris divide tricenae partes signis
 singulis reddens; et in quocumque signo totius numeri
 <ultima> pars ceciderit, ipse locus Fortunae tibi sig-
 num <ac> substantiam demonstrat. In nocturna vero 4
 5 genitura a Lunae parte incipiens et per signa se-
 quentia simili modo pergens usque ad partem Solis
 totas signorum colligis partes et additis horoscopi
 partibus unam numeri facis summam, quam a parte
 horoscopi incipiens per omnia, quae ab horoscopo
 10 sunt, signa dividis singulis signis tribuens XXX,
 sicut ante diximus, partes; et in quocumque signo
 totius numeri ultima pars ceciderit, ipsa pars locum
 tibi Fortunae monstrabit. Ex hoc loco qualitatem 5
 vitae et patrimonii substantiam et felicitatis atque
 15 infelicitatis cursus ostendi datur. Amor etiam et ad-
 fectus virorum circa mulieres qualis sit, ex hoc loco
 discitur et nutrimentorum et desideriorum omnium
 effectus ex istius loci substantia quaeritur. Hic locus
 patriam [vel huius loci quadrata latera] facili ratione
 20 demonstrat. Appellatur autem, sicut Abraham de-
 signat, Lunae locus. Vide ergo dominum totius 6
 signi, qui est, et dominum partis istius, idest in cuius
 stellae finibus ista pars sit et quo in loco sit uter-
 que dominus signi pariter et partis, eius scilicet partis,
 25 in qua locus Fortunae fuerit inventus, et in quibus
 geniturae locis sint constituti, an in principalibus,
 idest in cardinibus aut in secundis locis, an <in> de-
 iectis, an in altitudinibus suis an in domibus an in
 deiectionibus; et an dominus ipsius signi [et] ex eo

2 sigulis M   3 add. A' | ipse A'] in se immo signum vel
 pars locum demonstrat 4 add. A'] monstrat MA' 5 frequentia,
 corr. A' 8 quae] q (= qui) P 15 infelicitatis R | ostenditur
 (ostendatur Q), corr. x cf. 18, 22, 24, 5 17 dicitur, corr. A'
 18 substantiā M 19 del. Sittl illata ex 242, 24 | huius xσ] cuius
 20 apellatur M | autem om. M | de signo, corr. x cf. 242, 8 Paul
 J2 21 uides, corr. x | dominium M 22 post dominum del.
 totius signi M 25 qua a] quo 26 an] aut M 27 add. A'
 28 suis om. P. 29 et del. x

loco, in quo est, signum ipsius, idest locum Fortunae oportunitis radiationibus respicit; et si dominus partis ipsius, idest si dominus finium, in quibus locus Fortunae fuerit inventus, ipsam partem ex eo loco, in quo est, oportunitis radiationibus respicit; et si sint 5
 7 ambo invicem sibi cardinaliter iuncti. Et cum haec omnia diligenti ratione collegeris et sit nocturna genitura, rursus Lunae partes adtende, si diurna vero, Solis et vide, qui sit partium dominus, in diurna scilicet Solis, in noctura vero Lunae [Solis vero dominus], 10
 et an etiam ipse locum Fortunae cardinali radiatione respicit. Si vero unus harum omnium partium dominus fuerit inventus et bene sit in genitura <positus> et in his, in quibus gaudet, signis vel <in> quibus exaltatur vel [in] quorum est dominus, felicem geni- 15
 turam decernit. Si vero hic est collocatus <cum> Sole <vel> Luna et locum Fortunae respexerit, maior felicitas multiplicata radiatione decernitur. Si vero †his qui redditur Luna et locus Fortunae platice sit in cardinibus constitutus, etiam sic felicitas multipli- 20
 8 cata radiatione decernitur. Si vero non fuerit unus dominus signi ipsius, in quo est Fortunae locus, et partium, nec partium Solis nec Lunae, ille principatum optinet in decernendo, <qui> habebit maximam potestatem, et si sit benivolus et in benivolis signis 25
 fuerit inventus vel in altitudine sua vel in domo sua et in principalibus cardinibus geniturae collocatus locum Fortunae cardinaliter viderit, magnam et nobilem
 9 genituram decernit. Sed haec tum facit, si partiliter in cardinibus fuerit constitutus. Si enim generaliter 30

6 iuncti x] tunc | haec om. M 7 omni, corr. A' 8 Lunae A']
 luna et 10 del. Sittl 11 ratione, corr. A' 12 respiciat A']
 unus A'] huius artium, corr. A' 13 add. a 14 gaudent, corr.
 A' | add. A' 15 del. xσ 16 hic A'] hoc 17 sol luna, corr. x
 dubitanter 18 si vero — 21 decernitur om. P 19 possis hic
 viderit Lunam | locus Fortunae platice x] locum fortunae pla-
 tica et 24 add. v] pot. max. P 29 tum a] cum 30 collocatus M

fuerit inventus in his, in quibus diximus, locis, mediam genituram decernit, ut nec ultra modum felix sit nec egestatis angustiis deprimatur. Si vero ambo bene ceciderint, dominus ipsius signi, in quo est locus Fortunae, et dominus partis illius, in qua ultima pars fuerit inventa, et in bonis signis constituti, idest in quibus gaudent vel in quibus exaltantur, vel in domiciliis suis, et partiliter in cardinibus fuerint collocati, tantas decernit felicitates, ut is, qui sic natus fuerit, imperatoribus omni genere coniungatur. Sin vero in signis cardinum non partiliter, sed platice fuerint inventi, mediae felicitatis incrementa decernunt. Si vero 10 dominus ipsius signi, in quo est Fortunae locus inventus, sed et dominus partis ipsius, idest finium dominus, et dominus partium earum, in quibus <in> eadem genitura Luna fuerit inventa, bene fuerint collocati, vel in quibus exaltantur vel in domiciliis suis, et principalia geniturae possederint loca vel in his, in quibus gaudent, locis fuerint collocati, facient imperatores, sed quorum imperium per totius orbis spatia dirigatur et quorum tanta potestas sit, ut ad deorum numen accedant. Si vero istarum stellarum, 11 quarum fecimus mentionem, nulla bene ceciderit, is, qui sic natus fuerit, usque ad ultimum vitae diem infelicitatis onere deprimetur. Quod cum fuerit, inspicere partiliter MC. et hoc signum, quod in anafora horoscopi sit; et si nulla ex illis stellis, quarum mentionem fecimus, bene fuerit collocata, vide an in MC. vel in anafora horoscopi benivola stella conditionis suae secuta potestatem inveniatur; nam si inventa fuerit, praecedentis mali processu temporis infortunium 20 corrigetur. Si vero illis tribus, quibus ante diximus, 12

2 ut nec] utq; M 6 in qu. g. v. *geminat* M 9 his P 10 si M
 11 placite P 15 in *add.* a 16 lune, *corr.* A' 19 his in *om.* M
 23 inuentionem R^a 25 deprimuntur MPR^a 26 et a] sed
 (possis sed et) | arafora M afora P 27 sit z] sed 28 vide an
 Sittl] uideant 29 arafora M 32 corrigens, *corr.* v

male positis MC. et anafora horoscopi omnium benivoliarum stellarum praesidio relinquatur, infelix misera et omni malorum erit ista genitura continuatione depressa. Sed et Fortunae duodecatemorium diligenter inquire, ne te apotelesmatum fallat intentio. 5

XVIII. DE LOCO DAEMONIS.

- 1 Locum daemonis ista ratione colligimus; quam ideo huic libro indidimus, quia Solis eum locum esse Abraham simili ratione monstravit et inimicum erat, ut a loco Lunae Solis separaretur locus. Qui locus hac ratione colligitur: [ut] in diurna genitura a parte Solis usque ad partem Lunae omnium signorum colligis partes et totam hanc summam ab horoscopo incipiens per sequentia signa distribuis, et in quocumque signo ultima pars ceciderit, ipsa tibi pars daemonem monstrat. In nocturna vero a Luna usque ad Solem omnium signorum colligis partes et omnem istam summam ab horoscopo incipiens simili ratione totis dividis signis, et in quocumque signo <pars ultima ceciderit, ipsa tibi> pars geniturae daemonem monstrat. Hic locus vocatur et animae substantia; ex hoc loco actus omnisque augmenta substantiae quaerimus [invenimus], et ostendit, qualis circa virum mulieris sit adfectus. Sed et hic locus et quadrata latera ipsius loci patriam nobis manifesta ratione demonstrat. Vide ergo, locum hunc quae malivolae stellae, quae benivolae respiciant, et sic apotelesmata pro singularum stellarum testimoniis explica. 15
- 2 25

1 omnium x] nondum (nuda σ) 3 erit ista A'] eritis a
 7 quam a] quem 9 inimicum, corr. A' 11 del. x | rationem convertit Firmicus cf. Paul. J 1 14 et A'] sed 18 incipiens P incipies MR 19 totius, corr. Sittl | diuides, corr. x | suppl. xσ 21 <actus> et animae A' 23 del. x <quae> quaer. Mo. 24 mulierum M | Sed et] Set M 26 nempe demonstrant | uidere, corr. A'

XIX. DE DOMINO GENITURAE.

..... <geniturae> dominum, quem Graeci 1
 oecodespoten vocant, qua debeas ratione colligere;
 ipse enim totius geniturae possidet summam et ab
 5 ipso stellae singulae decreti licentiam sortiuntur; qui
 si bene fuerit collocatus in his, in quibus gaudet
 signis vel in quibus exaltatur, vel in domiciliis suis,
 et conditionis suae genitura fuerit nec malivolarum
 nociva radiatione pulsatus nec benivolarum stellarum
 10 praesidio destitutus, omnia bona pro naturae suae
 qualitate decernit et integrum annorum numerum.
 Si vero impeditus a malivolis vel a benivolis desertus
 fuerit, omnis eius efficacia debilitata languescit. Qua-
 15 tenus invenias, explicabo omnibus veterum sententiis
 intimatis. Quidam hac voluerunt geniturae domi-
 num ratione colligere dicentes hunc esse geniturae
 dominum, qui in principalibus geniturae locis positus
 in signis suis aut in finibus suis fuisset inventus.
 Alii vero a Sole et Luna geniturae dominum requi-
 20 rebant eum dicentes esse geniturae dominum, in cuius
 stellae finibus Sol et Luna fuissent inventi, idest Sol
 in diurna, Luna in nocturna genitura, et habet rationem.
 Alii eum dixerunt esse dominum, qui altitudinis Lunae
 dominus fuisset inventus. Alii vero hunc esse dixe-
 25 runt dominum, cuiuscumque signum post natum ho-
 minem Luna relicto eo signo, in quo est, secundo
 loco fuerit ingressa. Sed et nos hanc rationem sequi-
 3 mur; haec enim est verissima et ab omnibus com-
 probata. Sed et tu haec omnia, quae diximus, dili-
 30 genti ratione discute: invenies, quod dominus geniturae

2 *suppl.* A' 3 oecodespoten R 4 summa PR 5 de-
 creti singula M | diligentiam, corr. x 9 radiatatione M 15 ex-
 plicatis vel intimatis M | cf. Ptol. 28^r 31. 33^v 20 Paul. B 4 Q 4
 19 requirebant — 20 dominum om. M 23 esse om. M | latitu-
 dinis, corr. x 29 et tu haec x] hec ut et M et ut haec PR
 30 discutere, corr. x

sic †positus et inveniri; quia itaque hanc rationem sequitur intentio tua, etiam exemplo debemus instruere.

4 Si quis prima natalis hora Lunam in Ariete habuerit, quia post Arietem [habuerit qui] ad Taurum secundo loco Luna transitum facit, Venus geniturae dominium possidebit, quia Taurus signum est Veneris; et sic in ceteris signis. Illud tamen scire debemus, quod neque Sol neque Luna in aliqua genitura domini efficiantur; totius enim domini dedignantur dominia sorti. Si itaque Luna in Geminis fuerit inventa ea die, qua nascitur homo, neque in Cancro id est in domo sua neque in <Leone idest in> domo Solis dominum geniturae demonstrat. Sed cum haec signa transierit, idest Cancrum et Leonem, et ad <Virginis> signum venerit, tunc ostendit geniturae dominum; quia itaque Virgo domus Mercurii est, iste geniturae dominus efficitur. [Habebunt communionem in dominatione Sol et Luna, <si> in diurna genitura fines tenuerit <Sol> et in nocturna similiter Luna.]

5 Saturnus. [Si Saturnus dominus geniturae fuerit effectus et sit oportune in genitura positus et ei dominium crescens Luna decreverit, faciet homines inflatos, spiritu sublevatos, honoratos bonos graves, boni consilii et quorum fides recto semper iudicio comprobetur et qui negotia omnia recti iudicii rationibus compleant, sed circa uxores et filios erunt alieno

1 *latet forma aliqua verbi posse* 2 *nempe <te> debemus aut eam pro etiam* 3 *quis A'] qua* 4 *del. A'* 5 *Venus A'] dominus | dominum, corr. v* 6 *taurum, corr. A' | est A'] et* 9 *expectas <singularum geniturarum> dominia cf. Maneth. II 1 Hermipp. 16, 14 Macrob. in somn. I 19, 23 Dieterich Aberkios 26* 11 *quo P (o ex corr.?) R* 12 *suppl. A'* 14 *suppl. x* 16 *domus A'] dominus* 17 *interpolationem cognovit Sittl, cf. 39, 4* 18 *si add. A' | geniture, corr. Sittl | Sol add. A'* 19 *et in Sittl] etiam* 21 *infectus, corr. Q^a* 22 *dominum, corr. A'* 23 *inflatos ac superbiae spiritu sublevatos scripsit 97, 22 cf. 254, 17* 25 *recte M* 26 *compleantur, corr. A' | erunt geminat M*

semper affectu; erunt sane semoti et sibi vacantes,
 modicum sumentes cibum et multa potatione gau-
 dentes. Corpore erunt modici pallidi languidi, frigido
 ventri et qui adsidue reiectare consueverint et quos
 5 semper malignus humor inpugnet et quos intrinsecus
 collectus dolor adsidua ratione discruciet. Vita vero
 eorum erit malitiosa laboriosa sollicita et adsiduis
 doloribus animi implicata, circa aquam vel in aquoso
 loco habentes vitae subsidium. Quodsi ipse geniturae 6
 10 dominus effectus aut in domo sua sit aut in finibus
 suis aut in domo Iovis vel in finibus suis aut in
 domo Solis et sit diurna genitura [locum], faciet
 in vita claros et nobiles et omnem felicitatem pro
 locorum potestate decernit. Si vero in Martis finibus
 15 fuerit vel in domo Martis vel in domo Lunae fuerit
 inventus, faciet tristes laboriosos sordidos humiles
 ingloriosos et qui adsiduis lugubris tristitiae.....
 sordidentur. Sed haec fortiora erunt mala, si fuerit 7
 nocturna genitura et si Luna minuta luminibus do-
 20 minium ei decreverit; tunc enim caput capillorum
 raritate denudat aut facit turpiter capillis defluen-
 tibus calvos et quorum lumina repentinis solent cae-
 citatibus impediri vel quorum lumina aciem suam
 ex adsidua suffusione deperdant. Facit etiam pleu-
 25 monicos hydropicos podagricos caducos spasticos, prae-
 sertim si dominus effectus geniturae et in ista signorum
 vel partium deiectione positus deficientis Lunae radios
 exceperit. Quodsi eum benivolae stellae habentem 8
 dominium sic, sicut diximus, positum bona radiatione

2 cybum P | potione M   4 reiaetare MPR (ac ex eic),
 corr. Q cf. VII f. XCIII col. 4 ima ructare x   6 radiatione
 M^bPR   9 nempe habebunt   11 suis sc. Iovis nisi hoc ipsum
 latet   12 diurnae geniturae locum, corr. xσ   17 tristitia,
 corr. xσ; excidit v. c. squaloribus   18 hoc PR | fortuniora,
 corr. A'   20 ei v] et | capud P   24 ex A'] et | deperdat,
 corr. A' cf. Ptol. 38^v 26   25 podacricos M   26 effectus om. M
 27 deficientes, corr. v   28 exeperit M   29 dominum, corr. A'

convenient, istas valitudines vel praesidium dei alicuius vel sollers medicina curabit. Si vero sic, sicut diximus, Saturnum positum malignum sidus armaverit, haec, quae diximus, mala cum maximo incremento calamitatis augentur. Faciet autem mortes ex longa et gravi valitudine, quae aegritudo vitiosa humorum inundatione perficitur; moriuntur autem in locis aut in humidis aut in aquosis aut absconsis et incognitis. Si <in> Mercurii domo vel partibus fuerit, facit maleficos venenarios malos periuros, inimicos fratrum pariter ac parentum.

- 9 Iuppiter. Si Iuppiter dominus geniturae fuerit, faciet homines magni animi magna appetentes et quibus fides semper habeatur et qui ad magnos actus semper inflentur et qui plus sibi dent, quam patri monii vel potentiae facultas exposcat, imperiosos et in omnibus actibus suis nobiles gloriosos honestos, amatores munditiarum, laetos et qui omni ratione delectari desiderent, plurimum capientes cibum, amantes amicos et efficaces communes simplices et qui bene semper facere consueverint. Corpus vero eorum media moderatione componitur et erit ipsa corporis forma munda formosa candida; erunt sane pulchris oculis et capite, spissis capillorum crinibus adornantur, fixo gradu vestigia ponentes; vita vero erit gloriosa notabilis, plena fide felicitatis, omnia sane quaecumque cupierint consecuntur. Sed et bonis semper conversationibus adornantur et [eos] magnorum virorum testimonio proteguntur, uxores et filios

1 dei Qv] de 2 sollens PR | sic om. M 3 saturnus, corr. A' | sydus M 7 inundatio, corr. QA' | perficiuntur, corr. QA' | fort. post locis adiectivum excidit 9 in add. A' 10 venerarios, corr. Q^b 13 facit M | homines om. M 15 qui] quib; P cf. 114, 6. 261, 14 16 exposcant, corr. A' 19 delectari om. P | amantes et efficaces amicos, transp. x cf. V f. LXIII 4 in. LXIV 2 in. 21 facere QA'] facile 23 candidi, corr. x; sane numquam tertio loco 24 adornantur fort. inlatum ex v. 28 25 potentes P^a 26 plena nominativus 27 Sed et] Set M 28 del. A'

tenero diligunt semper <adfectu> et quorum filii digni-
 tatis maxima consequantur augmenta, ut et ad ipsos
 ex filiorum honoribus magnum meritum dignitatis
 accedat; valitudinem cardiacorum faciet ex vino vel
 5 ex cruditate, mors vero ab hilaritate et deiectione
 ani erit [et animi] et venerio coitu. Sed Iovem, cum 11
 dominus geniturae fuerit, isdem debes, quibus Satur-
 num, rationibus intueri, sed et ceteras stellas; quod
 enim de uno dictum fuerit exemplum, hoc te etiam
 10 in reliquis debet instruere. Nam si Iuppiter do-
 minus geniturae fuerit effectus et primos geniturae
 tenuerit cardines in domo sua vel in altitudine sua
 vel in finibus suis vel in domo Solis vel in altitudine
 Solis et sit diurna genitura et benivolarum stellarum
 15 fuerit testimoniis adornatus, et Luna ad eum feratur
 plena luminibus nec Mars alium geniturae possidens
 cardinem aut ipsi resistat aut Lunae crescentis lumen
 impugnet, integra felicitatis ornamenta decernit. Quodsi 12
 in his, in quibus humilitatur, signis vel in finibus
 20 aliis fuerit vel in deiectis et pigris geniturae locis et
 ipse et Luna a malivolis malitiosa fuerint radiatione
 [pulsatione] pulsati, deficiens viribus et omni privatus
 licentia potestatis nihil magnum in genitura decernit
 nec integrum annorum numerum; nam si eum de
 25 quadrato vel de diametro malivolae stellae radiaverint,
 pro viribus suis a decreto tempore annorum subtra-
 hunt numerum.

Mars. Si Mars geniturae dominus fuerit effectus, 13

1 *suppl.* x   3 ex Q^bA'] et   4 ualitudine, *corr.* Sittl
 carcaicorum, *corr.* xσ | uino] uno P   5 crudelitate, *corr.* v |
 hilaritate (il- M hyl- P) *cf.* VI fol. LXXX col. 4 ima VIII
 fol. CIV col. 3 in.   6 ani σ] uni (alvi a) | ueneris coitus,
corr. σ | cum dominus A'] eum dominum   7 saturnus M
 16 possident, *corr.* σ   17 cardines, *corr.* QA' | resistant, *corr.* A'
 18 impugnent M   20 aliis x (possis alius)] talibus (ζώοισιν
 ἐπ' ἄλλοις *Maneth.* VI 43)   21 malitiose fuerint ratione pul-
 satione pulsati, *corr.* x   25 quadrato numero M   26 a de-
 creto QA'] ad secreto

faciet asperos invictos et qui nullis rationibus subiugentur, mobiles contentiosos audaces periculosos, violentos, qui adsiduis soleant rationibus decipi, edaces, <qui> multum cibum facillimis rationibus digerant, fortes aequales ignitos, rubeis capillis, oculis sanguinolentis, imperiosos et principalia semper sibi vindicantes potestatis insignia, artes ex igni semper agentes et ferro ignito, sed mentis calore praeposteros neque circa uxorem neque circa filios neque circa amicos bonos habere affectus, audaces et qui res alienas invida cupiditate desiderent. Vitia vero ex igni faciet et ferro, idest praecisiones aut combustiones, et ex altissimis locis frequenti ratione praecipitat aut extremas partes corporis frangit, mortem vero faciet aut 14 repentinam aut violentam. Si Lunam exceperit 15 plenam, aut a latronibus occupatos occidit aut accusatos publicis potestatibus tradit et delationibus oppressos publicis facit animadversionibus percuti. Sed et si malitia eius radiis Solis fuerit accensa, incendia et publicae exustionis decernit exitia. Sed haec fortius decernit, si in diurna genitura dominus effectus principales possederit cardines vel si in MC. vel in occasu fuerit inventus et Luna in alio cardine constituta plena se radiis Martis inpegerit et si plena 15 dominium decreverit Marti. Quodsi fuerit nocturna 20 genitura et ipse in <domo> Saturni vel in domo Iovis fuerit inventus vel in finibus eorum vel in domo sua

2 immobiles A' at cf. 264, 4 3 audaces, corr. A' 4 add. Sittl
 5 aequales cf. 249, 27. 255, 14 | ignitos Buecheler] ignotos cf. physisiognom. II 107, 118 F. 6 imperiosis M^a 7 uendicantes M
 8 ignitos, corr. a | sed mentis A'] sementis MR^a et mentis PR^b
 10 <patitur> habere x an habentes? 11 alienis M 12 cõm-
 13 et om. M | frequente M |
 14 aut bis M in confin. lin. 15 repentinum P <quod> si Sittl
 18 persecuti, corr. A' 19 et om. M | accensa incendia Q] ac
 incendia 22 possiderint M possederint R^a | MC.] ^{si} me. (si
 supra ras., eras. et) P 24 et] fort. aut 26 add. A'

vel in finibus suis et in quinto vel in XI. ab horoscopo loco constitutus vel in MC. vel in horoscopo et deficientem respexerit Lunam vel deficiens Luna dominium Marti decreverit et Iovis <stella> se cardinibus trigonica radiatione coniungat, faciet duces tribunos terribiles ac potentes et qui regiones maximas et multas civitates optineant [qui] et quibus orbis totius iudicia credantur. Si vero in occasu, idest in 16 VII. ab horoscopo loco, fuerit positus cum ista comixtione, quam diximus, post haec omnia facit biothanatos interire. Semper enim <in> occasu Mars positus violentae mortis discrimen indicit, sed ipsa mors, sicut frequenter diximus, pro signorum qualitate perficitur, quae omnia genera in tertio libro 15 speciali significatione monstravimus; semper autem <in> Iovis finibus positus si Iovis vel Veneris fuerit testimoniis mitigatus, malitiae suae ponit ardorem.

Venus. Si Venus domina geniturae fuerit effecta, 17 facit homines delectabiles laetos vocabiles, adsiduo lusu vacantes, amabiles gratos venustos amatores libidinosos pios iustos et apud quos integra et incorrupta amicitiae necessitudo permaneat. Corpus vero eorum erit longum candidum; habebunt oculos grato venustatis splendore fulgentes, spissis capillis aut molli- 25 liter flexis aut grata pulchritudinis venustate compositis aut crispis crinium facit bostrychis comatos, aequales, multo potu gaudentes, modicum sumentes cibum et qui [dentes modum] venerios coitus crebro cupiditatis ardore desiderent et qui omnes cibos facil-

1 suis] eorum M   2 constituto, corr. Sittl   4 martis, corr. v | add. x   5 trigona, corr. A'   7 del. QA'   11 add. QA'   14 cf. 121, 13   15 specialiter, corr. a   16 add. A' | possis <vel> si   18 inser. om. M   19 vocales Sittl   21 et posterius A'] etiam MPR^a etiam et R^bQ   23 gratos, corr. xg   25 grata M^a] gradata | componit, corr. a   26 bostricis | comatos R^b] conatos   28 cybum M | nođū dentes modum M dittographiam verborum gau]dentes modicum agnovit Buecheler   29 cybos MP

lime digerant; <erunt> sane in omni vita nobiles
 mundi, et quorum vita animus et institutum musicis
 18 semper delectationibus inhaerescat. Sed haec pro
 signorum ac locorum qualitate cuncta decernit. Facit
 enim in deiectis locis posita et geniturae dominium 5
 sortita organarios pictores sed qui integras corporum
 similitudines pingant. In principalibus autem geni-
 turae locis posita faciet claros et diadematibus aut
 aureis coronarum infulis coronatos, sacrarum discipli-
 narum repertores, et viros mulierum et mulieres 10
 19 virorum bonis affectibus obligabit. Sed vespertina
 mulieribus opitulatur, matutina vero viris; hac ex
 causa biforme numen Veneris esse dixerunt. Faciet
 enim fecundos et multa subole gaudentes et quibus
 a filiabus maxima laetitia conferatur, sed vitia facit 15
 circa naturalia et necessaria, mortes vero notas glo-
 riosasque decernit. Sed et huius sideris mixturas,
 cum habuerit dominium, sicut ceterarum stellarum
 diligenti debemus inquisitione colligere, conditionis
 20 etiam potestatem. Nam si in nocturna genitura in 20
 quinto ab horoscopo loco vel in undecimo vel in
 horoscopo vel in MC. fuerit inventa vel in domo sua
 vel in altitudine sua vel in finibus suis et a deficiente
 Luna dominium acceperit et eam Iuppiter bene po-
 situs trigonica radiatione respiciat vel si Luna ad 25
 eam sine testimonio Saturni feratur minuta lumini-
 bus, aureas praetextas et consularium fascium de-
 21 cernit insignia. Si vero istam coniunctionem Mars
 trigonica radiatione respexerit, cum istis honoribus
 etiam insignem potestatis licentiam et proconsulare 30
 largitur imperium, praesertim si Mars in domo sua
 vel in domo Iovis fuerit inventus vel in finibus suis

1 digerent M | *suppl.* α 5 enim *om.* M | genitura M
 6 pistores MR^a | sed M] et PR 9 coronatos] conatus M | discri-
 minarum disciplinarum M 10 et mulieres uirorum *om.* M
 11 obligavit MR^a | Sed] Si P 15 filialibus M 17 syderis
 | mixtura PR^b 30 proconsularē M

vel in finibus Iovis vel in altitudine sua et si Venus
 a Solis radiis fuerit liberata. Quodsi sic Venere col-22
 locata Mercurius aut in domo sua aut in finibus suis
 aut in altitudine sua aut in domo Veneris aut in
 5 finibus Veneris fuerit inventus et sit in oportunitis
 geniturae locis positus, faciet poetas, sed quorum
 carmina fulgido gratiae splendore nobilitantur; si
 vero fuerit diurna genitura, decernit quidem nihilo
 minus paria, sed haec omnia quantulacumque ratione
 10 debilitat. Si vero fuerit nocturna genitura et Satur-
 nus in cardinibus geniturae positus vel oportunitis locis
 istam commixtionem maligna radiatione pulsaverit
 deficientisque Lunae radios aspexerit, totum, quicquid
 ante promissimus, impeditur. Si vero Venus dominium 23
 15 nacta in deiectis vel in pigris locis fuerit inventa, in
 Saturni loco vel domo vel in finibus etiam Saturni,
 <et Luna> in cardinibus geniturae posita per noctem
 ad Saturnum minuta, per diem vero ad Martem ferat-
 tur plena luminibus, faciet impuros impudicos libidi-
 20 nosos et qui adsiduis calamitatum casibus implicantur
 et qui ex istis amorum cupiditatibus publica pulsantur
 infamia vel qui propter inlicitas cupiditates <vel>
 adulterii crimen publici discriminis periculis implicen-
 tur et fiant propter hoc famosa morte biothanati, prae-
 25 sertim si sic his positus Mars in occasu geniturae
 positus Venerem minaci radiatione respiciat.

Mercurius. Si Mercurius geniturae dominus 24
 fuerit, faciet cordatos ingeniosos, cuncta discentes, mo-
 destos, omnium artium discere secreta cupientes; et
 30 si in domo quidem sua fuerit inventus, cum geniturae

2 quodsi sic A' | quod sic M quod si PR | uenus, corr. A'
 6 potestas v | potestates 7 nobilitas, corr. $\alpha\sigma$ an -entur? (item
 20?) 10 diurna M^a 13 quidquid R^a 14 dominum, corr. A'
 15 defectis, corr. v | uel impigris M 16 in domo M 17 et
 Luna post posita suppl. v | positus, corr. A' 21 ex istis A'
 exitus (adsiduis exitus M) | annorum M 22 add. v 23 adul-
 teri, correximus 25 mors M 30 fuerin et ss. t R | geni-
 tura, corr. Qv

fuerit dominia sortitus, vel in finibus suis vel in altitudine sua vel in domo Veneris et se sub trigonica radiatione formaverit, faciet poetas oratores, affluentia
 25 grati sermonis ornatos. In Lunae vero domo si fuerit inventus, faciet facundos, sed quorum sermo sine gratia 5 proferatur. Si vero in Saturni domo vel in finibus eius fuerit inventus et Iuppiter eum et Venus bona radiatione respiciant et aut ipse sit in geniturae cardinibus aut Iuppiter aliquem geniturae possederit cardinem vel in tertio ab horoscopo loco fuerit, faciet 10 quibusdam religionibus deditos et secretarum ac magicarum artium scientes, mathematicos astrologos haruspices et [qui] omnium religionum et caeli ipsius secreta quaerentes et quibus legationum credantur officia, amantes fratres et qui cupiant adfines suos fido 15 necessitudinis auxilio protegere et qui iura amicitiae artissimis vinculis astringant, iustos religiosos et ab omni profusionis labe sepositos et qui firmi consilii
 26 ratione cuncta perficiant. Si vero Mars se ei qualibet applicaverit ratione vel si eum de quadrato respexerit 20 et sit Mercurius in tertio geniturae loco in humanis vel vocalibus signis Iovis testimoniis adornatus Iove in horoscopo vel in MC. partiliter constituto, faciet advocatos oratores, quorum ingenium invicta fulgeat licentia potestatis, et omnia eum facit propriis viri- 25
 27 bus optinere. Si vero Saturnus istam commixtionem in oportunitis geniturae locis positus in nocturna genitura respexerit, faciet insidias pericula accusationes discrimina et popularis invidiae crimen adnectit. Quodsi sic Saturno respiciente Mars in occasu fuerit 30

1 domina P   2 se α] si an et se Iovis t. r. adornaverit?
 3 affluentia R   4 dominio M domino PR, corr. A'   5 sermo sine σ] sermone   7 eum Sittl] cum eo   8 sit om. M   11 magicarum P   12 magesticos mathematicos M   13 del. Sittl   18 profusione, corr. A'   19 perficiat MR^a   21 si PR | humanibus
 22 ~~finibus~~ vocalibus M   25 potestates MR^a | uiris MR^a
 26 ista commixtione, corr. A'   29 crimen] discrimen σ

inventus et plenum crescentis Lunae lumen exceperit, ob maleficia vel ob inlicita sacra vel ob adulteratas pecunias publice accusatos faciet gladio interire. Cor- 28
 pus vero faciet Mercurius, cum dominus geniturae
 fuerit, medium semper et gracile et quorum faciem
 tenuis pallor lividet, oculos vero ornat pulchritudinis
 honestate. Erunt sane modicum cibum potumque
 sumentes et quibus omnibus substantia litterarum
 merito conferatur et qui propter litteras vel propter
 docti sermonis ornatum adsiduis soleant legationibus
 fungi et quos secretarum ac religiosarum litterarum
 arcana delectent. Faciet etiam magistros aut gram- 29
 maticae artis aut oratoriae aut philosopharum litte-
 rarum interpretes ac magistros et qui omnia nego-
 tiationis officia facili ratione pertractent, accipientes
 pariter ac [dantes] exhibentes fidele commercium.
 Erunt sane in omni negotiatione solliciti, utiles et
 qui substantiae facultates suis viribus colligant, patres
 familiae ab omni luxuriarum sepositi voluptate, iusti,
 sibi vacantes et a conversationis publicae strepitu se- 30
 parati et qui omnes religiones ac deos cum quadam
 trepidatione suspiciant. Si vero vitiorum ac valitu- 30
 dinis possederit locum et malivolarum stellarum fuerit
 minaci radiatione constrictus, <ab> humoribus vitia
 decernit; et si Luna male fuerit collocata, aut spasti-
 cos aut lunaticos aut caducos facit et mors illis aut
 ex aquis aut ex humoribus semper infertur.

Scire itaque nos oportet, sicut superius com- 31
 prehendimus, quia Sol et Luna numquam accipiunt
 geniturae dominatum. Sed cum dominis geniturae

2 ob post sacra vel om. M | adulturas PR 4 facie (faciet M)
 tenuis, corr. v 6 pollor M | inuidet, corr. Sittl 7 cybum P 8 om-
 nis xσ 11 sacratarum PR 12 archana 14 intepraetes M 15 fa-
 cile R^a | pertractes M 16 del. Sittl | exhibente PR 19 omi M
 20 conuersione p. strepitus, corr. σ cf. 23, 2 21 ac deos Sittl]
 adeos PR ad eos M 22 suscipiant, corr. Nemethy 23 posse-
 derint, corr. A' | et om. P 24 constrictis, corr. xσ | add. x cf.
 233, 22 25 decernunt, corr. A'

[domini finibus] constituti [vel positi] vel oportuna cum ipsis radiatione coniuncti vel in geniturae domini finibus constituti vel in domibus eorum collocati et locum ipsius prosperis radiationibus intuentes, plurimum ex natura sua communicatum decernunt 5 et, licet sit alius geniturae dominus, plurimum illi a Sole et Luna ex oportuna societatis radiatione confertur. Quid itaque Sol cum geniturae domino aequata societatis potestate decernant, breviter explicabo; nam quantum decernant singuli temporum spatium, in libro 10 institutionis specialiter diximus.

- 32 Sol cum domino geniturae. Si Sol cum domino geniturae hac, qua diximus, fuerit radiatione coniunctus, cum ceteris, quae dominus geniturae dederit, haec etiam a Sole pro naturae suae potesta- 15 tibus conferuntur. Facit itaque homines plenos fidei, sed inflato superbiae spiritu sublevatos, sapientes et omnia † spiritu aequitatis moderatione compositos, humanos, religiosos et qui patres suos integro semper <amore colant>. Facit etiam corpore longos decoros, 20 sed quorum caput flavo capillorum crine luceat; facit etiam agrorum cultores patrimonia propria virtute quaerentes, efficaces cordatos et qui semper aquosa 33 regionum delectatione laetentur. Facit etiam tales, qui omnes actus cum maxima honestate perficiant; 25 sed hi ab uxoris et a filiorum erunt affectibus separati. Vitia vero et valitudines circa oculos <decernit> et

1 *del. xσ* | *del. A'*   2 coniungit **MPR**, *corr. Q*   4 *fort.*
 ipsorum | prosperis x] prospexerit **V** | radiatiationibus **M**   5 *ex*
 natura sua communicatum x] et naturam suam communicatam
 6 dominibus **M**   7 *aut* ratione *aut* societate radiationis   10 *cf.*
 73, 10   14 ceterisque   17 inflatos **QA'** *cf. ad 244, 23*   18 <ad>
 omnia pari ae. x *cf. 22, 28. 92, 10 nisi spiritu omnino delendum*
ut ex antecedentibus illatum   20 *add. A'* | longos x] locos (cor-
 pulentos **A'** corporosos *Sittl*)   21 *nempe* et | capud **P** | luce luce-
 scant **M** lucecant **R**   22 patrimoniabus, *corr. QA'* (p. sibi *Sittl*)
 23 aquosarum *Sittl*   26 hi] si **P** | uxore, *corr. σ* | seperati **B**
 27 *add. σ*

ceteras partes corporis, frequenter faciet igni comburi. Mortis vero exitus in peregrinis locis violentos publicosque decernit. Auget Sol tempus vitae, si bene collocatus domini geniturae fines teneat, et si eum malivolarum stellarum non impediverit radius.

Luna cum domino geniturae. Si Luna cum domino geniturae hac, qua diximus, radiatione fuerit coniuncta, cum ceteris, quae dominus geniturae dederit, haec etiam a Luna pro naturae suae potestibus conferuntur. Facit itaque homines stabiles honoratos ordinatos honestos, magnos corpore, sed corpus pro signi qualitate decernit, corporatos, sed quos honesta corporis pulchritudo condecorat, multum sumentes cibum, parvo potu gaudentes; sed et vita eorum inaequali semper ratione mutatur, ut patrimonium eorum et augeatur adsidue et adsidua rursus iactura minuatur. Facit etiam eos in aquosis locis adsidue commorari. Sed circa uxores et filios et matres pronos eorum facit semper affectus et a paternis adfectibus faciet separari. Quodsi Lunam malivola stella radiaverit, vitia circa oculos semper efficiet; aut enim oculos vulnere dedecorat aut aciem luminum obscura nube suffusionis inpugnat. Corpus vero eorum candidarum facit macularum varietate signatum, aut leprae maligna vulnera semper infligit aut corpus adsidua contractione deformat aut hos eosdem tremuli corporis inbecillitate debilitat <aut> ex malignis humoribus concreta peste malum exitum mortis indicit. Sed haec benivolarum stellarum testimonium mitigat.

1 frequenti, *corr.* * 3 auget A'] autem (aut P) | tempus
 tem M 5 eum A'] cum | stellarum *om.* M 7 qua A] quam |
 ratione, *corr.* A' 8 ceterisque MR 10 conferantur M^a
 12 roboratos *Mommsen* 14 cybum MP 15 inaequalis est per
 rationem, *corr.* * 17 faciet PR | etiam *om.* M 19 et] *fort.* sed
 20 separi P 21 efficiet, *corr.* A' 24 candidum, *corr.* * &
 25 adffigit, *corr.* v 26 adsidue, *corr.* QA' 27 add. A'
 28 malum] malignum M 30 mitigat *] publicat

- 36 Cum ergo ex Lunae cursu dominus geniturae fuerit inventus, non debemus ipsum solum singulari ratione respicere, sed ex omnibus stellarum illum temperationibus figurare. Cum enim alter cum altero fuerit vel cum testimonium suum praebuerit, pro natura sua cuncta aut auget aut minuit; et geniturae dominus alienis instructus radiationibus et ex singulis stellis, quaecumque illi testimonium perhibuerint, et ex loci ac signi potestate decreti licentiam mutatus efficaciam suam ex aliena radiatione componit. 10
- 37 Si ergo malignus fuerit, benivolarum stellarum prosperis radiationibus mitigatur et tota malitiae mutatur improbitas et, licet sit ad nocendum paratus, ex bonarum stellarum testimonio gratia quodammodo inficitur, praesertim si omnium benivolarum stellarum radiatione conventus <sit>; sed et signo et loco 15
- 38 malivola mitigatur stella. Si ergo plures fuerint, in quibus est salutare praesidium, imaginem etiam ipse salutaris accipit voluntatis et melius decernendi votum sumit, si bonarum stellarum societate nocendi mutaverit voluntatem. Tunc infortunia et graves casus prosperis rursus actibus corriguntur, tunc accusati et in gravibus discriminibus constituti aut sententiis iudicum aut indulgentiis principalibus liberantur; tunc aegritudines deus sanat et omnia mala in ipsis infor- 20
- 39 tuniorum conatibus comprimuntur. Si vero malivola stella dominandi licentiam sola perceperit, contra hominem acerba continuatione grassatur et licentiae suae vires cum magnae necessitatis exercet imperio. Sic benivolae rursus stellae, si non fuerint malivolarum 30

4 alter cum a] alterum 5 vel cum] nempe vel ei aut
 vel cum ei | perhibuerit Dressel 6 aut prius om. M | minuet
 M^b PR | fort. <ita> et 7 alieni, corr. A' 9 loco, corr. A' | de-
 cernet (om. M) diligentia, corr. x 11 prospexeris R 12 malicia
 M 16 add. x | signum et locum m. mitigat, corr. x 22 pro-
 spexeris PR 26 comprimantur M^a 28 acerua PR 29 exer-
 cet A'] extet (exstet P) fort. exerit

stellarum minacibus radiis impeditae, omnia felicitatis et omnium dignitatum ornamenta decernunt; si vero malivolarum stellarum inimicus inpunaverit radius, nihil possunt ex promissa felicitate decernere. Sic 40
 5 semper commixtiones et radiationes omnes diligenter debemus inspicere; aliter enim non poterit totius fati explicari substantia, nisi haec omnia fuerint diligenti inquisitione collecta. Illud etiam diligenti debemus ratione colligere, et cum <benivola et cum> malivola
 10 dominium fuerit geniturae consecuta, an in oportunis geniturae locis <sit> posita an vero in pigris atque deiectis, et an in domo sua vel in altitudinibus suis sit constituta; ex his enim omnibus, cum fuerint omnia diligenti comparatione composita, <et> cum <ex>
 15 natura stellarum signorumque, et cum ex locorum vel cardinum potestatibus cuncta collegeris, ex conditionum etiam licentia diurnarum <et nocturnarum>, omnem hunc locum verissimis ac certissimis poteris explicare sententiis; qui locus totam geniturae continet
 20 summam, vitae finem [vitae] et omnem decreti substantiam monstrans.

XX. <DE ANNIS CLIMACTERICIS.>

Cum ergo genituram tractare coeperis et totum stellarum cursum diligenti ratione perspexeris <et>
 25 locorum et cardinum videris potestatem et omnia partili ratione collegeris, in ipsis principiis apotelesmatum positus nihil aliud principe in loco nisi tempus

1 infelicitatis **M^aPR** 2 *nempe* <insignia> et omnium
aut et omnia | dignitatum **M^a** 3 pugnaverit **M** | radiis **R^a**
 5 et] ei **PR** | rationes, *corr. a* | omni, *corr. z* | diligentia **PR^b**
 diligenti **R^a** 7 explicare substantiam, *corr. A'* 9 *add. z* (et
del. A') | maliolarum, *corr. v* 11 *add. A'* 14 compositae, *corr. QA'*
 | *add. z* 16 colligeris **M** 17 licentiā **M** | *add. z* 18 veris-
 simis assertionibus **M** | explipare **M** 19 tota, *corr. A'* | conti-
 nent, *corr. QA'* 20 summa, *corr. A'* | *del. A'* 21 monstrant,
corr. z 22 *add. z* 24 cursum *om.* **PR** | et *add. Sittl* (atque a)
 27 positum, *corr. A'* | nisi in loco, *transpos. A'*

vitae debes diligenti ratione colligere et geniturae domini potestatem. Frequenter enim cum bene ordinatis quibusdam stellis geniturae dominus angusta vivendi spatia decernit, ex parte totum, quicquid bene positae stellae decreverant, inmaturo mortis mutatur ⁵ adventu. Tempus ergo vitae a Sole et Luna et ab horoscopi parte et, quod est potissimum, et a domino geniturae debes diligenti ratione discutere; quae omnia, licet in hoc opere sparsim dicta sint, specialiter tamen in singulari libro, quem de domino geniturae et chronocratore ad Murinum nostrum scripsimus, et comprehensa sunt et explicata. Laborandum itaque est et omni sollicitudinis intentione quaerendus geniturae dominus, ut per hoc invento vitae spatio et a chronocratore singulis stellis diviso ¹⁵ omnia possimus, quae decreta fuerint, explicare. Sane extra ceteros climacteras etiam septimi anni et noni per omne vitae tempus multiplicata ratione currentes naturali quadam et latenti ratione variis hominem periculorum discriminibus semper afficiunt, unde LXIII. ²⁰ annus, quia utriusque numeri summam pariter excipit, androclas appellatus est; novies enim septeni anni LXIII efficiuntur et [qui] rursus septies noveni simili modo LXIII anni efficiuntur. Quia itaque utriusque numeri cursus in hoc anno aequata ratione concurrat, ²⁵ grandis semper periculi discrimen inponit. Si enim septeni et noveni anni, qui ebdomadici a Graecis et

2 enim cum α] cum enim   3 domine **M** dominum **PR**,
 corr. **A'**   4 ex parte totum α] et marte solum   5 posito,
 corr. **a** | mutantur **M**   6 aduentus, corr. **QA'** | a Sole] sub
 sole **M** | et a luna **PR** | aboroc **M**   9 corpore, corr. **a**; illud
 defendit *Salmas. Plin. exerc. 3^b D*   10 tamen *om.* **M**
 11 cronocratore (*idem* 15)   12 explicanda, corr. **v**   13 est
 et **a**] esset | omnis, corr. **A'**   16 quae *om.* **M** | fuerit **M** | *cf.*
Paul. P 3 Censor. c. 14 Salmas. cl. 94   18 omni **M**   21 anni
M om. P | exipit **M**   22 anni LXIII anni **PR**   23 *del. a*
 24 itaque **A'**] ita atque   25 anni, corr. α 27 ebdomatici,
 corr. *Salm. clim. 59*

enneadici appellantur, gravia pericula hominibus semper indicunt, quid faciet LXIII. annus, qui utriusque numeri multiplicatam et invicem sibi obligatam perficit summam? Hac ex causa ab Aegyptiis androclas dictus est, quod omnem viri substantiam frangat ac debilitet. Inter cetera ergo pericula, quae a malivolis stellis pro signorum anaforis et pro minacibus radiationibus decernuntur, haec etiam pericula diligenti debemus ratione colligere; et in illis itaque periculis et in his, quae ex septena vel novena annorum ratione colligimus, inspicere debemus, ipso tempore, quo periculi discrimen imineat, et Lunam et temporum et geniturae dominum benivolae stellae qua radiatione respiciant. Si enim in oportunis geniturae locis Iuppiter et Venus fuerint inventi in horoscopo ac Lunam partili radiatione respexerint, temporum etiam et dominum geniturae viderint, minaces periculorum impetus salutari benivolarum stellarum praesidio sublevantur et homines ex imminentibus periculis liberantur. Periculorum autem non una substantia est; aut enim ex accusationibus aut ex delationibus aut ex insidiis aut ex navigationibus aut ex itineribus aut ex damnis et amissione patrimonii aut ~~ex~~ aegritudinibus aut ex veneriis cupiditatibus aut ~~ex~~ debilitate corporis aut ex bestiis aut ex ruinis aut ex luto et praecipitiis omne periculorum discrimen adfertur. Cum itaque videris, quale sit discrimen in loco, respice, sicut ante diximus, qualiter horam vel Lunam vel ex quo loco benivolae stellae respiciant et

1 enneati, *corr. Salm.*   2 anni, *corr. a*   4 egyptiis **M**
5 ommem **M**   6 debilitat, *corr. QA*   8 decernantur, *corr. A*
10 amborum, *corr. ασ*   12 quo *Sittl*] quod | imminent, *corr. v*
14 qua α] aequa   16 ac lunam **Q**] a luna | partilis **M^aR^a** |
tempora, *corr. v*   21 dilationibus, *corr. v*   22 ex ante itineribus *om. M*
23 patrimonii **R m. rec.**] patrimonium **PR** nec patrimonium **M**
24 *add. A'* | veneriis cupiditatibus *Woelfflin*
ueneribus   25 ex *add. Sittl*   26 omnē   27 in loco *suspectum*;
periculorum *sive* discrimen, <principe> in loco r. α

quatenus geniturae dominum et temporum dominum, ut, cum securus fueris de vitae substantia, tunc videas, quibus rationibus imminentis <mortis> vel instantis 8 periculi possint vitari discrimina. Intueri etiam debes illam stellam, quae periculum concitavit, idest 5 [in] quae est temporum domina, et videre, quo loco et quo signo et in quibus partibus sit constituta geniturae tunc, cum periculum decernit, et quatenus eam benivolae stellae respiciant. Si enim, quae periculum facit stella, in bonis locis fuerit inventa vel 10 in his, <in> quibus gaudet signis et finibus, et a benivolis respiciatur et in genitura bene sit collocata, discrimen imminentis periculi mitigatur. Si vero aliter fuerit et nocendi licentiam permissa sibi potestate perceperit, facit hominem inexplicabilium miseriarum 15 laqueis implicari, ut mors imminens vel periculum nulla possit ratione vitari.

XXI. DE ACTIBUS.

- 1 Nunc scire debemus, quis in singulis hominibus vel quos decernat actus; et tunc debemus diligenti ratione 20 colligere, [et] quo loco sit positus. Sunt autem, qui actus decernunt hominibus, Mars Venus et Mercurius. Ille itaque decernit actus ex his tribus, qui aut <in> MC. fuerit aut in dextro MC. trigono fuerit aut qui in sinistro aut qui in aliis cardinibus fuerit inventus. 25
- 2 <Mars>. Si ergo Mars actus decreverit et bene fuerit collocatus et benivolis stellis oportuna fuerit radiatione coniunctus et sit nocturna genitura, dat

1 quatinus PR | dominium M^b | et temporum dominum
om. M | dominium, corr. A' 3 add. σ cf. l. 16 et p. 19, 18 | stantis,
corr. Q^b 4 uita M 6 quae x] in qua 7 <in> quo signo?
8 geniturae σ] genitura et 10 fuerint om. inventa M 11 his
om. M | in add. QA' | gaudent, corr. R^b 15 perceperit A'] per-
miserit 18 cf. Ptol. 46^r 12 19 quis a] quid | in del. A' 21 del. xσ
23 in MC. A'] merc. MB mercurius P cf. ad 64, 14 24 MC.]
merc. PR^a 25 aliis x] illis 26 add. Sittl | ergo x] uero

arma ducatus ac gloriam, licentiam gladii et maximarum potestatum decernit insignia, prout se decreti totius potestas extulerit, aut certe claras artes et nobiles ex igni et ex ferro facit et quae ad omnium scientiam famoso nobilitatis indicio perferantur. In pigris autem et deiectis locis constitutus et in his signis, in quibus non gaudet, honestas quasdam artes, sed cum ignobilitate decernit. Quodsi sic Marteposito radios suos benivolae commodaverint stellae, ex actu vel ex opere, quodcumque fuerit decretum, et gloriam quandam consequetur et substantiae facultates. Si vero desertus Mars a benivolis fuerit habens ipse decernendi actus potestatem et eum malivolae stellae respexerint, faciet subiectos laboriosos et qui plus impendant quam illis ex suis artibus conferatur.

Venus. Si vero Venus actus decreverit et sit [diurna genitura] vel in domo sua vel in finibus suis et sit in horoscopo partiliter constituta aut in MC. aut in XI. ab horoscopo loco aut in V. — et in his enim constituta locis ipsa decernit — et si sit nocturna genitura, dabit magnos actus et magnae gloriae decernit insignia, praesertim si eam sic positam Iupiter trigonica radiatione respexerit aut si Luna ad eam feratur minuta luminibus; in tanta enim constituit licentia potestatis, ut iste, qui sic habuerit Venerem, regibus vel imperatoribus conferatur. Tunc coronas aureas, tunc praetextas decernit aureasque palmatas <et> consularium vel proconsularium fascium nobilitat potestate; faciet pro climate et mensura

1 maxi|maximarum M 3 totius σ] potius 5 indicio,
 corr. $\alpha\sigma$ 7 non om. M 11 quedam M quedam R^a 15 quam
 QA'] que | que illis geminat M | partibus, corr. α | conferantur,
 corr. Q^bA' 17 del. α , et si sit nocturna genitura dabit in v.
 20 sq. A' del. perperam, quoniam Venus condicionis est nocturnae
 et in nocturna genitura potiora decernit 19 hosc. R | et α] aut
 cf. ad 234, 24 20 si om. M 22 ea M 24 eam A'] eum | con-
 stituitur PR 28 et add. α | fascium nobilitat α] faciunt nobili

geniturae gymnasiarchas Asiarchas, provinciarum sacer-
dotes, claros semper et nobiles et quorum honoris
insignia per totius orbis spatia perferantur, gratos
amabiles venustos iustos et quibus cupiant omnes
quacumque ratione prodesse; sed iis a feminis vel ab
6 uxoribus tota felicitatis insignia conferuntur. Si vero
non fuerit in his locis nec in his [locis] signis nec
in his finibus et in alienis signis vel in alienis fini-
bus fuerit inventa, dabit artes honestas semper et
mundas; facit enim aurifices inauratores bratiarios,¹⁰
argentarios musicos organarios pictores. Si vero in
deiectis locis et in pigris fuerit inventa, faciet hospites
popinarios tabernarios myropolas et qui coronas ex
florum varietate compositas festis ac sacris diebus
distrahere consuerint et quaecumque ad laetitiam vel¹⁵
7 ad delectationem sunt necessaria. Sed generaliter si
cum eo, qui actus decernit, benivola fuerit stella vel
eum trigonica radiatione respexerit, ipsi actui gloriam
famam nobilitatemque decernit et maxima facultatum
incrementa largitur; et quanto plures benivolae stellae²⁰
radios suos decernenti actum societatesque contulerint,
in tantum immensa felicitatis conferuntur augmenta
et ex ipso actu magnae gloriae nomen accipit, prae-
sertim si recto cursu pergentes benivolae stellae, quae
testimonium perhibent, in matutino ortu fuerint in-²⁵
8 ventae. Quodsi sine testimonio benivolarum stellarum

1 gymnasia·casasiarcas **PR** (sa ss.) gymnasia·casasi arcas
arcas **M**, corr. *Sittl* 2 et ante nobiles *om.* **P** 5 radiatione,
corr. **A'** | sed iis nos] De diis | a feminis **QA'**] afeñis **M** affenis **P**
afēnis **R** 7 del. **A'** 8 signis vel in alienis *om.* **M** 10 mau-
ratores **M** | braciarios **M** bratiarios **P** 12 defectis, corr. **v**
13 myropolas **PR** 14 ac sacris *deficit* **Q** 15 distraere **M** |
consueverint **P** | laetitiam vel ad *om.* **M** 16 si] sed **M**
18 eum] cum **PR** | rexpexerit **M** | *expectaveris velut* in ipsis
actibus 19 ignobilitatemque **MPR^a** 21 suos radios **P**
radios discernit suos **R** | decernenti **A'**] decernit **M** discernit **PR** |
societatemque **P** 22 conferantur **M^a** | augumenta **M** 23 ac-
cepit **MR^a** 26 sine *om.* **M**

eum, qui actum decernit, malivolae stellae solae respexerint, vitae humilitatem et subiectos actus et laboriosos decernunt et reddunt tales, qui in ipsis actibus adsiduis pulsantur infamiis. Quodsi malivolae et benivolae stellae decernenti actum aequabili ratione consentiant, omnes omnia pro sua faciunt natura decernendi; fortiores vero erunt, qui se maiori radiatione coniunxerint.

Mercurius. Si Mercurius actum decreverit et fuerit in principalibus locis constitutus, sicut de Venere et de Marte ante diximus, et sit in sua altitudine vel in finibus suis aut in domo sua, <omnia pro sua> natura decernit; facit enim aut reges aut iudicibus praepositos aut eis rationes regias credi aut magistrorum imperatorum, aut his similes actus omni ratione decernit secundum signorum naturam et eorum potestatem, qui ei testimonium commodarint. Facit etiam oratores archiatros mathematicos astrologos haruspices; sed haec pro signorum potestate decernit. In solidis enim constitutus iudicia maxima decernit rationesque. Si vero in tropicis signis fuerit inventus, ex mutationibus aut ex interpretationibus decernit officia. In aequinoctialibus signis positus ponderibus publicis praeponit. In duplicibus vero signis inventus cordatos ingeniosos inventores astrologos et omnia, quaecumque his artibus ac disciplinis similia videntur, †ac ratione decernit. Generaliter itaque illud scire debemus, quod, quotienscumque Mercurius actum decreverit, si benivolarum stellarum fuerit testimoniis adornatus, gloriam honorumque processus et maximae auctoritatis decernit insignia; contra vero malivolae

1 actu P 6 omnes om. M | decerni σ 7 erunt A'] eorum
 | se om. M | radiatiatione M 8 coiunxerint M coniunxerit PR
 10 fuerit om. M | constitutus M | de uenere et geminat M 12 suppl.
 * cf. l. 6 et 255, 8 14 ratione M 15 actus M^b] actos M^a
 auctores P auctos R 17 ei Némethy] et 20 constituto R^a |
 maxima] magna M^a 27 hac A' v. g. frequenti sive facili

stellae deiectionem humilitates miserias infamiasque decernunt; sed in ipsis decretis ex natura stellarum non modica differentia est. Mars enim testimonium perhibens faciet ductores audaces periculosos cito mobiles et qui omni ratione fallantur et qui numquam alicuius potestatis subiungentur licentia. Saturnus vero mansuetos altos tacitos inflatosque perficiet et qui omnia cum dissimulatione ..... Hoc et in ceteris duabus stellis intueri debebis; quae omnia cum a te <diligenti> fuerint ratione collecta, verissime decreti totam poteris explicare substantiam et sic a te mores hominum figurantur, <ut in> modum picturae omnia ex responsis tuis corporum liniamenta cernantur et latens morum inveniatur effectus.

XXII. DE VACANTIBUS LOCIS ET PLENIS. 15

1 Explicaturo mihi nunc doctrinae istius veneranda secreta, quae divini veteres cum maxima trepidatione dixerunt et quae involuta obscuritatis ambagibus reliquerunt ob hoc, ne publicata divina scientia ad profanorum hominum notitiam perveniret, intento ... animo et quieto nec aliis rationibus occupato, ut, quicquid dixerim in hoc tractatu, facillimis 2 rationibus intimetur. Singula signa in libro institutionis ternos habere decanos diximus; sunt autem decani ipsi magni numinis ac potestatis et per ipsos 25 omnia prospera et omnia infortunia decernuntur. Sic et

4 ductores *Némethy*] auctores 6 subiungentur, *corr. v* 10 *add. x*
 11 morum, *corr. v cf. 6, 3* 12 figurantur *v]* figura et lac. 4
litt. M figurant *PR* | ut ad *suppl. v* at *cf. VI f. LXXXVII col. 2*
med. VII f. XCVIII col. 2 med. de err. 83, 1 13 responsis
 tui *M* 14 inveniuntur (-tus *P*), *corr. A'* 15 *cf. Salmas. Plin.*
exerc. 460 16 veneranda *A']* reseranda 17 diuinis veteri-
 bus, *corr. A'* 18 inuoluta *M* 19 publica *M* 21 *supple*
 vaca, ades *sim.*, in *MR* post animo *ras. 3 litt.* 22 ut *A']* aut
 dixerit, *corr. Sittl* dixerō *A'* dixerint a 23 *cf. 44, 24* 25 ipsi
 om. *M* 26 et *posterius om. M*

Nechepso, iustissimus Aegypti imperator et astrologus valde bonus, [et] per ipsos decanos omnia vitia valitudinesque collegit ostendens, quam valitudinem qui decanus efficeret, et quia natura alia natura vincitur et quia deum frequenter alius deus vincit, ex contrariis naturis et ex contrariis potestatibus omnium aegritudinum medelas divinae rationis magisteriis invenit. XXXVI itaque decani omnem zodiacum possident circulum et per XII signorum numerum iste deorum numerus idest decanorum dividitur. Sed cum sint in singulis signis terni decani, non in omnibus XXX partibus potestatis eorum numen extenditur, sed per singula signa terni decani quasdam partes possident, quasdam relinquunt. Plenae sunt itaque partes, in quibus decani fuerint inventi, vacuae vero, ad quas partes numquam decanorum numen accedat. Quicumque itaque in genitura sua Solem et Lunam et quinque planetas in plenis habuerit partibus, erit deus maiestatis maximae praesidio sublevatus. Sed numquam poterit fieri in genitura hominis, <ut> hora Sol et Luna et quinque planetae in plenis constituentur partibus. Qui enim unam stellam <in plenis habuerint partibus, erunt mediocres, qui vero duas, ad> omnia genera felicitatis accedunt, qui tres, ultra modum felicitatis multiplicata ornamenta percipiunt, qui quattuor, ad potentiam regiae felicitatis accedunt. Ultra hunc numerum in nullis genituris plenas stellae possident partes. Nam qui nec horam nec aliquam stellam in plenis habuerint partibus, erunt miseri

1 in chepso, corr. A cf. fr. 28 Riess | egypti M 2 del. A'
 4 qui natura M^a PR cf. Usener Rh. Mus. 26, 155 | alia <a> Salmas.
 6 ex om. M | trariis P 7 radiationis M 8 zodiaci A'
 12 partibus a] pro | numerus P 13 decani desinit M
 16 quas A'] c | numen A' (ubi accedit)] numerum 18 habuerint, corr. A' | part R partem P 20 ut pro hora A' 22 part R parte P (idem 266, 5.7) | suppl. A' 27 geniture, corr. A' | plenam—partem, corr. A' 28 qui R] que P | hora

- destituti semper et pauperes, ad omne infelicitatis
 5 discrimen miseriarum continuationibus applicati. Sane
 in omnibus locis et in omnibus stellis istam rationem
 debes diligenter inspicere; si enim horoscopus in
 plenis partibus fuerit, erunt <substantia> vitae, virtute
 animi, qualitate corporis et auctoritatis potestate prae-
 validi. Qui vero in vacuis partibus horoscopum ha-
 buerint, erunt minori corpore, deiectione animo, invalidis
 viribus, semper potentioribus servientes et in omnibus
 aequalibus subiacentes et qui in omnibus negotiis 10
 6 auctoritatem libertatis amittant. Simili ratione etiam
 MC. pars, si in vacuis partibus fuerit inventa, vacuum
 decreti sui efficaciam praestat, si vero in plenis par-
 tibus, omnia integra et incorrupta praestat, quae locus
 ipse praestare consuevit; simili modo Fortunae locus, 15
 simili etiam geniturae dominus, simili modo etiam
 ille, quem actus praestare signavimus. Omnes enim
 hi, licet sint in oportunitatis locis positi, si non in plenis
 partibus fuerint, perdunt licentiae potestatem; si vero
 plenas possederint partes, omnia, quae eos decreturos 20
 7 esse promisimus, incorrupta potestate decernunt. Ex-
 plicabo itaque partes plenas ac vacuas, ut disciplinae
 istius secreta nullus invidiae livor inmaculet; decano-
 rum etiam nomina proferam, ut totum tibi, quod pro-
 misimus, intimetur, in Ariete faciens exordium. Illae 25
 enim sunt partes plene, <in> quibus decanorum no-
 mina inveneris, vacuae vero, quas nudas decani reli-
 querunt.
- 8 I. Aries. In hoc signo, idest in Ariete, quae
 sint partes plene, quae vacuae, speciali significatione 30
 monstrabimus. Itaque in Ariete plene partes XII,
 vacuae partes XVIII.

5 *suppl.* x   6 aequalitate, *corr.* x | corporis om. P
 14 quem P   15 iste A' | p⁻are P   18 hii P   22 ut A'] et
 25 in] ab A' | facies, *corr.* A'   26 *add.* A'   29 I. Aries]
 aries primus P   31 monstrauius, *corr.* E | *infra sunt XIII*
et XVII; talia non emendavimus; graviora tantum adnotamus

	I	locus	partes	III	vacuus
	II	locus	partes	V	Senator
	III	locus	partes	IX	vacuus
	IV	locus	partes	IV	Senacher
5	V	locus	partes	V	vacuus
	VI	locus	partes	IV	Sentacher.

II. Tauri. In Tauri signo quae sint partes 9
plena, quae vacuae, hoc demonstratur exemplo. Sunt
autem in Tauro plenae partes XX, vacuae partes X.

10	I	locus	partes	III	vacuus
	II	locus	partes	VII	Suo
	III	locus	partes	II	vacuus
	IV	locus	partes	VIII	Aryo
	V	locus	partes	V	vacuus
15	VI	locus	partes	V	Romanae.

III. Geminorum. In Geminorum signo quae 10
sint partes plena, quae vacuae, hoc demonstratur
exemplo. Sunt autem in Geminis plenae partes XVIII,
vacuae XII.

20	I	locus	partes	VII	Thesogar
	II	locus	partes	II	vacuus
	III	locus	partes	V	Ver
	IV	locus	partes	III	vacuus
	V	locus	partes	VI	Tepis
25	VI	locus	partes	VII	vacuus.

2 altera nomina add. A' et recentes: senator idest asiccan
AB senator (/. hic et saepe add. D²) ASLCCAN E et (I ex L) D
(utemur minusculis) 4 sanacher R idest sentafora add. AB
asenter hic et sentahpora post uacuu l. 3 add. DE 6 uau-
cate (uauce B) idest asentacer AB uacue DE 7 secundus
tauri P 11 idest asicat add. AB asicat add. DE 13 idest
ason add. AB asou add. DE 15 idest aarfi add. AB arfa
add. DE 20 numeri vacui sani, pleni incerti; nam v. 23
III PR, v. 25 VIII PR; dedimus III et VII ex AB III et VII D
om. E | thensogar idest byy AB tesossar. b. y. t. DE 22 uer
idest asuae AB uer asra DE 24 acosoae add. A á atosoa
BD² atosoa D¹E

- 11 III. Cancrī. In Cancrī signo quae sint partes plenae, quae vacuae, hoc monstratur exemplo. Sunt autem plenae partes XIX, vacuae partes XI.
I	locus	partes	VII	vacuus	
II	locus	partes	VI	Sothis	5
III	locus	partes	II	vacuus	
IV	locus	partes	IV	Sith	
V	locus	partes	II	vacuus	
VI	locus	partes	IX	Thiumis	
VII	locus	partes	I	vacuus.	10
- 12 V. Leonis. In Leonis signo quae sint partes plenae, quae vacuae, hoc demonstramus exemplo. Sunt autem plenae partes XXI, vacuae VIII.
I	locus	partes	VII	Craumonis	
II	locus	partes	IV	vacuus	15
III	locus	partes	III	Sic	
IV	locus	partes	VI	vacuus	
V	locus	partes	X	Futile.	
- 13 VI. Virginis. In Virginis signo quae sint partes plenae, quae vacuae, hoc demonstramus exemplo. Sunt autem plenae partes XIV, vacuae partes XVI.
I	locus	partes	V	vacuus	
II	locus	partes	IV	Thumis	
III	locus	partes	II	vacuus	
IV	locus	partes	VI	Tophicus	25
V	locus	partes	VI	vacuus	
VI	locus	partes	IV	Afut	
VII	locus	partes	III	vacuus.	
- 14 VII. Librae. In Librae signo quae sint partes

3 XI AB] XII at *infra* sunt XIX et XII ut nescias uter numerus corruptus sit 5 sothis ABDE (*cf. Lepsius chronol. 71*)] socius PR 9 thumus DE 13 *infra* sunt XX et X 14 idest afruicois *add.* A idest afriuocis *add.* B afunus *add.* DE 18 futie idest eisie AB futie eysyce DE 23 thinnis A thynnīs B idest aphone *add.* D² 25 Tropicus DE 27 afut AB] asuth DE *om.* PR 28 III ABDE] III PR 29 v. 29—269, 8 in R ponitur post 269, 18; sed ad Scorpionis 269, 9 adnotatur: primitus libra. sequens scorp̄. | libra priore loco P

plena, quae vacuae, hoc demonstratur exemplo. Sunt autem partes plenae XIX, vacuae XII.

I	locus	partes	V	Seuichut
II	locus	partes	VI	vacuus
5 III	locus	partes	VIII	Sepisent
IV	locus	partes	III	vacuus
V	locus	partes	VI	Senta
VI	locus	partes	III	vacuus.

VIII. Scorpionis. In Scorpionis signo quae sint 15 partes plenae, quae vacuae, hoc demonstramus exemplo. Sunt autem partes plenae <XVI>, vacuae partes XIV.

I	locus	partes	III	vacuus
II	locus	partes	V	Sentacer
III	locus	partes	VI	vacuus
15 IV	locus	partes	VI	Tepisen
V	locus	partes	II	vacuus
VI	locus	partes	V	Sentineu
VII	locus	partes	III	vacuus.

IX. Sagittarii. In Sagittarii signo quae sint 16 partes plenae, quae vacuae, hoc demonstratur exemplo. Sunt autem plenae partes XXIII, vacuae VII.

I	locus	partes	IX	Eregbuo
II	locus	partes	III	vacuus
III	locus	partes	VII	Sagon
25 IV	locus	partes	IV	vacuus
V	locus	partes	VII	Chenene.

2 numeri corrupti quidem sed congruentes 3 seuichut
 idest apoyc (a' Φ Φoyc B) AB senichut yoye DE 5 sepisent
 idest atebenus AB sepissent aterernus (rn ex ln D, aterelzinis E)
 DE 7 senta idest atepiten (-cen B) AB sentaatapicen DE
 11 add. ABDE 13 idest acente add. AB asente DE
 15 idest asentatir (-cir B) add. AB tepissent a sentacer DE
 17 sentinen idest aterceni (-cem B) AB senner atelem DE
 18 uacuus des. PR 19 sunt A 20 partes om. ABC | de-
 monstramus DE 21 igitur partes plenae DE 22 VIII ADE
 | ergb uo AB (herket-ua aegypt.) 26 VII BC] VI A VIII DE |
 chenem C chenen DE

- 17 X. Capricorni. In Capricorni signo quae sint partes plenae, quae vacuae, hoc demonstratur exemplo. Sunt autem plenae partes XIII, vacuae XVII.
I	locus	partes	VII	vacuus	
II	locus	partes	III	Themeso	5
III	locus	partes	V	vacuus	
IV	locus	partes	IV	Epiemu	
V	locus	partes	V	vacuus	
VI	locus	partes	VI	Omot.	
- 18 XI. Aquarii. In Aquarii signo quae sint partes plenae, quae vacuae, hoc demonstratur exemplo. Sunt autem plenae partes XVIII, vacuae XI.
I	locus	partes	IV	vacuus	
II	locus	partes	V	Oro	
III	locus	partes	IV	vacuus	15
IV	locus	partes	VI	Cratero	
V	locus	partes	III	vacuus	
VI	locus	partes	VIII	Tepis.	
- 19 XII. Piscium. In Piscium signo quae sint partes plenae, quae vacuae, hoc demonstratur exemplo; sunt autem plenae partes XIII, vacuae XVII.
I	locus	partes	VI	vacuus	
II	locus	partes	VI	Acha	
III	locus	partes	III	vacuus	
IV	locus	partes	V	Tepibui	25
V	locus	partes	VI	vacuus	
VI	locus	partes	II	Uiu	
VII	locus	partes	II	vacuus.	

2 partes om. BC | quae sint B | demonstramus DE 3 autem] igitur DE | partes ante plenae DE om. AB | XVII] XIII C 7 epimen B epiemii C 10 partes om. AB 11 quae sint B | demonstramus D^aE 12 XVIII AC | XII A 13 hic et v. 14. 15 IV V IV om. A 14 oro idest asoer AB oro Asoer C 16 idest (om. DE) astiro add. libri 18 idest amasiero add. A idest amapero add. B a trafero add. CDE 19 in piscibus quae DE | sunt A 23 atha (acha BC) idest atapiac (-ias C) ABC Ata achapias DE 24 III A 25 III AB III C | tepabin idest aateac (aaceac B) AB tepibui idest (om. DE) a aceas CDE 27 uiu idest aatexbui AB II VIII idest a atenbui C II Atembui DE

Istam rationem veteres involutam variis obscuri-20
 tatibus reliquerunt, <ne> ad omnium notitiam verissima
 haec et inmutabilis ratio perveniret. Sed et magnus
 ille Petosiris hanc partem leviter attigit, non quod
 5 eam nesciret (ad omnia enim secreta divinitatis ac-
 cessit), sed cum docere nollet, ne inmortalem operis
 sui relinqueret disciplinam. Itaque cum stellarum
 omnium et horoscopi et locorum omnium <vim> dili-
 genti ratione collegeris, novissimum respiciens partium
 10 numerum in singulis stellis et in singulis locis quaere,
 quae in singulis partibus in vacuis resideant. Tunc
 enim secundum haec, quae ante diximus, totius de-
 creti poteris explicare substantiam.

XXIII.

15 Nunc masculinas et femininas proferam partes. 1
 Scire debemus quod in omnibus signis et masculini
 generis et feminini <et masculinae> et [quae] femi-
 ninae sint partes. Ex his enim partibus invenitur,
 cuius genitura sit, masculina an feminina. Sunt ita-
 20 que masculinae partes CXC VII, femininae vero CLXIII;
 quae autem masculinae sint in singulis signis, quae

2 ne *add.* D²v ut *add.* D¹E | notitia C 3 ratio non E |
 peruenire ABCD¹ 4 ille *om.* A | in hanc C | attingit CD¹
 5 qui ad CDE sed ad B² 6 cum] quod E | *nempe* ne <pro-
 fanis> nisi plura turbata sunt | immortalis C 7 disciplinam
 relinqueret CDE | cum *om.* ABC 8 omnium locorum DE |
 vim *add.* x 9 nouissime DE | respicies, *corr.* x 10 in singulis st.
 —11 partibus *om.* B in plenis ac uacuis partibus B² | quaerere
 CD²E 11 *nempe* <in plenis, quae> in vacuis | resident AB
 residant C 12 hoc A 13 poterit CD 15 ex hiis (his E)
 post femininas *add.* DE | proferam C | partes quae partes sint
 in singulis masculinae quae femininae et quae sint masculorum
 quae femininarum geniturae DE qui *om.* 16 scire — 18 partes
 16 sq. et in utroque loco C 17 restituit x, quae *del.* C; *possis*
delere et quae femininae; feminini <partes sunt et quae mascu-
 linae> et quae σ 18 enim *om.* A 19 cuius <generis> gen. σ
 an] cuius A 20 uero *om.* E 21 in singulis signis *om.* CD¹E

- 2 vero femininae, specialiter explicabo. Arietis a prima usque ad VII. masculinae sunt partes, ab VIII. usque ad XII. femininae, rursus a XIII. usque ad XVI. masculinae, a XVII. usque ad XXII. femininae, a XXIII. usque ad XXX. masculinae. Tauri a prima usque ad VII. masculinae sunt partes, ab VIII. usque ad XVII. femininae, a XVIII. usque ad XXX. masculinae. Geminorum a prima parte usque ad XVII. masculinae, a XVIII. usque ad XXIII. femininae, a XXIV. usque ad XXX. masculinae. Cancris a prima parte usque ad II. masculinae sunt partes, a III. usque ad VII. femininae, ab VIII. usque ad X. masculinae, ab XI. usque ad XII. femininae, a XIII. usque ad XVIII. masculinae, a XIX. usque ad XX. femininae, a XXI. usque ad XXVII. masculinae, a XXVIII. usque ad XXX. femininae. Leonis a prima parte usque ad V. masculinae sunt, a VI. usque ad VII. femininae, ab VIII. usque ad XV. masculinae, a XVI. usque ad XXVI. femininae, a XXVII. usque ad XXX. masculinae. Virginis a prima usque ad VII. femininae sunt partes, ab VIII. usque ad XII. masculinae. . . . Librae [partes] a prima usque ad V. masculinae sunt partes, a VI. usque ad X. femininae, ab XI. usque ad XXI. masculinae, a XXII. usque ad XXVIII. femininae, a XXIX. usque ad XXX. masculinae. Scorpionis a prima usque ad IV. masculinae sunt partes, a V. usque ad X. femininae, ab XI. rursus usque ad XVI. masculinae, a XVII. usque ad XIX. femininae, a XX. usque ad XXVII. masculinae, a XXVIII. usque ad XXX. femininae. Sagittarii a prima usque ad II. masculinae sunt partes,

1 uero *om.* CDE   5 a prima] uel CDE   8 parte
om. ADE   10 parte *om.* A   11 partes *om.* AB   16 parte
om. AC   17 sunt p̄ C | VIII. rursus C   20 parte post prima E
| sunt partes *om.* DE   21 masculinae sunt partes A | *del.* *
22 sunt partes *om.* DE   25 scorpis C scorpis DE   26 sunt
partes *om.* DE   27 XVI. masculinae a XVII. usque ad *om.*
CDE   29 rursus a XXVIII. CDE

a III. usque ad V. femininae, a VI. usque ad XII. masculinae, a XIII. usque ad XXIV. femininae, a XXV. usque ad XXVII. masculinae, a XXVIII. usque ad XXX. femininae. Capricorni a prima parte usque ad 11 VIII. masculinae sunt partes, a IX. usque ad XII. femininae, a XIII. usque ad XIX. masculinae, a XX. rursus usque ad XXX. femininae. Aquarii a prima 12 usque ad IX. masculinae sunt partes, a X. rursus usque ad XII. femininae, a XIII. usque ad XIX. masculinae, a XX. rursus usque ad XXX. femininae. Piscium 13 a prima parte usque ad X. masculinae sunt partes, ab XI. usque ad XX. femininae, a XXI. usque ad XXIII. masculinae, a XXIV. usque ad XXX. femininae. Explicatis his omnibus et diligenti ratione monstratis 14 ad terminum istius libri properat oratio; sed quia in principio huius libri multa de Lunae cursibus diximus, etiam posteriores partes eius simili fine claudantur, ut libro huic numen potentissimum Lunae et initium dedisse videatur et finem. Quid itaque in cardinibus cum ceteris stellis Luna constituta decernat, 20 generaliter verissimis ac manifestissimis explicabo sententiis, ut in quinto libro cetera sine invidia matheos secreta pandamus.

XXIV. LUNA CUM CETERIS IN CARDINIBUS COLLOCATA.

Luna cum Sole si partiliter in horoscopo fuerit, 1 in his, in quibus gaudet vel in quibus exaltatur signis

2 XIII. rursus usque DE XIII. usque rursus C | a XXV. usque ad XXX. masculinae *omissis ceteris* AB 4 parte *om.* B 5 partes *om.* AB 7 rursus *om.* AB (*item* 8) | parte *post* prima BE 8 sunt partes *om.* AB 10 rursus *om.* AB 11 sunt partes *om.* DE 14 hiis (*his* E) *post* et *add.* DE 15 pr. or. σ] praeparatio (*fit* *add.* E) *cf. f.* LXXXII c. 3 *med. Cic. Phil. I 3* | *sed*] se uero C 16 principiis C 18 potissimum DE 22 ceteras ABCD^a 23 pandimus C 24 Quid significet Luna cum ceteris planetis in cardinibus collocata DE *om.* ABC 26 si ante fuerit DE 27 exaltantur C

- vel in domicilio suo, † Solis iam radiis liberata, parentes
 <facit> claro splendore facultatis ornatos. Hoc idem
 in MC. parte cum Sole similiter posita significat. In
 occasu vero, idest in septimo ab horoscopo loco, et
 in IMC. si cum Sole fuerit partiliter collocata, aut
 servos aut miseros aut degeneres aut proscriptos aut
 mendicos parentes facit; sed haec pro signorum vel
 2 partium qualitate decernit. Si vero Mars sic Lunam
 positam minaci radiatione respexerit et utrique, idest
 Soli et Lunae, partili radiatione fuerit contrarius, 10
 corpus gravi vitio debilitat et indicit frequenter
 oculis caecitates. Si vero in isdem partibus Sol et
 Luna pariter et Mars fuerint, et parentes et ipsos
 misera deiectionis humilitate prosternit et mortis vio-
 lenta decernit exitia. 15
- 3 Si Luna cum Saturno in horoscopo fuerit par-
 tiliter inventa, faciet primos nasci aut primos nutriri,
 sed matribus miserum pondus viduitatis imponit aut
 facit eas in templorum conversationibus detineri et ex
 necessariis aut ex muliebribus locis grave valitudinis 20
 discrimen indicit. Hoc idem et in MC. decernit, si
 cum Saturno in hoc loco partiliter fuerit inventa.
- 4 In occasu vero, idest in septimo ab horoscopo loco,
 et in IMC. matrem facit squalore servitutis oppres-
 sam, ipsos vero, qui nati fuerint, aut captivos facit 25

1 domicilio solis suis DE Solis aut liberata corruptum;
 etiam pro iam z; Martis rad. lib. σ 2 add. a | claros CDE |
 ornatos reddit E 3 in MC.] mere. C in media celi DE | si-
 mul σ 5 particulariter DE 6 prescriptos E 7 facit om.
 CD¹E | hoc A 8 partis AB parte CDE (qui add. uel) 9 idest
 om. A 11 graue om. vitio A | debilitatum D¹E | et add. D²
 post indicit ponit D¹ (exp. D²) E 12 in om. CDE 13 et
 DE] cum A om. BC | fuerint om. ABC fuerint inuenti E | ipsas C
 16 si ante fuerit AB | fuerit in horoscopo E 17 primo nasci A
 18 matribus D²] tribus 20 mulieribus CD¹E 21 crimen A
 | MC.] mere. C mercurio D¹E medio celi im. D² 23 in
 post idest om. A | loco ab horoscopo C 24 IMC.] mere. C
 25 ipsi C

aut a parentibus separatos; sed haec pro signorum ac partium qualitate decernit.

Si Luna cum Iove fuerit partiliter in horoscopo 5 constituta, matrem facit splendido genere nobilitatis ornatam, ipsos vero religiosos et quolibet genere futurorum praescios; erunt sane clari nobiles et potentes. Hoc idem et in MC. parte cum Iove constituta decernit. In occasu vero, idest in septimo ab horoscopo loco, cum Iove partiliter constituta et in 6 IMC. paternas dilapidabit facultates, sed postea aut amicorum praesidio aut ex adfinium hereditatibus maximas consequentur substantiae facultates. Sed in omnibus <genituris> partium ac locorum potestatem debes, sicut diximus frequenter, inspicere.

Si Luna cum Marte in horoscopo partiliter fuerit 7 inventa, peregrinam matrem aut debilem monstrat, sed ipsorum aut oculi debilitantur aut stomachus. Si vero fuerit diurna genitura, toto corpore debilitabit [et debiles reddit] aut partem amputat corporis. Hoc 8 idem et in MC. parte. . . . In occasu vero, idest in VII. ab horoscopo loco, vel si in IMC. cum Marte fuerit inventa, relinquentes patriam in peregrinis regionibus commorantur. Si vero Mercurius cum ipsis fuerit 8 inventus, faciet latrones piratas homicidas, spoliatores templorum, sacrilegos et qui falsi crimen semper 9 incurrant et qui propter haec omnia crimina publica animadversione plectantur; sed omnia, sicut frequenter diximus, pro signorum qualitate decernuntur. Sed et 9

2 aut A 3 fuerit ante constituta B post E om. CD fort. recte ut delendum sit si 6 et] ac AB 7 MC.] merc. C mercurii D¹E 10 im (ini?) merc. C in imo celi DE | dissipabit A dilapidat DE | aut om. AB 12 consequetur B 13 add. Sittl 15 partiliter in horoscopo DE 18 debilitabit E] debilitabitur 19 del. Sittl (sim. a) | reddat D¹ reddet E 20 et] om. AB facit si E | merc. C | suppl. fuerit D¹E facit D² significat C 21 in merc. C 23 cum ipsis mercurius DE 24 facit DE 25 incurrunt C 26 omnia vid. irrepsisse e l. 27 28 per— qualitatem ABC | cernuntur, corr. Sittl

si Saturnus <eos> aliqua radiatione respexerit, publicis custodiis, publico carcere et publicis catenarum nexibus obligantur, ut deturpet eos intonsa crinium semper inlucies; et eos in tali necessitate constituit, ut ab inimicis alimenta deposcant; alii in custodia et in vinculis perseverantes vitae terminum complent. Si vero Iuppiter hos omnes ex aliqua parte respexerit, in templis eos facit servilibus officiis deputari.

10 Si Luna cum Venere in horoscopo vel in MC. partiliter fuerit inventa, faciet notos nobiles et quibus maxima potestatis conferantur insignia. In occasu vero, idest in VII. ab horoscopo loco, et in IMC. humile genus matris ostenditur, sed quibus numquam aliquid desit <ad> totum vitae subsidium; sed hi in prima aetate varia semper pulsantur infamia. In omnibus sane signis ac locis, si Luna cum Venere fuerit inventa, duarum sororum maritos facit aut duorum fratrum uxores aut adfines ad matrimonii vinculum sociat.

11. Si Luna cum Mercurio in horoscopo vel in MC. partiliter fuerit inventa, litterarum gratia claros faciet ac nobiles et aptos ad omne negotiationis officium. Si vero in occasu, idest in VII. ab horoscopo loco, vel in IMC. fuerit inventa, actus creditarum rerum, fenoris ac rationum officia decernit. Haec nos in ultimis libri partibus breviter dixisse sufficiat; hoc enim iste ultimus operatus est sermo, ut omnium praecedentium disputationum et omnium . . . ad memoriam tuam revocaret effectum.

1 saturnus si CDE | *add. Sittl* 2 carceri CDE 3 intonsa A 4 ingluvies CD¹E 5 in *post et om.* DE 7 ex *om.* D¹E 8 facit eos DE 9 si *om.* A *post mc. ponit B* | in MC.] in merc. C medio DE 10 fuerit partiliter DE | facit DE 12 et] uel A | in merc. C 13 ostendatur D¹ ostendetur E 14 ad *add.* E | hi] .II. C 17 sorum C 18 ad] aut ABC 19 uel] ut D¹E | merc. C media celi DE 20 parte CDE | fuerit *om.* A | facit A 22 in occasu *om.* C 23 merc. C imo celi DE 25 ultimi AB | breviter *om.* CDE | haec C 27 et omnium *om.* AB ut omnia C | *lac. stat. Sittl* 28 reuocet CDE

XXV.

Nunc illud tibi intimare debemus, qua ratione 1
partiliter defluat Luna, qua etiam ratione iungatur,
quas Graeci synafas aporroicas vocant. In omnibus
5 enim signis et a multis defluit et multis ea radiatione
coniungitur. Nam in quocumque signo <in> cuius-
cumque stellae finibus fuerit inventa, ab ea defluens
ad illam fertur, cuiuscumque stellae in eodem signo
fines secundo loco fuerit ingressa. Respice itaque, 2
10 quatenus eam finium dominus vel in quo loco con-
stitutus aspiciat, et praecedentium apotelesmatum
ratione concepta omne fatum hominis veris poteris
explicare sententiis. Respice etiam, tertio ordine cuius
stellae partes ingreditur — et ipsa enim decernendi
15 accipit potestatem — et sic usque ad novissimas
ipsius signi perge partes, ut omnia possis specialiter
invenire, quae ad Lunae efficaciam pertinent. Illud 3
etiam sciendum est, quod in omnibus signis, quotiens
Luna novissimas possederit partes, ad nullum feratur;
20 occurrentis enim signi obstaculis impeditur. Sed et
rursus in primis signi partibus posita a nullo defluit,
sed tunc sola efficacia coniunctionis inquiritur. Omnis
enim potestas praecedentium partium ex illo termino,
qui inter utrumque signum est, praetermissa deserit-
25 tur et aliam efficaciam ex prima signi parte sortitur.
Haec est partilis coniunctio defluctioque Lunae; nam 4
platicae integris faciemus signis. Sed nos in omni

3 particulariter D¹E 4 cynaphas DE | apotecis A apor-
roceas BC aporonceas DE 5 ea *nominativus*; del. α | ratione A
6 nam α] nunc (Luna σ cl. 199, 12) | et in *suppl. Sittl* 7 ab
ea B] ad eam 8 feratur CDE *post feratur repetit* cuiuscum-
que—defluens ad illam se C | cuiuscumque stellae *om.* CD¹E |
si in E 9 fines *om.* D¹E 14 et] ex A | ipsas C ipsam D¹E
15 accepit C | ad] a C 16 partes perge A perget BCDE
19 possidens AB 24 est signum DE 25 et (*habet* E) aliam
efficaciam *om.* CD¹E | oritur CD¹E (*possis* orditur) 26 defluxio-
que A defluctioque DE 27 praticae D¹E *an* platicam?

tractatu partili debemus omnia ratione tractare. Unde iterum te atque iterum isdem commonitionibus convenimus, ut, quotienscumque tractas genituram, totum pariter decreti corpus inspicias et omnia ex singularum stellarum radiatione componas, locorum etiam ac partium diligenter inspicias potestatem, sed et signorum naturam cum locorum qualitatibus compares, conditiones etiam inspicias stellarum, cursus etiam pariter ac formas et defluxiones coniunctionesque Lunae. Sic enim, quaecumque tractaveris, †vel ¹⁰ locum verissimis poteris explicare sententiis, si haec ⁵ omnia sollertiae sagaci investigatione collegeris. Nunc residuus tractatus ad quinti libri principia transferatur, ut explicatis omnibus atque monstratis ad partilia apotelesmata et ad sphaeram barbaricam omnis ¹⁵ oratio transferatur.

1 tractu **D¹E** | omnia *om.* **DE** omni **AC** 2 atque iterum te **AB** | commotionibus **DE** 3 ut] et **D¹E** | tractans, *corr.* a | totam **E** 4 corporis **D¹E** | et omnia—6 inspicias *om.* **D¹E** | omnia *om.* **C** 5 ratione, *corr.* κ 7 naturam σ] genituram **DE** genitura **ABC** 9 defluxiones **A** defluitiones **DE** 10 si **D¹** | vel locum *del. vid. lectio varians ad praecedentia (l. 5 vel 7) ascripta* 14 ad **E**] ac 15 et *om.* **B** 16 transferatur oratio **A** ratio **CDE** *subscr.* Iulii Firmici Materni Iunioris Viri clarissimi Matheseos explicit liber quartus (exp. qu. l. m. **B**) **AB** Iulii Materni Firmici uiri consularis liber quartus explicit **E**

LIBER QUINTUS

<PRAEFATIO>

fol. 55 col. 1.

Maxima, Mavorti, promissionis nostrae funda-
1
menta iactavimus et plurimum per gradus singulos
5 crescens adultus sermo profecit. Omnia enim, quae ad
explicandum quibusdam difficilia videbantur <et> ob-
scuritatis ambagibus involuta, docili sermonis expli-
catione monstravimus. Si itaque capax ingenium et
flagrantis animi desiderio commotum praecedentes
10 hauserit libros et sit oportuna stellarum radiatione
conceptum, ad divina istius scientiae secreta perveniet
et initiatum omnibus istius scientiae disciplinis totum
ordinem divinae interpretationis accipiet, ut possit fata
hominum et invenire pariter et explicare. Sed plus 2
15 aliquid a nobis expectat †auditus; sic enim praece-
dentium librorum principia formata sunt, ut ex his
quae scripsimus adhuc maioris operis substantia
requiratur. Ne itaque desiderantis animi cupidita-
tem falsa promissione decipiam, omni invidiae livore
20 deposito et omni desidiae torpore proiecto ad cumu-
lata matheseos secreta perveniam, ne intentio tua in
ipsis principiis invidiae ac malitiosae taciturnitatis
vitio relinquatur. Plenum itaque opus quod promisi-

2 *add. a* 4 et a] ut 6 *add. xσ* (atque a) 7 obvoluta Δ
8 sic A | ingenium] desiderium A 10 auferit *vel* auxerit Δ
11 scientiae secreta] si *ss.* Δ 12 prudentie B O *im.* 14 et
prius om. BN 15 expectat E] spectat | *velut* animus tuus (audi-
tor D⁹) 17 quae *om.* N 20 ex o. d. corpore Δ 21 tuta Δ
22 invidiae, *corr. xσ*

3 mus reddemus omnia prudentiae tuae specialiter inti-
 mantes. Sed ne sermo nudus divino praesidio relin-
 quatur et eum <in> ipsis conatibus adversantis mali-
 voli cuiusdam hominis livor impugnet [et]: quicumque
 es deus, qui per dies singulos caeli cursum celeri festi-
 natione continuas, qui maris fluctus mobili agitatione
 perpetuas, qui terrae soliditatem immoto fundamen-
 torum robore roborasti, qui laborem terrenorum cor-
 porum nocturnis soporibus recreas, qui refectis viribus
 col. 2 rursus gratiam dulcissimi luminis reddis, qui fragili-
 tatem corporis divina mentis inspiratione sustentas,
 qui omnem operis tui substantiam salutaribus ven-
 torum flatibus vegetas, qui fontium ac fluviorum undas
 infatigabili necessitate profundis, qui varietatem tem-
 porum certis dierum cursibus reddis, solus omnium
 gubernator et princeps, solus imperator ac dominus,
 cui tota potestas numinum servit, cuius voluntas per-
 fecti operis substantia est, cuius incorruptis legibus
 conventa natura cuncta substantia perpetuitatis or-
 navit, tu omnium pater pariter ac mater, tu tibi
 pater ac filius uno vinculo necessitudinis obligatus,
 tibi supplices manus tendimus, te trepida cum suppli-
 catione veneramur: da veniam, quod siderum tuorum
 cursus eorumque efficacias explicare conamur; tuum
 sit, quod ad istam nos interpretationem nescioquod
 impulit numen. Pura mente et ab omni terrena con-
 versatione seposita et cunctorum flagitiorum labe pur-
 gata hos Romanis tuis libros scripsimus, ne omni
 disciplinarum arte translata solum hoc opus extitisse
 videatur, ad quod Romanum non adfectasset ingenium. 30

1 reddimus DEN   3 eum <in> $\kappa\sigma$] cum | conati C | ver-
 santem κ adversans σ 4 et del. $\kappa\sigma$ tu a et tu DE   6 cogi-
 tatione CN   8 robore] labore O   9 soporibus κ] opibus |
 recreasti, corr. σ 10 gr. ru. A rursus B   11 divinae A
 15 an regis?   16 gubernator ac A   17 perfectio vel pro-
 fectio A   18 legibus] libus C om. D¹EN   19 cuncta substantia,
 corr. $\kappa\sigma$ 21 necessitatis A   24 efficaces Γ cursusque eorum
 efficaces DE | tuum sit *vix intellegitur*   29 arte A] ante Γ

MAR 1991

